

גליון חג
צורחב

לחיפוש נצחיות רוח קדשו של אור האורות הנחל נובע

אבקשה

ירחון חסידי ברסלב

גליון ראש השנה תשפ"ג | גליון 63

ספר חיים טובים

ארבעה מראשי החבורות ומגידי השיעורים בפאנל מיוחד: כיצד אמור להיראות סדר יומו של בחור חסיד ברסלב ומהו המתכון הבטוח ל'חיים טובים'

אילנא דכולא ביה

רשמי מסע של אברך יקר מחדש אלול באומן בשעת מלחמה || לילות בציון || מסירות נפש והמתן והעיקר געגועים שאין להם סוף...

יראתי בפצותי שיה

הצצה נדירה אל מאחורי הקלעים של 'הנוסח לימים הנוראים' בשיחה נדירה עם הרה"ח ר' אפרים קעניג והרה"ח ר' שרגא לוי || מיוחד: טעימה מהנוסח בקיבוצים בירושלים ומירון מאת הר"ר יהושע דרוק

זכרתי לך נעורייך

מפגש נדיר ועתיר זכרונות מאירים של הרה"ח ר' יעקב מאיר שכטער עם ידיד נעוריו הרה"ח ר' חיים זילברמן על חסידי ברסלב וחיים של קדושה בדור הקודם

ויגידו באיים צדקך

מעט לאחר שעלה הרה"ח ר' דוד משמתי מפרס הרחוקה הוא גילה את האור ומאז הוא מתרגם את ספרי רבינו לפרסית

בשערי ציון לעוף כיוונים

פרוייקט מיוחד: המהפכה האמיתית הלהב

הרבי של כל החסידים

שלושה אברכים מיקרי אנ"ש בארצות הברית מספרים על המהפכה של העשור האחרון שהפכה את דבר רבינו לצורך חיוני ומבוקש עבור כל יהודי חסידי שהוא

במדבר, בארץ לא זרועה

מסכת התקומה של חסידי ברסלב בארץ העבדים השוממה נגד כל הסיכויים מכמה ניצוצות באפילה ועד לאבוקות האש שמאירות את כל הגולה כולה

26 לעבדו בלבב שלם

הרה"ח ר' יעקב מאיר שכטער בשיחה מיוחדת עם הרה"ח ר' חיים זילברמן על גדולי אנ"ש מעתיקי השמועה שעבדו את ה' בכל ליבם

34 פרויקט מיוחד: המהפכה במדינת הזהב

תקומה ביבשת

אמריקה של אחרי השואה שאין בה אפילו מנין של חסידי ברסלב, שם קמים כמה חסידים בוגרים ומחוללים מהפך היסטורי || סקירה מיוחדת ונדירה במלאות מאה שנים לתקומתה של ברסלב בארצות הברית

46 לא יוכלו לכבות

רב שיח עם שלושה מיקירי אנ"ש הרה"ח ר' איתמר ליפער הר"ר יהוסף שווארטץ והר"ר אשר מרדכי פרידמן על המהפכה שוברת על הציבור החסידי בארה"ב הצמא לדבר ה', שכל הזמן מגלה יותר ויותר את אורו של רביה"ק וספריו הקדושים

62 הנני העני ממעש

שני החזנים הוותיקים הרה"ח ר' אפרים קעניג והרה"ח ר' שרגא לוי בראיון נדיר ומיוחד על העברת הנוסחאות מדור לדור

68 סודות מתוך הקלויז

הרה"ח ר' יהושע דרוק משתף בראיון מרתק את השתלשלות הנוסח, ומספר על החזנים שניגשו בקיבוץ בשנים עברו ועל ההיסטוריה של הקיבוץ בשנים עברו

72 אני יותר מפחד שלא ליסוע

ימן המסע של אברך נלהב מחודש אלול השתא באומן, כשהוא מגולל את הרשמים העזים אותם חווה הוא בצורה מיוחדת

76 מאיראן לברסלב

הרה"ח ר' דוד משמרתי חושף את סיפור התקרבותו המפעים, וכיצד ספריו של רבינו מתורגמים לפרסית ומופצים לרבים

84 בדרכי העבודה

פאנל ייחודי לבני הנעורים עם ארבעה מראשי החבורות כהכנה לנסיעה, וכיצד צריך להיראות סדר ימו של ברסלב'ר בחור מבקש

98 אידיש

הרב החסיד רבי נתן ליבערמענטש שליט"א אין אן אפנהאראציגער ווארעמער שמועס, וואס האט אים אנגעצינדן דאס פייער פון רבי'ן

מחדש חדשים:

יום הדין על 'חיים נצחיים'

נפשי בשאלתי:

וביום האחרון

שער השמים:

כל מגמתי

חברים מקורבים:

עשיתי מה שמוטל עלי, עשה מה שעליך

ילדים

מעשה נורא מעולם התווה / ספור

תורה של ראש השנה / מאמר

יום הדין / שיעור

גליון מודפס ע"י מ.א. הפקות דפוס - כל סוגי ההדפסות במחירים זולים לקבלת הצעת מחיר משתלמת במיוחד פנו לטלפון 052-7631367

שער- ציור: אלכסנדר קריצקי | צילום: נתן ראטה

לכל עניני אבקשה בארה"ב: 845-288-0574

חלק מהתמונות בגליון זה ובגליונות קודמים הם באדיבותם הרבה של ר' אהרן ברגר מארכיונו של חמיו הרה"ח לייבל ברגר ומאתר ר' שמואל יצחק רוזנפלד הי"ו | קרדיט תמונות: מתחדשים.

יו"ל ע"י מערכת אבקשה

טל': 02-539-63-63

פקס: 077-318-0237

©

כל הזכויות שמורות. העתקת קטעי מאמרים, או תמונות, אך ורק באישור בכתב מהמערכת.

המקום של כל העולם

מיצרי העבירות?! הרי שם שולטת הסטרא אחרא, ולופתת את האדם בחבלי המקום והזמן'...

לכן, כדי שאדם יגלה וידע את מקומו, מבאר ומתרגן רבי נתן. 'עליו לבוא אל מקום מנוחת הצדיק. שם עוסק הצדיק 'לעשות ראש השנה', דהיינו לתקן את כל העולם, ואת כל אחד בפרטות, זאת על ידי שהוא מוצא לכל אחד מקום וזכות, כי הרי כל עוונותיו נגרמו לו מחמת שנפל אל מקום נמוך כל כך. רק אז הוא יכול לשוב אל מקומו ולחזור בתשובה'.

המעלה בכך שהתיקון נעשה ב'מקום' מסוים בעולם, שם בציון שבאוקראינה הרחוקה, נפלאה היא ועצומה. שכן גם אם האדם פגם כל כך, עד שבדעתו אין לו באמת שום סיכוי לתיקון. דורשים ממנו רק 'לזרוק את שק העצמות שלו' בתוך הקיבוץ של הרבי, שם הוא כבר יטופל על ידי הצדיק הגדול, שילמד עליו זכות ויאיר בו דעת חדשה ומקום של תקווה.

בהמשך שם מתבאר כיצד כל פסיעה בדרך לצדיק, וביחוד לראש השנה של הצדיק, מתקנת את מקומו של האדם, ומעלה אותו בדרכו אל מקומו האמיתי: 'אתה לא צריך להבין, רק תצא לדרך, שם כבר תבוא על תיקונך', אומרים לנו.

כשנביט במאורעות שעבר עלינו השנה נראה כיצד כלל המאורעות שעוברים על חסידי ברסלב בשנה זו, כיצד מאורעות המלחמה הביאו לשני תיקונים יקרים המבוארים באותה ההלכה, כביכול אין ביניהם קשר כלל.

מצד אחד, גרמה המלחמה לכולם לתיקון חדש בעניין הדרכים. השנה, לכל אחד יש את הדרך שלו בו הוא מגיע לקיבוץ, אין עוד את אותה קבוצתיות והמוניות של נסיעה יחד, את כל אחד מאיתנו מצעיד הרבי בדרך משלו, אם דרך ארוכה יותר או שבמסע ארוך הרבה יותר... כי בקיבוץ אליו פנינו מועדות ודווקא שם במקום הריבוי העצום כל כך, מקבל כל יחיד ויחיד את מקומו המיוחד לו, את התכלית שלשמה הוא בא לעולם.

כך ניתן גם להסביר את ההנהגה המופלאה בה נהגו חסידי ברסלב ביציאתם אל הקיבוץ. כל אחד כפי שהאיר בדעתו, כפי שהוא הרגיש שרוצים ממנו, כך הוא יצא אל הדרכים. אצל אחד הייתה זו המסירות נפש להקדים ואצל השני 'ההמתן' בלי סוף, כל אחד כפי ענייניו הוא. כי זה הרבי שלנו, זהו ה'אילן שתחתיו שורות כל החיות והעופות שבעולם', שם יש לכל אחד את הנהגה שלו, זו שתביא אותו אל התכלית הפרטית והן לזו הכללית בה נזכה כולנו לתיקון השלם, מלך על כל העולם בכבודך, במהרה.

מי ראה כזאת

גם זקני החסידים שכבר ראו דבר ושניים בחייהם הארוכים, עמדו ושפשפו את עיניהם בתדהמה. טובי המומחים הנוהגים לפרש את כל הנעשה תחת השמש, נאלמו דום אל מול התופעה הלא מוכרת, כמוה לא נראתה מעולם.

הסוגייה הפעם, 'חסידי ברסלב', הידועים בתור החסידים הנאמנים בכל לב לכל ציווי מרבים, המוכנים להפקיר את כל חייהם ומאודם כדי לצעוד בדרכו. הלא זו השנה השלישית, בה עומדים הם למבחן הנאמנות, כיצד ינהגו כאשר ינסו למנוע מהם את ההתקבצות בצל רבם הנערץ.

כזכור, בשנה הראשונה בה החלו המניעות, עוצמת התשוקה של הכבשים לחסות בצל הרועה הגדול לא התחשבה בעשרות אלפי דולרים ושבועות של נדודי גבולות, ואילו בשנה השנייה זכינו לטעום כיצד תראה הגאולה, בהיקבץ אלפים רבים לחודש של התאחדות עם רבינו הקדוש בצל הקודש, כשהניגון שעלה מעבודת ה' בחבני אומן מילא את כל העולם.

בשנה הזו, בה אנו עומדים כעת, הלא זו כבר שנה שלישית של מניעות מופלאות. כל מי שעומד מן הצד רואה מולו מחזה מעניין; מצד אחד, מאות רבות שבחרו למסור את נפשם ולצאת אומנה, ודומה כאילו הם נסים על נפשם מאימת רוצח הרודף אחריהם בסכין שלופה. ואילו לעומתם, אלפים רבים שבחרו או נאלצו להישאר בארץ, עדיין מלאי תקווה ואמונה בכוחו של הזקן דקדושה.

כל מי שמנסה להבין מה מתרחש פה, משתומם: כיצד ייתכן שאותו אדמו"ר שנתן לחסידים ה'שרופים' את הכוח, למסור את נפשם ולהשליך הכל מאחרי גבם, הוא אותו רבי שמרגיע את הנשאים במין נחמת עולמים. מהי האמת?! אנחנו שואלים אותם: 'מה הרבי רוצה ממכם?!' מסירות נפש עד כלות או התחזקות מוחלטת בכוחו של זקן דקדושה.

בליקוטי הלכות הלכות ערלה ד', פותח רבי נתן את שערי הגן עדן, ומבאר את גדולת ראש השנה של הרבי. בדבריו שם הוא מבאר על פי תורה א' תניינא, כיצד כל תיקונו של האדם תלוי כמה האדם נמצא ומונח בידיעתו את מקומו האמיתי, ואת התכלית שלשמה הוא הגיע לעולם. בדבריו שם כורך מוהרנ"ת את כל עתידו של האדם בעניין זה, בכך שיזכה למצוא את מקומו ולשוב בתשובה.

לכאורה נדמה בעינינו שדרך התיקון אותה מציע מוהרנ"ת בלתי אפשרית בעליל, שכן 'כיצד ימצא האדם את מקומו, כאשר הוא מונח בעומקם של

הרב ש. סופר

יום הדין על 'חיים נצחיים'

הצדיק
מלמד
אותנו,
שעיקר
התפילה
צריכה
להיות
בימים אלו
על החיים
הנצחיים.
עלינו לבקש
מעומק
הלב שה'
יעורר אותנו
לפחות
מעתה,
לזכור את
תכליתנו,
לקבל
מחדש את
עול מלכותו
ולהשתעבד
להיות לו
לעבדים
נאמנים

פונה לפועל במחנות ידיות יוצאת דופן, ואומר לו: אני נתון לך הזדמנות לבקש מה שתרצה, "אכן - עונה הפועל בחום ובהתלהבות - יש לי בקשה דחופה, היות ומרבית היום אני מבלה בפינת השתייה במפעל, ומיזוג האוויר במקום התקלקל, אבקש לתקנו במזגן חדיש שינעים את שהותי במקום..."

הפועל לא מבין מדוע כולם מסביב מבקשים לקבור עצמם מבושה על עומק טיפשותו, הוא לא מבין, מפני שחסרה לו הבנה בסיסית על מה הוא בא למפעל, או לאותה בושה...

שלא להניח העולם להטעות

"בכל ראש השנה חוזר ונעשה מה שהיה בתחילת הבריאה כמבואר בכתבי האר"י ז"ל" (ליקוטי הלכות מתנהג-ג), בראש השנה אנו חוזרים לנקודת התחלת הבריאה והקב"ה כביכול עושה סדר בעולמו, הוא ברא את העולם לכבודו ולגלות מלכותו והוא פותח ספרי כל אחד ואחד לראות ולבדוק עד כמה אכן עסק זה במילוי שליחותו ותפקידו לגלות את הקב"ה בעולם, והלב יודע מרת נפשו עד כמה דלה ועניה היתה העבודה... האם יש טיפשות גדולה מזו להעמיד את הבקשות הגשמיות למרכז הרצונות והציפיות?! היש קטרוג גדול מכן, שבשעה בה נידון האדם האם הוא אכן זכאי לסייע הגשמי שנועד אך ורק לעזר לעבודה הרוחנית, אין הוא מתעניין כלל להתחיל לעבוד אותו יתברך כראוי.

הצדיק מלמד אותנו, שעיקר התפילה צריכה להיות בימים אלו על ה'חיים הנצחיים'. עלינו לבקש מעומק הלב שה' יעורר אותנו לפחות מעתה, לזכור את תכליתנו, לקבל מחדש את עול מלכותו ולהשתעבד להיות לו לעבדים נאמנים. כמובן שהמלך לא יקפח שכר עובדיו - עבדיו, ואף יתן להם את כל צרכיהם, מותר וצריך אפילו לבקש על כך, אבל רתיחת הבקשה, הלב הבוהר והצעקה הגדולה צריכה להיות על העיקר, על פתיל החיים הנצחיים שלא ניתק חלילה, שנוכח להיות מחוברים לחי החיים לנצח נצחים.

כך מלמדנו רבי נתן (ליקוטי הלכות ראש חודש הלכה ה'): "עיקר עבודתנו בראש השנה ובכל הימים הנוראים האלו להקים את התפלה שהיא בחינת מלכות ולתקנה, להמשיך הדרך הקדוש בעולם שכל אחד ואחד יהיה עיקר תפלתו רק ליראה את ד' הנכבד והנורא הזה, ובמקום אחר (שם אגואה ה"ה): "זה כלל יוסוד כל התורה כולה שצריכים ליהרר מאד לבלי להטעות את עצמו בזה העולם, וכמו שצעק הוא זכרונו לברכה קודם הסתלקותו ואמר, 'את זה תקבלו מאיתי, שלא תניחו עצמכם להטעות בזה העולם', כי העולם מטעה אותנו לגמרי, כנדפס בשיחות הר"ן (שיחה נ"א)".

גם הוא עמד שם צפוף ומכונס בין רבבות עמך בית ישראל בקיבוץ הקדוש, מחזורו הקטן נתון על פניו, מנסה להתרכז ולכוון בתפלתו, 'ראש השנה' היום, וכל תנועה קלה ביום זה נותנת רישומה על כל השנה כולה. אבל הוא לא מתחבר למילים, הכל נדוש וישן כל כך, עד שהוא מגיע למילים 'זכרונו לחיים', הו... לא כבר יש משהו חדש, ובכלל התפילה על חיים היא משהו קרוב ללב, ברוחו צפים מראות וזכרונות מהשנה שעברה, כמה צרות וטרטוריות נוראיות קרו בשנה שעברה, ודאי צריך לבקש מכל הלב על חיים, בפרט בימים טרופים כאלה, הוא כבר מרגיש התעוררות קלה... 'וכתבנו בספר החיים', הוא מבקש בחום עליו ועל צאצאיו, שכולם יהיו בריאים ושלמים...

מזגן בפנינת השתייה

דבר פלא הוא זה... הרי ביום הדין בו חותכים חיים לכל חי, בו מכריעים לכל אחד על פרנסתו בריאותו הצלחתו וישועתו, ואם כן מן הראוי היה שהתפילה תתחלק לפחות בחציה לכם וחציה לה', היינו, לעורר רחמי שמים מרובים על כל החלקים הגשמיים שכה נחוצים לנו, והבקשות הללו כמעט ואינן מופיעות בסדרי התפילה, אפילו התפילות על חיים וטובה מתפרשות על ידי רבי נתן למשמעות אחרת לגמרי, וכך הם דבריו הקדושים: "עיקר בקשתנו בראש השנה להיות נכתבין לחיים, כוונתנו על חיים נצחיים שהם חיים אמיתיים, דהיינו שנזכה לקיים את כל דברי התורה אשר הוא חיינו" (ליקוטי הלכות, סוכה ז-א).

מסתבר שיש כאן הבדל מהותי בכל הגישה לחיים, נתאר לעצמנו עובד במפעל כלשהו, אותו עובד צריך להתייצב במפעל בכל בוקר בשעה שמונה, לעבוד באחריות ובכובד ראש כשבע שעות. בעל המפעל, מתוך התחשבות בפועלים ומתוך רצון לייצל את תפוקת עבודתם הקים 'פינת שתייה' במקום צדדי בו יוכלו הפועלים להרוות צמאונם מדי פעם ולשוב לעבודה ביתר שאת, והנה חלפה שנה, התפוקה הייתה דלה ביותר, הפועל דן כמעט ולא הופיע בחדר עבודתו.

יום אחד הגיע היום הגדול, בו בעל המפעל אמור לעשות 'סדר' ולבדוק שהכל עובד כמו שצריך. הוא קורא לכל אחד מן הפועלים ועובר עמו על 'כרטיס הנוכחות' הכל רשום וברור, והנה מגיע תורו של הפועל דן, הוא לא חש כלל שמשוה לא בסדר, הן בכל יום הוא התייצב בשערי המפעל, אמנם לא בחדר העבודה אלא בפינת השתייה אבל סוף כל סוף הוא היה במפעל, לא היה צריך לבדוק הרבה בכרטיס, המציאות היתה ברורה, הפועל הפקיר את המפעל ורמס בגסות את כל נוהלי העבודה, כל הסובבים מבינים את חומרי השעה, גזר דין של סילוק לצמיתות מרחף על עובד מזלזל זה, והנה בעל המפעל

על ידי הקיבוץ שנקבלים ונקבצים הרבה נפשות ישראל יחד יכולים להודיע ולהכניס בלב יותר שכל העולם הבל הבלים

הצוואה האחרונה

גם בצוואתו של רבינו הקדוש שנאמרה במסירות נפש ממש ימים ספורים קודם הסתלקותו (לקו"מ ח"ב סי' ח') מרחיב רבינו הקדוש שההכרח להתקרב לצדיק ולהכלל בקיבוץ שלו נועדו כדי להנצל מהמדמה הבהמי שהוא סיבת ההטעיה המרה הזאת של החלפת חיי עולם בחיי שעה, וכפי שרבי נתן ממשיך שם (בהלכות אונאה): "אבל להנצל מטעיות של זה העולם שהם הרבה מאוד מאוד כמעט בלי שיעור, אי אפשר כי אם על ידי התקרבות לצדיק האמת שלא הטעה את עצמו בזה העולם אפילו כל שהוא, על כן צריכים לבקש ולחפש מאד מאד את הצדיק האמת ולשפוך לבו כמים נוכח פני ה' שיזכה למוצאו כדי שיזכה על ידי הצדיק לברר המדמה שלו, כדי שינצל מכל הטעויות והאונאות הבאים על ידי המדמה".

בתורה זו - האחרונה שנאמרה על ידי רבינו הקדוש עלי אדמות, בעת הקיבוץ הקדוש שהיה אצלו בראש השנה - גם מגלה רבינו הקדוש שמסירות נפשו להילחם ולעמוד בגרון הסטרא אחרא נועדה להציל את התפילה שנפגמה על ידי הרחמנות שנהפכה לאכזריות, רבי נתן (שם, חול המועד ה"ד) מבאר מהי מהותה של אותה רחמנות מזויפת, ממנה הזהיר רבינו הקדוש ואמר שבכוחה להרוס את כל כח התפילה חלילה.

כה הם דבריו הקדושים: "עיקר הרחמנות דסטרא אחרא הוא להמשיך על האדם טרחות וטרדות העולם הזה להתייגע בעסקים ומלאכות בשביל פרנסה... כי באמת עיקר הרחמנות הוא הרחמנות האמיתי, לרחם על האדם להביאו לתכלית הנצחי, כי בעולם הזה אין שום תכלית כלל, כי הוא צל עובר ומלא יגונות וכעס ומכאובות ואין שום אדם שיהיה לו עולם הזה, וכמובן לכל בר דעת קצת גדל המרירות המר של עסקי העולם הזה. בפרט טרדות הממון והפרנסה, על כן באמת בודאי הרחמנות של ההמון עם שהוא רחמנות הסטרא אחרא אין זה רחמנות כלל, כי עיקר הרחמנות לדבר על לב שיעסוק רק בתורה, והשם יתברך בודאי יפרנסהו בסיבה קלה".

זו הייתה צוואתו וצעקתו של רבינו הקדוש אלינו מעומק

על כן צריכים לבקש ולחפש מאד מאד את הצדיק האמת ולשפוך לבו כמים נוכח פני ה' שיזכה למוצאו כדי שיזכה על ידי הצדיק לברר המדמה שלו, כדי שינצל מכל הטעויות והאונאות הבאים על ידי המדמה

רחמנותו על חיינו היקרים מפז, ועל כך באמת אנו באים לקיבוץ הקדוש להבינו הקדוש, כי שם יכול הצדיק להאיר לנו אמת יסודית זו, וכדבריו הבהירים של רבי נתן (שם, בציעת הפת ו- ק'): "על ידי הקיבוץ שנקבלים ונקבצים הרבה נפשות ישראל יחד יכולים להודיע ולהכניס בלב יותר שכל העולם הבל הבלים, כי כל אחד היה יכול לטעות שיש איזה עולם הזה אצל אחד, אבל על ידי זה הצדיק האמת שמקבץ יחד כל בני אדם ומבין מה שנעשה עם כולם, הוא יכול להראות שהכל הבל, כי כל העולם מלא יגונות כעס ומכאובות ושאינו שום טוב בעולם כי אם לסור מרע ולעשות טוב".

להתעורר לחשוב על התכלית

זה גם אחד מעיקרי נסיעתנו לצדיק לראש השנה, וכפי שנבאר במקום נוסף (הל' ברכות הראיה ה"ה): "על ידי שזוכרים בעולם הבא שאז יהיה יום הדין הגדול והנורא, על ידי זה חחרין בתשובה, ועקר תיקון הזיכרון נמשך בראש השנה.. ועל ידי זה עיקר התשובה. ובשביל זה צריכין לבא אז לצדיקים אמתיים, כי עיקר מה שנוסעים לצדיקים הוא בשביל זכרון עולם הבא, כדי שיזכירו אותנו תכליתו הנצחי לעולם הבא וילמדו אותנו עצות ודרכים ישרים לזכות לזה, על כן ביותר צריכין לזהר לבא על ראש השנה, כי אז הוא יום הזכרון, ואז עוסקים הצדיקים אמתיים ביותר להמשיך הזכרון".

אנו מתעתדים בעז"ה לבוא לציונו הקדוש ברנה לקבל שלמות קדושת 'ראש' לכל השנה, חובתנו לזכור ולהעלות על דעתנו את העיקר, שנקבל שם את התרופה החיונית כל כך, שנזכור כל השנה כולה על מה אתינא להאי עלמא שפלה, להתעורר לחשוב על התכלית ולרצות להצליח 'שם', לרצות להיות יראי שמים באמת ולהקטין את ערך שלוות החיים הגשמיים, ועל כך נבקש ונייחל שם בכחו של אותו זקן מלא רחמים, שבימי הרחמים והדין של ראש השנה נקבל סיוע אלוקי ליראה את השם ובד בבד לקבל את העזר הגשמי למען נוכל להצליח בעבודת הקודש.

“עשיתי מה שמוטל עלי, עשה מה שעליך”...

כשרביה"ק הבטיח את הבטחתו הנוראה למי שיאמר את ה'תיקון הכללי' על ציונו הקדוש, הוא גם הציב לכך גם תנאי - "רק מעתה יקבל על עצמו שלא ישוב עוד לאוולתו ח"ו". מה הכוונה בתנאי הזה? האם אדם מן השורה שיוודע שלא יעמוד בקבלה כזאת, אכן לא זכה להבטחת רבינו ש'תאמץ לאורך ולרוחב להושיעו!?"

להושיעו ולתקנו' - במה?

תשובת הר"ד נחמן בינדר הי"ו, ביתר

מלשון השאלה נראה, שהבטחת רבינו הקדוש 'להושיעו ולתקנו' היא דבר אחד, וה'קבלה על עצמו' היא תנאי צדדי. השאלה היא, האם ההבטחה בעיניה עומדת גם על אנשים שקשה להם לעמוד בקבלה קשה זו...

אמנם המעיין בדברי גאון עזנו מוהרנ"ת זצ"ל, נוכח לראות שדבר אחד הוא, והיא היא הנותנת, כפי שיתבאר להלן.

נקדים ונאמר דבר ברור ופשוט: אין כאן שום קולא חלילה ביראת העונש, לומר שלא ייענש בגיהנם אפילו אם יתנהג בהפקרות חלילה, ולא יחזור בתשובה כראוי.

שהרי מיסודי הדת היא האמונה בשכר ועונש, ושאינו בעלמא דאתי שום וותרנות ורחמנות - "וכבר הודעתנו על ידי חכמי הקדושים, שאין אתה ותרן כלל בעולם הבא, ואתה פוקד על כל אדם כדרכו וכפי מעלליו". "כי אתה יודע הצער והרחמנות שיש על מי שפגם בבריתו חס ושלו, ולא זכה לתקן בחייו, שיורד למדרגה התחתונה של שאול באין עוזר וסומך וכו'. ואתה יודע ששם בעלמא דאתי אין מועיל שום רחמנות בעולם, כי שם אין אתה ותרן כלל" (ליקו"ת יד נ).

אמנם לולא כח הצדיקים, לא היה בידינו יכולת לשוב בתשובה באמת, ואפילו אם היינו עושים תשובה, לא היה בכוחה לתקן אפילו פגם אחד מעוץ הפגמים הנוראים וכפי שאמר רביה"ק: "מה אַתֶּם יְכוּלִים לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה, וְכִי מִסְפִּיקִים יְמִיכֶם וְכַחֲכֶם בְּלָכֶם לְתַקֵּן פְּגָם אֶחָד מֵמֵה שְׁאֵלָתְכֶם. רַק אֲנִי עוֹשֶׂה תְּשׁוּבָה בְּשׁוֹבֵלְכֶם, וְיֵשׁ לָאֵל יְדִי לְתַקֵּן הַכֹּל כֹּל מֵה שְׁאֵלָתְכֶם עַד הַיּוֹם, רַק הָעֶקֶר מֵעַתָּה לֹא תַעֲשׂוּ עוֹד. וְאִפְּלוּ מֵהַיּוֹם וְהַלָּא אֲנִי מְקַפֵּיד עַל הַשְּׂגוּת שֶׁתַּעֲבֹר וְחַס וְשָׁלוֹם רַק הָעֶקֶר שֶׁעַל כָּל פְּנִים תַּשְׁמְרוּ עֲצֻמְכֶם מִמְּזִיד" (חיי"מ ש"ד).

וכך כותב ר' נתן: "כִּי יֵשׁ בְּנֵי אָדָם שֶׁנִּפְּלוּ כָּל כּוֹף בְּעוֹנוֹתֵיהֶם עַד שֶׁנֶּאֱחָז בָּהֶם הָרַע כָּל כּוֹף עַד שֶׁאֵי אֶפְשָׁר לָהֶם בְּשׁוֹם אֶפְסוֹ לְשׁוּב לַה' יִתְבָּרַךְ רַק עַל יְדֵי שְׂפָאִין עַל קִבְרֵי הַצְּדִיקִים הַגְּאֻמִּים וְאֵז נִגְלָלוּ בְּנִשְׁמַת הַצְּדִיק שְׂמִית וְהוּא בְּכּוֹחַ הַגְּדוֹל שֶׁגְּדוֹל בְּמִיתָתוֹ יוֹתֵר מִבְּחַיּוֹ הוּא יְכוּל לְבָרֵךְ אֶפְלוּ הַנְּשָׁמוֹת שֶׁנִּפְּלוּ מֵאֵד מֵאֵד" (נזיקין הלכה ג אות ח ט).

אמנם וודאי כל זה, הוא רק כאשר האדם בעצמו מתעורר לתשובה, שאז הצדיקים מכניסים בליבו התעוררות לתשובה באמת, שיוכל לקבל על עצמו שלא יחזור לסורו, וכמבואר בליקוטי הלכות:

כְּשֶׁבָא אָדָם הַשֶּׁפֶל מֵהָ עוֹלָם אֶפְלוּ אִם הוּא רָגוּעַ מֵאֵד וּמְשִׁתַּחֲוֶה עַל קִבְרוֹ וּמְבַקֵּשׁ שְׂשִׁיבָנוּ בְּתְּשׁוּבָה וְיִתְקַנּוּ, שְׂאֵז יִתְכַף עַל-יְדֵי הַהֲתַעַרְרוֹת הַזֶּה הוּא עוֹשֶׂה מֵה שֶׁעוֹשֶׂה וּמַעֲלֵהוּ ... רַק הָעֶקֶר שֶׁיְהִי לְהָאָדָם שְׂבֻזָּה הַעוֹלָם אִזְוָה אֶתְעַרְוֵתָא דְלִתְמָא מַעֲט עַל כָּל פְּנִים. כִּי בְּלֹא אֶתְעַרְוֵתָא דְלִתְמָא כָּלֵל אֵי אֶפְשָׁר. (הלכות תפילת המנחה אות פ).

התשובה והתיקון

תשובה נשלחה בעילום שם - אך היא מדברת בעד עצמה...

אדם שנכשל ח"ו בעבירה, נדרשים ממנו שני דברים - הוא צריך לחזור בתשובה, והוא גם צריך 'תיקון'. תשובה - הכוונה לבוא לפני הקב"ה ולהתחרט על העבירה, וכפי הכללים הידועים שנאמרו בעניין זה. 'תיקון' לעומת זה - הוא משהו אחר לגמרי, צריך לתקן את ההרס והחורבן שהעבירה גרמה.

ניתן דוגמא: אדם שרצח ח"ו נפש מישראל, גם אם יעשה תשובה אמיתית - יתחרט מעומק הלב, וה' יסלח לו על העבירה החמורה, עדיין הוא גרם חורבן עצום לדורי דורות - הרי אי אפשר להחיות את המת. זהו הצורך בכל ה'תיקונים' שנאמרו בכל הספרים הקדושים בפרט בעניין של ה'תיקון הכללי', וכפי שר' נתן מפרט בתפילה שאחר ה'תיקון הכללי' - כמה 'רוחין' ו'שדין' נוצרו מהחטא, וכמה נשמות אזלן ערטילאין על ידי עוונותינו.

על זה בא רבינו וגילה את התיקון הנורא של ה'תיקון הכללי'. אך התיקון לא יכול להתקיים ולסייע לפני שעושים 'תשובה'! רק אחרי שאדם שב בתשובה שלמה וכעת צריך לתקן את כל הפגמים שנוצרו מחמת העבירה, על זה שייך תיקון.

הראייה הגדולה לדברינו, היא מהתפילה הנוראה של ר' נתן. לכאורה, מה פשר התחנונים והצעקות הנוראות "קצתי בחיי למה לי חיים כאלה...", הרי יש לו כבר את התיקון ואת ההבטחה של רבינו! אלא הדבר פשוט וברור שחיון מה'תיקון הכללי', צריך גם את התשובה והקבלה לעתיד, כל תיקון שהוא לא יכול להיות בלי תשובה.

הקבלה הנדרשת - 'שלא ישוב לאוולתו', אינה קבלה מורכבת. הרי אדם שזכה לומר 'תיקון הכללי' בציון, ואחר כך נכשל באיזה דבר, התיקון לא נעקר למפרע... צריך שהאדם בשעת מעשה יתחרט על מה שהוא עשה, ולהבא ישתדל כפי יכולתו, אדם הרי הוא לא מלאך. השתדלות זו כוללת כמובן להרבות בתפילה שיזכה להינצל מכל הניסיונות, וכפי שאומר ר' נתן בתפילה: "כבר קיבלנו עלינו לקרוא אליך תמיד, והנני מקיים קבלתנו והנני קורא אליך ממקום שפל כזה..."

רבינו כבר אמר שהוא יעשה תשובה בשבילנו, רק שנשמור את עצמנו ממציד. צריך לבוא עם מינימום של יראת שמים, ה'תיקון הכללי' אינו מיועד לאנשים שבאים עם קלות ראש, ואין להם כוונה לחזור בתשובה. וכדבריו הידועים של ר' נתן בעת שהדפיסו את ה'ליקוטי הלכות': "איני מדבר ככל למי שאינו חושב מה יהיה בסופו, ספרי מיועד רק עבור מי שחושב על תכליתו".

אדם שזכה לומר את העשרה מזמורים וכן אכפת לו מהמצב שלו, צריך להאמין שעל אף הפגמים הנוראים שנעשו בכל העולמות, הוא זכה כעת לתיקון נצחי בכוחו של רביה"ק ואם אתה מאמין שיכולים לקלקל תאמין שיכולים לתקן.

רבינו הקדוש לא רצה להיות כמו שאר מנהיגים ומפורסמים, שהחסידיים שלהם נוסעים ואינם יודעים על מה הם נוסעים ועם מה הם חוזרים.
במה זה אכן אמור להתבטאות? מה עלינו לעשות כדי שלא נחזור בכל פעם מהצדיק באותה צורה כמו שבאנו?

תשובות ניתן לשלוח למספר פקס: 077-3180237 או להקליט הודעה בקו המערכת: 02-5396363
ניתן לשלוח גם שאלות בנושא ההתחזקות

השאלה
לחודש
הבא

עצמו להשתדל בתקנת נפשו לסלק המשאוי הגדולה שעליו רק שאי אפשר לו בעצמו והוא מצפה למי שיעזר לו לזה איז מצוה גדולה לעזר לו בכל כחו להטפל עמו להעלותו, כי יש כח לחדש נפשו גם כן אם הוא בעצמו יש לו איזה רצון אמתית לזה לעסק בתקון נפשו.

"אבל אם רוצה לסלק עצמו לגמרי ואינו רוצה להשתדל בתקון נפשו כלל, רק רוצה להצדיק בעצמו יעשה הכל עבורו והוא לא יעשה כלל ולא ישתדל בזה כלל, איז בודאי אין הצדיק צריך לעסק עמו, כי אי אפשר לעזר לו כשאינו רוצה לעסק בעצמו בתקונו כלל כנ"ל, וכמו שאמר אדונינו מורנו ורבינו זכרוננו לברכה לאחד, אתה בלעדי אינך יכול לעשות כלל, דהינו לתקן נפשו בעצמו) אבל גם אני בלעדי איני יכול לעשות דבר, הינו שאם אתה לא תעשה כלל בודאי אי אפשר לי לעשות עבורך הכל, כי האדם הוא בעל בחירה ואי אפשר להעלותו כי אם כשיש לו איזה התעוררות מעצמו.

נסיים בדברי החסיד האמיתי רבי שמואל הורביץ זצ"ל, על הבטחתו של רביה"ק:

"האמת שרבינו יעשה שם בעולם האמת מה שיעשה לטובת האיש, אבל רבינו עושה זאת גם בעוה"ז שמבב עם זה האיש שיעשה תשובה שלימה בעודו בגוף, ושיתמרק הכל בחייו שלא יצטרך לבוא לגיהנם, וכ' ובפרט כידוע באמת לכל מי שזכה להיות על ציונו הקדוש, את ההרהור תשובה באמת, והחרטה גמורה מלב ונפש, והצעקה והתמרמרות בכל מצוי הנפש ממש שזוכה שם כל זה הזוכה לבוא לשם, אשר שם מרגישים צער העוונות עד אין לשער עד ששבים שם התשובה הגמורה המובא ברמב"ם "שיוכל להעיד עליו היודע תעלומות שממתחרט בלב שלם וגומר בלבו שלא ישוב עוד לזה לעולם".

(הקדמה לציון המצוינות)

אתערותא דלתתא זו, היא כל אחד לפי בחינתו. ואפילו אם יאמר את התיקון הכללי כמו שיאמרם, אעפ"כ מועיל מאוד לתיקון ע"י הצדיק: "גילה רצונו שגם עכשיו חפץ ביותר שיבואו על קברו, וכל אחד כפי בחינתו ירהר בתשובה ויתחרט על מעשיו שאינם הגונים, ויצעק אל ה' מעומק הלב, ויאמר שם העשרה קפיטל הידועים, ולא עוד אלא אפילו אם יאמרם כמו שיאמרם, ואז יוריד עצמו כביכול מבחינת מדרגת הגבוהה והנפלאה והנוראה מאוד מאוד, בפרט אחר הסתלקותו זה שנים רבות, וישתדל ביותר בטובת ותיקון נפשות השפלות והירודות מאוד, באופן שיזכו גם המה לשוב בתשובה שלימה". (פרפראות לחכמה סי' ה.כ.)

היוצא מכל הנ"ל, שהבטחת רבינו הקדוש "להושיעו ולתקנו", עיקר הכוונה היא שיחזירו בתשובה שלימה, שזהו התיקון השלם של האדם. וכשהאדם מגיע לצי"ן על מנת להתתקן ומעורר עצמו כנ"ל, רבינו הביטיח להשתטח לאורך ולרוחב שאכן ישוב בתשובה. ממילא מובן שאם האדם עצמו אינו מקבל על עצמו לשוב [או שישנם דברים מסוימים שמהם הוא כבר מיואש מלחזור בתשובה], לא שייך כלל להכריחו ולתקנו וכמבואר בליקו"ה:

"אבל אף על פי כן הבעל בחירה אי אפשר לבררו בעל כרחו כי אם קשוב על הקבר במקום גניזתו הקדושה ומעורר עצמו בתשובה שאז יש כח להצדיק לבררו בכלחו ולהוציאו ממקום שגנזל לשם ולתקנו אף על פי שלא היה אפשר לו להתתקן בשום אופן וכנ"ל. (נזיקין שם).

וכך מובא בהלכה מפורסמת על הפסוק "עזוב תעזוב עמו" - "וזהו 'עמו' דיקא, כמו שדברנו רבותינו זכרונם לברכה, יכול, אפלו ישוב לו ואמר הואיל ועליך מצוה וכי? תלמוד לומר, 'עמו', הינו כי בודאי מצוה גדולה להטפל עמו ולעזר לו גם כן להעלות ולחדש נפשו, אבל כל זה עמו, דהינו כשהוא בעצמו רוצה גם כן לעסק בזה לרמס על

אבקשה
להצלת נשמות
שוארת ביטל ביופיה

ברכת

שנה טובה ומתוקה

**יהי רצון שתהא
השנה הבאה
עלינו לטובה
שנת גאולה וישועה
שנה שנתבשר בה
בשורות טובות
ישועות ונחמות
בהתרוממות קרנות
צדיק הדורות אור האורות
ובהתגלות אורו
בכל העולמות
בביאת בן דוד
נצר מחלציו יצא
אליו נכספת נפשינו
כל הימים
יבוא ויגאלינו
גאולת עולמים**

**שלוחה בזה
לכל קוראי אבקשה
ולכל העולים לציון הקדוש
המתקבצים על ימי ראש השנה
ולכל אחינו בית ישראל
בכל מקום שהם
ה' עליהם יחיו**

וביום האחרון...

סלסל

אחרי חודשים של כיסופים וגעגועים, ברוך השם דורכות רגלי על אדמת הקודש, אני עומד מרחק נגיעה מהציון הקדוש בערב ראש השנה, ומסביבי אלפי אנשים. קולות אמירת 'תיקון הכללי' נשמעים בבכיות מכל הצדדים, צעקות אדירות מליבם של עמך בית ישראל הצועקים להשם ומבקשים לשוב בתשובה. אני עומד בתוך כל המהומה הזו ומוחי מבלבל לגמרי, אני שואל את עצמי; מה אני צריך לעשות כאן. אם תוכלו להחכימיני מה בכלל העסק הגדול שאנשי שלומינו עושים מיום זה, ומה העבודה שמוטלת עלי אז.

תשובה

בחור יקר!

אצל אנשי שלומינו ערב ראש השנה היה 'עבודה' גדולה, כמו שאמר רבינו בעצמו ש"צדיקים אחרים היו מאחלים לעצמם ראש השנה כזה כמו הערב ראש השנה שלנו".

קודם ננסה לתאר איך היה נראה ערב ראש השנה עוד בחיי רבינו עצמו. כך תוכל להבין מעט מה העניין המיוחד שראו אנשי שלומינו ביום זה, ומהי עבודת היום ביום גדול כל כך.

בחיי חיותו של רבינו הקדוש, היו נוהגים כך בערב ראש השנה: רבינו היה יושב בחדרו ופניו מוסבות אל הקיר, וכל אחד מאנשי שלומינו היה נכנס אליו לעשות אצלו 'יודי דברים'. מיד כשנכנס כל אחד אל הקודש פנימה, נענה רבינו ואמר לו: אמור מה שהקודש ברוך הוא ואני ואתה יודעים... מיד היה כל אחד מתמלא בוושה שלא מעלמא הדין, כשעולה על דעתו כל מה שעבר עליו עד עכשיו, והיה יוצא מלפניו זכרונות לברכה עם עיניים בוכיות. בשנים מוקדמות יותר נהג רבינו לתת הנהגות מיוחדות לכל אחד, כיצד יתנהג בשנה הבאה.

בסוף ימיו של רבינו זכרונות לברכה כבר לא נהגו להתוודות לפניו. אבל מיד לאחר הסתלקותו של רבינו לגנזי מרומים, התחילו טוב תלמידי רבינו להתוודות לפניו בערב ראש השנה כמו שנהגו בחיים חיותו.

בתורה ד' בליקוטי מוה"ר קמא מסביר רבינו מקצת מן התיקונים

הנוראים והנשגבים שפועלים על ידי 'יודי דברים לפני הצדיק האמת', שעל ידי כך גורם שכל עוונותיו יתהפכו לזכויות ומצוות, וכל החקיקות הרעות שנחקקו על עצמותיו על ידי עוונותיו יצאו ממנו, וזוכה על ידי זה להארה שלעתיד שיבין שכל מאורעותיו הם לטובתו על ידי שלא יהיה לו שום הבדל בין מידת הרחמים ובין מידת הדין.

בכל הספרים הקדושים מובא שערב ראש השנה אז הוא הזמן המסוגל ביותר לילך על קברי צדיקים, וכן מביאים המקובלים שבערב ראש השנה שורה נשמת הצדיק על קברו יותר מכל השנה, ואם כן על אחת כמה וכמה אנחנו שמקורבים לצדיק כזה שהבטיח שנשאר איתנו בזה העולם, וכל השנה בנמצא הוא על קברו הקדוש

וכידוע מה שאמר שאצל צדיקים אחרים יכול להיות שיבואו אנשים על קברם והם בכלל לא יהיו שם אבל אני, סיים רבינו. אהיה תמיד על קברי. כמו כן אמר לבתו ש'הסתלקותו מן העולם איננה רק כמו שעובר מחדר לחדר' והוא בנמצא על קברו תמיד ושוועם אותנו. ואם בכל השנה כך, כל שכן בערב ראש השנה שעוד בחיי רבינו היה הסדר שנכנסו אליו בערב ראש השנה להתוודות לפניו. אנשי שלומינו חשו שרבינו יושב פנים אל פנים ומקשיב לכל מילה שמדברים אליו.

כמו שבהשראת השכינה מבין כל אחד שלא כל הזמנים שווים ולא כל המקומות שווים, ויש חילוקים גדולים בין מקום אחד לחבירו ובין זמן אחר למשנהו, כך גם בערב ראש השנה היה ההרגשה אצל אנשי שלומינו שבערב ראש השנה שורה ביותר רוחו הקדושה של רבינו על קברו.

העבודה ביום זה בכלליות הוא להתוודות לפני רבינו. בוודאי טוב אם אפשר להיזכר בכל מה שעשה, ולשוב בתשובה על זה. אבל עיקר הנקודה היא, כמו שרבינו מביא הלשון בתורה ד' "ולספר לפניו את כל ליבו" לשפוך הלב לפני רבינו, לספר לו כל הקשיים וכל הבלבולים והמניעות שיש בכל השנה, כמו שאנו רגילים ברוך השם לדבר כל יום בהתבודדות לפני השם יתברך.

עצם העבודה, שידועים שאני עומד עכשיו לפני הרבי הגדול הזה, שהוא הרי ה'לב של כל העולם'. שהוא יושב עכשיו מולי ומטה אזנו לכל מה שאני מוציא מפי, זה בעצמו כבר פותח את הלב.

אפילו אם לא מרגישים מספיק, אבל צריך להאמין שכך זה

דברים, אפשר 'לחטוף' קצת וידוי דברים, כל אחד כפי יכולתו, אחר כך אפשר לתפוס תהילים, ליקוטי תפילות, אפשר לקחת גם ליקוטי הלכות או ספרים אחרים של רבינו או לחזור על התורה שהוא הולך איתה עכשיו, ולהתחיל להתפלל או ללמוד בפשיטות, ובתוך כך מנסים להרחיב את הדיבור להשיח את הלב על כל הבלבולים והמניעות וכל הספיקות שיש לו, כל מה שעובר על כל אחד. כל המחשבות וההרגשות שיש בליבו מה שיכול להוציא מפיו יוציא ויזרוק דיבורים לפני רבינו. זה משאיר קשר וזיכרון מיוחד עם הרבי לכל השנה.

כשהראש מונח בתהילים וליקוטי תפילות וכו' בדרך כלל הוא כבר יפתח בהמשך ויגיעו דיבורים חמים, רק צריך להיזהר לאומרם בפשיטות בלי חכמות, כמו שכבר אמר רבינו בעצמו על אמירת תהלים ותחינות, שעיקר הכוונה שצריך להיות הוא פירוש המילות בפשיטות, ולא לצפות בתוך אמירתו שיבוא להתעוררות ובכייה וכדומה, כי זה בעצמו מבלבל הכוונה.

צריך לשים לב שזה עת זמן מסוגל גדול מאד. התעוררות שיש שם מכל אחד וכל המפעל של תשובה' שמתרחש בשעות אלו, אין כדוגמתם בשום זמן ומקום אחר, עצם הדבר שנמצאים בתוך כל המפעל הזה, גורם להתקרבות גדולה לרבי.

אם לא מנצלים את שעות הללו והולכים לישון מיד אחר התפילה וכדומה אחר כך כשקמים בדרך כלל זה כבר חצות היום שכולם הולכים כבר להסתפר ולמקוה וכו' ושאר הכנות ליום הקדוש והיום נמרח כבר, ובורח מתחת הידים זה הפסד שאין כדוגמתו.

אחר כל העבודה של ה'ערב ראש השנה' נכנסים לעבודה אחרת לגמרי, העבודה של ה'ראש השנה' עצמו. שאז הזהירנו רבינו להיות כל הזמן בשמחה, ולחשוב רק שהשם יתברך ייטיב עימנו. ובפרט אנו שנמצאים אצלו, שרבינו כל כך הפליג בגדולת מי שזוכה להיות ב'ראש השנה' אצלו בהפלגות נשגבות מאד, צריכים אנו בוודאי להיות שמחים מאד על זכייתנו הנצחית להשתתף בתיקון העולם כזה, כמו שמזהיר ר' נתן לבנו שישתתף בקיבוץ על ראש השנה "כי רווח כזה אינו בנמצא כלל" ולאכול מעדנים ולשתות ממתקים על זה.

אשרינו ואשרינו שזכינו לבוא להיות אצלו על ראש השנה הקדוש ולהיות על ציונו בערב ראש השנה הקדוש ולזכות במתנת חינוך בתיקונים נוראים כאלו. אילו כל הימים דיו וכל האגמים קולמסים אי אפשר להעלות על הכתב מה שאנו זוכים על ידי זה.

אשרינו ואשרינו.

עצם העבודה, שידועים שאני עומד עכשיו לפני הרבי הגדול הזה, שהוא הרי הילב של כל העולם. שהוא יושב עכשיו מולי ומטה אצלו לכל מה שאני מוציא מפיו, זה בעצמו כבר פותח את הלב

בוודאי באמת במציאות!! רבינו הקדוש יושב עכשיו ומצפה אלי, שאספר לפניו את כל ליבי וכל מה שעובר עלי ומעיק לי.

רבינו מביא שאחד מהטעמים שצריך לנסוע לצדיק האמת על ראש השנה הוא, כי תמיד העיקר מכל דבר זה הראש, וראש השנה הוא הראש של כל העשרת ימי תשובה, וצריך לשוב בראש. אבל רבינו כבר גילה לנו שאין אנו יודעים בכלל איך להתחיל לעשות תשובה, רק הצדיק הוא עושה תשובה בשבילנו. וכל העבודה בראש השנה הוא לבוא אליו שהוא יכול לעשות תשובה בעבורנו, ובערב ראש השנה העבודה היא להתוודות לפניו על כל מה שעובר עלינו. שידע על מה צריך לשוב בשבילנו... (בוודאי שרבינו יודע מעצמו כל מה שעובר עלינו וזה רק בחינה שהוא, ואכמ"ל)

שלח

אחר שכבר אמרתי את ה'תיקון הכללי' ועשיתי 'וידוי דברים' קצת, האם אני צריך להשאר עכשיו עד חצות היום בציון בתוך כל ההמולה שיש שם שאין ביכולתי להתרכז בשום דבר?

תשובה

החכם עיניו בראשו, לחשב את צעדיו עוד מלפני הערב ראש השנה כמה שאפשר, כדי שיוכל להיות עירני ביום זה. רצוי מאד מי שביכולתו לחטוף תנומה יום לפני הערב ראש השנה, אחר הצהריים, כדי לאגור כוחות ליום המחרת שאנו נוהגים לקום בחצות לילה כבר ל'זכור ברית'.

לגבי מה ששאלת 'האם חייבים להישאר עד חצות? בוודאי שאי אפשר לומר שזה חיוב להישאר עד חצות היום בציון הקדוש. כי עיקר העבודה בערב ראש השנה הוא לבוא לציון, לומר את התיקון הכללי, וידוי דברים וכו' כל אחד כפי יכולתו אבל כן כדאי ורצוי מאד, מי שמרגיש שהוא יכול להישאר אחר כך עוד בציון בשעות אלו של לפני צהריים, ראיתי הרבה מאנשי שלומינו שלגודל יקרת הזמן ושעות אלו, מתעקשים להישאר בציון אפילו אם חוטפים תנומה באמצע, צריך לדעת שזה שעות קדושות מאד.

בוודאי שאי אפשר לומר לפני מה לעשות, וכל אחד צריך לבדוק את עצמו אם מסוגל לזה. אבל מי שיכול בוודאי כדאי שישנה כל הלפני צהריים בציון עד ה'תיקון הכללי העולמי', ואחר כך כבר חצות היום שהולכים לשוב הצום של ערב ראש השנה, ולהתכונן ליום הקדוש.

חשוב לדעת, לא צריך לעשות כל הזמן וידוי

בחור יקר! ניתן לשלוח שאלות, התלבטויות, בענייני עבודת ה', בדרכי רבינו הק', וכיוצ"ב, באמצעות הקלטת השאלה בטל' המערכת: 02-539-63-63 שלוחה 5, או בשליחה לפקס: 077-318-0237.

סדרת מאמרים מיוחדת לעורר לבינו בעגועים למקום מנוחת קודשו של רבינו הק' במיוחד לאור המניעות המתגברות על הנסיעה וההשתטחות

כל מגמתי

אֲזַכֶּה לְפָרֶשׁ אֶת שִׁיחִי לְשִׁפָּה לְבִי כַּמִּים נוֹכַח פְּנֵי ה' עֲבוּרִי
וְעֲבוּר יוֹצֵאֵי חֶלְצֵי (על"ת ת"ח)
תלמידו המובהק ר' אפרים ב"ר נפתלי, שנסע במשך עשרות שונים מא"י לאומן מבלי החסר שנה, ביטא בזה את דעת מוהרנ"ת כפי שנספגה בדמו.

על ר' אברהם בר"ג, מעיד תלמידו רלו"צ ודבריו הועתקו ב"טעם זקנים" האחרון: אצל ר' אברהם ב"ר נחמ"ס היה ענין הראש השנה כל כך חזק, שהוא לא החסיר ולו ראש השנה אחד! 'עשרים נסיעות' ערך מארץ ישראל לאומן! החל משנת תרנ"ד ועד תרע"ד, עשרים נסיעות ערך בלי שהחסיר ולו ראש השנה אחד, חזאת, על אף היותו עני מרוד וחולה בגופו (טעם זקנים ס"ה)

ומי יבוא אחרי המלך מאן מלכי רבנן אחרי אשר קבע וחקק כי "כל נסיעה של כל אחד ואחד יש לה חלק בקץ הגאולה" (כוכבי אור).

אחרי דיבור כזה, קשה עד בלתי אפשר להגזים בחשיבותה הקריטית של כל נסיעה ונסיעה לאומן.

הדברים עתיקים ונשגבים וחלילה לנו להושיט את יד שכלנו אליהם. לולי מוהרנ"ת ברחמי ובטובת עינו שיתף אותנו מעט, כמאן דמחווי במחו, בהתנוצצות גדולת הציון אשר התנוצצה במוחו הק', וערך לפנינו, כשולחן ערוך, מעט מסדר המתווה ומתרחש בכל כניסה שלנו אל תחום הציון הק'.

עיקר עיכוב הגאולה תלוי, כידוע בבירור הניצוצות. ניצוצות אלו מהם? אותיות, נשמות, שברי כלים, אורות. יהיה אשר יהיה שמם, מהותם היא מוחין קדושים, אשר במקורם הביאו לאמונה ודבקות בה, ועקב מאורע השבירה, השתבשו והתהפכו צירופיהם, עד שהפכו למוחין המורים כפירה ומרד בה' ר"ל. אך כיוון ששורשם בקדושה, הינם ממשיכים לינוק את חיותם משורשם ועי"ז ממשיכים שפע אלוקי ומזינים את הקליפות.

"אין בן דוד בא עד שיכלו נשמות שבגוף" עד שיתברר אחרון הניצוצות, יעלה ויחזור למקום קדושתו, אשר היה שם אהלו בתחילה. כיצד עושים את הבירור הזה? כל יהודי החי על פני האדמה תורם, עי"ז תורתו, תפילתו ומצוותיו את חלקו לבירור הזה. אבל עיקרו נעשה רק עי"ז הצדיק האמיתי, יחיד הסגולה, אשר עיקר סגולתו היא בטירתו המופלגת והמוחלטת ובנקיותו מכל אחיזה של הקליפות. בכוחו זה הוא הולך ומפתה את הקליפות לבלועו ועי"ז תחבולה זו הוא נכנס אל קרביהן ועושה בהן שמות.

כי הקליפות הללו רדופות תדיר להיצמד ולהיאחז בכל עבודה ותפילה שהיא בבחינת דין. ובגלותנו המרה אין לך אחד מישראל שאין בתפילתו אחיזה של דין ודחיקת השעה, גם אם מעוטה מאוד, עכ"פ, מוצא בה

אחד הוא
הצדיק, היודע
להתפלל
תפילתו
ברחמים
גמורים
ותחנונים.
ובשעת
הצורך
משתמש
בתפילתו גם
במידת הדין,
אך בהכנעה
פנימית
מוחלטת
ללא שמץ דין
אמיתי

ואמר אז רבנו זכרוננו לברכה בזו הלשון כשיבואו על קברי ויתנו פרוטה לצדקה בעבורי [רצונו לומר בעבור הזכרת נשמתו הקדושה כנהוג] ויאמרו אלו העשרה קפיטל תהלים הנרשמים אצלנו כשביל תקון למקרה לילה רחמנא לצלן אז יניח רבנו עצמו לארץ ולרחב, ויבוא יושיע לזה האדם ואמר שבהפאות יוציא אותו מהגיהנום אפילו אם יהיה אותו האדם איך שיהיה אפילו אם עבר מה שעבר. רק מעתה יקבל על עצמו שלא ישוב לאגלתו חס ושלום. ובלילה שקדם הסתלקותו אמר: מה לכם לדאג מאחר שאני הולך לפיכם. ומה אם הנשמות שלא הכירו אותי כלל. הם מצפים על תקונם שלי מכל שכן אתם (חיי מוהר"ן)

משמעות דברי רבינו, כך קיבל והבין מוהרנ"ת, הינה כי כל יהודי באשר הוא, אפילו הגרוע שבגרועים, שהרבה לפשוע ולקלקל, יכול לקבל תיקון לנפשו, אם יזכה לבא על קברו בחיים חיותו. יתרה מזו - רמז עבה רומז מוהרנ"ת, לפחות בשני מקומות (הכשר כלים ד', נזיקין ג'), כי בדור הזה כולנו כצאן טעינו וא"א לשום אדם להתתקן, אלא עי"ה השתטחות על קברו הקדוש.

ובמיוחד בראש השנה: שְׁמַעְתִּי מִיְדִינִי הַתִּיק רַבִּי גֵרְשׁוֹן נְרוּ יְאִיר נֶכֶד הַמְּגִיד ז"ל מְטִיר הַאוֹיָבֵעַ, שְׁשִׁמְעַ מִפִּי הַקְּדוֹשׁ שְׁבָרָאשׁ הַשָּׁנָה הַכֵּל מִקְבָּלִים מִמֶּנּוּ תִקוֹן אֶפְלוּ דְבָרִים שְׂאֵי אֶפְשֵׁר לְתַקְנָם בְּזִמְנוֹ אַחֵר, בְּרָאשׁ הַשָּׁנָה תִתְמַקֵּן הַכֵּל(על"ת תל"ח)

ומוהרנ"ת מספר זאת שנים רבות אחר פטירתו הק', בערב ר"ה תר"ה, כשנה וחצי לפטירתו שלו.

מה טיבם של תיקונים אלו? פליאה דעת נשגבה מאיתנו. אבל ברור לכל בר דעת שלא בסגולה גרידא, להצלה מגיהנום עסקינן.

כלפי מי הדברים אמורים? כלפי כת הגורסים - וקולם נשמע, בפרט בשנים שאינן כתיקונן, כשנים האחרונות, בהן רבו המניעות - כי מאחר זכה האדם להשתטח פעם אחת על קברו הקדוש, הרי שהבטחתו הק' מונחת בכיסו ומעתה אין צורך לחזור במסירות נפשו אחר כל נסיעה ונסיעה.

כת זו דומים בעיני לאדם שיצא זה עתה מבית האסורים, אחרי שנים רבות בהן נימוק בצינוק. ובמקום ללכת לדרכו ולשקם עצמו, נעמד על איסקופת הכלא חולה וחובל, מזה רעב ומסרב להתקדם הלאה באומרו: די לי שיצאתי מכלא.

מוהרנ"ת במכתבו המפורסם מכה על קודקודם: "כִּי כָל מְגַמְתִּי וְכָל תְּשִׁיבֹתִי וְתַקְנֹתֵי הוּא רַק לְהוֹיֵת עַל צִיּוֹן הַקְּדוֹשׁ הַרְבֵּה פְעָמִים. אֲנִי

הניגון הזה הינו קול תורתו ותוכחתו של הצדיק והוא עיקר הצרי והמרפא לנשמותינו מתחלואי מצרים שדבקו בנו במשך שנות בליעתנו בקליפות

להיעשות, לו נקבר גופו בארץ ישראל. הזוכים ובאים להשתטח על קברו הק', צריכים לידע, אומר מוהרנ"ת, שמקומם בקודש הינו פרי עבודתו זו של הצדיק. הוא זה שבייר את נשמותינו מבין הקליפות, והוא הממשיך ומחלץ עוד ועוד חלקי נר"ן שלנו מבין הקליפות. אך הצדיק, כידוע מנוע מלפעול הכול לבדו. גם הוא תלוי ועומד באיתערותא דלתתא שלנו. על כן אי אפשר לו לאדם להנות מפעולת הצדיק ולהתקן ע"י, אלא ע"י שבא בגופו ומשתטח על קברו בתפילה ובקשה לצאת ממאסר הקליפות.

גבורת נפשו של הצדיק ומסירות נפשו למענו, אינה סוף הדרך, אלא תחילתה. נשמותינו יוצאות ממעי הנחש כמו מאכל המוקא מן המעיים. אכולות למחצה, פצועות וחבולות, טומאה וכפירה עדיין אחוזים עמוק במוחם. למזלנו הטוב, הצדיק הרחמן אינו מניח ידו מאיתנו. הוא מנצל את חילוץ נשמותינו, לגילוי נפלא של כבוד ה', המביא להמשכת רוח נבואה, המבררת את המדמה, מגלה אמונה ומביאה לחידוש העולם והמשכת הניגון שיתער לעתיד לבוא. הניגון הזה הינו קול תורתו ותוכחתו של הצדיק והוא עיקר הצרי והמרפא לנשמותינו מתחלואי מצרים שדבקו בנו במשך שנות בליעתנו בקליפות.

כל התהליך המורכב הזה הוא תהליך בירור הניצוצות שבסיומו מעלה הצדיק את הניצוצות המתוקנים, בבחינת מ"נ ומעורר את היחוד העליון אשר משפיע את אור הגאולה. על כן דעת לנבון נקל, שעל כל אחד ואחד מוטלת אחריות אישית וכללית, שלא להסיח דעתו מעיקר תיקונו ותיקון כלל ישראל, ולהכין עצמו תדיר לנסיעה לצדיק. וכאשר תושלם הכנתו בדעת ובלב, במידת מה, לפי הבנתו, ראוי לו להשתדל לסוע בפועל. ולהאמין בלב שלם כי אין בעולם ובכל חייו פעולה גדולה יותר שיוכל לעשות למען נשמתו ונשמת בני ביתו ולמען כלל ישראל. (ע"י ליקו"ה חוה"מ ד')

כל התהליך המורכב הזה הוא תהליך בירור הניצוצות שבסיומו מעלה הצדיק את הניצוצות המתוקנים, בבחינת מ"נ ומעורר את היחוד העליון אשר משפיע את אור הגאולה

בעל הדין מקום לאחיותו. אחיותו מורגשת היטב גם על ידינו, בכעס המתגבר אחרי התפילה, בעיון התפילה, גאוה, יישות וכי"ב מרעין בישיין.

אחד הוא הצדיק, היודע להתפלל תפילתו ברחמים גמורים ותחנונים. ובשעת הצורך משתמש בתפילתו גם במידת הדין, אך בהכנעה פנימית מוחלטת ללא שמץ דין אמיני. הסטרא אחרא אנוסה ע"פ הדיבור, לבלוע ולטרוף כל אשר ריח של דין בו, עטה על מה שנראה לה כטרף קל - תפילת הצדיק בלבוש דין. וכדרכה, מחפשת את השער, את צירופי הדין אליהם הינה יודעת להתחבר. אך כיוון שהצדיק נקי לגמרי מכל צירוף כזה, היא אינה מצליחה להיאחז בו. מאידך, עקב לבוש הדין שלו, אינה יכולה להיפרד מעליו ובע"כ היא מוכרחה להמשיך ולנסות להתאחז בו. הצדיק מצידו, מנצל את היותו בלוע בקירבה, כדי להתחבר לנשמות העשוקים הבלועים בה, לתקן את שיבוש דעתם ולהפריד, ע"ז, את מקום חיבורן ויניקתן של הקליפות ומביא בכך לחילוץ. מצב זה מכונה ע"י רבינו: עמידה בבית הבליעה של הס"א. משל לאדם אשר נתקע חפץ בגרונו בבית בליעתו וגורם לו להקיא.

תפילתו של הצדיק בחיים חיות הינה, כנראה הכלי החזק והמוכשר ביותר למלאכה קשה זו, אבל גם היא כאין נחשבת, מול מיתתו על קידוש שמו ית' ומסירתו את גופו הקדוש והנורא (יותר מכל נשמה, כיון שכולו מוחין קדושים) לקבורה בארץ העמים הטמאה. הטמנת גופו בארץ הטמאה, הרחק מארץ ישראל הקדושה, אשר נעשתה בכונה עליונה, מכריחה ואונסת את הס"א להתנפל על פתיון גופו הק' ללא יכולת הפסקה ולנסות שוב ושוב לבלוע - להתחבר אליו בנקודת הדין. אמנם דינה נגזר להיכשל חרוצות ולאפשר לצדיק פלישה לעומק עומק מחוזות הטמאה, לצורך הצלת העשוקים שם בבטנה, וחילוץ חלקי נשמותינו האבודים. פעולה זו, שעליה עומדת כל גאולת ישראל, לא הייתה, כמובן יכולה

בירור "מקחו של

קורת רוח והתרגשות מרובה אחזה את יקירי אנ"ש עם התפשטות הבשורה הטובה, על הופעתו לאור עולם של הספר "מקחו של צדיק" מפרי עטו של הרה"ח רבי משה קרמר שליט"א מיד ה' עליו השכיל, לבאר בו כמה ממושגי היסוד העיקריים במשנת ברסלב, שנתעוררו בהם ספקות ושאלות שונות, כשמאמרו הנפלאים משליכים אור ובהירות מופלאה, השם כל עקוב למישור ומאיר את אור מקחו של הצדיק בהבנה זכה וצלולה.

כללים ומסילות שוות לכל נפש, בלימוד הספה"ק הזה, ותיאורים נפלאים של מסורת גדולי אנ"ש בענין לימוד הליקו"מ בעיון.

וכן כיוצא-בזה עוד עניינים שהתעוררו בהשגחה פרטית, וכל אלו ביחד הביאו בחסד ה' להשלמת החיבור היקר הזה, שבו בירורים יסודיים בסוגיות הנ"ל ועוד בעיקרים שונים, כדוגמת ענין 'דרך הלימוד' ע"פ דברי רבינו בשיחה ע"ו, שבשולי המחנה השתרשו בה שיבושים כאילו הענין הוא רק "לומר" את דברי התורה. וכן ביאור נפלא על עניין תפילה והתבודדות שמלהיב הלב לקיום עצת העצות, וכן מדריך ממה להזהר בעת ההתבודדות (למשל, שלא לדבר כ"חברותא כלפי שמיא"), וכך גם במעלת ומצוות התפילה גם על עניינים גשמיים, גם במאמר על 'עשרה מיני נגינה' ישנם גילויים חדשים מתוך השמטות שטרם נודעו, והדרכות נחוצות עד מאוד למי שמקיים דבריו באמירת העשרה מזמורים, שגילה, ועוד ועוד גם בשאר המאמרים, כאשר תחזינה עיני הקוראים למישרים.

כמה זמן נמשכה העבודה על הספר, וכיצד התנהלה עבודת עריכת הספר? עבודת הכתיבה ע"י המחבר נפרשת על פני כארבעה עשורים, כאמור, שבהם הלכו המאמרים ונשלמו. לעומת זאת עבודת העריכה החלה בערך לפני כשנה, כאשר החלנו באיסוף המאמרים מתוך כתביו הרבים של המחבר שליט"א, בין במאמרים שכבר היו מוכנים, ונוספו עליהם הוספות

אחריהם, לדון בהם ולראות להיכן הדברים נוטים, והמסקנות שעלו אז בידי העליתי אותם על הכתב...".

אילו "הפתעות" אפשר לגלות בספר, ומדוע הוא יוצא לאור רק כעת?

אכן שאלה טובה, האמת היא שחלקי המאמרים שנדפסו בשעתו ב'מבועי הנחל' נודעו כבר אז לשם ולתהילה, ובמהלך השנים רבים אמרו מי יראנו טוב לקבצם לפונדק אחד ולהוציאם לאור עולם, אך מאת ה' היתה זאת, כי ברבות הימים הלכו ונשלמו ע"י המחבר הוספות גדולות חשובות ויקרות מפז למאמרים אלה, וכן גם עוד מאמרים חדשים שנכתבו רק בשנים האחרונות.

בד בבד סיבב מסובב כל הסיבות, להעביר את העולם תהפוכות וזעזועים שונים, כדוגמת המניעות העצומות שהשתטחו על ענין הראש השנה של רבינו בשנים האחרונות, מה שהעלה דרישה וצמאון בין אנ"ש לבירור יסודי של גדרי הראש השנה שלו ופרטיו השונים, כדי לדעת את המעשה אשר נעשה, גם כשזוכים לבוא על ציונו הק' בר"ה, וגם כשח"ו הדבר נמנע. ואגב כך גם בירור חובת הנסיעה מארה"ק לאומן בלי שום ספקות.

כמו כן ההתעוררות הכבירה שחלה בין אנ"ש בתקופה האחרונה בענין לימוד העיון בספה"ק ליקוטי מוהר"ן, שגם-כן גרמה לדרישה וחיפוש אחר הדרכה ברורה, עם

לרגל שמחת הוצאת הספר פנינו לשוחח עם מי שהופקד על מלאכת עריכת הספר והכנתו לדפוס, ה"ה נכדו הר"ר נתן נפתלי (ברא"ש) בורשטיין שליט"א, שיספר לקוראי 'אבקשה' את סיפורו של הספר המיוחד הזה.

ראשית, אנו שואלים, מה הביא את המחבר הגר"מ שליט"א, שידוע בחיבוריו העמוקים על ספר הליקו"מ, לעסוק בכתיבת מאמרים במשנת ברסלב?

רנ"ג בורשטיין: המבוגרים שבין אנ"ש, שעוד נמנו על קוראי הירחון הברסלבי המיתולוגי 'מבועי הנחל', לבטח זוכרים את מאמריו הקבועים של הר"מ שליט"א, במדורי הירחון, שכללו כמובן ביאורים על תורות רבינו ז"ל (שלימים יצאו לאור כחלק מספר 'מים עמוקים'), אך גם בירורים בדעת רבינו בעניינים אקטואליים שונים שעמדו על הפרק והרהב מאנ"ש נבוכו בהם.

בענין זה, אצטט קטע מתוך הקדמת הר"מ שליט"א לספר דגן, שיהיה כעין תשובה לשאלה: "ודרכי אשר הורגלתי בה מאז, ע"פ סיבות שסבב איתי השי"ת, כי בכל אימת שנתעוררו בין אנ"ש ספקות בעניינים כלליים, ונמצאו בהם הבנות שונות ע"י סיבות מסוימות, ועלו בהם כאילו צדדים לכאן ולכאן, נטיית ליבי לברר מקחו של צדיק לקיים לעצמי ניתי ספר וניחזי, ולעייין ולמצוא את שורש הדברים במקורותיהם בספרי רבינו ז"ל ומוהר"נ ז"ל ותלמידיהם

צדיק

שונות, ובין אלו שעדיין היו בכתב יד וטרם נסדרו כמאמרים. ואחר שכל החומר היה בידנו, החלטנו בסידור הבריורים הרבים, כמאמרים נפרדים, ובתוך המאמרים הפרדנום לפרקים שונים לפי הסדר כדי להקל על המעיינים בהבנת העניינים שלב אחר שלב.

כמו כן היתה עבודה רבה בהוספת מראי-מקומות וציונים לאלפים, כשכמובן הכל עובר את שבט בקרתו של המחבר שליט"א, שכל שלב ושלב בעריכה עבר את הגהתו הקפדנית, והתקדם רק לאחר אישורו ותיקוניו על כל צעד ושעל, כך עד ליצירת הפאר שאנו רואים כעת לנגד עינינו.

האם הסוגיות שבספר רלוונטיות לכל חסידי ברסלב וותיקים ומקורבים?

כמי שעוסק בענין כבר שנה בע"ה, ושומע מעט תגובות מאלו אשר נחשפו לתוכן הספר במהלך עריכתו, אני יכול לומר בביטחה שלא די שצעירי אנ"ש ואלפי המקורבים ימצאו בו בהירות נפלאה וטעם חדש בעניין רבינו, אלא גם הוותיקים שבין אנ"ש, יגלו חידושים נפלאים והתערורות גדולה, בכל אחד מהמאמרים שכאמור מבררים את עיקרי ברסלב מיסודם, באופן שעדיין לא נראה.

אולי תוכלו לספר לקוראינו מה התגובות מהשטח?

פלאי פלאות, בחסדי ה', למכון 'מעיינות' המוציא לאור את הספר, הגיעו תגובות

דרכם את הספר, ההפצה הראשית - במספר 050-4167518.

האם ניתן עדיין לרכוש זכויות בהפצת הספר?

בוודאי, כל מי שעוסק בהדפסת ספרים מכיר את העלויות העצומות הכרוכות בהוצאה לאור, ואין מן הצורך להאריך בזה, אשרי הנוטל חלק בזכות הרבים הגדולה הזו, ובפרט נוכח הצפי שדי מהר נצטרך להדפיסו במהדורה שניה, כך שהמצוה הגדולה תלויה ועומדת וכל הרוצה יבוא ויטול חלק טוב בהפצה לטוב לו בזה ובבא.

מכל קצווי הארץ גם מערים ועיירות שלא פיללנו שנמצאים שם בכלל חסידי ברסלב, בתחילה היו אלו פונים המתעניינים ומבקשים לרכוש את הספר, ואחר-כך הגיע זרם של תגובות נלהבות, של אנשי-שלומנו המעידים על הבהירות הגדולה שקנו ע"י העיון בספר הזה, שממש לא ראו כבושם הזה.

איפה ניתן להשיג את הספר?

הספר עומד למכירה בחנויות ספרי ברסלב, וכן ברוב בתי המדרש של אנ"ש חסידי ברסלב ישנם נציגים שניתן להשיג

מפורסמים של שקר

מאמר ג

בעקבות הרועה

"רועה ישראל האמתי שכלול
מכל השבעה רועים"

לא עם הארץ חסיד

גדולי החסידות הזהירו והתריעו על דקדוק
ההלכה, ולא הסכימו בשום אופן עם הסטייה
הקלה ביותר מדיני השולחן ערוך, גם אם היא
במעטה של חסידות ודביקות...

במאמר הקודם התבאר בהרחבה שהתנאי הראשון של 'צדיק' הוא: שאינו 'רשע'... אינו עובר על שום מצוה ממצוות התורה, ועל שום פרט ודקדוק מהלכותיהן.

לאמתו של דבר, אין מגוחך מכך להקדיש מאמר שלם כדי לבאר "צדיק" אסור לו להיות "רשע", אך בכל זאת הוצרכנו לבאר זאת מפני ששם הזמן השתרשה ההרגשה בקרב חסידים שוטים שרובם עומד מעל התורה, ומותר לו לעשות כרצונו, כך ששוב אינם מבחינים בין צדיק לרשע, ובין עובד אלוקים לְאִשֶּׁר לא עֲבָדוּ.

טעות נוראה זו, שני דרגות יש בה:

האחת, העדינה יותר: בראותם את רבם, אשר הוא צדיק בכל דרכיו, אך מתיר לעצמו לעבור על הלכה פסוקה בשולחן ערוך^א, ולאור כך מתירים הם לעצמם להתנהג ב'חסידות' שאינה משועבדת לארבעה חלקי שולחן ערוך.

והשנייה, הגסה והמבחינה: בראותם את רבם עושה ככל העולה על רוחו, כשהוא רומס אף את יסודות היהדות ועובר על דברי התורה, ועל אף הכל הם עונים אחריו 'מקודש מקודש'...

וכפי שכבר ניבאו הצדיקים הקדמונים, שגם זה יקרה באחרית הימים, וכמסופר:

הרב מְרַאפְשִׁיץ ז"ל אָמַר: דַּעוּ כִּי קִדְּם בִּיאַת הַמְּשִׁיחַ יִתְרַבֶּה כֹּל כֶּף הַשֶּׁקֶר בְּעוֹלָם, עַד שֶׁיִּבְרַח הַעִיר יִשְׁעֵי יְחִידוֹ עִם אִשֶּׁה נְכַרְיָהּ בַּעֲנַלָּה אַחַת, וְרַבִּים מִבְּנֵי הָעִיר יֹאמְרוּ אַחֲרָיו 'אֵין קְדוֹשׁ כְּמוֹהוּ!' (אשרי האישי, דף מט)

ובכן, במאמרנו זה נתמקד בס"ד בחלק הראשון, של 'חסידות' הרואה את עצמה כפטורה מלבדוק כל הנהגה והנהגה לאורם של ארבעה חלקי השולחן ערוך. ובמאמרנו הבא, נבאר בס"ד את החלק השני, הגס יותר, הגובל ב'שבתאות' של ממש.

טרם נתחיל, נדגיש:

טעות זו קיימת לא רק בעולם החסידות, אלא גם בעולם התורה; 'רבנים' המרשים לעצמם להנפיק פסקים והנהגות הסותרות את פשטות התורה ואת המקובל מדור דור. ועל כגון דא, כבר הזהירנו הקב"ה על ידי שלמה המלך:

"הַט אֲזַנְךָ וּשְׁמַע דְּבַרֵי חֲכָמִים", ואחר כך "וּלְבַבְךָ תִּשְׁתִּי לְדַעְתִּי" - שְׁאִפְּלוּ תִרְאֶה חֲכָמִים עוֹבְרִין וְעוֹשִׂין שְׂלָא כְּרָאִי, אֵל תַּעֲשֶׂה כְּמוֹתוֹ! אֵלָּא 'לְבַבְךָ תִּשְׁתִּי לְדַעְתִּי'.

(מסכת כלה רבתי, פרק ג, הלכה ב)

אלא שבכל זאת מעדיפים אנו להתמקד בפן החסידי של תופעה זו. וזאת, דווקא מפני שהחסידות רוממה כל כך את מצות 'אמונת חכמים' וְהִקְלָתָהּ אותה על נס, כשהחסידים מרכיבים אלוף לראשם את רבם מתוך אמונה תמימה ועזה - עד אשר מתבטא מוהר"ת וכתב^א:

וְאֵם לֹא הָיוּ פּוֹעֲלִים כָּל הַחֲסִידִים בְּנִסְיַתָם לְצַדִּיקִים, אֵלָּא מֵה שְׂיִישׁ לָהֶם עַל כָּל פְּנִים אֲמוּנָה בְּזֶה הַצַּדִּיק שֶׁהֵם מְקַרְבִּים אֵלָיו, וּבְכַמְּה צַדִּיקִים - דְּיָם: כִּי אֲמוּנַת חֲכָמִים הוּא יְסוּד הָאֲמוּנָה הַקְּדוּשָׁה, שֶׁהוּא יְסוּד כָּל הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה.

(ימי מוהר"ת ח"ב, עח)

^א מפני אונס חולי או כיו"ב, וכפי שידובר להלן בענין זמן תפילה.

אי לכך, דווקא אצלם אורב הבע"ד להיאחז באמונתם הטהורה, ולהטיל בה זוהמא; להאמין גם במי שאין ראוי להאמין. ואף קל יותר לאפיקורסים לתלות את סירחונם ב'חסידות', ולהפוך אותה ל'שבתאות' גמורה.

וְהַכַּת שִׁ"שׁ הָיוּ מַתְעַסְפִּים בְּזֶהוּ הַקְּדוֹשׁ וְכַתְבֵי הָאֵר" וְחָלוּ בָהֶם מַעֲשֵׂיהֶם, כִּי יֵשׁ בְּתוֹכָם דְּבָרִים נִסְתָּרִים שְׂלָאוּ כָּל מוֹחֵא סְבִיל דָּא, עַל כֵּן הָיָה לָהֶם מְקוֹם יוֹתֵר לְזַיֵּף בְּדַבְרֵיהֶם אֶת שְׁקָרֵיהֶם. וְעַכְשָׁו הַאֲפִיקוֹרְסִים שְׁבִזְמַנְנוּ, מַתְעַסְפִּים בְּדַרְךְ הַבְּעַל שֵׁם טוֹב! (ויאל משה, עמוד קעב)

לא לפגוע בסעיף קטן בשולחן ערוך

לאמתו של דבר, בתור חסידי ברסלב, לא היה מן הצורך שנזדקק לסוגיא זו כלל, מאחר שרבינו עצמו העמידו את השמירה על כל 'סעיף קטן' בשולחן ערוך בראש הפסגה, וכשיחתו הידועה אשר שח ואמר:

אִיר קַעֲנֵט קַנְיִטְשׁוֹ מִיֵּין סִפֵּר וּוִי אֲזוּי אִיר וְוִילֵט, נָאֵר נִישְׁט טְשֶׁעֲפֵעֵן קִיין סְעִיף קֵטֵן פֿון שְׁלַחַן עֵרוּךְ = "כֹּלִים אַתֶּם לְקַמֵּט אֶת סִפְרֵי כְּפִי שֶׁתְּרַצוּ (הֵינּוּ לֹמַר בּוּ פְּרוּשִׁים כְּלַבְּכֶם) וּבְלִבְד שְׂלָא לְפַגַּע בְּשׁוֹם סְעִיף קֵטֵן בְּשְׁלַחַן עֵרוּךְ".

(שי"ש החדש, חלק ג, אות שנג)

כשאנשי שלומנו אף דואגים להסביר את המובן מאליו, שאין הכוונה

שְׁאֵנו מְדַקְדְּקִים לְשִׁמּוֹר עַל כָּל סְעִיף קֵטֵן שֶׁבְּשְׁלַחַן עֵרוּךְ וְכַּ בְּגִלְל שְׂצַנְזָנוּ רַבְּנוּ עַל כָּךְ...

אלא

הָאֲמַת לֹא כֵן הִיא - כִּי הַלְמוּד שְׁלִמְדוֹ אוֹתְנוּ הַצַּדִּיק הָאֲמַת הוּא, שְׁפָל חֲלָקֵי הַשְּׁלַחַן עֵרוּךְ יִסְדְּתָם בְּהַרְרֵי קִדְּשׁ, וּגְבוּהֵים וְנַעֲלִים הֵם כָּל כָּף, עַד שְׁאִפְּלוּ הַצַּדִּיק הָאֲמַת הַגְּדוֹל בְּמַעֲלָה לֹא יְכוּל לְשׁוֹתָם בְּשׁוֹם פְּנִים וְאִפְּן!

(שם, הערה א)

אמנם, בכל זאת ראינו לנכון ללקט נפזרים כמלקט שיבולים מתוך דברי גדולי החסידות, אשר הזהירו והתריעו אף הם על שמירת ההלכה, והתנגדו לכל התחכמות עם סעיף קטן בשולחן ערוך. למען הסר לזות שפתיים שהחסידות התירה לעצמה לחרוג פה ושם מגבולות ההלכה, ושהצדיקים ראו את עצמם משוחררים ח"ו מלשמור ולעשות ולקיים את כל הלכות התורה כפשוטן.

ובכן, על הבעש"ט עצמו מיותר לְדַבֵּר, שכן אין לנו שום צל של ספק שלא בא אלא לחזק את קיום תרי"ג המצוות על כל פרטיהם ודקדוקיהם וכוונותיהם, מתוך דחילו ורחימו. שכן:

בְּרַצוֹת ה' לְזִכּוֹת לְעַמּוֹ וְרָאָה עֵינָיִם בְּגִלְל הַלְחָץ וְעַל הַגְּלוּת, שְׁלַח לָנוּ עֲבָדָיו הַקְּדוּשִׁים לְגִלוּת בְּיוֹתֵר פְּנִימִית הַתּוֹרָה עַל דִּי עֲבָדָיו הַקְּדוּשִׁים כְּמוֹ הָאֵר" וְז' וְהַבְּעַל שֵׁם טוֹב ז'ל - עַל

^ב כאן חוסיף הגרא"י מרגליות בסוגריים: (כוונתו על מינות). אך בימינו, ניתן להבין את הדברים גם כפשוטם, ולא רק כמשל...

^ג ואם ירצה ה', נקדיש בהמשך מאמר מיוחד ל'רבנים', ונסה ללבן את הסוגיא בהרחבה, ולנפותה מכל הטעויות והעיוותים שהתערבו בה, כשנתלים בכל מיני מימרות, כדוגמת 'ועשית ככל אשר יורוך', "לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל" וכיו"ב, מבלי להבין את גדרם הנכון.

^ד לאחר שניהל ויכוח עם 'מתנגדים'. "זו ראיתי היטב החילוק שבין חסידים למתנגדים, כי ראיתי שאפילו בהתלמיד חכם שלהם, שהם אומרים עליו שהוא תלמיד חכם וחסיד גדול, גם בו אין להם אמונה. ואחר כך אמרת להם בפירוש: אני הייתי סבור שאם אין לכם אמונה בגדולי הצדיקים של החסידים, על כל פנים יש לכם אמונה בתלמידי חכמים שלכם, אבל כעשי אני יודע מדרגתכם שאין לכם אמונה כלל".

אין לו תועלת בסימנים הנ"ל. כך הנוסע לצדיקים - אם בביתו מקום דברי השלחן ערוך וספרי מוסר, רק שרוצה לשמוע עוד דרכים שלא לתעות, אז מועיל לו הנסיעה. מה שאין כן באופן אחר, כשלא התחיל ללכת בדרך הישר.

(שם, אות קנו)

גם דבור שלאחריהם - דורו של רבינו - התרועע על כך כמה מצדיקי הדור.

הרה"ק בעל המאור ושמש"י כותב:

מתנאי העבודה התמימה, לבל יפסיע האדם אפילו כחוט השערה שייעבר על אזהרות התורה ואזהרות חז"ל ובעלי האסופות האחרונים אשר דבריהם מלאו פני תבל בשלחן אשר ערכו, וכל הפורש מדבריהם כפורש מחייו.

והאנשים אשר יעשה להם פהתם לותר על דברי הפוסקים, בחשבם כי באם לא יתפללו בזמנם תפלתם יותר מעלה וכדומה, עבודתם אך שוא והבל, וכל זאת יתכן כל אדם הבא לעבוד עבודה ועבודת משא דבר ה', לידע ממי יקטיב לדעת את ה'.

(מאור ושמש, פרשת נצבים"י)

כך גם כותב הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב זיע"א:

תהלה לאל יתברך שמו, בעלי גלוי אליהו האמתיים, כמו בעלי הזר והרמב"ן וחבריו והארי"ז ו"ל והבעל שם טוב, לא אמרו לנו דבר אחד נגד דברי הגמרא בתלמוד, אפילו כל שהוא! לכן אחי הנהר בזה, ובזה שלום לה. וזהו מבוא גדול לחכמה זו, שתשקול כל דבר בפלס ומאוננים שלא יהיה דבר נגד הגמרא והפוסקים.

(סור מרע ועשה טוב, הקדמה ודרך לעץ החיים)

כל פנים כלם הודו והזהירו לרבים מבלי עבור על פשטיות התורה הקדושה המבאר בשלחן ערוך, והזהירו בכבוד גדולי התורה בפשטיות בלבד.

וגם אדרבא, היה דרכיהם ביתר גדרים וסיגים, ויראתם היה אין לשער, ועשו סגופים הרבה לבוא לאיזה מדרגה, ומאסו בהבלי עולם הזה... וכל הצדיקים רבותינו זלה"ה כלם לא סרו מדבר אחד מהשלחן ערוך... כלל הדבר, שרבותינו זלה"ה לא סרו מדברי השלחן ערוך קלל!

(מתוך מכתבו של הדברי חיים")

כשהלימוד היחיד שאנו מוצאים שהוא מעודד בדבריו, הוא: לימוד ארבעה חלקי שלחן ערוך! כמובא:

הבעל שם טוב זלה"ה הזהיר מאד ללמד ד' שלחן ערוך בלי שום פרוש, וללמד עם הקטנים, וכל שכן הגדולים, כי מחמת מניעות ללמוד זה התורה משתפחת מישראל. כי אם כשרוצה לפסק דין אזי יעין היטב במפרשים.

(כתר שם טוב)

אך גם תלמידיו ותלמידי תלמידיו, ראו לנכון לעורר שוב ושוב, שמי שמתיר לעצמו לעבור על "דין אחד בשולחן ערוך", "הרי הוא טמא ומטמא".

וכמסופר על הרה"ק רבי פנחס מקארץ זיע"א:

ספר מה שצנח בכרעטצקע (יערה על יד דובנא) שיעדע שאין לומדים שם שלחן ערוך אורח חיים: "אשר קדשנו במצותיו [אם מקומים את המצוות] מתקדשים. ואם לא - אם עוברים על דין אחד בשלחן ערוך - הרי הוא טמא ומטמא!"

(אמרי פנחס, שער ו, אות קל)

כשהוא אף מוסר בשמו של הרה"ק רבי מנחם מענדל מוויטעפסק זיע"א, שהנסיעה לצדיקים אינה מיועדת אלא למי שניו מועדות לכיוון הנכון; שמירת התורה על כל פרטיה ודקדוקיה.

בשם הרב ז"ל (הרה"ק רבי פנחס מקארץ) שאמר בשם רבי מנחם מענדל מוויטעפסק ז"ל, משל לבעל עגלה שרוצה לנסע לדרך רחוקה ואינו יודע את הדרך, ושואל לבעלי עגלה הרגילים ואומרים לו סימנים, ונוסע לפי הסימנים שמסרו לו, אבל אם מתחיל לנסע מעירו לצד אחר,

איזהו חסיד? המתחסד עם קונו!

לאמתו של דבר, עצם השם 'חסיד' מעיד על כך שמדובר באחד שאינו מסתפק בכך שהוא 'צדיק' המתנהג ע"פ הלכה וכל דרכיו ב'צדק' ומשפט", אלא מוסיף 'להתחסד' עם קונו.

ה נדפס בכמה מקומות, ביניהם: פי צדיק, עמוד ע. ילקוט הרועים, עמוד 10. **ו** דבומה למה שמצאנו אצל נכדו, רבינו הקדוש, אשר על אף שעורר על לימוד כלל חלקי התורה, הרי ש"על לימוד הפוסקים הזהיר מאד מאד, ביותר מכל הלימודים!" (שיחות הרין, כט).

ז הועתק בבעש"ט על התורה, פרשת ואתחנן אות י"ח. וראה עוד בצוואת הריב"ש אות ק"ה: "דברי פיו און ומרמה חדל להשכיל להיטיב - פירוש: דברי פיו של היצר הרע חדל להשכיל להיטיב, פירוש דודאי שאין היצירה"ר מפתה האדם שלא ילמוד כלל כי ידוע לו שאין שומע האדם לזה, כי כאשר לא ילמוד כלל לא יהיה חשוב בעיני הבריות ואינו נקרא למדן. אך היצירה"ר מפתה אותו שלא ילמוד איזה דבר שיבוא לו יראת שמים מזה, כמו ספרי מוסר או שולחן ערוך לידע הדין על בוריו, אך מפתה אותו שיעסוק תמיד רק בגמרא עם כל המפרשים. וזהו חדל היצירה"ר להאדם להשכיל להיטיב, ר"ל שהוא מונעו מלעסוק גם בלימוד זה שיבוא להאדם טובה בלימודו, דהיינו יראת שמים".

ח תורגם מאידיש: "אשר קדשנו במצותיו, ווערט מען נתקדש. און אז ניט (וכמדומה שלפעמים היה אומר: "אז מ'אזי עובר איין דין אין שולחן ערוך") אזי מען איין טמא ומטמא!".

ט חי בזמנו של רבינו, בשנות תק"א-תקפ"ג.

י מליצת לשון על "שולחן ערוך".

יא עיי"ש בהמשך דבריו: "ואחר כך אמר לא מעבר לים היא, ידוע כי התורה נקראת ים החכמה וים התלמוד, ואמר לא תמצא דרכי ה' מעבר לים, פירוש האנשים העוברים ומוותרים על התורה, ומורין היתר לעצמם לעבור זמן התפילה וכדומיה".

יב חי בזמנו של רבינו, בשנות תקכ"ג-תקצ"א. מתלמידיהם של הרה"ק רבי ברוך ממזיב"ו והחווה מלובלין.

יג חכמת הנסתר [והחסידות].

יד כפי שהרחבנו במאמר הקודם,

הערה א'.

וכהגדרת הזוהר הקדוש:

איזהו חסיד? זה המתחסד עם קונו!

(זוהר הקדוש ח"ג, דף רכב ע"ב)

וכפי שהאריך הרמח"ל לבאר שהחסיד הוא אחד "שאוהב את הבורא יתברך שמו אהבה אמיתית", ומתוך כך אינו מסתפק בקיום החובות המוטלות עליו, אלא מחפש כיצד יוכל "לעשות נחת רוח ליוצרו".

וְאִן לֹא יֵאמֹר 'י' לִי בְמֵה שְׂאֵמֹר בְּפִרוּשׁ', או 'אִפְטֹר עֲצֵמִי בְמֵה שְׂמִטָּל עָלַי עַל כָּל פְּנִים', אֲלֵא אֲדַרְבָּא יֵאמֹר: כִּיִּן שְׂכַבְר מְצֵאתִי רְאִיתִי שְׂחַפְצוֹ 'תִּבְרַךְ שְׁמוֹ נוֹטָה לְזוֹה, יְהִי לִי לְעֵינַיִם לְהַרְבוֹת בְּזֵה הַעֲנִין וְלְהַחִיב אוֹתוֹ בְּכָל הַצְּדִין שְׂאוּכַל לְדוֹן שְׂרָצוֹנוֹ 'תִּבְרַךְ חַפְצֵי בּוֹ. וְזוֹה הַנְּקָרָא 'עוֹשֶׂה נַחַת רוּחַ לְיוֹצְרוֹ'. נִמְצָא כָּל הַחֲסִידוֹת: הַרְחַבְתָּ קַיָּים כָּל הַמְצוּוֹת בְּכָל הַצְּדִין וְהַתְנַאִים שְׂרָאִי וְשְׂאִפְשֵׁר.

(מסילת ישרים, פרק יח)

כך שמופרך הדבר שתיתכן הוה-אמינא ש"חסיד" יכול להיות אחד שאינו מקפיד על קיצו של יוד של שמירת ההלכה. אלא שכבר בזמנו כתב הרמח"ל:

מְנַהֲגִים רַבִּים וְדַרְכִּים רַבִּים עוֹבְרִים בֵּין רַבִּים מְבַנֵּי הָאֲדָם בְּשֵׁם 'חֲסִידוֹת' וְאֵינִם אֲלֵא גְלַמֵּי חֲסִידוֹת, בְּלִי תַאֲר וּבְלִי צִוְיָה וּבְלִי תַקוּן. וְנִמְשָׁךְ זֶה מִחֲסָרוֹ הַעֲיִין וְהַשְׂכָּלָה הָאֲמִתִּית אֲשֶׁר לְבַעֲלֵי הַמְדוּת הֵהֵם, כִּי אִין טָרְחוּ וְלֹא נִתְיַעֲבו לְדַעַת אֵת דְּרָךְ ה' בִּידְעָה בְּרִוּיָה וְיִשְׁרָה, אֲלֵא הַתְחַסְדוֹ וְהִלְכוּ בְמֵה שְׂנִדְוָמוֹן לָהֶם לְפִי הַסְּבָרָא הָרֵאשׁוֹנָה, וְלֹא הַעֲמִיקוּ בְּדַרְכִּים וְלֹא שְׂקְלוּ אוֹתָם בְּמֵאזְנֵי הַחֲכֵמָה.

(שם)

וכפי שכותב גם אחד מגדולי החסידות, בן דורו של מוהרנ"ת, בעל ה"בני יששכר":

תִּיּוּקָא קַא חֲזִינָא הַכָּא בְּדוֹרוֹתֵינוּ, אֲשֶׁר מְרִיבֵת הָעַם הַמִּתְחַסְדִּים בְּהִיּוֹתם אוֹחֲזִים אִיזָה חוֹמְרוֹת ... הֵנָּה בּוֹדָא יִשְׁר כַּחוֹ וְחִילוֹ שֶׁל הַנְּוָהר בְּחוֹמְרוֹת וְגִדְרִים וּסְגִיִּים, אֲבָל אֵינִי רוֹאֶה קַעַת אֲשֶׁר קָלִי הַדְּעַת מְדַמִּים בְּדַעְתָּם שֶׁזֶה הוּא עַקְר הַחֲסִידוֹת, וְגַם שֶׁהוּא נִזְוָהר בְּאִזְהָרוֹת הָאֵלֶּה יִכְנֶה מַכַּת הַמִּתְחַסְדִּים. וְהִנֵּה הוּא יַעוֹר וְרִיק מִמִּיל דְּחֲסִידֵי, וְלֹא דִי שְׂלֵא שֶׁב אֵל יִי מַעוֹנוֹת נַעוּרָיו, אֲלֵא שְׂגַם בְּזֵאת גְּבַה לְכַבּוֹ לְעַבּוֹר אֲמִילֵי דְאוֹרְיָתָא.

(סור מרע ועשה טוב, הוספות מהרצ"א, אות לו)

והנה אלה הבאישו את ריח החסידות בעיני המון האנשים, ומן המשפילים עמהם, באשר כבר יחשבו שהחסידות תלי בדברי הבל, או דברים נגד השכל והדעה הנכונה.

(מסילת ישרים, שם)

הן על כך התריעו גדולי החסידות בכל דור, ש"חסיד" אמיתי אינו אלא מי שקודם-כל מדקדק על כל תנועה ותנועה שתהיה כהלכה.

וכפי שכתב הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב זיע"א לחסידיו שבעיר בראד, על אודות השמירה על זמן תפילה:

זוֹה תְּכַלִּית מֵדַת חֶסֶד עַל שְׂמָה נְקָרָא 'חֲסִיד' - לְדַקְדַּק עַל כָּל תְּנוּעָה עַל נְקוּדַת יוֹד, שְׂתִּיהִיָּה עַל מִשְׁקַל הַתּוֹרָה וְהַחֲכֵמָה!

(הנהגות ישרות ודרכי ישרים מה, א)

כשהוא מוסיף ומזוהר:

וּבַל תִּשְׂאוּ עֵינֵיכֶם אֶל הַחֲכָמִים בְּעֵינֵיהֶם בְּהַנְהַגַת הַזְּמַן וְהַעַת הַהוּא! תְּמִים תִּהְיֶה עִם ה' אֱלֹהֶיךָ.

(שם)

שכן:

בְּמִדְיָה זֹאת נִתְלַבֵּשׁ הַיָּצֵר הָרַע בְּתַאֲר וּבְדַמּוֹת 'צִדִּיק' וְ'חֲסִיד', לְהַסִּית אוֹתָם לְשִׁנוֹת דְּבָרִים אֲשֶׁר לֹא כְּדַת שֶׁל תּוֹרָה, בְּאִמְרוֹ שְׂכָךְ יָפֵה וְחוֹבֵה לְנוֹ. בְּזֵה אֵינִי אוֹמֵר לָךְ דְּרָךְ כָּלָל: אֵל תֵּאבֵה וְאֵל תִּשְׁמַע לוֹ, כָּל הַמְשָׁנָה יוֹד עַל הַתַּחַתוּנָה, וְאִסוּר לְנִטּוֹת זִיו כָּל שְׂהוּא מִפְּסָקֵי הַשְּׁלַחַן עֲרוּךְ אֲשֶׁר לְפָנֵינוּ, גַּם אִם הִיָּה הַמְשָׁנָה תֵּאָרוֹ וְנִדְלוּ בְּנִגְלָה וּבְנִסְתֵּר וּבְמַעֲשִׂים נוֹרָא מְאֹד.

(משכיל אל דל"ח ח"ד, סוף כלל ד)

ומי שהתנהגותו בחסידות סותרת כחוט השערה לסעיף-קטן בשולחן ערוך, "חלילה לייחס זאת למידות החסידות, כי אין זה אלא מעשה יצר הרע". כדבריו הנוקבים של בעל הקדושת יום טוב:

בּוֹדָא אֲמַת שְׂאִין לָךְ מִדָּה טוֹבָה מִמִּדַּת הַחֲסִידוֹת וּמִנָּה לֹא תּוֹזַע, וְאֲשֶׁרִי לְמִי שְׂזוֹכָה לְכַךְ הַתְּנַהֵג עֲצֻמוֹ בְּחֲסִידוֹת וּפְרִישׁוֹת כָּל יָקִיו וְלַעֲשׂוֹת לְעֲצֻמוֹ מַעְגְלֵי צְדָק וּנְתִיבוֹת יִשְׂר בְּדַרְכֵי ה' לְפָנִים מְשׁוֹרֵת הַדִּין. אֲמֹנָם, כָּל זֶה דְּקוּא אִם מִדַּת הַחֲסִידוֹת שְׂמַתְנַהֵג בּוֹ אֵינוֹ מִתְנַגֵּד כָּלָל לְתוֹרַתְנוּ הַקְּדוּשָׁה וְלְדַבְרֵי חֲכָמִים וְחִידוּתָם וְיָל, מַה שְׂאִין פֶּן אִם נוֹגַע וּמִתְנַגֵּד לְתוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, אוֹ לְאֲשֶׁר גָּבְלוּ הָרֵאשׁוֹנִים כְּמֵלֶאכִים בְּרוּחַ קוֹדֶשׁ, דְּהִינוּ בְּעַלֵּי שְׁלַחַן עֲרוּךְ וְשְׂאָר פּוֹסְקִים גְּאוּנֵי אֲרָץ מוֹסְדֵי דוֹר דוֹר וְדוֹרְשֵׁי אֲשֶׁר כָּל רָן לֹא אָנִס לָהֶם וְדַבְרֵיהֶם דְּבָרֵי אֱלֹהִים חַיִּים, בּוֹדָא דְאִסוּר חֵס וְשְׁלוֹם לְהוֹטוֹת מְדַבְרֵיהֶם אִף כַּחוֹט הַשְּׂעִירָה, וְחִלִּילָה לְיַחַס זֹאת לְמִדּוֹת הַחֲסִידוֹת, כִּי אִין זֶה אֲלֵא מַעֲשֵׂה יָצֵר הָרַע רַחֲמָנָא לִיצְלוֹ. וְחֲסִיד הַמִּתְחַסֵּד עִם קוֹנוֹ זֶהוּ שְׂעוּשָׁה לְעֲצֻמוֹ שְׁבִיל לְפָנִים מְשׁוֹרֵת הַדִּין כְּדִי שְׂלֵא יְהִיָּה קְרוֹב לְבוֹא לְבוֹא חֵס וְשְׁלוֹם לְיָדֵי אִסוּר אוֹ חִלוּל מְצוּהָ שְׂבַתְוָה וּבְדַבְרֵי חַז"ל.

(קדושת יו"ט, פרשת חוקת, עה"פ וישלח משה)

ואכן, החסידים האמיתיים לא הכזיבו את התואר 'חסיד', והתחסדותם עם קונם לא באה אלא על יסוד דקדוקם בהלכה, וכפי שמעיד בנו של החפץ חיים:

זְכוּרָנִי לְפָנֵי שְׁלֵשִׁים שָׁנָה בְּעָרָה בְּהַתְּיַשְׁבִּי בְּפוֹלִין וְהַחְלוּתִי לְמַכּוֹר סְפָרֵי מֵר אֲבִי וְיָל, עַקְר פְּדִינֵי הִיָּה בְּבַתִּי מְדַרְשׁוֹת שֶׁל הַחֲסִידִים, שְׂרַבִּי הַכַּתוּת שְׂבָהֶם הַם בְּנֵי תּוֹרָה, וְהָיוּ לְהוֹטִים מְאֹד לְסְפָרֵי מֵר אֲבִי, בְּיַחּוּד לְסְפָרֵי 'מְשָׁנָה בְּרִוּיָה', שְׂכָפִי מְבַטָּא שְׂלָהֶם הוּא נַחוּץ לָהֶם כְּמוֹ לָחֵם, וְכַמְעַט כָּל חֲסִיד קִנְהָ סְפָרֵינוּ.

(מפתי החפץ חיים, דוגמא מדרכי אבי, אות מא)

כי לחסידים - חביבים פשטי התורה עד למאד...

(שירת דברי חיים ח"ב, יו"ד סימן מז)

לא תאבה לו ולא תשמע אליו

גדולי החסידות אף הזהירו שוב ושוב לא ללמוד ממעשי האדמו"רים, כשאין הדברים עולים בקנה אחד עם הנפסק בשולחן ערוך.

וכפי שכותב הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב זיע"א:

לֹא תִהְיֶה אַחִי פְתִי יֵאֱמִין לְכָל דְּבַר, אֲפִילוֹ לְרַב מְבַהֵק וּמְפָרְסֵם, אֲפִילוֹ יְהִיָּה דוֹמָה לְרַב לְמִלְאָךְ יִי צְבָאוֹת, לֹא תֵאֱמִין לְשׁוֹם עוֹבְדָא וּמַעֲשֵׂה לְנַהֵג אַחֲרָיו שׁוֹם דְּקִדּוּק מַעֲשֵׂה עַד שְׂתַדְקֵךְ בְּעֲצֻמָּךְ בְּכָל תְּנוּעָה אֲשֶׁר רְאִיתָ לְרַבְךָ, וְתִהְיֶה נוֹשֵׂא וְנוֹתֵן בְּדַבְרֵךְ

מאיזה טעם ושרש-מה אשר עשה הרב תנועתו ומעשה זו.

ואל תשיבנו מן מאמרם ז"ל "אין לה אלא דין שבימיה" - זה נאמר על דבר הספק בשקול הדעת והסברא, אבל לא נגד הלכה ברורה מפרש בתלמוד ופוסקים.

(סור מרע ועשה טוב, הקדמה ודרך לעץ החיים)

גם אם אותו צדיק "יאמר לך שקיבל מאלהיו" - אם אין הדבר מתאים עם פשוטות ההלכה, "אל תאמין לו ולא תשמע לו".

וכדבריו הנוקבים:

אם ראית אשר הרב עושה לעצמו איזה דבר שלא כדרך התורה, כגון אם מאחר זמן התפלה ומשנה הזמן שקבעו החכמים לכל דבר שבעולם לכל המעשה, אפילו זמן סעודת תלמידי חכמים, הגם שהרב הוא צדיק ומפורסם, לא תעבור אתה על דברי תורה ודברי חכמים חס ושלום, אפילו על תנועה אחת ... עד שתשא ותתן עמו על מה ולמה הוא עושה כן. וכאשר יורה לך טעם על פי התורה ויסביר לך הדבר, ויכנסו דבריו באזניה אחר שתחקר בענין, אז תאמין, וחולת זה לא תאמין. אפילו יאמר לך שקבל מאלהיו, אל תאמין לו ולא תשמע לו. וכבר אמרו "אם יבוא אליהו יאמר חולצין וכי אין שומעין לו". ואפילו נגד תקנת חכמים בלבד, לא תשמע לו.

(שם)

שכן, ככגון דא, אין אנו מתפעלים לא מדברי נבואה ולא מרוח הקודש...

הגם אשר יאמר לך הרב נביאות ורוח הקדש, לא תאמין, כי מי יודע איזה רוח הוא? כמו שביא לזה להבא מן 'שער הקדושה' למהר"ח ז"ל, ויש לזה ראיות רבות מן דרכי התורה. ומורי ז"ל אמר: המאמין לכל אדם אף שאינו מסומן, אינו מאמין כלל, וקרוב לעבודה זרה ממש חס ושלום. ונאמר "על פי התורה אשר יורו ועל המשפט" וכי, הגם ש"אין לה אלא שופט שבימיה", צריך לברר לך על פי התורה דיקא.

(שם)

וגם אם יעמיד לנו את השמש או יבקע את הים לגזרים - חלילה לנו להאמין לדבריו כשהם מנוגדים להלכה הפשוטה.

שחלילה להאמין לשום אדם בדרך שהוא נגד התורה, אפילו לנביא אמת שנתאמת נבואתו במופת, אם לא שאומר הנביא האמתי שנתאמת נבואתו במופת כה אמר י"י יתברך לפי שעה. ובאם אינו נביא נתפרסם במופת, אפילו יעמיד לנו כעת את החמה באמצע השמים ויבקע לנו את הים, חלילה להאמין לו בדרך כזה.

(שם, הוספת מהרצ"א, אות זו)

גם בספרו 'דרך פקודיך' חוזר המהרצ"א על דברים אלו, וכותב:

בעניני מנהגים אשר ילמד מפי רבו, לא יתנהג רק כדבר שאינו מתנגד לעצם, הינו הדברים שאינם נגוד לאיזה מצוה ולאיזה דבר מדברי חז"ל. מה שאין כן כשיש במנהגיו איזה נגוד לתורה שבכתב ושבעל פה, או אפילו לאזוהרה קטנה שבדברי חז"ל, שכל זה הוא עצם תורתנו - לא יאבה ולא ישמע להתנהג במנהג הזה, הגם שרואה מנהג הזה אצל הרב, אפילו אם יעמיד לו הרב החמה באמצע השמים ויבקע לפניו את הים.

(דרך פקודך, מצוה טז, אות ד)

ומוסיף:

המתחכמים הפרו חק התורה וכיוצא בדברים אחרים ... הבן הדבר והיו הדברים האלה על לכתה, קשרם על לבך ענדם על גרגרותיה, כי רבים שגו בזה וסמכו עצמם על קנה רצון.

(שם)

כמה נאה לסיים ענין זה באמרתו הנוקבת של הרה"ק משינאווע זיע"א:

אם אכן רצוי ויתר היה לחקות את מעשי רבו ואפילו כנגד גדרי ההלכה - אם כן המסקנא היא, שמרן הבית יוסף חבר את השלחן ערוך רק עבור הגויים, שאין להם רביים...

(רבינו הקדוש משינאווע, עמוד ק)

איזהו רבי?

לאור כל הדברים הנ"ל, מובן ופשוט, שבבוא האדם לבחור לו רבי ומנהיג, עליו לבדוק ראשית-כל אם כל הנהגותיו הם על פי ההלכה "ואינו מקיל כלום חלילה".

ואת מי יבחר לרבו אלוהו ומידעו? כשיראה צדיק שהנהגותיו ביציאתו ובביאתו הוא מתנהג על פי התורה הקדושה, ואינו מקיל כלום חלילה הן בדאורייתא והן בדרבנן, ובתוך לבו הוא יקד יקוד אש ביהודים ומחשבתו נפר מתוך מעשיו - זה יבחר לו לרבי!

(מאור ושמש, פרשת שופטים, עה"פ שום תשים עליך מלך)

ומי הוא הצדיק אשר אליו יתדיק האדם ללמד ממנו עבודת ה'? מי שמעשיו הנגלות הן בכשרון בלי שום דפי ... מצדיק כזה אשר הוא מדקדק על עצמו כחוט השערה, ממנו 'תקחו את תרומתי', רצה לומר ממנו תוכלו לקח התנשאות לעבודת ה' יתברך.

(שם, פרשת תרומה, עה"פ ויקחו לי תרומה)

כך גם כותב הרה"ק מקאמאראנא", כשהוא מפרש את לשון המשנה בדרך רמז:

"רבי אומר" - רצה לומר התנא שואל ואמר: כל אחד קורא לרבו בשם רבו שלו, שאל התנא 'איזהו רבי', ומי הוא שראוי ונכון לקרות לו בשם 'רבי'? השיב: 'דרך ישרה', כלומר אם יש לו דרך ישרה לעבודת הבורא ב"ה, שזהו שראוי לקרא

יז כמו כן, רק אחד כזה מותר לו ליעץ לשואליו. וכפי שאמר הרה"ק משינאווע: "אי אפשר להיות רבי" אם אין זוכרים כל הארבעה חלקי שולחן ערוך! כי הלא באים אנשים עם שאלות שונות לבקש עצות, ואם אינו בקי בכל חלקי שולחן ערוך יתכן שישב שלא כהלכה, ויעבור על "עצנו רע..." (פי צדיק, עמוד קנב).

לו בשם רבי, הינו שפסל דרכיו הוא על פי התורה הקדושה, ומתפלל בעתו ובזמנו כמו שפסקו בשלחן ערוך, ולומד בתורה הקדושה בקדושה ובטהרה, ומתנהג במעשים טובים ומדות טובות בדרך ללב שלו, ואינו מגיס דעתו על שאר בני ישראל, ומקיים 'ואהבת לרעך כמוך' אף שהוא רבי...

(וקו ביתו, משנה א, אופן ז)

אחרת - אין להתפעל לא ממופתיו ולא מעבודותיו הנשגבות כריבוי חלוקת צדקה וכיו"ב.

ואף אם תראה שעוסק בתורה ובצדקה, רק שעובר על דבר אחד מהתורה, ואפילו דבר אחד מדברי חז"ל - הרחק את עצמך מעל פתח ביתו ואל תדרוך כף הרם רגליו. והוא נמשך יען שהוא עדין לא טהר את עצמו מקלפת גנה, והצדקה שמחלק הוא לקנות לו שם שיתאספו אליו הערב רב, ערבי רבא וערבי זוטא, כדי לרמות את בני ישראל ורחמנא ליצלן^ט.

(מטעמי יצחק, הגהות על ספר 'אילנא דחיי', עמוד 60)

נחזור ונסיים בלשונו של הרה"ק מקאמארנא^א, שהבאנו במאמרנו הקודם:

"לא תעשו לכם אילימ" - שלא תבחר לך רב ותאמין בו אף שישקעה אותך מדרך השם, ואומר לך שהוא עושה בחכמות גדולות ורמות של חסידות, או פיוצא מן הפתאים של רב זה שעומד מצד ס"מ ונחש. הפלל תדע: אם אינו נוטה אפילו מדרך אחד של סופרים - יהיה לך לרב, ואם לאו - הוא אילי! ישמע חכם יוסף לקח. אוי לנו שפך עלתה בפימינו.

(עשירית האיפה, תורת כהנים, פרק ט אות ו)

"הצדיקים שוגים במה שמאחרים זמן תפילה"

למען ניווכח לראות עד כמה חרדו גדולי החסידות לשמירת ההלכה, ניגע בנקודה כואבת, אשר הפכה להפקר אצל חסידים רבים, והיא: התפילה אחר 'זמן תפילה'! ושוב, כפי שהדגשנו בתחילת המאמר: אנו - כחסידים ברסלב - לא אמורים להתמודד עם בעיה זו כלל, מאחר שרבינו כבר אמר בפרוש:

הצדיקים שוגים בזה, במה שמאחרים זמן תפלה.
(חיי מוהר"ן, תפז)
כשכוונתו היא אף על אלו שמתחילים את תפילתם בתוך הזמן אלא שבהגיעם לשמונה-עשרה כבר עבר זמן התפילה. וכמסופר:

הצדיק קדוש ה' פאר הדור והדרו, הלא הוא ... היה מתחיל את תפלתו מיד בזמן המתר לתפלה, ומחמת יגיעותיו ודבקותו כל כך בתפלה, עד שהגיע לתפלת שמונה-עשרה כבר אחר את זמן התפלה. והיה מתנצל בדבר ואומר: "איך שטעל זך דאווענען אין דער צייט, איך גיי אריין אין א דבקות. 'ולדבקה בו' איז מדאורייתא, קען איך נישט אפרייטן די דבקות!" - "אני נעמד להתפלל בזמן המתר לתפלה, ואני נכנס לדבקות. והרי מצות 'ולדבקה בו' הנה מדאורייתא, על כן אינני יכול לנתק עצמי ולהפסיד מדבקותי!"

ואף על פי כן לא הסכימו עמו הגדולים בדבר זה^ב, ועליו נאמר דבור רבנו הקדוש "הצדיקים שוגים בזה שמאחרים זמן תפלה" המובא בספר 'חיי מוהר"ן' בסימן תפ"ו.

(שיש"ק החדש א, תקעה)

ואם על 'סעיף קטן' בשולחן ערוך הזהירנו רבינו, מה נאמר על 'סעיף גדול' כזה של 'זמן קריאת שמע ותפילה'?!...^{בב}
וכפי שמתבאר רבי לוי יצחק בנדר ז"ל במכתבו^{בב} "לאנ"ש בעיר מאנסי שבארה"ב, לכבוד פתיחת ביהמ"ד דחסידו ברסלב בעירם:

שמחתי מאד לשמוע הפסורה הטובה שעומדים אתם בעזרת השם יתברך להצד את בית המדרש הק' בעירכם על שם רבינו הק' וזע"א ... ולקיים מה שאמר רבינו ז"ל 'מען זאל נישט טשעפען קיין סעיף קטן פון שלחן ערוך', וזמן קריאת שמע וזמן תפלה איז א סעיף גדול אין שלחן ערוך!

(תמימי דרך, מכתב קלח)

ואכן, קיימו וקיבלו עליהם אנשי שלומנו, עליהם ועל זרעם ועל כל הנולים אליהם, בכל מקומות מושבותיהם, לקרוא ק"ש וברכותיה תוך זמנה.

כידוע מנהג אנ"ש להקפיד על קריאת שמע של שחרית לפי שיטת המגן-אברהם. כי ספק דאורייתא לחומרא^{בב}.

(שיש"ק ד, קמה)

ואף לא התירו לעצמם לנהוג כמנהג החסידים הקוראים ק"ש בזמנה לפני התפילה^{בב}, וכפי שכבר מתאונן רבי הלל מקולומיא זע"א על אותם חסידים:

וגם ליש מהם שאומרים קריאת שמע בזמנו - מי התיר להם לכחלה לשנות ולומר קריאת שמע בלא ברכותיה?! (עין סימן ס' סעיף ב) אם

ט וכבר ידוע מה שאמר רבינו על אודות ריבוי הצדקה של הזקן הידוע: "ער האט זיך גימאכט א נעסט אין אידישקייט מיט זיינע צדקות", ושמבטל בזה כח הצדקה של ישראל, ודוק.

כ הרה"ק רבי יצחק אייזיק זע"א.

כא ואע"פ שאפשר למצוא בדוחק מקום להנהגה זו, אעפ"כ לא הייתה דעתם נוחה בזה.

כב אשר זמן תפילה הוא מתקנת נביאים ואנשי כנסת הגדולה, וכלשון הרמב"ם (פ"ג מהל' תפילה ה"א) "שכשם שתפילה מצוה מן התורה, כך מצוה מדבריהם להתפלל אותה בזמנה כמו שתקינו לנו חכמים ונביאים" (ועיין בפסקי תשובות ארוח סימן פט אות ז שהאריך להביא את כל המ"מ בזה).

וכאן המקום לעורר לבב המסתופפים בצל הקדוש, בציון רבינו הק', לבל יתפללו ח"ו בפרהסיא אחר זמן ק"ש ותפילה, ועל כנון דא נאה להמליץ "הגם לכבוש את המלכה עמי בבית!?!..."

כג ועליו הצטרפו בחתימתם: רבי שמואל שפירא ז"ל, רבי יחיאל מיכל דורפמן ז"ל. ויבדלחט"א: רבי יעקב מאיר שכטר שליט"א, ורבי שמואל משה קרמר שליט"א.

כד בהמשך מובא שם: "אולם כשהתעוררה פעם שאלה שלא נתנו לאנ"ש להתפלל בבית-הכנסת רק לפי זמן קריאת שמע השני, והיו כאלה שרצו לבטל לגמרי את המניין לא הסכים לזה רלי"ז ז"ל, ואמר שבאופן כזה צריך לסמוך על דעת הרב והגר"א, ולא לבטל המניין של אנ"ש שגודל חשיבותו ומעלתו הוא לאין שיעור".

כה עיין במשנ"ב סימן נ"ח ס"ק ה', שמשמע מדבריו שמצדד להעדיף להתפלל בתוך זמן קריאת שמע, גם אם תהיה כל התפילה ביחידות, ואף בלא תפילין, מלהמתין על תפילין או תפילה בציבור ויעבור זמן קריאת שמע, ואף שלא יעבור זמן תפילה. וכן נקטו כמה מהאחרונים שמוטב להתפלל ביחיד לפני סו"ז ק"ש. וראה מש"כ הערוך השולחן בסימן מ"ו סעיף ט"ו שרק דרך ארעי התירו להסתמך על הק"ש שלפני התפילה ולא בקביעות. וע"ע בזה בספר פסקי תשובות, סימן נ"ח אות ח'.

התירו פן לאנשי משמר משום שאי אפשר להם בענין אחר, נמיר
פן לקל אדם?

(משכיל אל דל ח"ד, סוף כלל ד, בהערה)

אלא שבכל זאת, ראינו לנכון להתייחס לתופעה חסידית זו, ולהביא מעט מועיר מדבריהם של גדולי החסידות לדורותיהם שהתריעו על כך, כשמתוך כך נלמד עד כמה חרדו על כל תזווה כחוט השערה מההלכה הפסוקה.

מי הוא זה אשר יש בו כח לשנות מהבעש"ט?!

ובכן, ראשית כל, עלינו לדעת, שהבעל שם טוב הקדוש - אבי תנועת החסידות - לא זו בלבד שלא התפלל מאוחר ח"ו, אלא אף הקפיד מאד על תפילה בנץ החמה!
וכמובא בצוואתו:

וּגְבוּן דא צַרִיךְ לְהוֹדִיעַ: לְהַרְגִיל בְּחֻצוֹת לַיְלָה, וְלִקַּל הַפְּחוֹת יְהוָה לְהוֹיֹת הַתְּפִלָּה בֵּין בְּקוּץ בֵּין בַּחֲרֵף קֹדֶם הַנֶּץ הַחֲמָה. דְּהֵינּוּ שְׂיֵהִיָּה רוב הַתְּפִלָּה עַד קְרוֹב לְקִרְיַת שְׁמַע קֹדֶם הַנֶּץ. וְהַחֲלוּק בֵּין קוֹדֶם הַנֶּץ בֵּין לְאַחַר הַנֶּץ כְּרַחוּק מְזוּרַח מִמַּעַרְב, כִּי אִזְ עֲדוּן יְכוּלִין לְבַטֵּל כֹּל הַדְּיָנִים ... עַל כֵּן אֵל יֵהָא דְבָר הַזֶּה קָטָן בְּעֵינֵיהּ, כִּי גְדוֹל הוּא. וּבַעַל שֵׁם י"ל הִיָּה מְדַקְדֵק גְּדוֹל עַל זֶה! וְלַפְעָמִים כְּשֶׁהִיָּה עַת שְׁלֵא הִיָּה לוֹ מַנְזֵן, הִיָּה מְתַפַּלל בְּיַחֲד.

(צוואת הריב"ש, טו')

עד כדי כך, ששנים רבות לאחר הסתלקותו, היו סוגרים את שערי בית הכנסת של הבעש"ט אחר תפילת ותיקין, כדי שלא יקיימו שם מניינים נוספים... וכמסופר:

ידוע שהבעל שם טוב התפלל תמיד כותיקין, וכך נהגו כל תושבי העיר מעתה. אחר פטירתו רצו תושבי העיר לחזק המנין

הזה, והסכימו ביניהם שתיכף לאחר תפילת התיקין יסגרו את הבית
כנסת של הבעל שם טוב, וכך נהגו זמן רב.

(שיש"ק ב, שיח')

כך שהחפץ לילך בדרך החסידות המקורית, עליו להתפלל - לא רק לפני זמן ק"ש ותפילה, אלא - כוונתו קודם עם הנץ החמה. ו"מי הוא זה אשר יש בו כח לשנות" מדרך הבעל שם טוב?!

וכדמטו משמיה דהרה"ק רבי פנחס מקאריץ זיע"א:

הַאֲרִיךְ לְהַחֲמִיר בְּזֶה מְאֹד לְהוֹדְרוֹ שְׁלֵא לְעַבּוֹר זְמַן קִרְיַת שְׁמַע. וְאִף שְׂקֻצַת חֲסִידִים מְזוּלְזִין בְּזֶה, הֲלֵא עַקֵּר הַחֲסִידִים הַתְּחִיל מִהַבְּעַל שֵׁם טוֹב, וְכִיָּן שְׁהֵם נִזְהָרוּ, מִי הוּא זֶה אֲשֶׁר יֵשׁ בוֹ כַח לְשַׁנּוֹת?!

(שם, אות פג')

וְלָמָּה תִּשְׁגָּה בְּנֵי בְּזוּרָה לְבַקֵּשׁ לָךְ חֲכָמוֹת זְרוֹת וְשִׁטוֹתִים לְהַתְּפַלֵּל שְׁלֹשׁ שָׁעוֹת אַחַר חֻצוֹת הַיּוֹם לְהוֹיֹת מְשָׁנָה עֵתִים וּמְחֻלֵיף זְמַנִּים, וּמְרִין הַקְּדוּשׁ [הַבְּעַל שֵׁם טוֹב] לֹא לְמַדְנָהּ, כִּי הוּא הִיָּה מְתַפַּלֵּל בְּנֶץ הַחֲמָה בְּצַבּוּר! ... וְלָמָּה בְּנֵי תַלְמֵי בְּדִרְה רְחוּקָה רְחוּקָה מְאֹד מִזְרָעָה דְּיִשְׂרָאֵל לְהוֹיֹת מְשָׁנָה וּמְשָׁנָה, כִּי מִי שְׂזוּכָה לְהַתְּפַלֵּל בְּנֶץ הַחֲמָה בְּצַבּוּר, אִזְ מְאִירִין הַמּוֹחֲזִין וְהַתְּפַלְתּוֹ בּוֹקֵעַתָּה כֹּל הָעוֹלָמוֹת בְּאֵשׁ לוֹהֵט מְלַהֲטָה.

(היכל הברכה, בראשית דף צ"ד ע"ב)

משנה עתים ומחליף את הזמנים...

השינוי אצל החסידים בנושא זה, התחיל רק בדורות שלאחר הבעש"ט, כפי שמתאר בעל הלב העברי"ל בפירושו על תנא דבי אליהו, וזה לשונו:

אלו הן הקצוות אשר נתיסד בו החסידות בראשונה, אשר בכל כאלו לא יצאו מן הלכה בשלחן ערוך אפילו יזו כל שהוא חס ושלום, כי אם נהגו בתוספות קדושה, להחמיר ולא להקל, ולא היו מן עושה

כו "הגם שבאמת אינה צוואתו, ולא ציוה כלל לפני פטירתו, רק הם ליקוטי אמרותיו הטהורות שלקטו ליקוטי בתר ליקוטי

לכוין הלשון על מתכונתו, אך המכוון הוא אמת לאמיתו" (ספר התניא, אגרת הקדוש, פרק כח).

כז ועיין באמרי פנחס: "בשם הבעל שם טוב - שטוב מאד להתפלל קודם זריחת השמש, כי בכל לילה עולין הנשמות ושם דנין אותן, ודינים אינם יורדים קודם זריחת השמש ... לכן כשמתפללק קודם יכול לבטל הדינים, כיון שעדיין לא ירדו" (אמרי פנחס, שער ג, אות פח).

ועייש עור: "בשם הרב (הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זיע"א) שהחזיק מאד להתפלל בהשכמה, ואמר טעם: איידער די וועלט ווערט פאר פלאדירט" (שם אות פד). עוד שם: "בשם הרב, טוב להתפלל בהשכמה מפני ג' דברים: אחד, קודם שידבר הפה דברי שטות. ב', כדי להתפלל בשעה שהקב"ה מתפלל, כי בודאי מתפלל בהשכמה שאין צריך לו שום הכנה לתפלה. ג', כדי שיקדים [לשתות] וכו'" (שם אות פה).

כח וציון שם: "כך שמע רבי לוי יצחק בנדר זצ"ל מתושבי העיר כשהיה שם."

כט כדברים האלה כתב בספר 'ויכוחא רבה': "ומה שאמרת שאמאחרים זמן התפילה, כבר התנית עמך שלא להשיבני ממנהגי פרטי אנשים שאינם שוים בכל, כי הראש לכל הצדיקים הוא רבי ישראל בעל שם טוב זיע"א, היה מתפלל קודם הנץ החמה, וכן תלמידו אחריו הרב המגיד מו"ה דב בער ממעזריטש זיע"א כרוב פעמים, ועל כל פנים כשהיה אנוס מחמת חולי גדול, אף על פי כן לא היה מאחר הזמן תפילה של ציבור. גם הצדיקים שבזמננו, הרוב מהם ראיתי שאינם מאחרים זמן התפילה, רק צדיקים פרטיים, כמו הרב הצדיק המפורסם ... והרב הגאון אדמו"ר הצדיק מו"ה ... נ"י, הם מאחרים זמן התפילה, וסומכין וכו'" (ויכוחא רבה, סעיף יד).

[לא ניכנס במסגרת זו לבאר מיהו המחבר של ספר זה, אך גם אם לא חיברו רבי יוסף מנעמירוב תלמיד

הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זיע"א, כנדפס בשער הספר, הרי שנתחבר ע"י אחד מחשובי החסידים של הצמח צדק, ואכמ"ל].

ל היה בקשורי ידיות עם רבי אברהם ב"ר נחמן ששיבח אותו מאד, כמסופר: "בעת שיצא לאור עולם הספר הקדוש 'לב העברי' על-ידי הצדיק רבי עקיבא יוסף שלעזינגער זצ"ל, מתלמידי הגדולים של החתם סופר, אמר: כנגד החושך הגדול שמתפשט בעולם בעת הזאת, סיבב ה' יתברך שזה לעומת זה יצא ספר זה שסילק הרבה מהחושך. כי כולו דברי מוסר נפלאים, וסותר שם את כל הדעות הכוזבות של האפיקורסים הרשעים" (שיש"ק ג, רצ). ואף מזכירו בספרו כוכבי אור, כשהוא מציין שם: "עיין בספר לב העברי מזה, ובדברי מוהרנ"ת ז"ל בכמה מקומות" (כוכבי אור, אמת ואמונה, אות ג). וראה בספרו שמעתק הרבה מספרי רבינו ומליקוטי הלכות.

גדולות משנה עתים, כי אם כמו שכתוב בצואת הריב"ש שהוא היה מתפלל אפילו ביחידות אם לא היה לו צבור להתפלל בזמנו כותיקין, ענין שם.

אך לאחריו נשתנה כמו מי לנו גדול מן התורה הקדושה, אורחא וקדושה בריך הוא חד הוא, בכל זאת נשתנה בה, עד שאמרנו כי גם היא כמו סם המות רחמנא ליצלן (יומא ע"ב) ועד שפעמים בטולו של דברי תורה זו היא יסודה (מנחות צ"ט), פן נעשה עם החסידות השתנות, כי דור הלך ודור בא אשר לא נהגו כדרכי חסידים הראשונים.

כשהסיבה לכך הייתה:

ומתחלה עמדו 'משנה עתים' ולהתפלל שלא בזמנו, ואמרנו בהסבר: כפי שיכינו עצמן בקדשה וטהרה לתפלתם ברמה.

(תוספות בן יחיאל, פרק כ)

הן על כך התריעו כל גדולי החסידות, שאין סיבה זו מצדיקה לעבור על זמן ק"ש ותפילה. וכפי שכבר הבאנו לעיל את דברי הימאור ושמש' שכותב:

והאנשים אשר יעשה להם כהמר לומר על דברי הפוסקים, בחשבם כי באם לא יתפללו בזמנם, תפלתם יותר מעלה וכדומה - עבודתם אך שוא והכל!

(מאור ושמש, פרשת נצבים*)

ו"הגם שיפתוך כמה אנשים מתחכמים שמן הצורך להמתין עד שירגישו שפעת מוחין גדולות, אין זה אלא "עצת היצר". כדברי בעל היבני יששכר:

לא יאכה להתנהג בשום אופן במנהג העוקר איזה הלכה דברי תורתנו הקדושה, כגון לבטל עונת קריאת שמע ועונת תפלה בזמנים שקבעו חז"ל. הגם שיפתוך כמה אנשים מתחכמים לדעתם באומרים שזמן הצורך להמתין עד שירגישו שפעת מוחין גדולות, תדע ידידי שזה עצת היצר. הגע בעצמך: אם יעלה בידעתם האדם שלא לאכול מצה בפסח, רק ימתין עד חג השביעות שאז יהיה לו מוחין גדולות... היצירה ד' אלקי ישראל בעבודתו?!

(דרך פיקודין, מצוה טז)

וגם אם תפילתם של אותם "מתחכמים" היא אכן ב"שפעת שפעת מוחין גדולות", אין אנו מתרגשים ממנה כלל, וכמסופר:

כשהיה מוהר"ת בגליציה, ראה שם רב אחד שהתפלל שחרית בצורה אחרי זמן התפלה, בניעמות והתלהבות ובהתעוררות גדולה, ומאד מצאה תפלתו חן בעיני מוהר"ת, והתפעל ממנה. נענה מוהר"ת ואמר בצחות: "דאס איז א קארפינער אַתרוג, אָבער אין חנכה..." = "זהו אַתרוג פֿה ומהדר כַּתְרוּגִי קורפו, אָבל בחנכה..."

(שישיק החדש ג, תל)

שכן, גם אם התפילה מצד עצמה מעוררת התפעלות, הרי ש"עבר זמנה בטל כרונה"...

והנה לדעתם יש מקום גם כן לאכילת מצה אחר הפסח ולישב בסכה אחר חג הסוכות, ומי ראה זאת?! והאין אפשר לשום בר דעת לומר כן? רק את הכל עשה יפה בעתו ועת לכל חפץ.

(סור מרע ועשה טוב, הוספות מהרצ"א, פרק ב אות לה)

"לכל זמן ועת לכל חפץ תחת השמים" (קהלת ג, א) והתפילה העלובה ביותר בזמנה, חשובה לאין ערוך מתפילה מרגשת ונלהבת שלא בזמנה... וכפי שהמשיך מוהר"ת באותה

הזדמנות ואמר:

"אין סכות, אפילו ס'ועט זיך געפינען מיט שאלות, אויב איז ער נאר פֿשר, קען מען מאכן א ברכה און מען איז מקיים א מצוה עשה. חנכה, דער שענסטער אַתרוג, קען מען קיין ברכה נישט מאכן" = "בימי הסכות, אפילו אם תמצאנה שאלות בַּתְרוּג, אם הוא על כל פנים פֿשר אֶפְסֵר לְבָרֵךְ עֲלֵיו וּמְקַיֵּם בְּזֶה מִצְוַת עֲשֵׂה. וּבִימֵי חֲנֻכָּה, אִף אִם יְהִי הַתְרוּג נָאֵה וּמְהַדֵּר לְאִין עֲרֵה, לֹא נִתַּן לְבָרֵךְ עֲלָיו!"

(שישיק החדש, שם)

כך שהבעל דבר אכן מעדיף להשפיע 'מוחין גדולות' והתלהבות הלב לאותם 'מתחכמים', ובלבד שיתפללו שלא בזמנה... כשם שישמח להשיג עבורם אתרוג מהודר בתכלית ההידור ובלבד שלא ינענעו בו אלא בחנוכה...

וכפי שהוסיף רבי לוי יצחק בנדר ז"ל בעת אשר הזכיר סיפור זה:

מורם מהמספר לעיל שאותם אנשי הצדיק החפצים למים את השלחן ערוך ולהתפלל בעתה ובזמנה עם הנץ החמה, או על כל פנים בזהירות על זמן קריאת שמע זמן תפלה - עליהם יניח עצמו הבעל דבר בכל כחו לבלי להניח אותם להתפלל. ואלו לאלו שמתפללים אחרי זמן התפלה - איז יתכן שתפלתם תהיה משבחת ונאה כאותו 'קארפינער אַתרוג', שכן הבעל דבר יעמוד לעזרתם של אלו האנשים, לסייע בעדם להתפלל נאה. אמנם, אתרוג נאה זה הנו 'בימי חנכה', כי הבעל דבר כבר לכד אותם במצותתו להתפלל אחרי הזמן.

על פן אל יפול לב האדם בחשבו שאלו היה מתפלל מאחר יותר היה מתפלל טוב יותר, רק יחזק את עצמו להתפלל בזמנה עם כל פח ההתחזקות שקבלנו מרבנו הקדוש וממוהר"ת, ותפלתו תהיה בעזרת השם ק'מארפינער אַתרוג בימי הסכות' פֿאַה וְכִיָּאֵת.

(שם בהערה)

אמנם, כל הדיבורים הללו לא נצרכו אלא בתחילתה של תופעה זו, כאשר אכן התפללו אותם חסידים תפילה מעולה ומשובחת בבחינת 'קארפינער אַתרוג'.

אך כאשר תכפו השנים, שוב אין נצרכים כלל לכל זה. שכן, הדבר כבר הפך להפקר גם אצל המון העם, הנשואים קרחים מכאן ומכאן; לא תפילה בזמנה, ולא תפילה בכוונה והתלהבות... וכפי שממשיך בעל הלב העברי' וכותב:

ומתחלה עמדו 'משנה עתים' ולהתפלל שלא בזמנו, ואמרנו בהסבר: כפי שיכינו עצמן בקדשה וטהרה לתפלתם ברמה. וכזה היה רק בתחלה. [אך לאחר מכן] שוב נהפכו בם לעשות כהמוניים; לא למדו, לא הכינו. כי אם עסקו כל מיני משא ומתן קדם התפלה עד כי בא סמוך לחצות או אחר חצות כמבלבל לתפלת שחרית, ולהשלים ממנו כמו רגע מן התפלה. כי כבר גבר עליו חולשת הלב בלא אכילת פת שחרית. וישנו אשר שותים כל כך קדם התפלה כדי אכילה.

ונהפך הקערה על פיה משני צדדים; הן שיצאו מן הדברי תורה פכתוב בשלחן ערוך שלא לעבור זמן קריאת שמע ותפלה ולהפך הצנורות, ולהתפלל מנחה בזמן ערבית ושחרית בזמן מנחה."

(תוספות בן יחיאל, שם)

לא עיי"ש בהמשך דבריו: "ואחר כך אמר לא מעבר לים היא, ידוע כי התורה נקראת ים החכמה וים התלמוד, ואמר לא תמצא דרכי ה' מעבר לים, פירוש האנשים העוברים ומוותרים על התורה, ומורין היתר לעצמם לעבור זמן התפילה וכדומה. לאמר מי יעבור לנו אל עבר הים, פירוש שתאמרו שאתה נכסף ומתאה לעבור אליו ולהתדבק במי שעובר על ים התורה ויקחה שלמוד אותנו ענינו, לא תעשה כן רק כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך דייקא שהעיקר היא עסק התורה בפה לא לבקש גדולות שידמה לעסוק במעשה דברים בטלים ולהדבק במחשבתו בדברים העליונים רק בפיך תלמוד ובלבד לעשותו גם כן כנ"ל."

לב

וכפי שכבר מעיד גם מוהרנ"ת בימיו, וכותב על אותם חסידים:
שְׁפָלָם הֵם תְּחִבּוּלוֹת הַיָּצָר הָרַע וְהַקְּלָפָה שֶׁמַּעֲקָם לְבָבָם וּמִתְלַבֵּשׁ
עֲצָמוֹ בְּמַצּוֹת, כְּגוֹן שֶׁמַּצּוּהָ לְעֵבֶר זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע וְתַפְלָה כְּדִי
לְהִתְפַּלֵּל בְּגוֹף נָקִי, וּמְבַלִּים רַב יְמִיהֶם עַל נְקִיּוֹת וְעוֹבְרִים זְמַן
קְרִיאַת שְׁמַע וְתַפְלָה בְּכָל יוֹם. וְלִסּוּף אֵינֶם מִתְפַּלְלִים בְּגוֹף נָקִי,
כָּלֵל, מְפַל שֶׁפֶן שְׂאִינֶם מִתְפַּלְלִים בְּמַחְשְׁבוֹת נְקִיּוֹת וְזוֹכוֹת כָּלֵל,
עַד שֶׁעַל פִּי הָרַב אֵינֶם יוֹדְעִים מַה הֵם מְדַבְּרִים...

(ליקוטי הלכות, פקדון ד, ד)

כך גם כותב חותנו של בעל לב העברי, רבי הלל מקולומיא ז"ע:

לא כל הרוצה לטול השם יטול לומר שהוא מתפלל תפלתו בכח גדול ככונות ודו עליונים, שמייד בבקר אי אפשר לו לעשות כן ומשום הכי מתפלל אחר כך; אטו יכחישו הידוע והמפורסם שפל תפלותיהם המה פאחד ההידוטים!?

(משכיל אל דל ח"ד, סוף כלל ד)

שלא יבואו התלמידים וישתו מים הרעים

רבי הלל אף מתרעם שם על אותם מנהיגים המאחרים ברבים זמן תפילה¹, וכותב:

מֵה יַעֲנֵנו אוֹתוֹן הָרֵאשִׁים לְיוֹם הַדִּין וְמֵה יִשְׁיֵבוּ בְיוֹם הַגְּמוּל שְׂאִמְרוּ לָהֶם: אִם אָתָּם מְדַקְדְּקִין עַל עֲצָמָם לְקִרְוֹת קְרִיאַת שְׁמַע מִיַּד בְּבִקְרָה עִם תְּפִלּוֹת אוּ גַם כְּוִתִּיקוֹן, וְרַק מִחֲלֹשֶׁת כְּחֻכָּם אִי אֶפְשָׁר לָכֶם לְהִתְפַּלֵּל קַעַת עִם הַפְּגוּת וְהִיחֻדִים עֲבוּר כֵּן אָתָּם מְאֻחָרִים שְׁתֵּי שְׁעוֹת אוּ שְׁלֹשׁ, אִי אָתָּם יוֹדְעִים שֶׁהֵן רַבִּים עֵתָה עִמִּי הָאָרֶץ, וְמֵה שְׂרֹאִים מִרְבֵּם מַעֲשֵׂיו בְּפִרְסוּם כֵּן הֵמָּה עוֹשִׂים?! הֲלֹא נִשְׁכַּח אֶצְלָם לְגַמְרֵי שְׁמַצּוֹת קְרִיאַת שְׁמַע זְמַנוֹ הוּא מִיַּד בְּבִקְרָה כְּמִבְּאֵר בְּסִימָן נ"ח.

(שם, בהערה)

אמנם, כבר ידענו שאותם צדיקים אשר איחרו זמן תפילה, עשו זאת מאונס, והדבר חרה להם עד למאד, ואף גילו צערם לפני תלמידיהם.

וּבְאֵמָת, אִף הֵם גַּם הֵמָּה בְּעֲצָמָן גָּלוּ דַעְתָּם שֶׁחֲשָׂה נִפְשָׁם מְאֹד מֵאֵד בְּתַפְלַת הַשְּׁמָע עוֹד קִדְּם זְמַן הָאֲחֵרוֹן מְקִרְיאַת שְׁמַע וְתַפְלָה, וּבְקִשׁ מְמֻקְרָבֵיהֶם שֶׁיִּבְקְשׁוּ עֲלֵיהֶם רַחֲמִים מֵאֵת בְּעַל הַרְחָמִים שֶׁיִּזְכּוּ עוֹד לְהִתְפַּלֵּל בְּזְמַן קְרִיאַת שְׁמַע וְתַפְלָה כִּידוּעַ.

(שוועת צדיקים², חתימת הספר)

כפי שמסופר לדוגמא³ על אחד מגדולי הצדיקים:

שְׁפַעַם אַחַת בְּעֵרֵב רֹאשׁ חֹדֶשׁ אֶלּוּל אָמַר בְּזֶה הַלְשׁוֹן בְּעֵרְבִי: הַרִי מְגִיעַ רֹאשׁ חֹדֶשׁ אֶלּוּל וְצִרִיכִים לְשׁוּב בְּחֲשׂוּבָה. הַדְּבָר הָרִאשׁוֹן אֲשֶׁר עָלִינוּ לְשׁוּב, הוּא מֵה שְׂאֵנו מִתְפַּלְלִים מֵאַחֵר. רַק שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁבְּשָׂמִים יוֹדַע וְיַעַד, שֶׁכִּשְׂמִיעוֹת זְמַן תַּפְלָה וְאֵין אֲנִי יְכוֹלִים לְהִתְפַּלֵּל, מִתְּהַפְּכִים לָנוּ הַמַּעֲשִׂים...

(קדושת מרדכי, דף רסג)

ועל צדיק אחר מסופר

שְׂאָמַר: תֵּאֱמִינוּ לִי שְׂאֵם אֲנִי עוֹמֵד לְהִתְפַּלֵּל אַחַר שְׁעָה תְּשִׁיעִית אֲזִ אֲנִי עוֹמֵד בְּבוֹשָׁה כְּמוֹ בִּשְׁתׁ נֶגֶב.

(שוועת צדיקים, ליקוטי שושנה, פרק א)

ולכל תלמידיהם הזהירו לבל ילמדו מהם, רק יתפללו בזמנה⁴. ואם אָחַד יִשְׂאֵל אֵת פִּיהֶם אוֹדוֹת הַתַּפְלָה בְּזִמְנָה, יִצּוּ עָלָיו בְּמַפְגִּיעַ שֶׁיִּתְפַּלֵּל תְּמִיד בְּזִמְנָה וְלֹא יֵאָחַר חֲלִילָה כִּידוּעַ. וְרַבִּים אֲשֶׁר יַעֲרֹו וְיִקְצְפוּ עֲלֵיהֶם לָמָּה הֵם מְאַחָרִים זְמַן תַּפְלָה, וְיִצּוּ עֲלֵיהֶם שֶׁלֹּא יִשְׁוּבוּ לְכַסְלָה הַהִיא עוֹד.

כְּמוֹ שְׂרִאֲנוּ בְּעֵינֵינוּ כְּמֵה הֵמָּה נְזָהִרִים בְּדִינָא דְגַמְרָא וּפּוֹסְקִים רֵאשׁוֹנִים וְאַחֲרוֹנִים, בְּכָל דְּבָר קָטָן וְגָדוֹל. כְּמוֹ שְׂאָמַר הָרַב הַקְּדוּשׁ רַבִּי שְׂמַחָה בִּנְיָם מְפָרְשֵׁי סֵפֶר זִיע"א כִּי הוּא יָרָא מְשֻׁבּוֹת דְּשְׁבוֹת דְּדְבָרֵיהֶם, יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר יָרָא אֶדָם מִמֵּאָה אֲנָשֵׁי חֵל מְזִינִים בְּכָל מִינֵי כְּלֵי זֵין הַבָּאִים עָלָיו. וְאִיךָ אִם כֵּן לֹא תִסְמַר עוֹד שְׁעֵרוֹת אֲבוֹשׁ מִלִּירָא לְאַחֵר אִף רְגַע מֵהַזְמַן שֶׁקִּבְּעוּ לָנוּ חֲכָמֵינוּ וְזָרְנוֹם לְבָרְכָה לְקִרְיאַת שְׁמַע וּבְרִכּוֹתֶיהָ וְתַפְלַת אֲבוֹתֵינוּ!?

(שוועת צדיקים, חתימת הספר)

לימוד קודם התפילה

עוד רגע אדבר, על שני סיבות נוספות שגרמו לכמה מהחסידים לאחר את התפילה רח"ל, וגם עליהם כבר התריעו גדולי החסידות לבל יתחכמו להתנהג שלא כהלכה.

האחת היא: לימוד התורה לפני התפילה.

שכן, מאחר שהפליגו כמה מגדולי החסידות במעלת הלימוד לפני התפילה, קבעו החסידים את לימודם בשעות הבוקר, גם לאחר שהנצצה החמה והגיע זמן התפילה.

ולא ידעו ולא יבינו שעיקר זמן הלימוד שלפני התפילה הוא מחצות הלילה עד זמן הנחת טלית ותפילין...⁵ ותיכף בהגיע תחילת זמן תפילה, באשמורת הבוקר, יש לעמוד ולהתפלל כמנהג הבעל שם טוב, וכאזהרת רבינו:

צְרִיךְ לְהוֹדְרוֹ לְהִתְפַּלֵּל תְּמִיד בְּבִקְרָה שֶׁכֶּסֶם, וְתַכְף שִׁתְּחִיל לְהֵאָרֵי הַיּוֹם יִתְפַּלֵּל תַּכְף בְּלֵי אַחֲרֵי, וְלֹא לְלַמֵּד עוֹד!

(ליקוטי עצות, תפילה צא"ע)

¹ הוא פגם בחיצוניות ובפנימיות, כי יצאו מזה נפשות מקלקלים בערבובי נשמות של ערב רב למיניהם". וכן כתב בספרו 'בית יוסף החדש': "נגלה לי מאת צדיק שבעלמא דקשוט, בהיות שבירור נשמות בניו של האדם הוא ע"י ק"ש ותפילה בזמנה, וגם קוראים ומתפללים בעונתה אז מושכין נשמות מקור ישראל, משא"כ שלא בזמנה אז מושכים מן הערב רב וחיצונים, ודין גרמא שמשורש זה יצא דור פריץ".

² לג, וזאת, לאחר שמעתיק את דברי המהרצ"א מזידיטשוב בספרו 'סור מרע ועשה טוב' (שהבאנו לעיל) כשהוא מצייין: "אשר היה קדוש עליון ורב גדול בנגלה ובנסתר".

³ לד' חיברו רבי יונה אייזיק ניימאן ז"ל בשנת תרס"ו בעיר פיעטרקוב יצ"ו, ויו"ל מחדש בשנת תשע"ד ע"י מכון שועת עתירה. לה יש בזה סיפורים רבים, ולא ראינו צורך להיות כרוכלא וליתני וליוזל. ואף את ב' הסיפורים שהבאנו, השמטנו את שמות הצדיקים מפני כבודם, והרוצה לידע שמותם יעיין במ"מ שציינו.

⁴ לו תורגם מאידיש: "סיקומט דאך ר"ח אלול, מ'דארף דאך תשובה טאן. די ערשטע זאך וואס מיר דאווענען שפעט, נאר איין גאט אין הימל איז א עדות אז ווען ס'קומט דער זמן תפילה און מיר קענען נישט דאווענען קערט זיך אונז איבער די קישקעס".

⁵ לז וגם בזה יש סיפורים רבים, אף מאחרוני גדולי החסידות של זמנינו, ואכמ"ל. לח כמבואר באריכות בכמה מקומות בליקוטי הלכות, וכפי שפשוט לכל החפץ לילך בדרך החסידות המקורית של הבעש"ט, וכן מוכח גם מלשון הצעטל קטן של הרה"ק רבי אלימלך מליז'ענסק זיע"א, שלימוד התורה שלפני התפילה הוא בחצות אחר אמירת תיקון חצות, דוה לשונו: "זהר מאוד בהתמדת הלימוד שיעורין כסדרן תיכף ומיד אחר קומו משינתו ואחר אמרו תיקון חצות" (צעטל קטן, סעיף ה). ורק בסעיף שלאחריו כתב על אודות התפילה: "ריגיל את עצמו להתפלל בכל כוחו ובקול המעורר הכוונה" (שם, סעיף יא).

⁶ לט דברים אלו כתב מוהרנ"ת ע"פ שיחת רבינו בשיחות הר"ן: "ראוי להזרוז להתפלל תמיד בבוקר השכם בכל מה שיוכל, כי לפי גודל מעלת התפילה שיקרה מעלתה מאד מאד, מי יודע אם יזכה אחר-כך להתפלל, על כן כל מה שיוכל להקדים עצמו, ראוי לו לזרוז מאד

ועל אחת כמה וכמה שאין לעבור על זמן ק"ש ותפילה². וכמסופר על הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זיע"א:

אמר לאדם אחד שהתנצל לפניו שאינו יכול להתפלל בהשכמה מפני שהוא לומד קדם התפלה, ואמר לו דאימא בגמרא "איזהו עם הארץ כל שאינו קורא קריאת שמע שחרית וערבית", אם כן פיון שאתה עם הארץ, שאתה עובר קריאת שמע, מה לך ללמוד?! כך אמר על דרך הלצה.

(אמרי פנחס, שער ג, אות פג)

וגם אם לימודו ערב עליו בשעה זו, עליו להתאפק ולהשתעבד לתורת ה'...

יש אשר מתחכמים לדעתם לעבור זמן תפלה יען קדם התפלה מתוקה משנתם מאד, ואם אף לא ילמדו קדם התפלה לא ילמדו עוד, ותפלה דרבנן ותלמוד תורה דאורייתא. וטעות הוא בידם... איך התרה לו לעבור על זמן קריאת שמע וברכותיה ותפלת אבות, בכדי ללמוד הרבה? האם ירצה השם באלה? הלא הוא בכלל הלומד ואינו מקים, ואמר חז"ל עליו "הלומד ואינו מקים מוטב שנהפכה לו שליחו על פניו", והאומר אין לו אלא תורה, אפילו תורה אין לו, "לא המדרש הוא העקר אלא המעשה", גדול התלמוד שמביא לידי מעשה". אכל אם לא מביאו לידי מעשה, אין התלמוד גדול אצלו חליה, ומוטב שלא יצא לאיר העולם כלל, ולא ראה מאורות מימיו.

(שועת צדיקים, שם)

ועליו לחקור היטב מהיכן נובעת מתיקות זו בלימוד התורה דווקא בשעת התפילה... שכן:

מדבריו נראה בעליל כי באמת עברה הוא ללמוד בשעת זמן התפלה, יען היצר הרע מניח להם ללמוד אז בהתמדה גדולה וחשק נפלא, ולא אחר כן, ואם כן הוא מסתמא מים גנובים ימתקו ולחם סתרים יונעם. כמו שאמרו חכמי המוסר כי זאת הוא סימן גדול ומובהק, שהיצר המסית והמדיח ימתיק את האסור וימרר את ההתר, ודבר קשר וישר ישליך בו חמת פתנים להיות מר לשותיו.

ולכן אחי ורעי התורה בזה מאד מאד, וצאו מן ההרגל השוא והפז. כי זה כלל כל האדם, שלא להלך בעבודת השם ותורתו בהתבוננות וחכמות אנושי מאומה, רק בתמימות לבד, ולעשות כמו שצונו עלינו חכמי הש"ס והשלחן ערוך, כי המה התורה, ודרכם לבד הוא דרך סלולה, ואז נלך במישור במסלול הטהור והישר.

(שם)

החומרות בנקיות הגוף

סיבה נוספת לאיחור התפילה, שכיחה אצל כמה מהרוצים להתחסד עם קונם, והיא: חומרות בנקיות הגוף לקראת התפילה.

הן על כך האריך רבינו להתריע ולהזהיר, כדאימא בשיחות הר"ן:

על המבליים זמן בשביל נקיות ומאריכין בבית הכסא, הקפיד מאד מאד, והתלוץץ מאותו האנשים מאד! והאריך הרבה בענין זה.

והכלל: כי לא נתנה תורה למלאכי השרת, ואין צריך להחמיר יותר מן הדין. ועל פי הדין, האסור הוא רק לשנצרף לנקיטו ממש, כמו שכתוב בגמרא "הנצרף לנקיטו אל יתפלל", "הנצרף" דיקא. ואפלו כשהוא נצרף לנקיטו ממש, יש גם פן דינים בזה, בדעיבד ובשעת הדחק פמוכא בשלחן ערוך (ארח חיים סימן צ"ב, עין שם במגן אברהם שהר"ף מתייר לכתחלה מכול לעמוד עצמו עד פרסה וכו').

נמצא שעל-כל-פנים כשאינו נצרף לנקיטו ממש, אין צריך להחמיר ולבטל עצמו מתורה ותפלה בחנם מחמת חששות וחמרות יתרות ושגנון בעלמא. רק טוב להתפלל בבקר תקף אחר עמידתו ממש; אם אפשר בקל לפנות - אפשר, ואם לא - לא, ויתפלל כה. ואפלו אם חושש במעיו, לא ישגיח ולא יסתפל על זה כלל.

(שיחות הר"ן, ל"ג)

וגם אם יש מחמירים בזה, אין להשיגח כלל על דבריהם, כפי שמרחיב מוהר"ט ב'ליקוטי עצות' וכותב:

אל יטעה בטעות של המחמירים בענין הנקיות, ומבליים זמן על זה ומבטלין רב מיהם מתורה ותפלה בחנם מחמת חששות, וגם מאבדים את גופם בידיים ובאים לידי חלאים רבים על ידי זה, כדועג כל זה. כי הכל הבל ושטות, והוא רק מעשה בעל דבר שמלביש עצמו בחמרות אלו, כי באמת כל זמן שאין נצרף לנקיטו ממש, מתר להתפלל.

ואל תשיגח כלל על סברות המחמירים בענין זה, כי טעו בזה מאד. ואפלו אם נמצא באיזה פוסק חמרא בזה, אין הלכה כמותו כנגד רב הפוסקים המקלים בזה מאד. וגם הפוסק המחמיר לא כן כלל חס ושלום לחמרות של שטות, של אלו המבליים זמן על זה ורב מיהם הם עוברים זמן קריאת שמע ותפלה, וגם אחר כך תפלתם ועבודתם מבלבלת מאד מחמת זה. ויש לה על מי לסמוך, על רב הפוסקים ורב הצדיקים שבימינו שהזהירו מאד לבלי להשיגח על זה כלל.

(ליקוטי עצות, תפילה צא)

וכל החומרות בענין זה אינם אלא "יצר הרע המתלבש במצוות..."

וזהו בחינת מה שכתב אדונינו מורנו ורבינו זכרוננו לברכה בסוף התורה הנ"ל על מאמר רבה פר בר חנה "ומתחיי כי צוציתא דננרא חנרא ברישא" וכו' שהבעל דבר מהלביש עצמו במצות וכו', אכל באמת מלאך מזיק הוא. וזהו בחינת כל החכמות של הבל המצויים עכשו, שפכלם הם תחבולות היצר הרע והקלפה שמעקם לכבם ומתלבש עצמו במצות. כגון, שמצוה לעבר זמן קריאת שמע ותפלה כדי להתפלל בגוף נקי, ומבליים רב מיהם על נקיות ועוברים זמן קריאת שמע ותפלה בכל יום. ולסוף אינם מתפללים בגוף נקי כלל, מכל שכן שאינם מתפללים במחשבות נקיות וזכות כלל, עד ששל פי הרב אינם יודעים מה הם מדברים.

וכבר צווח על זה כמה גדולי הצדיקים, בפרט אדונינו מורנו ורבינו זכרוננו לברכה שאמר בפרוש שהוא טעות ושטות גדול ופתי היצר הרע לבלות זמן היקר על חמרות של שטות כאלה, ולא כן פנת השלחן ערוך והפוסקים כלל, כמובן למעין היטב בדבריהם שאדרבא, ברב המקומות הם מקלים בזה מאד מאד. ואם באיזה מקומות נמצא שיכולין לטעות באיזה חמרא בזה, צריכין לילך אחר רב הפוסקים שרבים ככלם מקלים

21 וכנפסק בשו"ע: "מי שתורתו אומנתו כגון רשב"י וחבריו מפסיק לק"ש ולא לתפילה, אבל אנו מפסיקים בין לק"ש בין לתפילה" (ארח קו, א).

שתיית קפה לפני התפילה

לא נוכל לסיים את המאמר, מבלי להזכיר בקיצור נמרץ את פרצת השתייה והאכילה לפני התפילה, אשר רבינו הקפיד על כך מאד. כמובא בשיחותיו הקדושות:

פעם אחת אמר שמעולם לא שתה אפילו מים קודם התפלה, והקפיד מאד על אלו השותין קאווע וכיצא בזה קודם התפלה¹.

(שיחות הר"ן, רעז)

לא כאשר רבו עתה המתפרצים בעם לשותות קודם התפלה עד שנגעשה אצלם כהתר, ותולין עצמן באילן גדול מה שמצאו קצת צדיקים שהיו חולים גדולים ושתו קודם התפלה כי היו מקרחים לזה, והם מתדמים אליהם כקוף בפני אדם ומעקמין את עצמן אחריהם וממלאים כרסם בשתיית קאווי קודם התפלה, עד שנמצא גם קצת שאוכלין גם כן קודם התפלה. אוי להם, אוי לנפשם! כי הוא אסור חמור מאד, כמבאר בדברי רבותינו ז"ל ובפרט בזהר הקדוש ובכתבים.

ואין לנו לדמות עצמנו לצדיקים גדולים אשר רוח אחרת אתם, ובפרט שהיו חולים גדולים, וגם כי רב הצדיקים לא נהגו כך. ורבינו הקדוש ז"ל ספר שמעולם לא שתה אפילו מים קודם התפלה, אף על פי שמדיו השלחן ערוך מתיר לשותות מים, אף על פי כן הוא לא שתה אפילו מים קודם התפלה².

(ליקוטי הלכות, השכמת הבוקר ג, ה)

גם בענין זה של שתיית קפה לפני התפילה, מתלבש היצר הרע במצוות, וטוען שהשתייה תעזור לתפילה בכוונה. וכפי שמשתפך רבי אפרים ב"ר נפתלי, תלמידו של מוהר"ת, בתפילתו לעת זקנתו:

רבנו של עולם, אתה יודע כמה קשה עלי התענית ובפרט עתה לעת זקנתי, ואפילו לקים דברי רבותינו ז"ל שלא לאכל ולא לשותות קודם התפלה ... ואתה ידעת גדל המניעה בזה עד שההרגל נעשה אצלי טבע והבעל דבר מפתה אותי בכל יום לשותות חמין קודם התפלה ומסית אותי בזה מאד. על כן רחם עלי והושיעני שאפכה להתגבר על יצרי ולא אטעום קודם התפלה מאומה, ולא אשמע להפעל דבר אשר הוא מכביד עלי ומניע אותי ומלביש את עצמו במצוה, שאדברא על ידי שאשתה אוכל להתפלל ולהוציא הדבור של התפלה.

(תפילות הבוקר, תפילה ד)

וגם כאן הוא לא צודק, כמובן. שכן, אדרבא, ההימנעות משתייה לפני התפילה מועילה באופן רוחני לתפילה בכוונה³. וכפי שממשיך רבי אפרים בתפילתו:

בזה מאד, כמבאר במקום אחר בסימן צ"ב בתחלתו. וכאשר ראינו מכל גדולי הקדמונים שלא נהגו בחמרא של שטות והכל הזה.

(ליקוטי הלכות, פקדון ד, ד)

גם בעל הביני יששכר מתייע על כך, וכותב:

ועוד באתי להזכיר בפרט הזה, באנשים המתחסדים ורוצים להתפלל בגוף נקי, אזי על ידי כך מאחרים זמן התפלה מועד לכל חי, מי האמין לשמועתינו! ידעתי אחי ורעי שזה מתרמית היצר. אין צריח להתנהג רק על פי השלחן-ערוך, לבדוק את עצמו קודם התפלה, ובאם אינו יכול לפנות גופו כל כך אין כאן שום בית מחוש, וזאת אם אין יכול להעמיד עצמו עד פרסה כמבאר בשלחן ערוך.

והנה תרמית היצר להסיתו בחומרות החסידות, להיות מבאר בספרי הנראים דמחשבות זרות באים מחמת שאינו מפקח פראוי. והנה הוא חומרא לגדולי העדה, וכי סלקא דעתך ששבביל זה יעבור האיש ההמוני זמן תפלה וקריאת שמע? ושתקעו הדברים ולא נאמרו.

(סור מרע ועשה טוב, הוספת מהר"צא, אות לו)

כלל הדברים:

הבעל דבר מצא לו מקום להיאחז במידת החסידות, ולגרום לאדם - באמתלאות מאמתלאות שונות - לעבור על זמן קריאת שמע ותפילה⁴, עד אשר נעשה הדבר כהיתר גמור.

דאמר רב הונא: כיון שעבר אדם עברה ושנה בה - התרה לו. התרה לו סלקא דעתך? אלא אימא: נעשית לו כהתרה!

(יומא דף פו ע"ב)

ועם הזמן נפלו אף להסתרה שבתוך הסתרה,

דהינו שהסתרה בעצמה נסתרת, שאינו יודע כלל שהשם יתברך נסתר ממנו. דהינו שאינו יודע כלל שנהפך אצלו האסור להתר, רק דומות לו למישור גמור, חס ושלום ... שאינו יודע כלל משום נדנד אסור, והכל הוא ישר בעיניו.

(ליקוטי מוה"ר, נו)

נג "אמר פעם במליצה רבי מרדכי סוקולובער זכרונו לברכה: "בטלן" ראשי תבות: בוראנפין (יין שרף) ט'בק לילקע (מקטרת) נ'קיות. שעל ידי ששקוע במנהגים אלו, דהיינו שתיית יין שרף, הרחת טבק, ועישון הלילקע סיגריות, וחומרת הנקיות דהיינו שהייה הרבה בבית הכיסא, נעשה האדם 'בטלן' ואינו יכול להתעלות בעבודת ה' כראוי" (שיש"ק ד, תקלב).

מד מתוך הדברים משמע שעל הנהגה זו - של ההימנעות אף משתיית מים [שאינו בה איסור ע"פ הלכה] - לא חייב את אנשיו, ולא הקפיד על מי שלא נהג כך, ועיקר הקפידא הייתה על אלו השותים קפה. אך כמובן, שאנשי נוהגים כן אחריהם [אלו המסוגלים לכך] ונוהרים אף מלשותות מים.

ויש לציין דלדעת כמה ראשונים אסור לשותות גם מים קודם התפילה (רבינו פרץ, והובאו דבריו בכלבו ובעוד ראשונים, ומביאו הבי"ו, וכן סובר הרמב"ם פ"ו מהלכות תפלה ה"ד, כמו שמדייק בלשונו המעשה רוקח שם, והפרי חדש והערוך השולחן), ואף דלהלכה כבר נפסק בשו"ע סימן פ"ט סעיף ג' דמים מותר לשותות קודם התפילה, בין בחול בין בשבת ויו"ט, אעפ"כ כבר כתב הברכי יוסף: "החמירי שלא לשותות אפילו מים תבוא עליו ברכה, דאיכא מאן דאסר". וכן כתב בחסד לאלפים (לבעל הפלא יעץ) וכן כתבו בהם איש חי והכף החיים. וראה מש"כ בספר נזירות שמשון סימן פ"ט: "דמה שכתוב בשו"ע להתייר שתיית מים קודם התפילה, לדעת הזוה"ק הכל אסור, ואפילו מים ואפילו לרפואה, כמ"ש בזוה"ק פרשת ויקהל (דף רט"ו ע"ב) מילתא בטעמא, ואליו תשמעו".

מה מן הענין לציין לדבריו המופלאים של רבי לוי יצחק בנדר ז"ל: "רי' ... נ"י שואל הלא רבינו ז"ל לא היה מחמיר, למה אמר שלא לשותות קודם התפילה. דיברתי עם כבוד ר' אלחנן שזה באמת לא מחמת חומרה, כי כל הספרים הקדושים מדברים מתעניתים וסיגופים גם בליקוטי מוהר"ן יש בכמה תורות סוגות התעניתים, עם כל זה בעל פה אנו יודעים שרבינו ז"ל לא היה מסכים מאכין ועך (=לנהוג ב)תעניתים, רק זה דבר קטן שלא לשותות קודם התפילה שזה באחי תענית שעות, וכל הסוגות של תעניתים נכללים בזה שאנו מקיימים דברי רבינו ז"ל שלא לשותות שזה באמת דבר קטן, כמובא בספר המידות יש להקל אופן התשובה על החוטאים. עם כל זה, אם איש חלוש הוא, מותר לשותות" (תמימי דרך מכתב עה).

מו כפי שמבאר מוהר"ת בליקוטי הלכות

(שו"ע דברי רבינו בליקוטי מוהר"ן תורה

ס"ב).

אבל באמת הוא מעשי בעל דבר, כי כבר הרגיל אותי בזה ועל ידי זה דוקא באים הבלבולים בשעת התפלה, ואמין באמת שלא יגיע לי שום הגז לגופי בזה, אדרבא אֶזְכֶּה על ידי זה דוקא ללחלח מצר גרוני ואוציא דבורי התפלה בקדושה.

(תפילות הבוקר, תפילה ד)

אם לא די בסברה זו של חולשת הגוף¹⁰, הרי שבמשך הזמן נוספו סברות מסברות שונות, חלקם באצטלה חסידית...

והיום רואים שיש לאנשים מסוימים כמה חדושי תורה על תפלה אחר הזמן, וכן על שתיית קאווע. כבר שמעתי פעם ש"קוה" הוא סוד "מקוה", והמי הנוספת היא "מילאך", החלב שנותנים בתוכה. ואם לא יצאו צדיקים נגד זה, מי יודע עד כמה ועד היכן היו מוגיעים בזה.

(אוסף מכתבים¹¹, חלק ג, מכתב קסב)

הן על כך אלה, התנה רבינו עם אחד מגדולי החסידים שהתקרב אליו - שלא יהיה חסיד...

שרבנו ז"ל אמר לו בשעת ההתקרבות: "אתנה עמך שלא תהא חסיד!". והסביר לו שפנתו בענין הנקיית והמה בשחרית ובלילא¹² וכו'.

(כוכבי אור, אנשי מוהר"ן, כג)

"הלוואי אותי עזבו ותורתי שמרו"

סוף דבר הכל נשמע:

'צדיק' ו'חסיד' אמיתי אינו אלא מי שאינו עובר אפילו על קוצו של יו"ד מדיני השולחן ערוך, וגם אם הרצון ל'דביקות' גרמה להם לפעמים לחסידים לחרוג מגבולות ההלכה הפסוקה, טעות בידם.

וכפי שנמסר בשם צדיקים

שְׁהִיו אומרים בצחות על הפתוב "אותי עזבו מקור מים חיים" וכו', ודרשו רז"ל "הלוואי אותי עזבו ותורתי שמרו". שיש לפעמים שבני אדם לרב דבקותם והתעוררותם עוברים על כמה וכמה הלכות פסוקות, ועל זה אומר הקדוש ברוך הוא: "הלוואי אותי עזבו" מלהיות בדבקות ובעולמות וכו', 'ותורתי שמרו' לבלי לסטות מפסי ההלכה בפשטות.

(שיש"ק ה, תעא)

כך שלמעשה, עלינו להתבטל אך ורק

לצדיקים אמתיים שמוליכין אותנו בדרך הישר ומלמדין ומזהירין אותנו לקיים כל המצוות עם פרייה ונאיהן וכו', ועל ידי זה עקר ברור האמונה שעקר חיות עולם העשייה הזה על ידה, כמו שפתיב "וכל מעשהו באמונה". ועל פן אפלו אם ירצה

האדם לעסוק בדבקות לבד בלי עשיית מצוות מעשיות - גם זה הבל, וגם יכול להכשל על ידי זה הרבה כאשר כבר נכשלו על ידי זה רבים, ועל זה נאמר "אל תחכם הרבה ואל תתחכם יותר למה תשומם". כי צריך לאחז בשניהם: לעשות הרבה, לעבד השם יתברך בתורה ותפלה ומצוות מעשיות הרבה, וזהו העקר. ואם יזכה גם לבחינת דבקות, טוב אשר תאחו בזה וזה.

ובאמת העבודה והעשייה בעצמה של תורה ומעשים טובים, זהו עקר הדבקות! כמו שאמרו רבותינו ז"ל "ובו תדבק - וכי האיך אפשר להדבק בו והלא אש ואכלה הוא? אלא הדבק במדותיו" וכו' שהם כלליית התורה והמצוות. וכמו שפתיב "אחרי ה' אלקיכם תלכו ואתו תיראו ואת מצותיו תשמרו ובקלו תשמעו ואתו תעבדו ובו תדבקו", ומבאר בפסוק זה שצריכין לקיים הכל - עשיית מצוות מעשיות ודבקות. ובאמת הכל אחד למי שאזכה לעבודה שלמה (וכמוכין מדברי רבנו ז"ל).

(ליקוטי הלכות, סוכה ו, יא)

הדביקות ולהט החסידות אמורה להחיות את קיום המצוות ופרטי ההלכות, ולא לבוא על חשבונם...

כל גילויי הצדיקים - החל מרשב"י שהתחיל לגלות את חלק הנסתר התורה, דרך האריז"ל והבעש"ט, וכלה ברבינו הקדוש - לא באו אלא לגלות את אורה הגנוז ועומקה האינסופי של התורה מצוותיה והלכותיה, להפיח בזה שלומד ומקיים אותם רוח חיים, ולהצמיד להם את כנפי הדחילו ורחימו למען יפרחו לעילא ולעילא¹³.

כשהדבר בולט במיוחד בחסידות ברסלב, אשר 'ספר היסוד' שלה¹⁴ - הלא הם שמונת כרכי ה'ליקוטי הלכות' - חָבַר על סדר ארבעה חלקי שולחן ערוך, דבר שאין לו אח ורע בכל ספרי החסידות.

וזאת ע"פ פקודתו של רבינו בעצמו, כנזכר בדף השער של הספר:

החבור הזה נעשה על פי פקודת רבו, לבאר ולחדש בכל הלכה משלחן ערוך למצוא סמוך וטעם בכל הלכה בדרך חקמת האמת ומוסר השכל ועצות נפלאות ונוראות והתחזקות עצום ונשגב עד אין סוף ואין תכלית.

(ליקוטי הלכות, דף השער)

כי אכן,

אין מי שיכניס למוח התורה וקיים התורה בעולם כמו אדוננו מורנו ורבנו ז"ל, על ידי אמתת דרכיו הקדושים שגלה על ידינו ובספרי הקדושים.

(עלים לתרופה, מכתב מיום ד' תצוה תקצ"ה)

בינו נא ישועת ה' אשר עשה עמנו כל אנשי שלומנו, זכרו תורת משה ללמדה ואת מצוותיה תלמדנו, ולברכה תהיה עמלנו בספרי אדונינו מורנו ורבנו, אשר לקיים מצוות התורה מביאנו, נהפך בהם ונהפך בהם ומהם לא יזינו יצרנו.

(שיר ידיות לרבי מנחם מענדל, חרוז כב)

¹⁰ מוז' אשר היא כשלעצמה יש לה מקום גדול בהלכה, כפי שנפסק בשו"ע: "הצמא והרעב הרי הם בכלל החולים, אם יש בו יכולת לכוין דעתו, ותפלה, ואם לאו, אם רצה אל תפלה עד שיאכל וישתה" (ש"ע אורח חיים פט, ד). רק שהבע"ד משתמש עמה לפתות את האדם שגם הוא בכלל, עד אשר הופך אצלו הדבר להיתר גמור ולהרגל וטבע שני.

¹¹ מוז' לרבי יעקב מאיר שכתער שליט"א.

¹² מט' כוונתו לאלו שהרגילו עצמם בעישון סיגריות (לולקע) בשעות הבוקר, מתוך כוונה לסייע לנקיית הגוף, וגם לכך התנגד רבינו. ואמר, שראוי לאיש כשר לבלי להרגיל עצמו בזה, כי הם ביטול תורה ותפילה בחינם, והוא דבר שאינו נצרך כלל. ולענין נקיית אין מועיל עשן הלולקע כלל, בפרט מי שכבר רגיל בעשן הלולקע, שבוודאי אין מועיל לו כלל, כי דבר הרגיל אינו מועיל כלל כידוע בחוש. וכבר מבואר שאין צריכין לבלבל עצמו בשביל נקיית רק בעת שנצרך לנקיית ממש, וחוש מזה אין צריך להסתכל על זה כלל" (חיי מוהר"ן, תעב).

¹³ נא כדאיתא בתיקוני זוהר שהכנפיים שעל ידם פורחות התורה והמצוות למעלה, הם היראה והאהבה, "ואורייתא בלא דחילו ורחימו לא פרחת לעילא" (תיקוני זוהר דף כה ע"ב). ומבואר בזה הרבה מאד בספרי החסידות, ואכמ"ל.

והבן ע"פ זה גם לאידך גיסא, כיצד ייראו כנפיים משוכחות ללא ציפור... דחילו ורחימו ודבקות עצומה ללא מצוה כהלכתה...

¹⁴ נב' אשר במידה מסוימת יש לעסוק בה אף יותר מבליקוטי מוהר"ן, כדבריו של רבי נחמן מטולטשין "שיש לעסוק בספרי מוהר"ת ז"ל יותר מבספרי אדמו"ר ז"ל בעצמו. כי בימינו אלה שעובר על כל אחד ואחד מה שעובר בגוף ונפש, צריך להיות עיקר הלימוד בספרי מוהר"ת ז"ל על אשר על ידו היה ביכולת אדמו"ר ז"ל להוריד את דבריו הנוראים, ולעורר ולחזק בהם גם אנשים מגושמים ומנוחים בעומק השאלו תחתיות כמונו. גם כי באמת כל דברי מוהר"ת ז"ל מראש ועד סוף, הכל מאדמו"ר ז"ל מעצמו הן באתגליא והן באתסכיא" (כוכבי אור, הקדמה, בהערה).

זכרתי ימים מקדם

שיח ייחודי ומרתק

תפילתו של רבי אברומליה, ברכות הנהנין של רבי אפרימ'ל, הברען של רבי יום-טוב, ריקוד האבות והבנים, וגם: **מה לחש רבי יונה בציון רשב"י? // 'אבקשה' הפגיש את הגה"ח רבי יעקב מאיר שעכטר שליט"א והרה"ח רבי חיים זילברמן שליט"א לשיח ייחודי ומרתק, רווי ניחוח הוד קדומים והעלאת זיכרונות קודש מזקני החסידים בירושלים של מעלה**
// בינו שנות דור ודור

הוד קדומים. זקני אנ"ש בשיחה

אחר כך אביכם (הרה"ח ר' דוד שכטר ע"ה) פגש את ר' הירש לייב - בנו ישראל ליפל גם הוא היה אז ילד קטן - ומרוב שמחה והתרגשות מהפגישה עם עוד ברסלבר חסיד, רקדתם יחד כשאתם שרים "א טאטע מיט א יינגאלע א טאטע מיט א יינגאלע" (אבא עם ילד, אבא עם ילד...)

(ר' יעקב מאיר והנוכחים מתחייכים)
זכורתי גם שסיפרתם, שרבי יוסף חיים שיינברגר - גיסו של רבי שלמה ווקסלר - השתתף באיזו חתונה, וגם רבי אפרימל נכח שם. כל בניו של ר' יוסף חיים היו שם: ר' מנחם, ר' אורי, ר' ישעיה, ר' מרדכי אהרן.
כיבדו את ר' אפרימל בקלמנטינה - אתם נהגתם לספר לנו איך ר' אפרימל היה עושה ברכה, כמו שאחד מתכונן לתקוע בשופר - הוא ברך "בורא פרי העץ" ור' יוסף חיים שיינברגר, שהיה סגי-נהור ל"ע, שאל "אורי, מי היידאלע (יהודי) שעשה את הברכה?" הבן הסתכל וענה "טאטע, זה

ר' הירש לייב הגיע מאומן עם הידאשיק' (קסקט), היה לו עדיין זקן אדמוני. "שולם עליכם!" קיבל ר' אפרים את פניו, "מי אתם? מאין באתם?", ענה לו ר' הירש לייב שתי מילים: "עברי אנכי!"

ת החדווה וההתרגשות האופפות את חדר הגדול, ניתן למשש בידיים. לקראת הקיבוץ הקדוש דראש השנה תשפ"ג הבעל"ט, התכנסו יחדיו הרה"ח רבי יעקב מאיר שכטר שליט"א, והרה"ח ר' חיים זילברמן שליט"א, המתגורר בשנים האחרונות בעיה"ק צפת - להעלות זיכרונות קודש רוויי הוד קדומים מלפני למעלה מיובל, במיוחד עבור קוראי 'אבקשה'. רבי חיים כיתת רגליו במיוחד לשם כך אל מעונו של רבי יעקב מאיר, כשלפאנל הייחודי מצטרפים הרה"ח ר' אליעזר משה היילפרין, הרה"ח ר' בצלאל פרידמן, ועוד מיקירי אנ"ש. על פני ר' חיים ניכרת התרגשות לא מעטה, זה שנים ארוכות שלא התראה עם ר"מ, והמעמד מחזיר אותו באחת עשורים רבים לאחור, עת היו צעירי אנ"ש מתי-מעט, ובירושלים של מעלה ששה הוא בצמא שיחות ועובדות קודש מפי ר"מ, לצד זקני אנ"ש באותו דור.

הרה"ח ר' חיים: לקראת הפגישה עם ידידי הגה"ח רבי יעקב מאיר, נזכרתי בשיחות ששמעתי מכם לפני למעלה משישים שנה. החדרתם בנו את שלהבת האש, לימדתם אותנו מושגים בספרי קודש בגולה ובנסתר. בישיבת ברסלב שהתקיימה בבית מדרשו בירושלים, בקומה הראשונה, בשנת תשי"ח, הייתם ה'וועקער' (=המעורר בבוקר). עד היום מהדהד באוזני כיצד הייתם מקיצים אותנו לעבודת ה': "אהרן, אהרן! שמעון, שמעון!", בין הבחורים זכורים לי במיוחד בניהם של ר' יונה לבל, ושל ר' דוד. קמנו, התעוררנו לעבודת הבורא...

זוכרני שדיברתם מגדולתו של הרה"ק רבי חיים ויטאל זי"ע, שחתם רבות מהיעב"ץ ורבי יונתן (איישיץ), שאלו המתערבים במחלוקתם, זה אינו טוב, כי הם בעולם האמת יושבים יחד...

הזכרתם את גדולתו של בעל המגלה עמוקות, רבי נתן נטע שפירא זי"ע, שכתב אלף אופנים לפרש את א' זעירא של "יקרא", ואת המקובל רבי אהרן ברכיה ממזדינא זי"ע שהחיד"א ב'שם הגדולים' כותב עליו "ושמעתי שהיה לו מגיד", נהגתם לומר כי כאשר החיד"א כותב "ושמעתי שהיה לו מגיד" - זה כבר מספיק.

בטח אתם זוכרים את השיר: "אתה ברוך, ושמן ברוך, ומי כמוך ברוך"...

כשנישאתי, עדיין לא הבנתי את משמעות המילים "אנא אפלה ואיזון ואכלכל", בכתובה זה נכתב, אבל לא ידעתי כיצד זה במציאות... הגיע שבת ולא היה לי במה לעשות את השבת. באתי אליכם בשבת, זה היה בבית מדרשו בקומה למטה, עדיין לא נבנתה הקומה העליונה של ביהמ"ד, ואמרתי לכם: "ר' יעקב מאיר, אין לי עם מה לעשות שבת". הוצאתם עשרה פונט, בתש"ך 10 פונט היה סכום גדול, ואמרתם לי: "כשתצטרך שוב, תבוא..." המילים האלו כה חימומו את לבי. מה-10 פונט עוד נותר לי עודף. הכל היה עלה אז בזול. לא אשכח זאת.

כשרבי הירש-לייב הגיע ארצה

סיפרתם, שבילדותכם כשר' הירש לייב ליפל הגיע ארצה מאומן שמעבר למסך הברזל הקומוניסטי, פגש אותו ר' אפרים גוטליב ב'דייטשן פלאץ', ר' הירש לייב הגיע מאומן עם הידאשיק' (קסקט), היה לו עדיין זקן אדמוני. "שולם עליכם!" קיבל ר' אפרים את פניו, "מי אתם? מאין באתם?", ענה לו ר' הירש לייב שתי מילים: "עברי אנכי!"

אבקשה

החזיקו עצמכם יחד
כל האברכים ר' דוד
שכטר ז"ל

קטן?!"

סיפרתם שאביכם אירח את ר' אפרימל במשך תקופה בבית (כשבא מבני-ברק לירושלים). אמכם היתה מכינה לו בכל יום לארוחת בוקר ביצה רכה. יום אחד רצו הילדים לבחון את סבלנותו של ר' אפרימל, ניקבו חור בביצה, ורקנו אותה מתכולתה והגישו לו את הקליפה השלמה הריקה, לראות כיצד יגיב על המשובה... כששאלוהו אחר כך: "איך היתה הארוחה?" השיב בחיוך: "ברוך השם..." ואיך שהסתובב עם הטלית-קטן...

תמימותו של רבי אפרימל

הגה"ח ר' יעקב מאיר: היה זה כשאחותי מרת רחל אנשין חלתה קשות בטיפוס, והיתה מרותקת

א י ז ה
'קליינע
יידאלע'
- יהודי קטן
(ר' אפרימל היה
נמוך קומה) שעשה

ברכה".

הגיב ר' יוסף חיים: "זה יהודי קטן?! זה יהודי

למיטת חוליה. כל אימת שרבי אפרימ'ל היה חולף על פני פתח חדרה, היה מושט את חוטי ציציותיו לפני הפתח, כשראשו מוסב אחורנית, על פי דברי רבינו בספר המידות "סגולה לחולה - להסתכל על הציצית" (ערך סגולה אות י"א) הוא רצה שהיא תביט בציצית ותבריא. ובאמת המשיך לה רפואה ע"י זה, היא החלימה והקימה דור ישרים מבורך.

המחבר אומר בקול רם. רבי אפרימ'ל מפשעבורז ז"ל

אבקשה

פעם כשישבנו וסעדנו יחד, בני הנעורים, כשסיימנו וברכנו כך בקול כמעט בלתי נשמע, ניגש רבי אפרימ'ל אל ארון הספרים, הוציא משם כרך גדול של שולחן-ערוך אורח חיים, הצביע בידו וקרא: "סימן קפ"ה - לברך ברכת המזון בקול רם" "אתם רואים?" אמר לנו ביראה טהורה ובחביבות, "המחבר כותב 'בקול רם'!".

רבי חיים: נהגתם לספר, שהגיס שלכם ר' אריה אלבום ע"ה, היה אומר בתום לבב ליקוטי תפילות עוד כשהיה ילד בן שנים עשרה, למרות שלא הבין את משמעות כל העניינים המובאים שם.

וכמו כן את עבודת ה' של רבי אברומ'לה שטרנהארץ זצ"ל במירון...

רבי יעקב מאיר: כן, במירון בימות החורף היה המקוה קר באופן מבהיל. לא היו אז אמצעי חימום למים כמו היום. רבי אברומ'לה היה זקן בן למעלה מתשעים. כשראו אותו צועד לעבר המקוה, נבהלו, איך ייכנס? ניסו להניאו מלטבול במים הקפואים.

והוא ענה "אפאר מינוטן. מדארגי גיין אין ואסער פארן דאווענען" - "רק כמה רגעים. צריך להיכנס לתוך המים לפני התפילה" - ובלא לחשוב יותר מדי נכנס וטבל...

רבי חיים: איני יכול לשכוח את תפילת רבי אברהם. אבי (הרה"ח ר' מאיר שמעון זילברמן ז"ל) ע"ה היה מעיר אותי לפנות בוקר, "ק-ל הורית לנו לומר שלש עשרה!" - - - בנעוריי אהבתי לשמוע בעלי תפילה. היה בירושלים חזן בשם ר' משה לייב ערבליך, יחסן גדול (בן אחר בן להרה"ק רמ"ל מסאטוב וחוסר מגזע ר"ש מניקלשבורג ואחיו בעל ההפלאה, החוזה מלובלין, היהודי הק' הר"ד מלעלוב ועוד צדיקים), הוא דמה באישיותו לחזן המפורסם יוסלה רוזנבלט. היה עטור זקן ופיאות. כששמעתי את "ק-ל הורית לנו לומר שלש עשרה!" השתוממתי. אמר לי אבי "זה (הכוח של) רבי אברהם". והוא כבר היה יותר מבוגר מתשעים.

אני מתחלף אתך!

שמעתי מרבי נחמן בורשטיין ע"ה, ומסתאם שמעתם גם כן, שרבי יונה לבל התאונן בפני רבי אברומ'לה: "באתי למירון, וכל הזמן אני טרוד סביב הכנת האוכל לבאי הקיבוץ". היכן שגר הרב (הג"ר מאיר שטרן שליט"א מרא דאתרא דמירון) היתה הרי מאפיייה, ר' יונה היה קונה שם לחמים, וכדי לקנות משוטים היה נוסע עד לטבריה, ומביא שני ארגונים עם דגים. "אני גם רוצה להתפלל" הוא טען. לתקיעות הוא היה נכנס,

אבל רצה להיות יותר בתפילות. רבי אברהם ענה לו בדיבור אחד, ור' יונה - דעתו נחה עליו מיד: "יונה'לה, אני מתחלף אתך. לך התפלל ואני אעבוד במטבח".

אתם ישבתם בחלון איפה שנמצא הציצון של רבי אלעזר. אביכם ע"ה. והשלישי היה ר' מנחם קליין.

רבי יעקב מאיר: יא.

ר' חיים: איך מגיע ר' מנחם למירון? הוא הרי לא היה נקרא ברסלבר חסיד.

רבי יעקב מאיר: הוא היה מעריץ של רבי אברהמ'לה.

ר' אליעזר משה: הם גרו בשכונת ב'בתי אונגרין'.

ר' חיים: נפל בדעתי 'ווארט' בליקוטי מוהר"ן ואמרת לי להציעו בפניכם. הרבי אמר שהוא רוצה שיחדשו בתורתו, ושצריך לדייק בדבריו כמו במקרא. כמו שהאור החיים הקדוש אומר "אותיותיה ספורות".

ונפל בדעתי כך: בתהילים מזמור ס"ח כתוב "מלאכי צבקות יודון יודון" ומובא על זה בגמרא שבת דף פ"ח שבשעת מתן תורה "כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב"ה, חזרו ישראל לאחוריהן" י"ב מיל והיו מלאכי השרת מודין אותן שנאמר 'מלאכי צבאות יודון יודון' אל תיקרי יודון אלא יְדוּן"

שואל המהרש"א בחידושי הלכות, מדוע כתוב פעמיים יודון? ומסביר שאחד נאמר על המלאכים ואחד על עם ישראל.

וחשבתי לומר: בתהילים כתוב 'ידון ידון' עם ו' אחת - 'ידון ידון' בגימטריא 'נחמן'. ע"פ מה שהרבי אומר בתורה ז' תניא שהצדיק התפקיד שלו להראות לדרי מעלה 'איה מקום כבוד' שהם עדיין רחוקים מלהשיג את הבורא, ולדרי מטה 'מלאו כל הארץ כבוד' - שהקב"ה אתם ואצלם. רבינו הקדוש מגלה לדרי מעלה - מלאכים - איה, ולדרי מטה - מלאו.

לפי המהרש"א מובנים היטב דברי רבינו.

רבי יעקב מאיר: א גרויסער דאנק! א גרויסער דאנק! (תודה רבה)

ר' אליעזר משה: מה זכור לכם מההווי של אנ"ש בחדוש אלול? ה'עולם' רוצה לשמוע משהו.

רבי יעקב מאיר: אמרו את כל התנ"ך, כל המשניות, כל התהלים, ספרי רבינו, ועוד ספרים. לכל אחד היה סדר אחר. היו כאלו שסיימו עד השענא-רבה.

החזן ר' דוד שטעפר, איך שהוא התפלל בראש השנה! באו בעלי תפילה גדולים, ליטוויקעס (ליטאים), לשמוע אותו במוסף. כך בכל שנה! וגם לשמוע את רבי אברהם. זה היה פלא, שהוא בכה הרבה אך לא היו מרגישים את זה בקולו, תיבות התפילה נשמעו בצלילות!

רשימין וסתימין

ר' חיים: לשמוע את רבי אברהם אומר "צדיק ה' בכל דרכיו..."

ר' אליעזר עקשטיין היה מספר, שבמשך שש-עשרה שנה נהג ללכת עם הרה"ק רבי שלומ'קה מזוועהל מדי יום לכותל המערבי, למנחה-מעריב. באותו זמן בראש-השנה התפללו אנ"ש בחצר של ביהכ"ס החורבה בעיר העתיקה, הוא סיפר שרבי שלומ'קה אחרי שהותל בכותל לפני תפילת מוסף, אמר: "בואו נלך לשמוע את תפילתו של יהודי ששערי שמים פתוחים לתפילותיו" והלך לשמוע את תפילת מוסף של רבי אברהם שטרנהארץ.

ר' יעקב כהן (ברזוקסי) היה יהודי מרומם. הוא היה נוהג

אמרו את כל התנ"ך, כל המשניות, כל התהלים, ספרי רבינו, ועוד ספרים. לכל אחד היה סדר אחר. היו כאלו שסיימו עד הושענא-רבה

אל תשכחו לתת לו עליה. ר' שלמה וועקסלר בדרך לכותל, תרצ"ט (באדיבות הרב אברהם סלונים)

לומר בשם רבי נפתלי כהן, כשידיו ורגליו רועדות: "רשימין וסתימין בגו כל עלמין - הענין של רבינו נסתר ונעלם אפילו בעולמות עליונים, אבל 'ברם עתיק יומין - הלא בטיש בטישין' שם למעלה למעלה יודעים היטב". את זה שמעתי מר' יעקב.

רבי יעקב מאיר: לר' נפתלי היתה חנות בסוף ה'ידישע גאס' (רחוב היהודים) קרוב ל'באן טראק' (השוק). שם מכר שימורי דגים, העריג, לקערדא. ר' נפתלי גר אצלנו בחצר, יום אחד הגיעה לפתע גויה ישמעאלית וצעקה בקולי קולות. יצאו השכנות הספרדיות לקראתה לשאול מה קרה ועל מה הצעקות, היא צוחה שהבן שלה אכל מהדג שקנתה אצל ר' נפתלי, ומת. "אז מה את רוצה מר' נפתלי? שיחזיר אותו לחיים?!" שאלו אותה הנשים. "אני רוצה את הכסף בחזרה!" אמרה הישמעאלית...

גם הם טבלו במקוואות קרים?

ר' חיים: היו בירושלים כמה אחים ממשפחת זלוטניק, אחד מהם ר' יום טוב, שהתקרב לברסלב. כשהוא חלה בשחפת (באותו זמן גם ר' נחמן רוסישער חלה בשחפת) בא אחיו ר' מרדכי זלוטניק לביה"ח לבקרו, ואמר לו: "ראה מה המקוואות הקרים עשו לך?"

ר' יום טוב, שהיה א פייערדיגער ברסלבר חסיד (חסיד ברסלב בוער כאש), השיב לו: "מרדכי, תראה את כל החולים כאן מסביב, האם גם הם טבלו במקוואות קרים?!"

ר' לוי יצחק פעם ניגש אליכם ושאל: "למה לא רואים אתכם בותיקין?" רץ אליו ר' נחום יצחק פראנק ואמר: "ר' לוי יצחק, אתם יהודי מבוגר, הוא אברך צעיר מטופל בילדים, אתם סבורים שהוא יכול לקום ותיקין בכל יום? הוא צריך הרי לשלוח את הילדים לחיידר". תמיד הייתם מכירים טובה לר' נחום יצחק שהבין אתכם...

בליל ראש השנה במירון, מה היה לאכול? חתיכת דג עם קצת יין, ותו לא. 'סימנים' לא היו כלל ועיקר. ירד ר' משה ברגמן מהשיבה כשהוא לבוש בבגדי שיראון, עם טס על היי רצון'ס'; תמרים, כרת, סילקא... היה עמנו יהודי שבא למירון, הוא אהב לשתות כוס תה אחרי הדג, ושאל כל אחד "אתה יודע איזה יחי רצון אומרים אחרי התה?". רבי משה השיב לו "תהא השעה הזאת שעת רחמים..." הוא היה

היה מעיר אותי לפנות בוקר. ר' מאיר שמעון זילברמן ולצדו בנו ר' חיים שיבלח"ט בשמחה משפחתית

כל כך שמח...

במירון לא היה אז כלום.

כשר' אשי ניהוה היה בא בעשרת ימי תשובה, היה רבי שמואל צ'צ'יק אומר "כבר יהיה מה לאכול". ר' אשי הביא אתו ארבעה שקים עם דברי מאכל.

ר' חיים-ברוך טרנובסקי, שהיה גאון גדול, היה יושב ליד חבית, שעליה פרושה מטפחת, וכל העת למד תורה.

רבי יעקב מאיר: הוא למד הרבה יורה-דעה.

ר' חיים: הוא גר בשכונת גבעת-שאלו והיה קשור מאוד לרבי אברהם.

על עבודת ה' לא מתכוונים אליו. יש לו בית עם ילדים. הוא מלא טרדות. לא הולך בפרנסה. אבל כשאדם תופס את עצמו שוב מחדש לעבודת ה', "היום צוחק מהלילה", הוא צוחק מזה שחשב שאין לו סיכוי...

ר' אליעזר משה: ר' יונה לבל ע"ה - חוץ מהכנת האוכל לבאי המקום, מה עוד עשה במירון?

רבי יעקב מאיר: הוא היה הבעל-תוקע. את הברכות היה אומר בהתעוררות שאין לתאר. אבל בדרך כלל, הוא היה במטבח.

פעם כשעמד בציון והשיח את לבו, ניגש אליו משהו ואמר לו: "המרק גולש מהסיר..." ר' יונה הפטיר: "רבי שמעון... המרק גולש, אני כבר חוזר..."

ר' חיים: סיפרתם על ר' שלמה וקסלר.

רבי יעקב מאיר: אחותו של ר' יוסף חיים, שהיתה אשת ר' שלמה, היתה אומרת: "אל תשכחו לתת עליה לר' שלמה", הוא כל הזמן רצה לעלות לתורה ולברך את ברכתיה. אשתו אמרה שכשהוא עולה לתורה, כל השבת הוא שרוי בשמחה.

ר' אליעזר משה: גרתי ליד רבי אלי' רוט. פעם כששוחחתי עמו על רבי שלמה וקסלר, הוא אמר לי "אתה רוצה לשמוע מי היה ר' שלמה? אספר לך. פעם אחת כשהלכתי בשבת לפנות בוקר לזוויעהל, בבתי-אונגרין, עברתי בשכונת בית-ישראל, שם כמדומה גר ר' שלמה.

רבי יעקב מאיר: כן, הוא גר ליד השטיבלאך.

ר' אליעזר משה: ואני רואה אותו בשבת בבוקר מאוד בעצבות, תמהתי בפניו: "ר' שלמה, שבת היום". עונה לי ר' שלמה: "צדיק נסתלק".

במוצאי שבת הגיעה לירושלים הידיעה כי ה'חזון איש' זצ"ל נסתלק למרומים (=בשב"ק ט"ו חשוון תשי"ד).

ר' חיים: אביכם רבי דוד פגש אותי ואמר לי "החזיקו עצמכם יחד כל האברכים". היינו אז מתי-מעט. עד היום מונחת בראשי התורה "תלת נפקין מחד", תורה נ"ח בליקוטי מוהר"ן, הייתם

סיפרתם לי בזמנו, שבחור בתקופת השידוכים שגר בגבעת-שאול, התבייש להגיד היכן הוא גר, היו שם כמה וכמה בתי חולים לנפגעי-נפש, אז הוא אמר איזה שם של רחוב... ברוך ה' היום אין לנו במה להתבייש.

היום צוחק מהלילה

בסיפורי מעשיות מכן המלך וכן השפחה, מסופר שהיה שחוק גדול, וכן המלך שאל מה השחוק? ענה לו האיש היער כי "היום צוחק מהלילה".

רבי לוי יצחק נהג לומר (ר' דוד רומיינישער היה אומר: 'סיפורי מעשיות' הוא זה שידוע להגיד... (לדרוש)) מה הכוונה שהיום צוחק מהלילה? בשעה שהולך לאדם בעבודת ה', הוא לומד דף גמרא עם תוספות, לומד משניות, זה בבחינת יום, אבל כשהוא נופל, זה בחינת לילה, והוא חושב שכל מה שמדברים

מגבעתם ואת מעילם העליון, הניחו אותם תחת אחד השיחים והחלו במלאכת הקטיפה. כשעבר זמן-מה וכבר עמדה החמה בראשי אילנות, חפצו בני החבורה לשוב מירונה טרם יעריב היום, אך כשאביכם רצה ללבוש את כובעו וחליפתו, והנה אינם. שיחי ההדסים נמוכי קומה הם, ודומים זה לזה, כיצד ניתן יהיה איפוא להבחין ולהכיר תחת מי מהן מתחבאים

המלבושים?

הזמן הקצר עד לשקיעת החמה לא הספיק כדי למצוא את האבדה, ומשכך לא נותרה ברירה אחרת בידם והזכרוהו לשוב, כשאביכם פוסע ללא כיסוי ולבוש מתאים. אך לא די בכך, בדרך נזכר אביכם שנשאר לו בכיס מעילו דבר החשוב לו במיוחד... אתם השתתפתם בצערו של אביכם מאוד. באותה שעה עמד רבי שמואל שפירא ליד הציון ופניו להבים, כשהוא מסיים את עבודת קדשו בבכיות עצומות ובשפיכת הלב כהכנה ליום הקדוש הממשמש ובא. כאשר סיים רבי שמואל ופנה לצאת מן הציון, שם לב כי פניכם אינן כתמול שלשום... ואמר: "אחד מבין כולנו, שהיה בשמחה, עכשיו גם הוא נפל לעצבות..." כל אנ"ש הבחינו אז שגם רבי שמואל, בשיא עבודותיו, חשוב לו מאד שכולם יהיו בשמחה, והפריע לו לראות שמאן דהו עצוב.

ר' חיים: שנה אחת, אבי קנה לי לכבוד פסח, סידור חדש יפה, כשהיינו על הגג ב'הר ציון' רבי שמואל פנה אלי: "תשאל לי את הסידור, אני רוצה להגיד קרבן פסח". האמת, בתור ילד לא היה לי כל כך חשק לתת את הסידור החדש שזה עתה קיבלתי... ובדיקו כשהוא התחיל לומר מתוך הסידור, החל יורד גשם... אני לא אמרתי כלום אבל הוא הרגיש בתחושתו והציץ אלי מאחורי הסידור כשהוא מחייך... החיך הזה שלו, זה אחד הדברים שלא אשכח. הוא מאוד חיבב אותי.

ר' חיים: שנוכה כולנו לעשות רצון רבינו, ולילך בדרך ה', ונוכה להתוועד יחד לעוד הרבה שנים. ותודה שזכיתי לבוא לכאן.

רבי יעקב מאיר: א פריילאכן תמיד. א גרויסער דאנק! (שמח תמיד, תודה רבה) ///

ר' יום טוב, שהיה א פייערדיגער ברסלבר חסיד (חסיד ברסלב בוער כאש), השיב לו: "מרדכי, תראה את כל החולים כאן מסביב, האם גם הם טבלו במקוואות קרים?!"

תמיד מדברים מהתורה הזאת. (מזכירים את ר' מאיר שמעון זילברמן זצ"ל, אביו של ר' חיים)

ר' חיים: הוא התקרב לברסלב בעקבות רבי שמואל שפירא, שהיה קרוב משפחתו. באחד הימים אמר לו רבי שמואל: "תשמע מאיר שמעון, מצאתי חסידות, שאתה יכול ללכת בדרכיה וגם להישאר עם כל המנהגי אבות. חסידות, שלא צריך לשנות נוסח תפילה כדי להימנות עליה. דרך ברסלב היא עבודת השם". והוסיף "בברסלב הולכים בראש ובראשונה בצמוד לשולחן-ערוך". אבי היה ליטאי שורשי, מצד זקנו רבי שמואל הומינר, וגם מצד סבו השני, רבי ישראל שאדיקער, אחד מחמשת האחים הנודעים בצדקתם. ובעקבות רבי שמואל שפירא, התקרב גם הוא ונעשה חסיד ברסלב.

רבי יעקב מאיר: הוא היה תמימות'דיקער אייד (יהודי של תמימות).

אחד הנוכחים: אביכם ר' מאיר שמעון ז"ל היה אומר 'תשליך' בציון.

ר' חיים: בגילו קשה היה לו ללכת לנהר, הוא היה אומר "רבינו התבטא על עצמו בהאי לישנא 'אני נהר המטהר מכל הכתמים' (חיי מוהר"ן) אז אני מקיים מנהג אמירת תשליך בציונו הקדוש".

השמח שבינינו

רבי יעקב מאיר: זכורני המעשה עם ההדסים במירון... באחת השנים לפני יום כיפור, נועדו כמה מאנ"ש ללכת אל ההרים הסמוכים לקטוף הדסים עבור הציבור הקדוש להשיב את רוחם ולזכותם בהשלמת המאה ברכות. בין ההולכים הייתם אתם ואביכם. כשהגיעו אנ"ש למקום גידול ההדסים פשטו את

שלהבת האש שהובערה על

מאמר ראשון בסדרה

אורו של הרבי במדינת הזהב

ר' יצחק מנדל רוטנברג

ר' צבי יוסף (הרשל) וואסילסקי

ר' צבי אריה רוזנפלד

ר' בירך רובינזון

הם מנו פחות מעשרה בכל אמריקה כולה, אך בלבם יקדה ובערה אשו של הרבי, והם ידעו כי ההשגחה הועידה להם את השליחות **להפיץ את בשורתו ביבשת הענקית** שאכלסה בימים ההם את רוב העם היהודי שנותר לפליטה אחרי השואה הנוראה || **צרור מכתבים ועדויות המתפרסמים לראשונה מספרים את סיפורו המפעים של הניצוץ שהפך למדורת אש**

| תחקיר ואיסוף חומרים: אהרן אייזנבך, תמונות: אוסף ברגר |

בארה"ב השכנה, ור' יצחק מנדל רוטנברג שהיגר מארץ ישראל (אליה עלה מפולין).

היות וחסידו ברסלב בארה"ב היו ספורים ולא הגיעו לכדי מנין, פתח ר' יצחק מנדל בית מדרש משלו ב'איסט סייד' שהיה מרכז היהודים החרדים באותה עת. לבית המדרש קרא בשם 'לינת הצדק'. חברי הקהילה לא נמנו על חסידי ברסלב, היות וכאמור מושג כזה כמעט ולא היה קיים בארה"ב דאז.

כעבור זמן לא רב, בשנת תרפ"ג, היגר לארה"ב ר' ישראל אבא רזנפלד מטשעהרין, בן למשפחה מיוחסת מחסידי ברסלב שאבותיה נמנו על תלמידי רבינו, הוא התיישב בברוקלין ולא ב'איסט סייד' ומיד עם בואו פרסם בעיתון היידישאי "דער מאַרגען זשורנאַל" מודעה שנשאה את הכותרת "את אחי אנוכי מבקש", בה כתב כי הוא מבקש להיפגש עם חסידי ברסלב החיים באמריקה. המודעה פעלה את פעולתה ובעקבותיה הוא הצליח ליצור קשר עם מתי-מעט חסידי ברסלב שהתגוררו בארה"ב.

למרות חזונו החיצוני האיורפאית, היה ר' ישראל אבא חסיד נלהב. בימים הראשונים לבואו לאמריקה התאכסן בבית-מלון, בשבת, כשלאשונה בחייו ראה יהודי מחלל שבת, התעלף - - - בשנים שלאחר מכן מסר נפשו על שמירת יהדות בזמן שמגפת התבוללות עשתה שמות ביהדות ארה"ב. היתה לו תנות בגדים ב'איסט סייד' שבדרום מנהטן, ליד הגשר מברוקלין, ר' ישראל אבא החזיק בקשר מכתבים רצוף עם הרב החסיד ר' אברהם שטרנהארץ כוכב-לב, שבהמשך עלה מאוקראינה לירושלים, ובאמצעותו אף שלח תרומות ליישיבת 'אור הנעלם' דחסידי ברסלב.

ר' ישראל אבא הלך לעולמו בעודו באיבו, קרוב ל-57, לאחר תקופת מחלה, ונטמן בניו-יורק. פטירתו בתחילת פריחת ענין רבינו

ר' כי יקלע לאחד מעשרות בתי המדרש דחסידי ברסלב הפזורים ברחבי יבשת אמריקה, יתקשה להרגיש בהבדל בינו לבין כל שטיבל אחר של חסידי ברסלב בארץ ישראל. המוני מבקשי אמת ואמונה מבוגרים וצעירים הולכים ומתקרבים לאורו של הצדק, והשלהבת מלהטת ומבעירה את הגולה כולה כמדורת אש.

זכות קיומם של כל אלה, נוקפת במידה רבה הודות לאלו שהיו בבחינת 'עשרה ראשונים', אותם אשר באו לארץ לא זרועה, שהיתה בבחינת מדבר ציה ושממה רוחנית, ובעקשנות ובדביקות הציתו את הניצוץ שהפך לשלהבת. הם לא החביאו את האוצרות באמתחתם בלבד, אלא הפיצו את דבר רבינו חוצה ברמה, על ידי הדפסת הספרים הקדושים ומסירות שיעורים, בכך זרעו בדמעה את הזרעים שהצמיחו את מה שעניינו ראות היום.

לא סוגה בשושנים היתה דרכם. כברת דרך ארוכה עברה 'ברסלב דאמריקה' עד הגיעה לכדי שלהבת העולה ויוקדת בכל עיר ועיר.

הזורעים בדמעה

נשוב לאחור, לארה"ב שלפני 100 שנה. באותן שנות התר"פ הראשונים, כבר מצויים שומרי שבת רבים, שחלקם הגדול מתרכז ברובע 'איסט סייד' שבמנהטן. אך חסידות עדיין כמעט ואינה שכיחה ביבשת, ומי מדבר על ברסלב, עליה לא שמעו כלל. ואף אם שמעו לא ידעו אם מדובר בסוג אוכל או ג'וב...

הראשונים מאנ"ש שהיגרו לארה"ב, היו ר' חנא (אלחנן) פארבער מלאדיזין, שזכה להשתתף בקיבוץ באומן כ-33 ראשי שנים, ר' משה לייב הרשינוב מטפליק, שהיגר לקנדה ובהמשך סייע בידי ידידיו

ליקוטי מוהר"ן, זה לא הי' באפשרות. "אך כאשר אני באתי ורק הכרתי את ידידיו יצחק מנחם רויטנברג... וגם ידידיו הרב דוד ספקטאר עוד מפולין, ועוד איזה אנשים שהם נמצאים הם מרוסיע. לכן עשיתי מיד אסיפה רבה ועוד הי' לי מיד השתקקות ... וצעקתי היתכן שלא לאסוף את עצמינו על כל פנים פעם בשבוע וללמוד את ספרי רבינו ז"ל. בקיצור בזה פעלתי קצת וכן התנהג כל הקיץ, עד היאר צייט של רבינו ז"ל יום ג' דחומ"ס, וב"ה היו שם אנשים חדשים גם ישנים ונעשה התעוררות שב"ה שכתנו קיבוץ מיוחד".

לאחר החגים פרסם ר' בירך שוב מודעה, בה קרא לכל חסידי ברסלב להתלכד ולייסד שיעור קבוע אחת לשבוע ללימוד תורת רבינו.

באותו פרק זמן, בחודש כסליו תש"ז, הגיע לארה"ב החסיד ר' הרשל וואיסלסקי, וכמו אלו שבאו לפניו, מיד פנה לבקש אחר אנ"ש. ביקש ומצא. והוחלט ביניהם לייסד קיבוץ

בראש השנה (אומן היתה אז מסוגרת מאחורי מסך הברזל הקומוניסטי).

לשם כך שכרו מבנה ברחוב 'הסטר' ברובע איסט סייד, שהפך מעתה לבית מדרשם הראשון של חסידי ברסלב בארה"ב. בית הכנסת שכן שם תקופה קצרה עד המעבר לשטיבל ברחוב מונטגומרי, ששכן בבניין בן 4 קומות, כשבכל קומה היו שני בתי כנסת. השטיבל של אנ"ש שכן בקומה השלישית. הבניין היה כה רעוע וחלש, שכאשר רק רקדו אנ"ש קצת, התנדנדו והתנועעו כל הבנין, והיו צריכים לרקוד בקפריזות...

השטיבל בבנין באיסט-סייד האמור, שימש את אנ"ש כמה וכמה שנים.

הראש השנה הראשון בו התקיים 'קיבוץ', היה ר"ה תש"ח. היה זה קיבוץ מצומצם שאת משתפיו עמל ר' הרשל ללקט אחד לאחד. ביניהם היו ר' חנא פארבר, ר' דוד רובין, ר' משה לייב הרשינוב, ר' אברהם שטרנפלד ור' דוד שלמה ספקטור,

הנחשון. ר' ישראל אבא רזנפלד

באמריקה, הסבה צער רב לאנ"ש. מה גם שתמן מכספו בהתייסדות הקיבוץ, כפי שכותב הרה"ח ר' בירך רובינזון במכתב אל ר' משה לייב הרשינוב: "כי מזמן שר' ישראל אבא ר"ה נסתלק הוא קשה קצת מפנינו מחמתו הוא לבד נתן יותר מחצי על הרענט (=שכירות) ועתה גם אנ"ש אחרים כמוהו אין לנו לעת עתה".

התנערי מעבר קומי

שנת תש"ז. זה עתה הסתיימה השואה הנוראה שהכחיזה מליונים מבני עמנו. בין אלו מאנ"ש ששרדו את שבעת מדורי הגיהנום בגבורה, הוא החסיד ר' בירך רובינזון מפולין. בהיותו במחנות ההשמדה נדר נדר לאלוקיו כי אם ינצל ויוותר בחיים יפיץ את אורו של רבינו. בנסי נסים שרד את התופת, היגר לאמריקה, ועתה פנה לקיים את נדו.

כשנשאל מדוע היגר לאמריקה, כשכמעט כל שרידי אנ"ש מפולין עלו לארץ ישראל, השיב לשואליו, כי בארץ יש את אנ"ש שיאירו את אורו של רבינו, אבל אמריקה - שהפכה למדינה עם האוכלוסיה היהודית הגדולה בעולם עקב האנטישמיות שהשתוללה ברחבי אירופה - מה היא עליה!?

רבי יש לנו אחד...

עם בואו, פרסם ר' בירך מודעה בעיתונות המקומית כי כל מי שיש לו קשר עם מוהר"ן מברסלב זי"ע, מוזמן לאסיפה שתתקיים בחוזה"מ סוכות יום הילולת רבינו הקדוש, כשהוא מציין זמן ומקום.

בעקבות המודעה פנו אליו כמה בנש"קים שלא היו להם חסידים והציעו את עצמם לשמש כאדמו"ר לחסידות ברסלב, אך ר' בירך הסביר להם שאינו מחפש אדמו"ר, כי רבי יש לנו רק אחד, אך עתה הוא מחפש את החסידים של אותו רבי קדוש...

ר' בירך ביקש מרבי דוד שלמה ספקטור בנו של רבי אלחנן, שהתגורר בפלטבוש, שיבוא לדבר בסעודת היארצייט, אולם רבי דוד סירב ואמר לו "אני חסיד ברסלב לעצמי, אין לי חשק לדבר בפני קהל. אם אתה רוצה לך לר' יצחק מנדל רוטנברג, אולי הוא ירצה לדבר". ואכן ר' יצחק מנדל נאם בפני הבאים, ובאסיפת הילולא זו נורע הגרעין להתפשטות ברסלב בארה"ב עד היום.

כה מספר ר' בירך על אסיפת אנ"ש, במכתב שהריץ לארץ ישראל אל הרה"ח ר' יצחק מאיר קורמן:

"עתה אני רוצה ליתן לך להסביר היכן אווז הדבר רבינו ז"ל עתה באמריקה. ואני רוצה שתבין אותי היטב שתהי' מבין דבר מתוך דבר. היינו, תדע אשר קודם ביאתי הנה הי' דבר רבינו ז"ל ישן לגמרי, חוץ פסח, שידידיו ר' ישראל אבא רזנפלד עסק בזה לקבץ קצת מעות בשביל א"י הישיבה אור הנעלם, אבל ממשות, דהיינו לעסוק קצת בעצות של רבינו, לא הי' ללמוד עכ"פ פעם אחת ביחד

מכתב תודה מר' מיכל דורפמן וזקני אנ"ש לר' נפתלי רייכמן על השתדלותו בהצלת ציון רבינו

להפיץ את דבר הרבי. ר' יצחק מנדל

האש שהובערה על אדמת אמריקה

תמונה נדירה בפרסום ראשון

הקריא ליקוטי מוהר"ן. הגאון רבי משה פיינשטיין בנישואי תלמידו ר' נפתלי רייכמן

היתכן שלא לאסוף את עצמינו על כל פנים פעם בשבוע וללמוד את ספרינו ד"ל?

עוד מאומן. קולו היה כקול ארז, וערב במיוחד. בעל רגש עצום היה. ר' בייך עבר לפני התיבה בכמה מהתפילות, ואף מסר את השיעור בליקוטי מוהר"ן לאחר תשליך כנהוג.

ראגתו של אוד מוצל מאש

כל אותה תקופה השתוקק ר' בייך בכל נפשו ומאודו שענייניו של הרבי יופץ באמריקה. במכתביו מאותם ימים הוא קורא לאנ"ש לבוא לארה"ב ולהפיץ בה את תורת רבינו. הוא הריץ מכתבים לכל מי שיכול היה, לר' יצחק מאיר קורמן בא", לר' לוי יצחק בנדר ולר' בנציון אפטר ששהו שניהם עדיין במחנה העקורים בגרמניה, ולר' פסח קורנדרקסלר, אך הוא אוד מוצל מאש. במכתביו סיפר להם על הנעשה באמריקה והפציר בהם לבוא לארה"ב כדי להפיץ את אור רבינו במקום להמשיך לארץ ישראל, כשהוא טוען כי שם יש מי שיפעל, ואילו ארה"ב עדיין שוממה, כאשר ישנם בני הנעורים עמם אפשר לדבר מרבינו, אך אין מי שידבר.

וכה מספר ר' בייך על הקיבוץ החדש שנתייסד באותה שנה: "וגם בפה ב"ה יש אנשי שלומינו מרוסלאנד וגם מפוילן וב"ה נתיסד הקיבוץ הק' על שם רבינו ז"ל וגם אנו לומדים בכל מעם את ספרי רבינו ז"ל, ואנו עושים ריקודים, וגם על הלולה של רבינו ז"ל ה"ה ב"ה הרבה אנשים בני תורה וה"י סעודה גדולה נאה ויפה".

מדהימה העובדה, כי מה שהעסיק את כל כולו של ר' בייך - שאיבד בשואה את אשתו וכל ילדיו ובעור שיניו נחלץ מתוך ההפיכה - היה דבר אחד: איך להאיר בעולם את אורו של הרבי?

ויחדיו הגיעו 15- אנשים (ר' ישראל אבא רוננפלד לא זכה להשתתף בקיבוץ ראשוני זה, הוא נפטר חודשיים קודם לכן, אך בנו יהודה זאב השתתף בקיבוץ). ר' יצחק מגדל שימש כבעל תפילה. הוא זכר היטב את הנוסח

דיבוק חברים. מודעת הכנסת ספר תורה לטטיבל באיסט-סייד שתרם חנא פארבער

מרדכי קארענאלד מוורשא, שמוכן למסור נפשו בעד דבר רבינו ז"ל, בטח אתה מכיריו וגם אביו ז"ל היה מקורב בוורשא. וגם בא בוז הימים למחנינו אחד בשמו אברהם פשעווארומאן אשר ה' גבאי בוורשא בהשטיבל אשר נמלט גם כן מהחרב הנצי וה' כל העת בשגניו. ועוד יש איזה אנשים מפוילן".

ר' בירך מסיים מכתבו בהפצרה מקרב לבו: "בקיצור, עתה היא העת מוכשר רק לבוא הנה מה בחיפזון להפיץ את דבר רבינו ז"ל, כי עליך מוטל החוב הזה וביכולתך לזה, ובעזרת"ת אני רואה שדעת של רבינו ז"ל יגדל פה ... אנו רוצים בלי שום מניעה עצמיים כולכם להביאם הנה, רק בתחילה כמה שיהי' ביכולת ואתה בראשונה".

הודות לפעילות ההפצה של החסיד ר' הרשל ואסילסקי בקרב החסידים החסידיים, ושל החסיד ר' צבי אריה בן ר' ישראל אבא רוזנפלד בין אלו שבאו מבתים רחוקים יותר - החל הקיבוץ לגדול, כאשר משנת תשי"ב החל ר' צבי אריה לבוא לר"ה ולשמש כבעל-תוקע במשך כמה שנים.

בתחילה היו מתאספים בביהמ"ד רק מספר פעמים בשנה, בראש השנה, בהילולת רבינו, הילולת מוהרנ"ת, ל"ג בעומר, והילולת ר' אברהם ב"ר נחמן בחנוכה שאירגן ר' יצחק מנדל (שהיה מתלמידיו). במשך הזמן נוספו עוד חסידים, וכך החלו להתפלל בביהמ"ד מדי שבת ואף לארגן סעודה-שלישית, כאשר בשבתות גם נמסרו שיעורים בליקוטי מוהר"ן ע"י ר' יצחק מנדל רוטנברג, ששימש את ביהמ"ד בד בבד עם בית מדרשו 'לינת הצדק', שיעורים נפלאים שקיברו נפשות חדשות לצדיק. גם ר' בירך רובינזון שהיה הרוח החיה בבית הכנסת, שימש כגבאי, ממשש, טבח, מנקה, לצד מסירת שיעורים ודאגה להתנהלותו הרוחנית והגשמית של ביהמ"ד על הצד היותר טוב.

בין מתפללי השטיבל היו יודעי ספר, לצד יהודים פשוטים ונלכבים. בין באי הקיבוץ בראש השנה, היו: ר' צבי רייכמן, ר' הרשל ואס, ר' אברהם שטרנפלד, ר' דוד רובין, ר' צבי הוקמן, ר' זאב שמוטער ר' שמואל זינגער שלמד בחרותו בישיבת ברסלב באוסטרובצה, ר' שלום פרידמן, ר' יעקב הלוי דוב, ר' יצחק אהרונוביץ, ר' זעליג פאוזנר אחיינו של ר' יצחק מנדל רוטנברג, ר' אליעזר ליפא פידלוביץ שלמד בחברותא עם ר' בירך, ר' ברוך גודמן, ר' יעקב יוסף רוזנבלט ועוד.

די פולישע שטיבל

בית המדרש באיסט-סייד שימש כמה שנים כמרכז אנ"ש בארה"ב וכאן שואבת לכל

בפה יש
שדה
גדול
היכן יכול
להתפשט
דבר רבינו
ז"ל כי
לעת עתה
הוא פה
הקיבוץ
הגדול של
אחינו בני
ישראל
בעולם.....

כה פורש הוא את כיסופי נפשו בפני ר' בניציון אפטר: "וכפי שאני רואה בעיני, הוא עתה הרצון של רבינו ז"ל להתוודע לדעת רבינו ז"ל בפה. כי תדע נאמנה אשר בפה יש מקום היכן לחול את דעת רבינו, כי ב"ה יש בפה עד חמשה מיליאן יהודים כן ירבה, וגם יש אנשים יראים ושלמים הרבה ושיבות ובחורים טובים עם דעת צלול ומסתופפים רק לשמוע את דברי רבינו ז"ל, רק בפה אין מי שיהי' לו השגה גדולה, מען דארף נאר אויף בלאזען (=צריך רק לנפש בגחלים)"

היה ברור לו כי השי"ת הצילו מידי הנאצים ימ"ש והשאיך אותו בעולם כדי להפיץ את דעת רבינו, כפי שכותב במכתב לר' יצחק מאיר קורמן: "כי בטוח אני שרק בשביל זה אני נשארתי בחיים וגם הם המעט דמעט שנשארו ניצלו מהחרב הזה רק להאיר ולהורח ולעודד מחדש את דבר רבינו ז"ל ועליהם מוטל אחריות הזה"

דווקא בארה"ב ראה ר' בירך כר נרחב לפעילות ההפצה: "כי דע היטב מה שאני עתה כותב לך, אשר ב"ה בפה יש שדה גדול היכן יכול להתפשט דבר רבינו ז"ל כי לעת עתה הוא פה הקיבוץ הגדול של אחינו בני ישראל בעולם, ויש הרבה ישיבות ויש הרבה והרבה אנשים שם שמתווקקים לשמוע דבר רבינו ז"ל. האור של רבינו ז"ל הוא שמוך ונעלם פה, רק צריכין איין שפענדאלי אונטער צו הייצען (=להצית קיסם) יש הרבה רבנים שבאים בכל פעם אלו ודתיים לשמוע..."

במכתב לר' בניציון, מפרט ר' בירך את הוותיקים מאנ"ש שהיגרו לארה"ב: "אנו אנ"ש כולם אשר נמצאים פה הם משתוקקים לידע, כי בפה נמצא איזה אנשים אנ"ש מרוסיע וגם מפוילן אשר אני כותב לך פה שמוחם, יש אצלינו אחד אשר שמו הוא ישראל אבא רויזענפעלד והוא עשיר ב"ה אשר הרבה צדקה הוא נתון ושולח לאנ"ש לארץ ישראל והוא נכד ר' שמואל יצחק שנסע עוד לרבינו ז"ל מטשעהרין, וגם הוא רוצה הרבה לעשות בעדכם, וגם נמצא הנה אחד בשמו חנה פארבער מלאדיזין, בטח אתה מכיר והוא ג"כ איש אמוד. וגם נמצא אחד יוסף דוקס נכד ר' שמחלי מאומאן וגם יש עוד אחד בשמו שבתאי טאוויצקי ג"כ גביר גדול וגם יש בפה אחד מטעפליק משה לייב הערשענהארען אשר אתה מכיר אותו היטב, ועוד ועוד מרוסיע. ועתה מפוילן, יש יצחק מענדל רויטנבערג אחיו של משה טוואצקער אשר עובד היום הרבה להפיץ את דברי רבינו ז"ל. וגם יש בנו של הרב חנה [=אלחנן] ספעקטאר הרב דוד ספעקטור, שהוא מקושר לרבינו ז"ל באמת. וגם נמצא בפה איש מצוין האברך ישראל

לפיך בשמחה. נראים: ר' אריה קפלן, ר' יעקב דוב, ר' אפרוים, ור' יצחק מנדל

משמאל לימין: ר' יצחק מנדל, ר' יעקב דוב, ר' אפרים גלבנדרוף

"בלתי ספק רק על זה נשארו בחיים"

אחד המכתבים ששלח ר' בירך רובינזון זצ"ל לאחר מלחמת העולם השנייה, בכיסופיו הגדולים להצית את אשו של הרבי באמריקה

שבאו מרוסיע ומפולן מכבר, וכאשר שבפה לא הי' שום אור מרבינו ז"ל ממילא נתיישן אצלם הדבר, אבל כאשר שידוע שיטעמה כי טוב סחרה לא יכבה בלילה נרה' ועתה שנתעורר קצת אור של רבינו ז"ל אז היא כל עת נתקרב ובא אנשים חדשים לקיבוצו. אבל חסר פה אנשים שיכולים ללמוד היטב ספרי רבינו לפני העולם ולהזריח היטב את דבר רבינו. לכן זה הדבר לפי שכלי היא עתה על המדרגה ראשונה זה היא הרצון של רבינו ז"ל שאתם כולכם עם הרב ר' לוי יצחק וגם ר' בניציון אפטער תבואו הנה וכאן יוכלו להפיץ ולהתפשט

ב"ה יום שנברא שמים וארץ כ"ט למנב"י תש"ח ניו יורק רפואה שלימה ברוחניות וגשמיות בזכות רבינו הק' אדמו"ר נ'מ'ח' אור האורות זצק"ל, לכבוד ידידי ואהובי היקר ומוקיר את דבר הצדיק יסוד עולם וכו' ה"ה כש"ת מו"ה משה לייב בן לאה נ"י לאישנ"ט

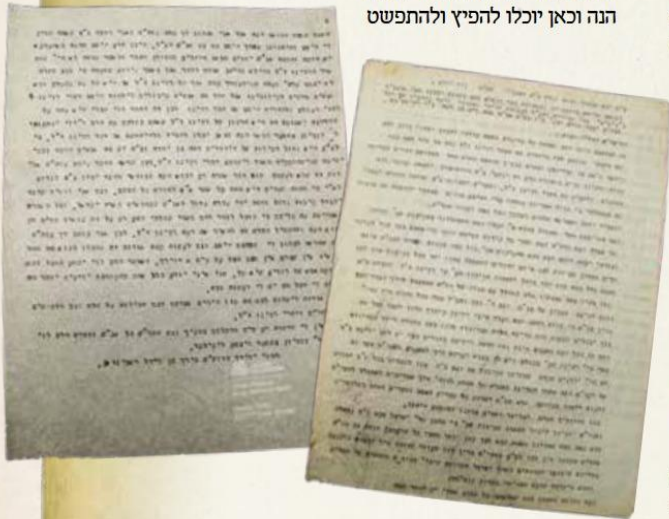
אחדשה"ט באבה רבה ועזה. את מכתבכם היקר וגם המחאה על שלשים וחמש קבלתי לנכון והנני נותן לכם את ברכתי מעומק לבי שיתקיים מה שאמר רבינו ז"ל 'אז צו מיר האט נאך קיינער נישט צו געליינט' (אצלי איש לא הפסיד) ובפרט בענין הדפסה שהוא אחד משלושה עצות שרבינו מביא בהתורה קרא את יהושע ע"ש בפפראות לחכמה שעיקר הוא להדפיס ולהפיץ את ספרי רבינו ז"ל. והש"ת זיכינו ג"כ שאוכל במהרה לגמור מה שהתחלתי, כי אחריות גדול וטלתי עלי הארבע ספרים שנתתי להדפסה הם מגיעים להמחיר יותר מחמישה אלפים דאלער אבל בטח יעזור הש"ת.

וגם אודיעכם אשר אתמול בשבת ק' העבר בעת שהתפללנו בהקיבוץ הק' עשיתי מי שברך בעת קרה"ת וגם נתתי על קידוש בעדכם ובעד בריאתכם בעד עוד קטן בכמות... שאנ"ש אינם דרים זאת. הגם שהקיבוץ הק' עוד קטן בכמות... שאנ"ש אינם דרים בסמוך הקיבוץ לכן אינם יכולים להתפלל עמנו יחד, אבל באיסות אין לנו השגה כלל כמה הוא דבר גדול האחוח הקיבוץ הק'. כי רבינו ז"ל הוכיח פ"א עוד בחייו אחד מאנשיו שלא התפלל עם מנין של אנ"ש שהתעצל לילך ואמר שהוא בוקע רקיעים המנין של אנ"ש. וגם ר' נתן זצק"ל אמר בכל מקום איך שהי' מנין אנ"ש הי' תוחב ראשו. הגם שעוד אינו דמיון קיבוץ שלנו למאז, אבל מה אנו יכולים לעשות הוא מדינה אחרת ממדינות שלנו. כאן מוכרח לילך במתינות.

וגם פה בכל פעם מתקרב איזה נפש חדשה וישיבה בחורים כבר יש להם ידיעה ב"ה אשר הי' רבינו הק' בעולם ויש לו עצות יקרות איך להתקרב להש"ת אשר זה לא הי' יודעים מקודם שעשינו הקיבוץ פה. וגם ב"ה אנו לומדים בכל שלש סעודות התורה של לקו"מ וגם אתמול למדנו התורה של 'תהלה לדוד' איך שצריכים להתפלל להש"ת לזכות ללמוד בקדושה שלא חו"ש לחלוק על הצדיק האמת. והצדיק האמת כשלומדים אנו תורתנו מצייט לקלינו ומסייע אותנו ומשעשע איתנו.

והש"ת זיכינו ליכול לאחוח הקיבוץ הק', כי מזמן שר' ישראל אבא ע"ה נסתלק הוא קשה קצת מפנינו מחמת הוא לבד נתן יותר מחצי על הרענט (=שכירות) ועתה גם אנ"ש אחרים כמוהו אין לנו לע"ע והש"ת צריך לנו לעזור שנוכה מיד לראות הישועה כלליות שיכנעו השונאים בארץ ישראל הקדושה שיהי' הגוא"ש בהמשיח של הצדיק האמת שיתרבה הדעת האמיתי בקרוב.

... תדע היטב שהנה באמעריקא יש הרבה והרבה אנ"ש ישנים

את דבר רבינו ז"ל. כי לע"ע היא גדול הקיבוץ של היהודים בפה, כן ריבה, ובה יש פה אנשים הרבה ובני ישיבה שמשתוקקים מאוד לשמוע דברי רבינו ז"ל. לכן תראה לדבר עימם עוה"פ אודות זה שלא לעשות שום דבר אחרת רק לבוא הנה, ובודאי מהנה יוכלו ג"כ לנסוע לא"י, כי מכמה פעמים היא מפה קל אשר א"א לפרט על הכתב. וגם אני בטוח שהנה יתגדל קיבוץ גדול ומפה הי' עזרה גדול לאנ"ש שנמצאים בארץ ישראל. וכל האחריות נח עליכם כי תוכל לומר להם בשמי שבלתי ספק רק על זה נשארו בחיים רק לבוא הנה ולהתחיל מחדש פה להאיר את דעת רבינו ז"ל. ועתה אודות לשלוח לכם מה בוו הימים אשלח לכם חבילות על פסח וגם מלבושים וגם ספרים וספרי רבינו ז"ל. יותר אין לי חדשות. רק חיים והשלום בפניך וגם פור"ש כל אנ"ש ובפרט הרב לוי יצחק ור' בניציון אפטער ויצחק ליקיווער.

ממני ידידיך הדוש"ת בירך בן רייזל ראבינזון

אמרנו לר' הערשל: 'אין לנו את הכסף, אנחנו לא יכולים...' אך הוא התחנן וביקש: תתאמצו ותשיגו כסף ולא תפסידו מכך...

« כיצד זכיתם להתקרב לאורו של הרבי? »

נולדתי למשפחת מהגרים מפולין, בילדתי התייתמתי מאבי ר' אפרים פישל, באותם ימים התגוררתי בווליאמסבורג ולמדתי בישיבת 'נורה ודעת', כשר' הערשל וואסילסקי שימש במשך שנה כמלמד שלי בישיבה קטנה. פעם הוא סיפר לנו סיפור מסיפורי מעשיות, ולא סיפר לנו מנין המעשה הזה. לא הצלחתי להבין מה הוא הסיפור המפורז הזה שעוסק ב'מלך' ו'בת מלך', והרגשתי שכנראה מסתתר כאן משהו עמוק יותר. אחרי הלימודים הלכתי לשאול אותו על הסיפור, ונסחפתי עמו לתוך שיחה ארוכה בענייניו של רבינו הקדוש, כך קירבני לאור הגדול, גם בהמשך הרגשתי שהוא ממש כמו אבי, הוא שדאג לי במסירות.

באותם שנים היה לחסידי ברסלב שטיבל יחיד ב'איסט סייד' של ניו יורק, וכנראה שהוא אף היה השטיבל היחיד של אנ"ש בכל אמריקה הגדולה. לא היו שם הרבה חסידים ברסלב, אני נזכר בחסידים היקרים שהסתובבו ב'איסט סייד' את החסידים ר' בירך רובינזון, ר' יצחק מנדל רוטנברג, ר' פסח קורתדקסלר, לייבל בערגער, ר' צבי אריה רוזנפלד ועוד כמה בודדים שהרכיבו את הפסיפס של ברסלב.

לאחר נישואי עברתי לגור ב'קניגסטון' שכונה העומדת בין פלטבוש לבוור פארק, ואף הייתה לי הזכות לסייע בבניית השטיבל שם יחד עם ר' לייבל בערגער. באותם ימים עדיין לא היו הרבה חסידים בארה"ב, אך ר' הערשל וואסילסקי טען בתקופה שצריך בית מדרש קבוע לאנ"ש. הציבור טענו לעומתו שאין בכלל עבור מי לבנות, אך הוא התעקש: לתועלת ענייניו של רבינו צריך מקום קבוע.

כאשר פתחנו את השטיבל ב-52 אוניו שבבורו פארק, דרש ר' הערשל שנקנה את המקום עבור השטיבל, העלות עבור רכישת בית הכנסת הגיעה לכדי ארבעת אלפים דולר, שנחשבו בימים ההם להון רב. אמרנו לר' הערשל: 'אין לנו את הכסף, אנחנו לא יכולים...'. אך הוא התחנן וביקש: תתאמצו ותשיגו כסף ולא תפסידו מכך... ר' לייבל הניח מקדמה של 2,000 דולר ואת האלפיים הנותרים עזרתי אני לגייס. ואכן, כאשר אספתי כסף למען בית הכנסת של הרבי, נוכחתי לראות שכלל לא הפסדתי מכך.

אף שלא גרתי אז בבורו פארק אך היה לי הזכות לסייע בהעמדת הבניין. כשמחונתי ר' נפתלי רייכמן ע"ה התנדב להיות שמש בביהכ"נ דאג להכל מהחל ועד כלה. האחזקה השוטפת הייתה בזכות דמי מעמדות ששילם כל אחד עבור בית המדרש. לאחר זמן לא רב נעשה המקום צר מהכלי ואז מכרו את בית הכנסת ועברו לרחוב 55-16 שם עומד השטיבל עד היום. גם כיום נעשה המקום צר מהכלי.

באותם ימים סובבתי יחד עם ר' לייבל בערגער מדי יום ראשון, אז לא התקיימו לימודים, כדי למכור את ספרי 'השתפכות הנפש' בבתי כנסיות באזור. כל ספר מכרנו בתמורה לכמה סנטים בודדים (רבע שקל בזמנו), כך הפצנו ספרי רבינו לרבות.

את הקיבוץ של אנ"ש ב"פ זוכר אני היטב, את תפילותיהם המרגשות של החוזנים היקרים בהם הרה"ח ר' יעקב דב ר' משה גרומן ור' בירך רובינזון ז"ל, אז נתקבצו כלל אנ"ש מרחבי אמריקה לקיבוץ אצלנו.

« מתי נסעתם לאומן בפעם ראשונה? »

היה זה בשנת תשכ"ד עת הצטרפתי לקבוצה הראשונה שנסעה מארה"ב עם הרה"ח ר' צבי אריה רוזנפלד ר' לייבל בערגער ור' הרשל רייכמן זצ"ל להבחל"ח ר' משה יעקב ראזן שליט"א ור' גדליה פליער הי"ו. טסנו דרך מוסקבה ומשם לאומן, כאשר היינו הקבוצה הראשונה שזכתה להגיע לציון ביחד. זכינו להתבודד בציון ולומר את התיקון הכללי בכיית של התעוררות והתרגשות כאחד, בחזור נסענו בהתרגשות והתרוממות מיוחדת שאין ביכולתי לתאר, ומאז זכיתי ב"ה להשתטח עוד כמה פעמים על הציון. שנזכה עוד הרבה פעמים בעו"ה. אמן.

במהלך ההתחקות
אחר עקבותיהם
של אנשי שלומינו
בארצות הברית זכינו
לשעה של קורת רוח
במעונו של שריד
לדור דעה, שראה
מאורות מימיו, עת
חזה בעיניו בצמיחת
קרנה של ברסלב
בארה"ב ואף היה
ממייסדי השטיבל
הראשון של אנ"ש
בבורו פארק ה"ה
הרה"ח ר' מאיר
קלמנוביץ שליט"א
אשר ממרום גילו
טרח ושיתך אותנו
בתיאורים מרתקים
ומרגשים מאותם
שנים, בהם ניתן היה
'למנות על האצבעות'
את מספרם של
חסידי ברסלב
בארה"ב, וסיפק לנו
הצצה על אנ"ש
באותם ימים || והיה
ראשיתך מצער

האש שהובערה על אדמת אמריקה

לידי אמריקה וכך גם נראו בחזותם החיצונית, אבל פנימיותם היתה בערת, התרוממות רוח גדולה שורה בקיבוץ הקדוש הזה, כולם חשו שזהו הקיבוץ של רבינו ושהוא נמצא ומשתתף עמנו יחד בקיבוץ הקדוש הזה."

בית כנסת של קבע

לאחר שרובע איסט-סייד ננדלדל, התחילו להתרכז חסידי ברסלב בבורו-פארק, כאשר בשנת תשכ"ד התהוותה שם קבוצה מאנ"ש, ומיד התעורר הצורך לייסד מקום קבוע לתפילה. שטיבל נפתח בחנות שברחוב ה-52 כאשר מי שדאגו למימון היו הרה"ח ר' לייבל בערגר זצ"ל ויבלחט"א ר' מאיר קלמנוביץ שליט"א, שאספו דמי מעמדות לקיום בית הכנסת. אחרי תקופה קצרה עברו למשכן הקבוע עד היום בין ה-16 אוניו ל-16 סטריט, המכונה בפי אנ"ש "55/16" - שבאותם ימים היה מחוץ לאזור המגורים היהודי, ועל כן רכישתו לא היתה כה יקרה והסתכמה בכמה אלפי דולרים. המתעסק בבניית בית המדרש היה הרה"ח ר' יעקב הלוי דוב, כשפנה אל אחד מהמתפללים להתרימו, השיב הלה "כסף אין לי. אך בידי שטרי חוב של אנשים רבים החייבים לי כספים. אתן לך אותם ואם תצליח לגבות את החובות, ילך הכסף לבית הכנסת". ר' יעקב סבב וגבה את כל החובות ובכך הצליח לאסוף 4500 דולר. ר' הרשל רייכמן נתן גם הוא 2000 דולר לבניית בית המדרש. הוא עמד אז לפני נישואי בתו, אך תחילה רצה לתת לשטיבל ואחר כך חשב איך לחתן את בתו. מי שסייע בבניית השטיבל היה הרה"ח ר' מאיר רוקח אב"ד קוזולוב זצ"ל, שבמו ידיו נטל חלק בבניית השטיבל. כך, במסירות נפש, זכו לבנות את בית הכנסת העומד על עמדו עד היום. במשך הזמן הפך האזור להיות שוקק חיים יהודיים, עד ימינו אנו.

בית הנקרא על שם אדמו"ר

עם ייסוד ביהמ"ד, ביקש הרה"ח ר' הערשל וואסילסקי מוקני אנ"ש מכתב ברכה עבור יסוד ביהמ"ד ואכן לכבוד ההתייסדות התקבל מכתב מיוחד מוקני אנ"ש בארץ ישראל עם הדרכות עבור בית המדרש, עליהם חתמו הרה"ח ר' לוי יצחק בדר, ר' אלחנן ספקטור, ר' אליהו חיים רוזין ור' שמואל שפירא:

**ה' וישלח תשכ"ד, פניה"ק ירושלים תובב"א.
שלום וכל טוב סלה לכבוד אנ"ש השותים ויונקים**

**התרוממות
רוח גדולה
שרה
בקיבוץ
הקדוש הזה,
כולם חשו
שזהו הקיבוץ
של רבינו
ושהוא נמצא
ומשתתף
עמנו יחד
בקיבוץ
הקדוש הזה**

מבקשי ה', אך רבות הזמן הלכו ונתדלדלו יראי ה' באזור, כאשר רובם עבר לאזורים החרדים החדשים כמו בורו-פארק, ויליאמסבורג, מונסי ועוד.

הרה"ח ר' אהרן יוסף רובינסון שיחי, מספר כיצד אביו ר' בריך לא זנח את משמרתו גם באותם ימים. "נשארנו עדיין לגור באיט-סייד, אבי הנהיג בשטיבל שיעור יומי בליקוטי מוהר"ן, ריקוד לאחר התפילה, ועוד כמה סממני ברסלב. אבל לרוב באי המקום לא היתה שייכות עם ברסלב. קיום השטיבל לא עלה בקלות. בקיץ לא היה אפילו מנין כי כולם נסעו להרים, ואבי היה צריך לקרוא בתורה במקום ר' יצחק מגדל ששימש כבעל-קורא הקבוע. הוא לא היה בקי בטעמי הקריאה, וגם בלא זאת היתה לו טרחה מרובה בהכנת הקריאה, לדעת היטב את הביטוי הנכון של הפסוקים גם בלי הטעמים. "פעם שאלתי אותו 'בשביל מה לך כך זה, תראה עם מי יש לך עסק, האם ייצא מפה משהו לרבינו? אבי ענה לי 'כשיש שטיבל על שם רבינו, ויש יהודים שיכולים להתעורר מזה, אם מהתפילה או מהלימוד בליקוטי מוהר"ן - כדאי הכל, אפילו אם הולך קשה, ובפרט בר"ה שבי"ה יש לנו היכן להתקבץ ולהתפלל יחד, כי אז באים אנשים ממרחקים - וגם היו מקורבים מהקיבוץ בר"ה ואחד מהם הוא ר' אברהם יהודה יעקוביץ זצ"ל מקנדה שנתקרב לרבינו - ובשביל זה לבד שווה הטרחה שבהחזקת שטיבל על שם הרבי, למרות שבכל ימות השנה יש לו בקושי מנין. אבי סבר שכל עוד אין שטיבל אחר לאנ"ש פה באמריקה, יש לעשות הכל כדי שהשטיבל ימשיך להתקיים."

מספר הרה"ח ר' אריה ויינשטוק: "הקיבוץ האחרון טרם המעבר למקום קבוע בראש השנה תשכ"ד, היה באיטס ברודוויי אז השתתפו כשלושים-ארבעים איש. הציבור היה מגוון מאוד, חלק נכבד מהם היו

ישמעו רחוקים ויבואו. קריאה בעיתונות שפרסם ר' בריך לכלל אנ"ש לבוא להשתתף בהילולת רבינו

אבקשה

זכר את אומן של מעלה. ר' יצחק מגדל רוטנברג

ר' פסח קורנדרקסלר

חסידות ברסלב הובאה\עברה מאירופה לאמריקה

מאמר קצר שפרסם החסיד ר' בירך רובינזון בעיתונות היהודית-אמריקאית - מתורגם מיידש ללשה"ק -

דרכי והנהגותיו. לפני 500 שנה הובאה חסידות ברסלב גם לפולניה, זה החיל עם חסידים ספורים, ובמשך 200 שנים האחרונות בפולניה כמה אלפי חסידים.

והיות שהנסיעה לאומן לא היתה מציאותית, כי גבולות מדינת רוסיה לא הרשו לעבור, על כן התאספו חסידי ברסלב בכל ראש השנה לעיר לובלין על ציון הק' של החוזה, שם אמרו את 100 פרקי תהלים, והתפללו יחד בבית המדרש הגדול המפואר בבנין "ישיבת חכמי לובלין", היכן שהרב ר' מאיר שפירא זצ"ל הזמין אותם לבוא להתפלל, כי הרב מלובלין זצ"ל החזיק מאוד מרבי נחמן מברסלב זצוק"ל. וביחד עם הרב עשו את היום-טוב בהתלהבות, עד ששכחו לגמרי מכל העולם הזה.

רבי נחמן מברסלב השאיר אחריו הרבה ספרים, כמו כן מר' זצ"ל נותרו הרבה ספרים. הספר החשוב ביותר של רבי נחמן מברסלב הוא הספר הגדול "ליקוטי מוהר"ן", שבו ציווה לחסידיו ללמוד הרבה.

הספרים הקדושים שלו, יש בהם כח המושך עצום, ומי שלומד בהם, מתפעלת נפשו ביותר והוא מקבל רוח קדושה מחסידות אמת של פעם. רעש גדול נעשה עוד בחיי הצדיקים הגדולים, בעוד שרבי נחמן מברסלב היה חי, עם המסירות נפש הגדולה שעשה עם נסיעתו לארץ ישראל, כשחייו היו בסכנה בכל עת במשך הנסיעה. על ענין נסיעתו לארץ ישראל יש הרבה לכתוב, ובעושה"ת נכנסים עצמינו לזה בהזדמנות אחרת. עם החורבן של יהדות אירופה סבלו כמו כן

אומן, מחוז קיוב, במדינת רוסיה, יום שני דחוי"מ סוכות (בחול"ל). מההסתלקות שלו עוד נכתוב בהזדמנות מה שקשור בזה סודות נשגבות מה שרבינו זצוק"ל הזהיר אז מקודם ומאז שרבי נחמן מברסלב הסתלק, אשר כהיום כבר עברו 186 שנה, עדיין החסידים שלו מחזיקים עצמם ביחד, ומקיימים יחד את הצוואה שלו מה שהזהיר בתדירות לפני פטירתו זצ"ל.

רבי נחמן זצוק"ל הזהיר את חסידיו שיבואו להתאסף יחד כל ראש השנה אל אומן, וללכת להשתטח על קברו ולהגיד את העשרה פרקי תהלים מה שרשם להם, אז יהיה טובה גדולה לאותו האדם, והחסידים שלו אכן קיימו זאת, ונסעו בכל ראש השנה לאומן על ציונו הק', והתפללו יחד בראש השנה תפילה בהתלהבות, כמו שרבינו נטע בהם. ואילו ביחד ורקדו ביחד. האהבה של חסידי ברסלב אחד לחברו הוא בלי שיעור, הם כמו נשמה אחת וגוף אחד.

בשנים הראשונות שאחר הסתלקות רבי נחמן מברסלב, ניהל את החסידות ממשך דרכו התלמיד שלו ר' נתן זצוק"ל, שהמשיך בדרכי של רבינו עם יראה וקדושה גדולה, הוא תמיד מסר נפשו על כל הוראה מוהרבי.

העובדות של ר' נתן בעצמו, אכתוב במיוחד בהזדמנות, שיעניינו מאוד את הציבור החסידי. רוב אנשיו וחסידיו של רבי נחמן מברסלב היו ברוסיה, וזה המשיך גם אחר הסתלקותו, ונתרבה יותר במשך הזמן. בכל עת התווספו חסידים אל

חסידות ברסלב יסודה - כמו שידוע לכולם - מהצדיק הגדול הקדוש עליון רבינו רבי נחמן מברסלב זצוק"ל זי"ע ועכ"א, נכד הבעל שם טוב הק' זצוק"ל, וגם נכד של רבי נחמן מהורודנקה זצוק"ל.

רבי נחמן מברסלב כבר ידוע מזמן עם דרכו החדשה שהכניס בדרך החסידות, ונטע אותה בין אנשיו והחסידים שלו. הדברים העיקריים:

עיקר המידות שרבי נחמן מברסלב הסמיך את עצמו עליהם ביותר, ורצה להכניס בין אנשיו, הם השני מידות דלהלן.

א. המידה של שמחה, להיות תמיד שמח, לא להסתובב ככה מיואש ומודאג - לא משנה מה שיעבור עליו. כי מה שעצבות יכולה לגרום אין שום עבירה חמורה יכולה לגרום. ועל ידי שמחה - אמר רבי נחמן מברסלב - יכולים לגרש ממנו כל הדברים הרעים.

ב. הוא מסר הרבה כחות ויגיעות להכניס בין אנשיו שידעו כי "אין יאוש בעולם כלל", כל יהודי אשר רוצה להתקרב שוב לרבינו של עולם, אפילו אם עבר על העבירה הכי חמורה, יש לו זמן יכולת לעשות תשובה - אם רק ירצה.

הוא צעק תמיד לפני אנשיו בזה הלשון "גיוואלד זייט אייך ניט מייאש". וגם קיבל על עצמו דברים עניינים ידועים כדי להקל על החסיד שלו שיכול בנקל\במהירות לעשות תשובה.

רבי נחמן מברסלב נסתלק בשעת תקע"א בעיר

מחולל המהפכה ר' בירך עם בואו לארה"ב, בשטיבל של אי"ש באיסט סייד

אברקשה

הרה"ח רבי מאיר יצחק ואסילסקי זצ"ל - נבאי של ביהמ"ד ברסלב בארא פארק

השמש המיתלוגי ר' נפתלי רייכמן

בבחרותו למד אצל הגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל ומאוחר יותר אצל הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל. בתקופת לימודיו אצל רבי אהרן קוטלר בבית מדרש גבוה בליקווד, התגלגל לידו הספר הקדוש 'השתפכות הנפש' ומאז דבקה נפשו ברבינו ועצותיו. לימים התברר כי גם לר' בירך היה חלק בהתקרבותו, כשלאחר פטירתו סיפר ר' נפתלי שהוא זה שקירבו. לאחר יסוד ביהמ"ד שימש ר' נפתלי כשמש מסור לכל צרכי בית המדרש, דאג לניקיון והסדר, עד לפרטים הקטנים. "אף ביום כיפור לא זנח את משמרתו" מספר בנו ר' נתן, "כשהוא עושה את מלאכתו בעינים דומעות, הכל לרווחת המתפללים. לעת הצורך גם שימש כחזן בקולו המעורר, ובהקשר לכך יסופר כי פעם בשבת במנחה כשאבא ע"ה ניגש לפני העמוד הגיע קולו לאוזני חזור שעבר ליד ביהמ"ד, הוא כה נתלהב מתפילותו, עד שקבע את מקום תפילותו בביהמ"ד ברסלב". כתלמידו של רבי משה פיינשטיין, כשערך ר' נפתלי ברית לבנו בבית הכנסת, הזמינו לשמש כסנדק, בעת ההמתנה לברית, הבחינו המתפללים כיצד רבי משה פותח ליקוטי מוהר"ן ומעייץ בו. לאחר מכן בעת הסעודה כאשר כוּבד לשאת דבריו, הקריא תורה מליקוטי מוהר"ן העוסקת בענייני ברית מילה.

אברקשה

ר' הרשל ואסילסקי, ר' בירך ור' יצחק מנדל בחתונת ר' אהרן לבל תשל"ז

ר' בירך
הסביר
להם
שאינו
מחפש
אדמו"ר,
כי רבי יש
לנו רק
אחד, אך
עתה הוא
מחפש
את
החסידים
של אותו
רבי
קדוש...

את אחי אנכי מבקש. המודעה שפרסם ר' ישראל אבא רוזנפלד בעיתונות עם בואו לארה"ב בו זממין את חסידו ברסלב לאסיפה

מהז'נ'מח', יוסף ד' עליהם והי כחית הודם ברוקלין תע"א. אחושה"ט באוהבה רבה, ב"ה שמוע שמענו, שבוערת השם נתחדש אצליכם בית הנקרא על שם אדמו"ר ז"ל. אנו מלאים שמחה מזה, כי בודאי יתקדש שמו יתברך ושם הצדיק על ידי הבית הקדוש הזה, כי הראש-בית האמיתי שיגיה עליהם לחזק בדקי הבית והי נקראים בני-בית, ולא ח'ו תחת רשות ראש כל חוצות אשר הנביא מקונן עליהם תשתפכנה אבני קודש בראש כל חוצות. אין אנו יכולים לצירי לנו גודל הענין הגדול הזה כשאנו מלוכשים בגוף גשמי, אך אנו מאמינים באמונה שלמה שכל תקותינו ותקות כל ישראל ובנין בית המקדש תלוי בזה כשמאספים יחד ומדברים מגודל קדושת אדמו"ר ז"ל ומעצותיו הק' והאס וי"א טרענען די אדערען, אין צו קלאפען דעם לב האבן, און עפענען דעם לב בשר". ובודאי עכ"פ שאתם מתאספים נאמר: המנין שלכם בוקע רקיעים, וכמו שאמר אדמו"ר ז"ל למוהר"ן ז"ל" בעת התהוות המנין בעמורוב, והם מהדברים הצריכים חיזוק כי הבע"ד וועט ניט שווייגען כי ענין זה עצם הוא בערונו... שעל ידי זה סוף סוף היא נאלץ להקיא כל מה שבלע בבחי' "חיל בלע ויקאנו. מה שאתם מתאספים בשבת ויום טוב הוא בודאי ענין גדול מאד, אך מן הישיר והראוי הוא להתאסף על כל פנים פעם אחת בימות החול גם כן, כגון בליל שישי או בשאר הלילות. מסיימים אנו בברכת ציון ירושלים ובקריאת חזקו ואמצו אל תיראו ואל תערצו כי אדמו"ר ז"ל אמר ניצחתי ואנצח... זה נאמר על כל עיני רבינו חזקו ואמצו".

מרוכ חביבותה, נתלתה המודעה במסגרת מיוחדת בבית הכנסת. בתחילה התקיימו התפילות רק בשבתות, אך עם הזמן הצטרפו עוד מתפללים ונוצרה אפשרות להתפלל גם בימות החול.

רבי משה פיינשטיין מקריא תורה בליקוטי מוהר"ן

כנבאי בית המדרש שימש הרה"ח ר' נפתלי רייכמן זצ"ל. ר' נפתלי נולד בארץ ישראל, בהיותו בן 3 היגרו הוריו לאמריקה,

תמיד בשמחה

גלבנדרוף מזכיר את זכיייתו זו ומתענג עליה עונג רב. בארץ ישראל הקים את ביתו, ולאחר מכן היגר לאמריקה לצורך רפואת זוגתו, שם עסק בגמילות חסדים והפך את ביתו למקום הכנסת אורחים, ואירח בשמחה וברוח לב את הבאים מארץ הקודש. בשל היותו אזרח אמריקאי, זכה למה שרבים השתוקקו וערצו: להגיע לציון רבינו הקדוש באומן. הוא היה מבין הראשונים שהביקו את מסך הברזל ועלו להשתטח בדביקות ובגעגועים במקום מנוחתו של רבינו הקדוש, כשהקומוניסטים עדיין שולטים בעוז. מספר פעמים זכה להגיע לציון, בשנים תשי"ז, תשי"ח ותשל"ג. מאוחר יותר, עלה בחזרה להתגורר בארץ הקודש.

ר' אפרים התחבב על כל מכריו. איש חסד מופלג היה, עד סוף ימיו היה מכתת רגליו ואוסף כסף לצדקה, כשהוא נהנה מכך שהנותנים סבורים שהכספים הולכים לכיסו הפרטי... רק לאחר פטירתו, החלו אנשים לספר בזה אחר זה, כי ר' אפרים היה נותן להם מדי פעם סכומים נכבדים ביותר, אם לפני ינשואי אחד מילדיהם, או כאשר הבחין כי הם שרויים במצוקה ובדוחק.

במשך שנים ארוכות היה משכים טרם עלות השחר ללמוד את שיעוריו ולהתפלל עם הנץ החמה. אך יותר מכל, זוכרים רבים את שמחתו וחדוותו שלא עזבו אותו בכל הזמנים. לעתים מזומנות ניתן היה לראותו במירון, בצילו של רשב"י זיע"א, שם אף קנה לו חזקה בחדר הגדול שקיבל את השם 'חדר חסידי ברסלב'. כל ימיו היה שמח ומשמח את הבריות. גם בתקופה האחרונה, כשסבל מכאובים, היה מחזק את עצמו ואף את האחרים כשהוא אומר: "הרבי אמר שצריך לרקוד"... גם בימיו האחרונים, כששהה בביתו"ה, יקד בו הרצון לצאת בריקוד ולנסוע שוב למירון ולאומן, מקום חיות נפשו.

ביום ראשון, כ"ח שבט תשס"ב, השיב נשמתו ליוצרו.

כשמזכירים את השטיבל האמריקני, אי אפשר שלא להזכיר את ר' אפרים גלבנדרוף, 'אפרויעם' כפי שכונה בחביבה, היה איש שמח ומשמח, ובשנינותו הפולנית האופיינית העלה תמיד חיוך על פני סובביו.

ר' אפרים דוד יהודה גלבנדרוף, נולד בי"ח שבט תרע"ה בוורשה בירת פולין, לאביו החסיד ר' חיים זאב הי"ד שהיה מיקרי אנ"ש בעיר. ר' חיים זאב שימש כגבאי מסור בבית החסידים הברסלבי הראשון בוורשה, ברחוב דז'לנה, שהיה בן שלושה חדרים קטנים, ומאוחר יותר, ברחוב נובוליפיה 28 שם רכשו חסידי ברסלב בנין גדול ונאה שזכה בפי יהודי העיר לכינוי 'דער אומאנער בית מדרש' (בית המדרש האומני), ואשר ממנו יצאה תורתו של רבינו והאירה על פני הסביבה כולה.

הנער אפרים, למד בצעירותו בשטיבל של חנידי גור בוורשה. בהגיעו לגיל 13, נערכה חגיגת בר המצוה שלו בביתו של החסיד הנלהב ר' אהרן לייב ציגלמן הי"ד, שהיה מיווד עם אביו, בהשתתפות אנ"ש דורשה ששמחו בשמחת הנער המצטרף ללגיטו של הרבי הקדוש. ר' אפרים עלה כנער לצעיר לארץ

ישראל, עוד לפני פרוץ השואה האיומה. וכך, באורח נס, נותר שריד יחיד מכל משפחתו הענפה שנספתה על קידוש שמו יתברך, יחד עם ששת המליונים, ובתוכם אלפי חסידי ברסלב, ה' יקום דמם.

בתקופה הראשונה התגורר בתל-אביב, שם זכה לארח בביתו את החסיד הדגול רבי אפרים צבי קראקובסקי מפשדבור' המכונה ר' אפרים'ל, מחבר הספר 'עונג שבת'. תקופה מסוימת התגורר ר' אפרים'ל בביתו, ובאותם ימים היתה לו הזכות לשהות הרבה במחיצתו של אותו צדיק וקדוש שמוחו ולבו היו מבעיתים בתורה ובדביקות הבורא, וכל הליכותיו היו בתכלית התמימות והשפלות. שנים רבות לאחר מכן, היה ר' אפרים

ר' אפרים גלבנדרוף באומן

באומן) שאף שימש כחזן בקיבוץ, ר' יעקב הלוי דוב ובנו ר' נחמן, ר' אברהם פשווומן, ר' אפרים גלבנדרוף, ר' יוסף יצחק הרשנבים, ר' יעקב הרמן, ר' ישראל טורנער מקראון-הייטס שהירבה לבוא לשטיבל. לאחר ביסוס בית הכנסת, החלו לקיים בו מדי שנה את הקיבוץ בראש השנה עד פתיחת שערי ציון המצוינת. שם שימשו כבעלי תפילה ר' בייך רובינזון, ר' משה גרומן ור' דניאל ברגשטיין שהכיר את הנוסח היטב משנות השתתפותו בקיבוץ בירושלים, ופעמים ר' נפתלי. תקופה מסוימת התקיים קיבוץ נוסף בראש השנה ב"ברייטן ביטש" שם היה מתפלל ר' יצחק מנדל רוטנברג ר' צבי אריה רונפלד ותלמידיו ועוד חזון למועד לסקרו בהרחבה. ///

על המשך תפוצת ענין רבינו הקדוש באמריקה, בחלקו השני של המאמר, שיפיע א"ה בגיליון הבא

התורה והברכה להרה"ח ר' אברהם משה ואסילסקי, הרה"ח ר' משה יעקב ראזען, והרה"ח ר' אהרן יוסף רובינזון, משרידי דור דעה בארה"ב אשר סיעו בעריכת המאמר, ולה"ר ר' פנחס צבי רובינזון הי"ו, לר' דוד דגן, וכמו"כ למערכת 'שיבולים' על המסמכים הנדירים

יחד עם ר' נפתלי, שימש כגבאי מסור ר' מאיר ואסילסקי זצ"ל בנו יקירו של הרה"ח ר' הרשל ואסילסקי זצ"ל, שהמשיך בכך בעיקר לאחר פטירתו ר' נפתלי ודאג לבית הכנסת יותר מאשר לביתו הפרטי. אנקדוטה שיש בה כדי להמחיש את התמסרותו לציבור, מוסר לנו חתנו ר' נתן הרכבי: "שבת אחת חישב חמי ע"ה ומצא כי אין מספיק מנות קוגל לכל המתפללים, וחסרות שתי חתיכות. אמר לבנו כי אם שניהם לא ייקחו מהקוגל, יהיה מספיק לכולם. לכל מי שבא לבקר בשטיבל, הוא נתן הרגשה מיוחדת. בכל דבר חשב איך לסייע לזולת ולהעמדת בית הכנסת על הצד היותר טוב". בית הכנסת התנהל על פי מסורת זקני אנ"ש, כשר' הערשל שעמד בקשרי מכתבים עם זקני אנ"ש בא"י ובעיקר עם ר' לוי יצחק בנדר, מדרין את גבאי ושמשו בית הכנסת בכל ענין.

ר' יעקב דוב שהתגורר בבורו-פארק תקופה מסוימת, מסר בשטיבל שיעורים מלאי חן בספרי רבינו לפי הסדר: ליקוטי מוהר"ן, ליקוטי הלכות וסיפורי מעשיות, בהם הזכיר הרבה דברים בשם רבו ר' אפרים מפשדבור', אותו זכה להכיר ולשמח בארץ ישראל. ר' יעקב דאג אף הוא לטיפוח בית הכנסת. בין מתפללי השטיבל נמשך ר' משה גרומן (מפולין, גר תקופה

"היחידה בחושך פלאג וצדקתך בארץ נשיחה"

שלהבת

אש בוערת

במדינת

הממון

סערה אדירה מתחוללת בשנים האחרונות ב'שטעטל החסידי' של אמריקה || בורו פארק, וויליאמסבורג, מאנסי וקרית יואל ושכונות נוספות עוברות בשנים האחרונות מהפכה אדירה שהחלה בעשור האחרון || חבורות, שיעורים, כינוסים, עלונים והפצה שסוחפים אחריהם נפשות רבות מהציבור החסידי לתורתו של הרבי || מערכת "אבקשה" בשיחה מיוחדת עם הרה"ח ר'

איתמר לייפער, הר"ר אשר מרדכי פריעדמאן, והר"ר יהוסף שווארטץ שליט"א שידם רב להם בהפצת האור, בה הם מספרים על הדרך בה גילו את אורו של הרבי ועל המהפכה שעוברת בימים הללו על מדינת הממון || מעשה מבעל תפילה

//בנימין גולד//

יש ברסלבר'ס נורמלים!?

השינוי הגדול, החל בשנות בחרותי, בסביבות אמצע שנות התש"ן, כאשר חברים וידידים שלמדו בישיבות בארץ הקודש, חזרו הביתה וספרו גדולות ונצורות על חסידות ברסלב בא"י. הם סיפרו את הלא יימנ: בא"י נמצאים ברסלב'ר חסידים מיושבים, בעלי דעה בינה והשכל, ודעתם מעורבת עם הבריות!

נוסף על כך, באותה תקופה יצא ממכש הדפוס הספר הנפלא 'שבחו של צדיק', של הרה"ח ר' חיים שלמה ראטנבערג שליט"א, וזכות הספר, חלחלה בקרב בני היישוב החסידי באמריקה הבנה אחרת, ברסלב אינה דבר משולל מעיקרו אצל כל הצדיקים, היראים, והחסידים - יש עוד צד למטבע!

הנה, מוכח בספר שחור ע"ג לבן שהיו גם היו צדיקים קדושים, גאונים, ומפורסמים מכל גונו הקשת של מאורי היהדות החרדית בכלל והחסידיית בפרט מאז פטירת רביז"ל ועד ימינו ממש, שהוקירו והעריכו את רביז"ל ומשנתו, וחלקם הגדול אף התחממו לאורו ולאור דעתו הק', ובוודאי שלא הייתה להם התנגדות על אורו הן והמזוהצחח ח"ו.

המסע המשיך ביתר שאת, כאשר נכנסתי ללמוד בישיבה גדולה, ולצדידי למד בחור עובד ה', מתמיד, נוח למקום ונוח לבריות, והתפלאתי לראות, שיחד עם זאת הוא גם ברסלב'ר חסיד! אע"פ כה, בעיניי היה זה תרחיש מופרך, דבר שאינו קיים במציאות, הרי שנוכחתי לדעת כי יש ויש ברסלב'ר חסידים נעימים לבריות, ולא כמו שידעתי עד היום, כך אט אט נמשך לבני מחדש לאורו של רביז"ל.

היה זה כבר לקראת סוף שנות התש"ן, התחלתי לבקש את אורו הק' של רביז"ל מחדש, ואזרתי עוז (היה דרוש לכך אומץ לב מיוחד במינו!) להיכנס לתוך בית המדרש של ברסלב בבורו פארק.

את פניי קידם הגבאי היקר, הרה"ח ר' דוד צייטלין ז"ל, שהיה ברסלב'ר חסיד אמיתי, מתלמידי של החסיד ר' גדליה קעניג ז"ל.

'זה זמן רב שלא ראיתי בחור שהעז להיכנס לביהמ"ד ולדרוש אחר אורו של רביז"ל, הגיב בהתפעלות כאשר ראה אותי נכנס ביהוסוס מה לביהמ"ד... ואכן, מצדי הייתה זו פעולה בלתי שגרתית בעליל. ב"ה כיום אי אפשר לדמיין בכלל את ההרגשים שהיו בתקופה ההיא, כאשר דרא וכמעט אי אפשר להעלות על

לב ליבה של ה'מדינה של עשירות', בתוככי ניו יורק רבתי, וכך גם בשאר מקומות מושבותיהם של קהילות הקודש באמריקה, פועם ומאיר בעוז, אורו הן של רביה"ק. 'חבורות' חדשות נפתחות כל העת, ושואבות את מיטב בניה של היהדות החסידי של ניו יורק, אל כבשונו של הנחל נובע, בתי המדרש מלאים פעילות לאורך שעות היממה, ועוד היד נטויה...

במסגרת פרויקט זה לא נוכל להקיף את המהפכה שכבר סופרת אלפים אלפים של נשמות, ועשרות רבות של בתי כנסת חדשים שנפתחו בתקופה האחרונה. אך בכל זאת, בכדי לחוש משהו ממה שמתחולל במדינת הזהב, ישבו לשיחה מיוחדת רונית זיכרונות, עם הרה"ח ר' איתמר לייפער שעוסק בהפצת המעיינות כבר למעלה מעשרים שנים, כשחלקו ב'מהפכה החסידי' רב ביותר, הרה"ר אשר מרדכי פריעדמאן שקולו מוכר היטב לכולם מ'מערכת ברסלב', הלא הוא הקו שמאחד את כלל חסידי ברסלב דוברי שפת ה'ידיש', והרה"ר יהוסף שווארטץ שבמו ידיו הקים את אחת מבתי הכנסת היפים בקרית יואל, האחראי לחלק גדול מההפצה המלווה את אמריקה כיום. רצינו כדי לשמוע משלושתם גם יחד, על 'ארצות הברית של לפני המהפכה', ועל המהפך העצום שהתחולל, ועדיין מתחולל בה, מאז ועד עצם היום הזה. במהלך השיחה, כחלק מסיפור התפשטות אור הצדיק בארה"ב, שמענו את 'מסעות ההתקרבות' של הנוכחים החשובים, חלקם של מחוללי המהפכה כבר זוכים לשכונ כבוד בארצנו, ולשבוע מטוב קדושתה, והאחרים מתגוררים עדיין בארצות הברית, שם הם מאירים ממעיינותיו של רביז"ל חוצה, להחיות בהם נפש כל חי.

'ברסלב' מחוץ לתחום

ר' איתמר מספר על השנים בהן ה'בושה' הגדולה ביותר בעיני רבים בציבור החסידי, הייתה ההתקרבות לחסידות ברסלב: נפתח בשנות התש"ן באמריקה, כאשר הצדיק מלחש בעיקר אצל החסידים הוותיקים.

אקדים ואומר שכל הסיפורים אודותם נשוחח, נפלאות ה' אשר שם שמות בארץ, הם עבודת ה' גמורה, והם חלק ממה שרביז"ל מכנה בשם "שבח הצדיקים", וממילא ההתייחסות שצריכה להיות לכל אחד מהם התקרבות, או איה עובדא מהנעשה והנשמע אצל אנ"ש בענייניו של רביז"ל, צריכה לתפוס חשיבות יתירה.

הנה זוכים אנו לדבר ב'שבח' הצדיקים, שאורם הנעלם והנפלא שובר את כל המחיצות והדמיונות, בפרט מה שהתחולל ועדיין מתחולל בארה"ב, כיצד אורו של רביז"ל שבר חומות בצורות של מניעות המוח ושאר מיני הסכמות מעוותות שהשתרשו על 'מהי ברסלב' וכד', עד שאין הפה יכול לדבר והלב לחשוב. באמת, אם נרצה לספר את סדר השתלשלות הדברים בפרוטרוט, ואפילו בקיצור רק ראשי פרקים, יכלו המון יריעות כפשוטו ממש, מאחר שיש בזה הרבה לספר, כידוע קצת לבקאים בלא הכל נוכל לספר כעת, אך פטור בלא כלום אי אפשר.

למעשה, נולדתי וגדלתי בשכונת בורו פארק, והפעם הראשונה בה התוודעתי לאורו של רביז"ל הייתה בהיותי בן אחת עשרה, בתחילת שנות התש"ן.

רק כדי לשבר את עוצמת ההתנגדות בה נתקלתי, כבר בילדותי, אספר, שפעם כשראינו חוברת שנכתב עליה שהיא שייכת לברסלב, וה'עזתי' לקחת אותה עמי, למרות גערותיו של גבאי בית הכנסת, מיד בהגיעי הביתה הוסיפה גם אמי להבהיר לי, שחבורות של ברסלב אינן ראויות להיכנס לבית יהודי, ובטח שלא לקרוא בהם. עד כדי כך זה היה מופרך בימים ההם.

באותה תקופה, המקום היחיד כמעט בו היה ניתן למצוא ספרי ברסלב בארה"ב, היה ב"גניזה" שבסמוך לבתי הכנסות... איש כמעט לא הכניס אותם לביתו, או הסכים לקבוע להם מקום בבית המדרש, כפי שקורה היום בעינינו ב"ה שרואים דבר נפלא כזה שאפ' בבתי כנסת חסידיים שורשיים, רוב המקומות מעניקים לספרי ברסלב מקום של כבוד, וכל הרוצה-יבוא ויטול, ועל זה בעצמו עליו להודות להש"י, כי גם זאת היא נפלאה בעינינו למי שמכיר ויודע במצבה של חסידות ברסלב בארה"ב של שנות התש"ן וסביבותיה.

היי לאלפי רבבה. בית המדרש חדש בשכונת 'בלאמינגראוו' דארהב | ברסלב נייטס

הרבי למשל, בחזורים נסעו לשבת התאחדות לאחר הי"ט של פסח וסוכות (היה מדובר באותה תקופה על 20 בחורים מכל קצוות אמריקה...) כמו כן על זה הדרך היו סעודות יארצייט לרביז'ל ומוהרנ"ת וכו', אך עדיין היה חסר החלק של הפצת המעיינות חוצה. כשהיית נכנס לתוכי בית הכנסת של ברסלב, יכולת לראות שיש פעילות בבית המדרש, אך כלפי חוץ, לא הייתה שום דרך למבקש להתקרב ולהתודע אל האור הנפלא של רביז'ל.

כיום, כשאני מסתכל לאחור, אני חושב שאני מבין מה הסיבה שהם התנהגו כך, לדעתי זה הגיע רק מחמת שהיה בהם איזה 'חן של אמת', ואף שבודאי ראוי לחסידי ברסלב לתת את האפשרות ואת הכלים למקורבים חדשים מבחוץ להתקרב וכו' אך כנראה הסיבה שהכל נראה היה כך, הייתה מחמת אותה 'אמת' שהייתה טבועה בהם, היא הרחיקה אותם מכבוד עולם הזה, וממחשבות על גדלות והשפעה לציבור הרחב.

היוודע בחושך פלאך?!

בערך בשנת תש"ס, הגיע לבורו פארק אברך יקר מארץ ישראל, עם 'השגות של יהודי מא"י'... הוא התבונן על הפוטנציאל העצום שהיה גלום בביהמ"ד של ברסלב בבורו פארק, על הצימאון הגדול שאין לו מענה, והחליט לקום ולעשות מעשה. הוא תלה בביהמ"ד דף גדול בו נכתב 'היוודע בחושך פלאך, וצדקתך בארץ נשיה', ופירט רשימה של תכניות עצומות, שיחוללו גדולות ונצורות, שבכוונתו להתחיל בהם. בנייהם הקמת ספרייה לספרי ברסלב, הקמת מרכז מידע

הדעת איך זה היה נראה, מי שלא חווה את התפתחות עיינו של רביז'ל מאז אותה אמריקה של הימים ההם. ר' דוד היה מארגן באותה תקופה נסיעות ל'פעלד', בנסיעות אלו השתתפו בין שניים לארבעה אנשים, ולעיתים רחוקות באו אף ששה אנשים.

מיד כשהתחלתי להיכנס לעיין, האיר ה' בדעתי דבר נפלא, שעזר לי מאוד בהתקבצות. הרי לאחר שטועמים בספרי ברסלב את טעמו של רביה"ק, מתמלאים בהתפעלות עצומה כל כך, וחושבים בלב שכנראה שכל מי שנקרא בשם 'חסיד ברסלב', גם עושה כל יום שעה התבודדות, ובודאי שעוסק בהפצה, ברור שהוא לומד כל יום ספרי רבינו וכולו בוטר בעבודת השם. אך בפועל זה לא תמיד ממש כך...

כשנכנסתי לביהמ"ד הברסלבי ליד מקום מגורי, חיפשתי שם את "ר' שמואל הורוויץ" "ור' הירש לייב" שמסובבים ובוטרים וכו', אצלם אוכל לחפש 'עבודה' אור. אך מעט התאכזבתי, כשגיליתי שאין לי כך מה לחפש שם. עבור מקורבים טריים כמוני, לא התאימה כלל הפעילות שהייתה במקום, היא הייתה מיועדת יותר למי ש"כבר יודע" מהו הרבי... מי חלם אז שיתקרב בחורים חדשים! מי חשב לדאוג להם! כבר אז האיר ה' בדעתי, שבעצם, הרי זה ממש נפלאות ה', כיצד עניינו של רבינו שהוא דבר גדול כל כך, ואעפ"כ אם לא מבקשים ומחפשים אותו כסדר, יכול להיות מצב שאדם נמצא בתוך כבשונה של ברסלב, והאור של רבינו אינו מאיר אצלו.

למרות שהסגנון של המקום לא התאים למקורב בוטר כמוני, בכל זאת, הבנתי תיכף ש'בית הכנסת של אני' ש', בכל מצב שהוא, עדיף עשרת מונים מאשר כל מקום אחר שאינו הולך בדרך האמת' בשלמות, אע"פ ששם יש שפע של ציבור, הארת פנים וחיות וכדו'. אין לברסלב'ר מה לחפש במקום אחר... אם ארצה להגיד את המציאות הכללית באותם ימים, באופן מדויק יותר, אומר, כי הייתה עשייה קדושה למען עניינו של

בכל יום אלפי אנשים מתקשרים! זה מוכיח על צימאון אדיר ששורה בציבור, ופשיטא שכל זה בזכות ההשקעה והעקשנות במסירות נפש למען הפצת אור רביז'ל בארה"ב

להקים ולפתח, אך עבור התוכניות עצמם, וכדי שיהיה אפשר להשיג תרומות עבור פעילויות גדולות יותר, היה הכרח לחזק את המקום ולהחיות אותו כל העת. חברות, כינוסים, נסיעות, וכו', שיתנו חשק לכל אחד להשקיע עוד ועוד, ולסמוך על כך שההשקעה תביא לתוצאה הרצויה.

כחלק ממערך הפעילות, הוציאו מדי ליל שישי אוטובוס שלם לנסיעה מחוץ ליישוב. אז היה זה דבר מופקע ובלתי מתקבל על הדעת. נחא אם בית כנסת מוציא רכב קטן לשדה, או לכל היותר שני רכבים קטנים, אך אוטובוס שלם? בשביל מי? למרות שהיו בו באוטובוס כולו רק חמש עשרה אנשים, אבל הבלאגן שהיה סביבו, עורר את הציבור להבין שמשוהו חדש מתחיל להתפתח פה. אנשים החלו להתעניין יותר ויותר בבית המדרש המעניין, זה שמוציא אוטובוס שלם חנים, רק בכדי

ליצר הרע
לא אכפת
שום דבר,
אפילו
שהאדם
יהיה למדן
ועובד וכו'
העיקר
שלא
יעסוק
בהפצה,
שלא
ישמש
את הרבי,
שלא יהיה
מהאפויים
בליבו

והכוונה למתקרבים, מכירת כרטיסי טיסה לאומן, ועוד היד נטוידה....

למעשה, קצף עליו רוגזו של הס"מ, ובעקבות מניעות שונות שאין כאן המקום והתועלת לפורטם, נגזו הרעיונות הכבירים. אני התפעלתי מאד מהצורה בה הרחיב אותו אברך את הדעת, וקבלתי 'גדלות המחזיק', אך צריכה להיראות ההפצה ופרסום שם רביז"ל. לקחת את הדברים לתשומת לבי, אף שלא זכיתי להשגות גבוהות כשל אותו אחד.

התחלתי בהבאתם לביהמ"ד של ספרי ברסלב חדשים שיצאו לאור באותן שנים, ועוד פעולות קטנות, שבס"ד היה לי בהם חלק. אף שהיה זה עדיין קצת, בהתחשב ברצונות הגדולים שהיו לחברי ולי. אך עדיין, היה זה מה שחולל לבסוף את המהפכה שנמשכה, בהתקרבותם של חסידים ואנשי מעשה בבורו פארק לאורו של רביז"ל.

אחד הרעיונות היה לפתוח 'מניין וותיקין' לאנ"ש בבורו פארק. כיון שבאותה תקופה כמעט כל הפעילות בבתי המדרש של ברסלב בארצות הברית התרכזה אך ורק ביום השבת וביו"ט. התחלנו באיסוף מניין לשחרית. אך לא הצלחנו להשיג רק ששה מתפללים מחסידי ברסלב, שהיו מוכנים לקבוע את עצמם במניין הוותיקין. את ארבעת הנותרים שכרנו בכסף מלא, בכדי שיבואו למניין.

למעשה, גם כאן הבע"ד לא טמן ידו בצלחת, החל להפריע ולשבש את המניין. אם בכך שגרם אפי' למתפלל אחד או שניים שלא להגיע למניין, ואז היינו צריכים לאסוף אנשים מן הרחוב בכדי להשלים מניין, ואם בדרכים אחרות. כך או כך, החל להתרחש שינוי פנימי, אך עדיין נדרשו צעדים גדולים, בכדי להגיע למצב הקיים כיום ב"ה.

מקום חדש לגמרי

באותה תקופה החליטו כמה אברכים, לשכור בית מדרש קטן, ובו רצו להשקיע בעניין ההפצה והקירוב, הן עבור החסיים עצמם, והן לתת מקום לזרים ואנשים מבחוץ. כבר מהתחלה החלו להתפתח בביהמ"ס מנייני תפילה, שיעורים, נסיעות לשדה, וכו' ידעו שאין בידיו די ממון עבור כל הפעילויות שהיה בדעתנו

לשפוך שיח לפני ה'...

כאמור, למרות שעד אז גם היו, פה ושם חברות לבחורי החמד, רצינו להגדיל ולפתח אותם עוד ועוד, וכך הוחל בהקמת חברות בשם 'אמונת הנצח'. חברי שעלה מארץ ישראל ואני, פנינו לראשי החבורות מכבר, והודענו להם שיש בכוננתנו להצטרף אליהם, ולהכניס כוחות חדשים למען הגדלת התועלת והפצת האור.

מניעות על הפצת חו"ל

כאן אני נזכר בקודה למחשבה, ולדעתי חשובה מאוד בכל פעילות שהיא למען שם הצדיק האמת. כבר מתחילת תקופת העסקנות, שמתי לב שבהרבה עניינים היו חילוקי דעות רבים בין ראשי החבורות, לאברכים הצעירים, או בין ראשי החבורות עצמם וכו' אשר הפריעו מאוד להתקדמות בעשייה, ולפעמים היה מי שהרגיש שהדעה שמולו עלולה להחריב חלילה את כל ענייניו של רביז"ל כאן בחבורה. במקרה שכזה ייתכן והיו הצדדים יוצאים למלחמה בגלוי, אלמלא אזהרתו המפורשת של רביז"ל להחזיק את עצמנו ביחד...

כיום אני מבין שהנושאים כלל לא היו חשובים לעומת המטרה הנעלית עצמה. הייתי אומר לאותו אחד: העיקר תעסוק בעשייה, ותאיי את אור רביז"ל בעולם. על הקטנות, והויכוחים הקטנוניים תוותר, וזו תגלה איך שכולם מסכימים איתך. במקום לעמוד על שלך, להתווכח, ולהרגיש שהשני הורס ומחריב תבין אותו, תסכים אותו, ועוד תראה שתוך זמן קצר הוא יסכים לכל השינויים לטובה שתוצאה אתה להכניס בחבורה, או בכל תחום הפצה אחר.

צריך לבקש עז' הרבה מה' יתברך שיזכה בשעת ניסיון למחזיק

ל"ג בעומר חשפ"א מעיינות הנחל בראשות ר"ש שווארץ | גנזי ברסלב

אני זוכר, איך עבור כל דבר שרצינו לעשות, היינו צריכים 'למשך קירות', היה קשה לציבור להאמין שמהוה הולך לקרות פה, היינו צריכים לשכנע אברכים שעות ארוכות, כדי שישלחו את הבחורים שלהם לשובת יחדיו בשבת התאחדות של הבחורים. אצל חלק מהם חשנו שהם אינם מוצאים כל צורך בפעולות הללו, והם חושבים שאנחנו גורמים להם בחינם הוצאה כספית של כמה זווים, עבור העלות המסובסדת של השבת.

ר' אשר מרדכי: במבט לאחור, כל נקודה ונקודה של השקעה בזמני החושיך האלו, מוכיחה את עצמה כיום. די בהתבוננות חטופה בשיחות הנכנסות למערכת ברסלב מארה"ב. בכל יום אלפי אנשים מתקשרים! זה מוכיח על צימאון אדיר ששורה בציבור, ופשיטא שכל זה בזכות ההשקעה והעקשנות במסירות נפש למען הפצת אור רביז"ל בארה"ב!

ר' איתמר: זהו כלל. כשאין 'פרישקייט' (התרענות) - אין 'התחדשות'. כל

גדלות, שיבין איך כל הוויכוח והחילוק דעה הוא שטות גדול לעומת המטרה והתכלית, ושיהיה לו הכוח לעמוד בניסיון, כי בשעת ניסיון קשה מאוד לוותר על מה שבעיניך נראה כעקרונות יסוד וכו' וצריך לדעת את האמת, שכל זה הוא ממש מעשה בע"ד.

צריך ממש לבקש מה' שיוכה לא לעשות "עסק" מכל דבר, שימשיך הלאה במלאכת הק' וחילוקי הדעות לא יאטו את קצב הפעילות וכ"ש לא יגרמו לרפיון ופירוד החבילה ח"ו.

רביז"ל מגלה על מצוות ה'הצדקה' שהיא גורמת אוויר הנח והזך, כמוש"כ 'מרובה צדקה מרובה שלום', והיינו ע"פ הני"ל, שיוכה לתת צדקה לשני כלומר להסכים עם השני ולתת לו מה שהוא רוצה ומה שחשוב לו, וע"י זה יש אוויר נוח וזך, ואפשר לשמוע את קול הצדיק האמת! (כמבואר כ"ז בתורה י"ז ח"א, ע"ש), ואפשר להתגבר על היצה"ר של מחלוקת, ולהרבות כבוד שמיים!

עניינו של רביז"ל הופך לחשוך, וחסר חיים. אבל כפי שהזכרתי כבר, אסור בשום אופן למקורב להיבדל מכן. צריך לדעת שכך הוא עניינו של רביז"ל אין זה חיסרון בעניינו של הרבי ח"ו, או בדרכה הסלולה של חסידות ברסלב, אלא הדבר תלוי באנשים אשר כפי שהם מבעירים את האש הק' בליבותיהם. כבר מרומז עניין זה ממוהר"ת, שהאש של רביה"ק בוערת תמיד, רק צריך להבעיר אותה בלב... וכמו שאמר מוהר"ת לאחד ש'גם לו יש לב', 'נאר דו דארפסט עם באהארצן' - 'רק אתה צריך ללבב אותו'.

היה לי ברור, שמה שחסר זה רק 'התחדשות', כאשר אנו נתעורר, זה בוודאי יפיץ ויאיר את אור הצדיק. אביא דוגמא לדבר; היה אברך יקר מאוד בביהמ"ד הוותיק בבורו פארק, שהגיע במקור מקהילת בריסק, והדבר שמצא חן בעיניו בברסלב, היה העובדה שבברסלב שמרו על סוף זמן קריאת שמע, בניגוד לבתי המדרש החסידיים. אותו אברך ישב בביהמ"ד במשך שנים, הן בסיפורי מעשיות וליקוטי מוהר"ן בשבת, והן בהשתתפות בכל הפעילויות וכו', ועדיין נשאר בחזקתו ולא התקרב לרביה"ק, הוא הציץ ונפגע ונשאר בחוץ, בלא להיכנס במפתח הדלת של רביה"ק, וכ"ש בלא להיקרא בגלוי ברסלב'ר חסיד. והנה, עם פתיחת ביהמ"ד החדש בו נועדנו, במטרה מוצהרת לקרב עוד ועוד נפשות לרביה"ק, ולחפש במיוחד כיצד להראות להם סבר פנים יפות וכו' ובפרט בתחילת ההתקרבות או בצרכת התחזקות עד איך שיעור כידוע וכו', הגיע אותו אברך יקר לביהמ"ד החדש, ולא עבר חודשיים עד שנעשה ברסלב'ר חסיד, בוער כאש להבה למען רביה"ק ברמ"ח וסס"ה כדבעי.

החידוש הגדול היה באהבת החברים' המיוחדת, שהורגשה שם, הרגשה של 'התחדשות', כמו למשל דרשה בסיפורי' או ליקוטי' מאברך אחר מהביהמ"ד בכל שבוע, דבר זה בעצמו גרם להתחדשות מיוחדת וכו'.

כבר באותם שנים היה נוהג בבתי המדרש של חסידי ברסלב בארה"ב להזמין דרשנים ומשפיעים מארץ ישראל, שזה ג"כ מביא התחדשות נפלאה לכל ענין רבינו, זה מקרב הרבה נפשות, כמה פעמים כשמגיע אורח חשוב מא"י, אז אוכלים כל האברכים והבחורים את סעודת שבת קודש בידו, ומקורבים חדשים באים לשאול שאלות וכו'.

אני מכיר אישית קהילות, שנחלקו לשתיים בגלל מחלוקת מסוימת על פרט מסוים בהנהגת הקהילה, והיום, גם הקהילה השנייה שנפרדה מהראשונה, נוהגת באותו פרט בדיוק כמו בקהילה הראשונה ממנה נפרדו... וא"כ השתא דאתית להכי, אי משום הא לא איריא... היינו שעכשיו כשמסתכלים לאחור, נראה שלא היה כדאי כל המחלוקת ותוצאותיה הרעות מאחר שבכל מקרה לא השיגו המטרה והיא ראייה שגם הקהילה השנייה נוהגת בדיוק כמו הקהילה הראשונה בפרט עליו נסובה המחלוקת, ועל כרחך שאין זה אלא מעשה בע"ד.

שוברים מניעות עצומות

נחזור לעניינו בקשר להתייחסות החבורות בארה"ב בסוף שנות התש"ס. ב"ה הייתה התעוררות לטובה, גדולה ונפלאה אצל הבחורים, בהתחדשות ובחן של אמת וכו', אך מנגד היו מניעות כבדות ועצומות, שהפכו את מפעל החבורות לנטל קשה עד מאוד.

במשך שנות פעילותי בהפצה שמתי לב לדבר מעיין... בחוץ לארץ מי שרוצה לעסוק בהפצה חייב עבור כך הרבה מסירות נפש, לעומת ארץ ישראל, שם יותר קל לארגן תבורות, שיעורים וכו' בחוץ לארץ שורה איזו כבדות, אולי זה המוחץ של ה'חובלים' שרבינו מזכיר בליקוטי מוהר"ן... או מחמת שבא"י אורו של הרבי יותר באתגליא... ולכן, עבור כל הפצה שרוצים לעשות שם, שיהיה 'כמו שצריך', נדרש האדם לוותר על כל חייו בשביל להפיץ, ואילו בארץ ישראל הכל יותר קל.

ר' איתמר: המניעות שהיו לנו על פעולות ההתחדשות וההתקרבות של הבחורים בארה"ב, היו קשות מנשוא. בשעתו, וכנסתי לעסוק בארגון שבתות התאחדות לבחורי החמד שבארה"ב, מיד אחרי היי"ט של פסח וסוכות. אף שמקודם לכן גם התקיימו שבתות רבים לבחורי ברסלב בארה"ב, אך אני נכנסתי ורציתי לפתח אותם עוד, להכניס עוד רוח של התחדשות והתעוררות בין הבחורים וכו'.

יום התפילה העולמי. ברכת הנחל מונסי - למען קיבוץ ראש השנה תשפ"א באומן

לרביז"ל ולא הסתפקת בזה, אלא גם התחלת לעסוק בהפצה: הנה בית מדרש חדש, ולוית לשם כך כספים, כאשר לכן אתה טרוד בהשגות כספים, מה שגחל ממך אף את מעט יישוב הדעת לעבודת ה' שהיה לך... עלה בי צער על הכנס שכעסתי מקודם, ויחד עם הביזיונות שהיו מנת חלקי מול קרובי משפחתי ברחוב, הכל יחד שבר אותי לרסיסים, הרגשתי שאיני מסוגל יותר. אבל דווקא היא היא שעמדה לי, ב"ה בזכות ההרגשה שאין לי שום עתיד באמריקה, עליתי בהמשך לא"י. רביז"ל סיבב איתי כך שאף פעם לא אכנס לתוך ה'ריבוע', לתוך ה'מסגרת' של 'כמו כולם', כי לפעמים דווקא כשמונחים במסגרות, מרגישים שזה הסוף של עבודת ה', ולא יודעים כמה היא עוד גדולה ורחבה, ועמוקה מני עומק.

וכשהמסגרת היא כל התכלית, אז כשנופלים ממנה חלילה מאבדים את כל הטעם בחיים היבשים הללו, והרי לא מאמינים שיש חיים אחרים... ממילא אח"כ כבר יוצאים לעבודת פרך בערב תאמר מי ייתן בוקר וכו'... וב"ה מסבב כל הסיבות ראה בעיני, והביא אותי להיחזק כביכול מן ה'מסגרת', עד שזכיתי עי"ז לצאת מן המסגרת של מיצרי המקום והגבול באמת, ולעלות לא"י שזה דבר מופרך ורחוק מאוד מכל 'אנשי המסגרת' שבחול"ל... ב"ה שזיכני ה' יתברך גם כאן לעסוק הרבה בהפצת אורו ז"ל.

ר' אשר מרדכי: כמובן שמסירות נפש על עסק ההפצה, הוא גם דבר שאי אפשר לומר בו הוראה לרבים, וכל אחד צריך לידע הכוחות שלו, אך אשרי הזוכה לזה, ושוב כל המניעות כדי לקרוב עוד נפש מישראל להאמת.

הכלל הוא: "אין הדבר תלוי אלא ב"י", בכל פנייה שאתה פונה, בכל מקום שמסבב כל הסיבות הביא אותך, תחשוב מה אפשר לעשות בשביל רבינו, הרבה פעמים עם קצת הארת פנים אפשר לקרוב המון, והעיקר לא לשכוח אצל רבינו הכל הולך רק עם הרבה תפילות, פשוט להתפלל, להגיד להקב"ה "הרי אתה יודע כמה רחמנות יש על יהודים שלא יודעים מאור כזה" וכו'.

ר' איתמר: הסטרא אחרא נלחם בהפצה בכל הכח! אני זוכר שהיו לי אז ייסורים ובלבולים קשים כל כך, על כך שאני לא מצליח לגדול בעבודת ה'. ליצר הרע לא אכפת שום דבר, אפילו שהאדם יהיה למדן ועובד וכו' העיקר שלא יעסוק בהפצה, של ישמש את הרב, שלא יהיה מהאפויים בליבו.

נחזור לעניינינו, בעניין התפתחות הפצת אור רביז"ל בארה"ב. אכן מיד לאחר פתיחת ביהמ"ד החדש הייתה התערוררות לטובה, ושמעו של ביהמ"ד יצא למרחוק, עד שר' דוד צייטליץ שהיה מוקני אנ"ש, היה מגיע פעמים תכופות לביהמ"ד כאשר הוא מנמק זאת, שגם הוא מרגיש שבלי התחדשות ופרישקייט, כל עניינו של רבינו נדמה כעץ-יבש בלי שום חיות ח"ו. חשוב להדגיש, שגם בביהמ"ד הישן ערכו פעילויות, אבל הרגשנו שזה היה יותר שיתאימו לברסלבר מבית, עכ"פ אנחנו שהאש של רבינו בער בקרבנו רצינו לקרב נפשות וכו'...

כך התנהלו פני הדברים בשנים תשס"ה עד תשע"א, כאשר למרות כמות ה'מקורבים' הגדולה, כמות האברכים לא גדלה משמעותית, משום שבי"ה רבים זכו לעלות לא"י... וב"ה אחרי שעליתי לא"י הרגשתי בחוש את מה שרביה"ק אומר שבא"י יש 'ניצחון המלחמה', ואין את הכבודות העצומה שיש על כל פעולה שרוצים לעשות למען שם רביה"ק בחול"ל וב"ה נודע לי שגם כאן אפשר ואפשר לעסוק בהפצה, זאת באמצעות החבורות שנפתחו לבחורי חול"ל הלומדים בא"י, וכפי שנספר בהמשך.

יש עוד משהו מופלא שברצוני לציין, כאשר רציתי לעלות לארץ ישראל היו כאלו שאמרו לי שאסור לי להפקיר את ההפצה שאני עושה פה וכו'. בסוף כשעליתי לארץ ישראל זכיתי ליטול חלק חשוב בייסוד חברת 'אור הצדיק', ולמעשה הבחורים שעברו דרך אותה חבורה חזרו לאמריקה, שם הם אחראים לחלק עצום מההפצה בכל האזורים. מכך ניתן ללמוד, שלא תמיד האדם יודע מה באמת יעשה את ההפצה הכי גדולה, הוא צריך לעשות את הנוכח בעיניו, והשאר יעשה השי"ת.

ר' יהוסף: אפילו קו הטלפון של 'מערכת ברסלב', התייסד כלל כתולדה מתחברת 'אור הצדיק', והוא הרי כיום מרכז ההפצה הכי גדול בארה"ב בחסד ה'. 'אור הצדיק' בארץ ישראל

כיצד אכן התייסדה חברת 'אור הצדיק' המפורסמת כל כך?

ר' איתמר: בתחילה ייסדו יחד עם פניצי רובינסון שהיה כח אדיר של ארגון ההפצה, סעודות ביו"ט שני לבחורי אנ"ש. בנוסף הייתה חבורה ביחד כל שבוע, לאחמ"כ העברתי את החבורה להר"ר נחמן יוסף ויטריאל שליט"א. אח"כ רציני לעשות ב'שול' כל שבוע שיעור שבועי כדי ליצור סיבה מעניינת לבוא

צריך לדעת שבכל מקום, בפרט בארה"ב, לא רק כשעניינו של רבינו היה בבחי' ארץ לא זרועה, אלא גם עד עצם היום הזה, כל מי שרוצה לעסוק בעסק ההפצה, צריך לזה מסירות נפש גדולה מאד. אך למסירות נפש הזאת אפשר לזכות, רק כאשר מאמינים אמונת אומן בעומק גדולת עסק הפצת אורו הק, רואים ממש בחוש שכל מי שרוצה להיכנס בעבודת הקודש הזאת מחויב למסור נפשו, ולומר "רבינו, הנני", מוכן ומוזמן לעשות רצונך!

מסירות נפש להפצה

ר' יהוסף שווארטץ: אני רוצה להתייחס למה שאמר ר' איתמר. זה לא שאין באמריקה החומרית עניין של 'מסירות נפש', להיפך, במסירות נפש, אמריקה על כל אנשי ה'בינועס' שלה, מקבלת את המקום הראשון! השאלה היא רק על מה מוסרים את הנפש... באמריקה שם הממון הוא המציאות, וכל המציאות והיישות ה' יצילנו... ולכן "כדאי וכדאי" לדעתם הרעה 'למסור נפש' ועבוד עבודת פרך מצאת החמה ועד צאת הנשמה... עבור ספק רווח ממון. מהסיבה הזאת, כאשר אומרים באמריקה לאחד: בוא למסור נפש על ה'ר"ה של רבינו, הרי זה אצלו כרחוק מרחק ממערב, כי אצלם אומן ר"ה זה 'מציאות', ורחניות זה לא 'מציאות'. ה' ירחם.

ר' איתמר: המסירות נפש של אלו שיוצאים לעסוק בהפצה וכו' היא ממש בפשוט של הס"מ, רואים איך שהוא מחליש דעת בעסק ההפצה באופן נורא! אני יכול לספר הרבה בנידון, אך לדוגמה בעלמא: היה זה בעת הקמת בית המדרש החדש בבורו פארק, שניים מחסידי ברסלב שבדיק עזבו את מקום עבודתם והלכו מובטלים באפס מעשה, באו לביהמ"ד, ישבו והתחילו לעשות שחוק והיתול, חוכא ואיטלולא מכל ה'דמיונות' של המקורבים החדשים שבאו להרים את קרן רביז"ל, בארץ לא זרועה.

גם אני הייתי שם באותה שעת בוקר מאוחרת, ולפתע לא יכולתי לסבל עוד את דברי הבלע. אמרתי להם; אם אין אתם עוזרים ומועילים לבנין ביהמ"ד ולעסוק בהפצה - ניחא, אבל למה לכם לדבר סרה באברכים היקרים, אשר חושבים ופועלים למען פרסום שם הצדיק?

אח"כ יצאתי מביהמ"ד, והנה אני רואה כמה ממכרי, אנשים חשופים ויודעים, שהיו מצפים מאברך צעיר כמוני לשבת וללמוד בכלל בשעה הזו... ואז נכנסה בלבי חלישות הדעת עצומה: הנה תראה איך ירדת וירדת, בגלל שהתקרבת

לביהכ"ס בכל שבוע.

בהמשך נראה היה שעדיף יהיה לפתוח במקום חדש, שם לא יהיה בעייה לזרים לדרוך, וכך יבואו יותר אנשים. התחלנו לעשות שיעורים בביהכ"ס 'באר שבע' א"ח מצאנו בית מדרש במאה שערים, ואחר כך דוקא אותנו משם ואחר כך מקום אחר וכו'.

בהמשך הייתה השבת הראשונה. בזכות כמה בחורים, שהלכו באחת החתונות הגדולות שהיו בברסלב, והלכו לאסוף מכל הגבירים שהיו שם, כמו שמובא במעשה מהבעטליס וכו', וכך התחילה סדרת שבתות שהפכה את העולם.

כך הכל נמשך עד לאדר תשע"ו, אז החלה פריחת החבורה במלוא עוצמתה. שוכנו מקום חדש השיפוף עלה 20,000 והשכירות עלתה כל חודש 6,000 אז אפילו לא היה לי טלפון רק טוקמן אליו חזרו הקבלן וכו'. היה שיעור אחד באידיש ואחד בעברית.

תליתי מודעות בכל ירושלים שיש שיעור בתורת רבי נחמן מברסלב. כדי להגדיל את ההפצה, ידעתי שלא כל אחד יבוא לשיעור, הוספתי בכל מודעה ציטוט מהרבי שיהיה לכל אחד אפשרות לטעום מהאור של רבינו.

ברסלב זה 'מרה שחורה'?

ר' אשר מרדכי: סיפור התקרבות שלי, הוא סיפור ארוך מאוד, ואין כאן מקומו. כעת אספר רק כמה דברים מהסיפור, ששייכים לעניין ההפצה.

היה זה בבחורותי בעצם יום הפורים התקשרתי לאחד מהחברים שלי, שיהיה לי עמו קשר עמוק בעבודת השם, וביחד חיפשנו וכו', עד שכבר היה לנו קצת קשר עם ברסלב. וכאמור, הוא מתקשר אליי באמצע פורים, ואומר לי בהתרגשות: "מצאתי פה ברסלב'ער אינגערמאן!!" (-אברך ברסלבאי), הוא נתן את הטלפון לאותו אברך ואני שוחחתי אתו בארוכה על ברסלב. שאלתי, והוא ענה לי וכו', בהמשך שאל אותי אותו אברך, אם שמעתי כבר על הקו של חבורת 'אור הצדיק', ונתן לי המספר, והתחלתי להקשיב לשיחת חברים בקו.

התועלת שהייתה לי מלשמוע את השיחת חברים היה, כי כאשר התחלתי לטעום מעט מן האור, וללמוד מעט בספרי רביה"ק, ולא הכרתי עדיין חסידי ברסלב בפועל, חשבתי שברסלב זה מרה שחורה ח"ו, כי אני היה לי כאלו שאיפות להיות מצדיקי הדור וכו'... 'עם זאל עפעס אויסוואקסן פון מיר' (-שמשהו יצמח ממני), ואילו רבינו רוצה להאיר בנו אור של אמת, לעבוד את השם, ולעשות רצונו יתברך בלי שום חשבונות.

קשה לי להסביר את עומק השבר שהיה לי... רבינו מראה לעובד השם הכי גדול, איך כל העבודת השם שלו זה מלא פניות וכו', כמובא בשיח שרפי קודש סיפור מהגה"ק מראדזין בעל התכלת ז"ל שבפעם הראשונה שלמד בספה"ק ליקוטי מהור"ן, התבטא בזה"ל: "רבי נחמן, מה החידוש שחולקים עליכם, מאחר שאתם משפילים את הגדולים במעלה ומראים להם שעדיין הם רחוקים מהשי"ת, ולהיפך לקטנים במעלה אתם מראים שהם קרובים וסמוכים להשי"ת..."

היה קשה לי לשמוע את הנוסח הזה, ובתחילה זה נראה כמו איזה מרירות וכו', כיון שבאמת לא הכרתי בכלל את חסידי ברסלב, ועד כמה רבינו נמצא בתוך החיים שלהם וכו'. וכאשר הגעתי לקו של 'אור הצדיק', שהיה אז בעיקר קו לשיחת חברים, גיליתי לתדהמתי איך שהברסלבר'ס שם בקו שם שמחים ומאשרים כל כך. כל הדעה שמישהו השאיר שם הייתה מסתיימת במילים: "זייט פריילאך" - תהיו בשמחה.

על אף שאם הייתי רוצה לנסוע הייתי צריך לארגן בעצמי

את הכסף, אבל משהו אחד כן

עשיתי הייתי עושה טבילה אחת

נוספת במקוה כדי

שאזכה להיות באומן בראש השנה

בכלל, כולם שם ביררו נושאים יסודיים, ונדהמתי לראות את העומק והבהירות של התשובות שעלו שם. לא היה שם חשש שתישארו איזו שאלה ללא תשובה, על הכל היה להם ל'ברסלבר' הללו' מה לענות... גם אני עצמי נמשכתי אל השמחה הזו והתחלתי להשתתף בדיונים שעלו בקו.

יום אחד הגיעה לידי מודעה בה הופיע ידיעה על אחד בשם ר' איתמר לייפער שעומד לדרוש, הבנתי מיד לפי השם שזה חייב להיות בן לוי שלט אדמו"ר נדבורנה, שהם קרובי משפחה שלנו, ולא הבנתי מה הוא מחפש בברסלב.

העניין הזה סיקרן אותי והתחלתי להקשיב לשיעור בקו הטלפון במהלך הניקיונות לפסח, וכך שמעתי את השיעור, והשיעור ההוא תירץ לי הרבה מהשאלות.

בסוף השיעור הזה חייב אותי להכיר בברסלב כמקום שאולי אני צריך לעבור אליו לגמרי, ולכן מחקתי אותו בכעס מהגג. במקומו התחלתי לשמוע שיעור אחר, בעודי הולך רגלי הביתה, בשעת לילה מאוחרת. השיעור היה של רבי מייזל בידרמן שליט"א, אותו הייתי רגיל לשמוע במשך שנים ארוכות. לתדהמתי, המילים הראשונות אותם הוא אמר בתחילת השיעור היו: ר' נחמן מברסלב מספר... 'מה קורה פה?!' שאלתי את עצמי. 'כבר שבע שנים אני שומע את השיעורים שלו, ולא זכרתי שהוא הזכיר בשיעורים את ר' נחמן... הרגשתי שאני מקבל מכה בלב, שמישהו מנהל אותי למעלה.

בהמשך נוצר לי קשר חזק עם האברך ר' שמעון הלל פרנס שהיה גם הוא מהמפציצים של חבורת אור הצדיק, הוא פגש אותי בבין הזמנים בבית המדרש סאטמאר במאנסי. הוא ניגש אליי כל פעם ושאל אותי כל מיני שאלות, העיקר לתפוס קשר אישי, וכך הוא 'סחב' אותי לאט לאט. לאחר תקופה קצרה, אף שעוד לא הייתי ממש מקורב, התחלתי כבר להפיק ספרים ועלונים בלי סוף. זה היה רוח הדברים שקיבלתי אז מהחבורה. אחרי בין הזמנים חזרתי לשיבה, אחרי שיחות חברים של שעות שערבנו בבין הזמנים. ליד הישיבה התגורר הר"ר יוסף מענדל הוס מיקורי אנ"ש במאנסי, הוא איפשר לנו להסתובב במרתף ביתו, וישו, המושכנו את החבורות במשך הזמן. שם ערכנו חבורות, ולמדנו ספרים. התחלנו גם לערוך נסיעות לפעלד כל יום שישי.

ר' איתמר: אם בהפצה עסקינו, חלק מהשמות שר' אשר מרדכי הזכיר במהלך השיחה הם אנשים שזכיתי שהיה לי חלק בהתקרבותם לרבי. ובעוד שהיו בחורים שקירבתי שהייתי בטוח שהם יהיו משהו גדול בסוף לא יצא מכך כמעט כלום. ולעומתם היו כאלו שלא חלמתי עד היכן הם יגיעו וכמה עוד הם יקרבו לרבי. אני לומד מכך שצריך להשקיע כל מה שאפשר והתוצאות הם מן שמיא.

פה אשב כי איוותיה

ר' אשר מרדכי: אחרי שהתארסתי הגעתי לארץ ישראל, היו כמה דברים שתפסו אותי שם, אבל מה שהכי תפס אותי, ואני פונה כעת למי שיכול לחדש את זה, היה טנדר לפעלד בשמונה בערב, אותו ארגנו בחבורה של אור הצדיק. בפעם הראשונה שהגעתי לפעלד, ליד קבר שמואל הנביא, הסתובבתי שם במשך שעה באורות שכלאה, ובסוף ההתבודדות החלטתי: פה אשב כי איוותיה.

מאז עשיתי שעה התבודדות כמעט בכל יום, כשעיקר ההתבודדות שלי הייתה על כך, שאני רוצה להתקרב לברסלב, אבל ביקשתי ש'ברסלב לא תעשה אותי משוגע וכו', אז עוד היה לי איזה התנגדות, וספיקות ופחד בלב. אבל באותה התבודדות פשוט הרגשתי שאני חייב להיות ברסלב בתכלית, ואין ברירה אחרת. ולכן בקשתי מה' שיעזור לי להצילח בדרכי

מוכח בספר
שחור ע"ג
לבן שהיו
גם היו
צדיקים,
קדושים,
גאונים,
ומפורסמים
מכל גוונים
הקשת
של מאורי
היהדות
החרדית
בכלל
והחסידית
בפרט מאז
פטירת
רביז"ל ועד
ימינו ממש,
שהוקירו
והעריכו
את רביז"ל
ומשנתו

לשלהבת שמאירה את כל הגולה.
כיום אני יכול לספר סיפורים על רבנים ומשפיעים חשובים
מחוץ לברסלב שמאייזים לקו בהיחבא. כמה מהם אפילו
נותנים לקו כסף כל חודש...
פעם הייתי במירון בימי ל"ג בעומר ואיזה אדם חשוב מארה"ב
שמע על קולי שאני מהמערות, והוא אמר לי: אתה יודע
שהפכת לכלום את המבט על ברסלב?
ב"ה אנתנו כבר נכנסים לשנה הרביעית שהקו פעיל, חסדי
השם, כהיום יש לנו כבר משרד מסודר, יחד עם עוד שני עובדים
שעוסקים במלאכת הקודש.
כיום, ישנם יותר ממיליון דקות האזנה בכל חודש! יותר מ
2500 אנשים מתקשרים לקו בכל יום!!! וכמוכן יש זמנים כמו
עכשיו לפני ראש השנה וכו', שיש הרבה יותר מאזינים מאשר
בימי שגרה.
יש דור חדש באמריקה של חסידים ברסלב, בזכות כל פעולות
ההפצה, ובזכות עוד הרבה פעולות שנעשות על ידי רבנים
וטובים, והם שילהיבו את האש עד לביאת משיח במהרה.

אומן אומן ראש השנה

ר' יהוסף, מה החלק שלך בפאזל הגדול הזה?
ר' יהוסף: אני בכלל נולדתי לאבא חסיד ברסלב, שאף נוסע
לאומן בראש השנה. אמנם, אבי לא לקח אותי לאומן, אך כבר
בשנה בראשונה אחר הבר מצווה, שהייתה כמה שבועות לפני
ר"ה, 'תפס' אותי חשק חזק לנסוע, והחלטתי מעצמי לשלם את
הכרטיס, לא נסעתי בתור חסיד ברסלב, כי אם כמו שנוסעים
לליד'ענסק. אך הניצוץ שבי כבר נדלק, וקבלתי חשק לנסוע
גם בשנה שלאחריה.
במשך השנה הקרובה לא עשיתי כלום בשביל לנסוע
לראש השנה, על אף שאם הייתי רוצה לנסוע הייתי צריך
לארגן בעצמי את הכסף, אבל משהו אחד כן עשיתי הייתי
עושה טבילה אחת נוספת במקווה כדי שאזכה להיות באומן
בראש השנה.
באמצע השנה, בתוך כדי שאני עוסק בניקוי בית המדרש
של סבי, נוגש אליי סבי ושואל אותי, מה אני מתכנן לעשות
בפרוטות שקיבלתי עבור העבודה. או אז נפל לי רעיון אדיר:

הישרה של הרבי וכו'.

בהמשך ביליתי עם החברים של חברות 'אור הצדיק', ובזכות
כן אף נסעתי לשבת של החבורה. בשבת היו רבים מיקירי
אנ"ש, והאווירה הייתה כל כך טובה. פתאום הבנתי שברסלב
זה בכלל חסידות נורמלית.

קודם לכן חששתי כל כך להתקרב, על אף שידעתי ששם זה
המקום היחיד שמדבר אליי, אבל, בכל זאת לא רציתי להתקרב
למקום של משוגעים וכו'. אך אחר השבת הזו הרגשתי ישועה
עצומה, הנה, ברסלב היא חסידות נורמלית ואני יוכל להישאר
ולהתחיות בה.

באותה שבת ראיתי מה נקרא אצל הברסלבר'ס "עבודת
ה" וזה היה כל כך מיושב ובמקום, עד שכלל לא הבנתי מה
הייתה הבעייה שלי עם ברסלב עד היום. זה היה החלק שזכיתי
לקבל ולהתחזק בזכות חברות 'אור הצדיק'... בזכות הארת פנים
והשקעה של כמה יהודים שהשקיעו במחשבה: איך מקרבים
עוד משהו לרבי'.

ואם כבר בהתקרבות עסקינן, אני לא יכול לתאר כמה
מההתקרבות שלי היה תלוי בזכות הארת פנים של כמה
אנשים שלא הכירו אותי כלל, רק הבינו שכנראה אני מקורב
ואני צריך את החיוך הזה. באומן בראש השנה ששם כידוע זה
מאד נצרך, וכך גם בכל שלב, צריך לזכור שהמקורב משתוקק
לקצת הארת פנים, וכשנותנים לו את זה זה יכול לשנות את
כל התמונה ממש.

לכבוש את העולם

ר' אשר מרדכי: אחרי נישואי חזרתי לארה"ב, והסתובבתי
קצת בבדידות במשך תקופה, לא היה אז מצב של מקורבים
ולא היה הרבה פעולות לענין רבינו. החלטתי שבמקום שאין
אנשים השתדל להיות איש, ואז התחלתי לארגן דברים בעצמי.
אני זוכר את הפעם הראשונה שעשיתי חבורה, קראתי לר'
מנחם לנדסמן, שהיה אז בארה"ב, הזמנתי כמה אברכים, אבל
בסוף אף אחד לא הגיע, הגעתי לחבורה והיא הייתה שיחת
חברים שלי איתו לבד.

בהמשך, עלה בי רעיון חזק, חשבתי לעצמי, הלא בעצם
יש כבר כל כך הרבה הפצה, ואם כן צריך רק להנגיש את מה
שכבר יש לכלום. התחלתי להפיץ קונטרסים שאחרים הדפיסו.
יום אחד הקשבתי לקו של חברות אור הצדיק ושם שמעתי
שיחה עם הר"ח ר' נתן דוד שפירא ז"ל, הייתה זו שיחה
בענין 'תמימות ופשיטות' והיא עוררה אותי מאוד לעבודת
ה' בפשיטות. לאחר מכן עלה לי רעיון להקים קול לפגוע עם
שיעורים וראיונות עם זקני אנ"ש וכו'.

התייעצתי על כך עם ר' איתמר, והוא הזהיר אותי שאדע
שעבור כך אצטרך להקדיש את חיי. אז עוד לא הבנתי מה
הוא מתכוון, זה היה נראה לי משהו נורא פשוט, וכך, יצאתי
לדרך כשאני מתבסס על הקו של 'חברות אור הצדיק' שהיה
מוכר מאד. והתחלתי לפתח אותו עם שלוחות עדכונים ועוד.
את הנקודה של הקו, ארצה לסכם בכמה מילים. בעצם, כל
הקו בנוי רק על רצונות, תפילות, ובעיקר מסירות נפש. כל מי
שעוסק בהפצה יודע שכן זה עובד, כמו שר' איתמר הזכיר
בתוך הסיפור שלו. וכפי שכותב מוהר"ת עצמו: "יש בזה הרבה
לספר מעוצם רבוי המניעות שהיה לי בלי שיעור בכל תנועה
ותנועה ובכל עובדא ועובדא של רביז"ל, ועדיין איני יודע מהיכן
קבלתי כח לעמוד נגד מניעות כאלו אשר קשה לסבלם..."

בכל שנות קיומה של ברסלב, תמיד היו בעלי מסירות נפש
שהמשיכו את ענייני של הרבי עוד ועוד, העובדה שהיום
יש מנעם בכל מושב בא"י בית נכסת של ברסלב אינו מגיע
מהאוויר, כל אחד נתן עוד קצת משלו, עד שהניצוץ הפך

ואופן לוותר אפילו על תפילה אחת בבית כנסת ברסלב. בהמשך התחוללה שריפה בבית הכנסת והשבתה את המקום, מה שחייב אותנו לחפש מקום אחר להתפלל בו בשבת.

בימות החול היה גם איזשהו מנין, אבל עדיין לא מצאתי את מקומי, מקום בו אני יכול להתחזק ולהתגלות בעבודת ה'. למרות שתמיד הלכתי רק להתפלל בברסלב, גם אם לא הרגשתי ששם אני מקבל את האור של הרב.

לפעמים אנשים לא מוכנים להתפלל במקום שלא מדבר אליהם, כיון שהם מרגישים שזה מקרר אותם, אבל אצלי זה היה בדיוק להיפך, דווקא מכיון שהגעתי למקום שלא מספיק נהייתי בו, והמשכתי לבוא בכזו עקשנות, הרוחתי שהתחלתי להשקיע איפה שהייתי להוסיף עוד אור וכו', ועוד, שכל הזמן חשבתי האם אפשר לפתוח מקום חדש ומה עוד אפשר לעשות כדי לאגד את כל האברכים הצעירים יחד.

בפסח תשע"ט החלטנו כמה אברכים צעירים, שחייבים למצוא מקום להתפלל יחד. בשלב הראשון התחלנו לאכול סעודה שלישית יחד, בבית אחד החברים, אפילו ללא מנין. בהמשך, הבנו שחייבים למצוא מקום שיהיה שלנו במשך כל היממה, שם נוכל לבלות מתי שנרצה ביחד כל החברים ולעשות שם סעודות בקביעות.

מצאנו איזה משרד להשכרה, ואך בדיעבד הוסכם שנוכל לקיים שם סעודה שלישית בשבת. ואז הוחלט על השם 'מעיינות הנחל'. מנחה התפללנו בבית הכנסת קרוב, ובהמשך אף היה לנו כבר מנין למעריב במוצאי שבת. כל מי שנפל שם אפילו פעם אחת 'נשרף' ולא עזב את המקום, קשיים אחרים שהתהוו במשך הזמן דחפו אותנו עוד ועוד, מה שהביא אותנו להתפלל גם בלילה שבת באותו משרד מאולתר.

לבית הכנסת המרווח בו ממוקם בית הכנסת כיום, זכינו בהשגחה פרטית מופלאה, ואספר: פעם כאשר הגיע אחד ממשפיעי אנ"ש לאמריקה תכננו שבת גדולה, והבנו שלא שייך לעשות אותה במשרד הקטן בו היינו. לכן שכרנו מקום מיוחד ואף תלינו מודעות ברחבי העיר.

למעשה, המשפיע התעכב בדרכים ונאלץ להיכנס למונסי לשבת כדי לא לחלל שבת. כמה אורחים חשובים שהגיעו במיוחד ממונסי התאכזבו, חו הייתה מכה גדולה מיד עם הקמת המקום.

מייד אחרי זה חטפנו עוד מכה, כאשר מצאנו מקום מיוחד לשכור עבור בית כנסת רחב ידיים, וברגע האחרון ביטל המשכיר את החוזה. השבר היה גדול, אבל בסוף דווקא מכך התחילה הבנייה הגדולה, המשכיר איתו רצינו לסגור חזר אליו מחוסר ברירה, הוא ניסה להשכיר את הדירה למישהו אחר אך ללא הועיל, ולכן חזר אליו לבית ברירה.

מאז הכל היסטוריה. בית הכנסת הפך לשם דבר, כל מי שרק טעם איזה תפילה או התנסות בבית הכנסת לא מפסיק להגיע עוד ועוד. מקורבים רבים כבר התווספו אליו, ואורו של הרבי הולך וגדל מיום אל יום.

כל אחד צריך ללמוד

ר' איתמר: אמנם ב"ה עסק ההפצה הולך ומתרבה, אך עלינו לזכור איך כל זה התחיל, ואיך אף לפני שנים מועטות היה כל עסק ההפצה במקומות מסוימים שואף לאפס... ובכל זאת נכמרו רחמי ה' על היושבים בארצות ההם, וגילה להם מאורו של רבינו ז"ל בדרכים נפלאים ונעלמים מאוד, וא"כ יצא מכאן מוסר השכל שגם אם כל אחד במקומו, נדמה לו ששם בוודאי כבר לא יאיר אור רביז"ל כי כולם רחוקים כ"כ מן האור כל אחד מטעמו ונימוקו, אזי יזכר נא בארה"ב וכי ועוד מקומות ששם היה כמעט כלאחר יאוש, וב"ה שעזרנו, וכמו"כ יהיה בעז"ה בכל מקום שיהיו שם בעלי מסירות-נפש, שיזכו לראות סיעתא דשמיא מופלאה, חוץ מהשכר המובטח לעתיד לבוא לכל מי שמסר נפשו בכדי לקרב נפשות ישראל לאביהם שבשמים, וה' יחנו שיוודע בחושך פלאך וצדקתך בארץ נשירה גם באופן פרטי, אצל כ"א במקומות החשובים אצלו... שיוודע שם אור ה' ובזכות העצות הק' שמקבלים מהצדיקים יזכה כל אחד לשוב אל ה' באמת, ולחדש עליו ועל כל בית ישראל שנה טובה ומתוקה, אמן.

ר' אשר מרדכי: אני רוצה לסיים עם קטע של ליקוטי הלכות שראיתי היום, בהלכות ר"ה הלכה ו', רבי נתן כותב בזה הלשון: "ועל-כן כל מה שנותנין לו וכן מי שטורח בגופו לשמשו ולהתקרב אליו, כך מקבלין ממנו אלפי אלפים ורבי רבבות יותר בעולם הזה ובעולם הבא". אשרינו שזכינו. ///

הרי אני רוצה לנסוע לאומן, הנה עם הכסף הזה אוכל לנסוע... ואכן בשנתיים הקרובות נסעתי עם הכסף הזה לאומן, זאת על אף שכלל לא הייתי אז חסיד ברסלב. הייתי בכלל מקורב לאדמו"ר כלשהוא, אבל לאומן חשתי משיכה בלתי מוסברת.

אבי הוא עובד ה' לא רגיל, הוא יושב ולומד כל היום ובקושי ישן וכו', וכל הזמן הייתי רואה את העבודה שלו וחשקתי להיות כמותו. אך ככל שעבר הזמן ואני ראיתי שאני לא מגיע לשום מקום, כשאני נמצא במקום כל כך גבוה. דווקא זה היה מה שגרם לי לחפש מה תהיה התקווה שלי.

יום אחד איה ה' לידי מספר טלפון של אחד הקוונים בברסלב, ושם הייתה הפעם הראשונה ששמעתי שפה ברסלבאית, התחזקות ותקווה וכו'.

בהמשך, שמעתי קו פרטי של חסיד ברסלב יקר, בו הוא שם שיעורים שונים של משפיעי אנ"ש כהכנה לראש השנה, ועקב כך שממילא נסעתי, נהייתי מאוד שיש לי קצת תוכן, התחברתי קצת לעיני, והתחלתי אפילו להתלהב.

עד היכן 'אור הצדיק'...

מאז התחזקתי בברסלב לאט לאט, אך עדיין את הכל עשיתי לבד, לא היה לי היכן להתפלל עם עוד חברים וכו'. עד שפעם אחת החלטתי שאני יקום בעצמי חבורה, היה זה אחרי שעסקתי קצת כבר בהפצה וכו', וממחשבה למעשה, ביקשתי מקורב משפחה שהיה חם לעניין שייכן לי מודעה שאוכל לפרסם, והוא שלח לי אותה כעבור מספר ימים.

מה שקרה מאז, היה מעשה פלא. כיון שהיה זה בתקופה בה חבורת 'אור הצדיק' הייתה לשם דבר, החליט מי שהחליט לשים על המודעה את הלוגו של 'אור הצדיק' ואף למטה את הטלפון של הקו שלהם.

בשבילי זה היה ההתחלה של ההתקרבות השלימה... כמו שר' אשר מרדכי סיפר מקודם, הקו הזה היה משהו שבכא את כל מי שרק התקשר אליו.

האור שתפס אותי אז היה כל כך גדול, הוצאתי מהגניזה כל משהו שהיה שייך לברסלב ופירזתי אותו על השולחנות, כל כך רציתי להאיר לאחרים מהאור ממנו טעמתי...

עד אמצא מקום לה'

לאחר נישואי התגוררתי בקרית יואל. בתש"ע הקים במקום ר' מנחם פירטה את בית הכנסת החדש בקרית יואל, שהחל למשוך אליו מקורבים, אבל אז הוא היה פעיל רק בשבתות. ואילו אני החלטתי שאני לא הולך בשום פנים

והחזיקו

'שיחת חברים' נלכבת ומרתקת בעקבות יסוד והקמת ארגון "החזיקו" והשבת הגדולה וההיסטורית שהתקיימה בחודש מנחם-אב ביישוב שעלבים בהשתתפות רבני וחשובי אנ"ש שליט"א • החלום שהפך למציאות, האחדות המופלאה, והתחושות הנרגשות של מאות המשתתפים והחזון הלאה • רק החזיקו עצמכם יחד

באומן בר"ה הוא לא יצטרך לחפש את עצמו, לאיפה ללכת, אלא תהיה לו קבוצה גדולה שהוא משתייך אליה, יש לו את הסביבה שהוא מרגיש שם בנות. כל זה שבה את ליבי, וה' יעזור שזה ילך ויפתח הלאה.

ר' מאיר מנדלאיל:

אני ב"תת מודע" כבר איכשהו השלמתי עם המצב שלנו בברסלב. עד לא מזמן עוד היו אירועים וכנסים גדולים, כמו סיומי ליקוטי מוהר"ן הגדולים, שבהם גם אברכים כמונו הרגישו שייכים ומחוברים. אבל בשנים האחרונות נהיה מצב שכל אחד חי לעצמו. זה כמובן השתנה מעיד לעיר ומקהילה לקהילה, אבל בסך הכל היה חסר הקשר והחיבור בין אנ"ש. מי מדבר להכיר חסידי ברסלב בעיר אחרת, שזה כבר בכלל לא היה קיים. לא האמנתי שמשוהו יכול באמת להשתנות, בפרט שרבינו כבר אמר עלינו שאנחנו שלימוזלניקעס... המקסימום שייחלתי אליו היה, שלפחות ב"ביתר עליית" נצליח ליצור גיבוש בין האברכים, כפי שאכן כמה אברכים התחילו לארגן כאן בחודשים האחרונים.

כשראיתי את הפרוספקט הראשון עם החזון של 'החזיקו' שהופץ בערב שבת בבתי הכנסת, זה הפתיע אותי מאוד, במשך כל השבת חשבתי רק על זה, עד כמה זה נצרך וחסר. ולכן מיד קפצתי על העגלה ואמרת לי לעצמי: חייבים שדבר

הלכנו לחבורות, שזה בעצם היה החיבור השבועי לרבינו. אך הורגש צורך גדול לפתוח מסגרת בלשון הקודש להרבה מאוד בחורים שלא מצאו את עצמם במסגרות הקיימות. בסיעתא דשמיא התוכנית יצאה לפועל, בכך שהיינו מתאספים בבית הכנסת "אור אברהם", עשרות בחורים, מכל הישיבות הכלליות בירושלים לפני כל חג ומועד. דבר זה מאוד גיבש וחזק את הבחורים, היה שם את כל הסגנונות, זה נתן לכל אחד פינה חמה לעבודת ה'. ואגב ארגון זה בגלגוליו השונים עדיין ממשיך עד היום.

אחרי החתונה באתי לגור בברכפלה, וב"ה הקמנו חבורה של אברכים צעירים שכמובן היו בה עליות וירידות, כמו בכל דבר גדול בעבודת ה' שיש עליו הרבה מניעות. עם הזמן הציבור גדל והחלטתי שצריך להקים משהו יותר גדול, משהו שיחבר בין כולם - בין כל הסגנונות. ואכן בזמן האחרון אני מארגן אחת לתקופה חבורה גדולה, מגיעים לשם קבוצה גדולה של כחמישים אברכים, אני גם משתדל להביא דרשנים שיעניינו את כולם, שכולם ירגישו בנות.

כשפנו אלי מ'החזיקו', אמרתי לעצמי: הרי זה בדיקת מה שאנחנו מארגנים כאן, רק בצורה הרבה יותר רחבה וממוסדת, משהו ארצי שיאחד את כולם. כשיקום דבר כזה כל אחד ירגיש שהוא שייך למשהו גדול, כשהוא יהיה

איך כל אחד מכם רואה את עצמו קשור ל'החזיקו'?

ר' ישראל מאיר בוסקילה:

זכיתי ב"ה להתקרב לרבינו לפני כעשרים שנה, למדתי לפני כן בישיבות ליטאיות. מאז ועד היום זכיתי להכיר הרבה מקומות וזוויות בברסלב.

עם השנים התחדדה אצלי ההכרה, שכדי להפיח רוח חיים בהתקשרות שלנו לרבינו - לימוד הספרים ובקיום העצות, אנחנו מוכרחים לקיים בעצמנו 'זמקבלין דין מן דין'. אפילו אם לא זוכים בפועל לדבר אחד עם השני, עצם ההתקבצות וההתקשרות ביחד, נותנת לכל אחד תועלת גדולה, לקבל את נקודת החבר שתחזק אותו בעבודת ה' מה גם שמחתי מאוד לדעת אשר הרה"ח ר' נחמן רונפלד ה"ו הידוע בשיקול דעתו ובניסיונו רב השנים בתחום החינוך הצטרף והתמסר בכל ליבו למען הקמת וביסוס הארגון ותורם רבות בעצה ותושיה כל זה גם לי חשק ורצון גדול לפעולו להתחבר לעניין של 'החזיקו'.

ר' אורי שור:

כבר בתור בחור הרגשתי את הצורך בדבר כזה. למדתי אז בישיבת חיי משה בירושלים וכמובן

אינש יד רעדהן

כזה יצליח.

ר' הערשל רונגרטן:

אודה על האמת, כשהתקשרו לספר לי על 'החזיקו', הבנתי מרחוק שיש צורך בזה, אבל באופן אישי לא ממש הרגשתי שזה חסר לי. כן האמנתי לו שהרבה אנשים צריכים את זה, ונגשתי בתמימות לעזור ולסייע כפי יכולתי. בתור מקורב שזכה לגלות את האור של רבינו, אני מרגיש שכל פעם שאני מסייע לרבינו, שאני מביא לרבינו אבנים וסיד - בזה אני גם בעצם נוהן לרבינו אפס קצתו של הכרת הטוב על מה שהוא קירב אותי.

אך ככל שדיברתי עם אנשים וראיתי את הויק בעיניים שלהם, הבנתי שהרבה אנשים כבר חיכו לזה במשך שנים. הרבה אנשים ששמעו שאני קשור לזה אמרו לי מיד: אם מארגנים משהו אני מיד בא, אנשים שלא הייתי חולם שהם יבואו. הרגשתי שמדובר כאן במשהו נצרך מאוד, שגם אם בשלב זה - בתור מקורב שעדיין לא נמצא הרבה שנים בברסלב, אני לא מרגיש צורך בבית הזה, יתכן שביום מן הימים אני גם אצטרך אותו. אבל גם בלי זה, כשאנשי הצדיק צריכים משהו, בעצם רבינו צריך אותו, לכן החלטתי לרתום את עצמי לתת את האבנים וסיד שלי לרבינו.

ר' יעקב ברני:

לפני כעשר שנים התחלתי לשמש את רבינו - התמנתי להיות הגבאי בציון באומן. וממילא מותקף תפקידי יוצא לי לדבר עם הרבה אנשים ולראות מקורב את כולם - הן את הקבוצות המאוחדות בברסלב שמחזיקות את עצמם ביחד, והם מסודרים מכל הבחינות - יש להם חבורות

וכל מה שצריך. מצד שני אני רואה הרבה מאוד אנשים שלצורך הענין נקרא להם 'שקופים'...

כאלו שלא מוצאים לעצמם מקום. למקורבים חדשים זה נוגע שבעתיים, אפשר לראות הרבה מקורבים שבאים לאומן והם מקבלים בציון התעוררות והתחזקות גדולה מרבינו, וכשהם חוזרים לארץ, הם לא מוצאים את עצמם.

בחור בישיבה יש לו את החברים שלו, שאיתם הוא מדבר בעבודת ה', הוא יכול באמת להגיע לדרגות גבוהות. כשהוא מתחתן וכמו שאומרים "נזרק למים"... אם אין לו את ההמשכיות של ה'שיחת חברים', הקשיים של החיים יכולים להשכיח מהאדם הכל.

בדיק לפני שנה פגשתי אברך שמשום מה לא יוצא לו להיות עם אנ"ש, והוא סיפר לי בכזה שברון לב על המצב שלו שאין לו עם מי להתחזק בעבודת ה'. הוא אמר לי בכנות: מבחינתי עזבתי את ברסלב, אני לא מוצא את עצמי בברסלב. אני זוכר איך שזה כל כך צרם לי. כשר' נפתלי כהן בא ממש אחר כך וסיפר לי על כל הרעיון של 'החזיקו', אמרתי לעצמי: אוי אוי כמה שזה חסר! יש כל כך הרבה אנשים שלא מוצאים לעצמם מקום.

זה לא משנה איך כל אחד נראה בדיק, האם הוא מקורב או שהוא כבר כמה דורות בברסלב. הצד השווה שביניהם שכל אחד מבין את השני, והם לא מוצאים את עצמם בחבורות האחרות שקיימות בברסלב. דבר כזה כבר היה נצרך במשך שנים, ויש בזה הצלת נפשות.

בשהודיעו שהולכים להתחיל עם שבת, האם האמנתם שמהלך כזה

יכול להצליח?

ר' מאיר מנדלאיל:

האמת, הטלתי בזה ספק גדול, בהתחלה אף אחד לא ידע איך זה יראה, איך הציבור יקנה את הרעיון, כמה באמת יגיעו בפועל. אבל אמרתי לעצמי: אם מדובר פה בדבר שהוא כל כך נצרך לרבינו, אני מייד מתגייס לפעול במה שאפשר, בין אם זה יצליח ובין אם לא.

שנית, הרי אני לא צופה בשנים הקרובות שיקום עוד אחד בברסלב ויארזן כזה דבר, גם על 'החזיקו' הרבה אנשים עוד אמרו בהתחלה שאין סיכוי שייצא מזה משהו... לכן אם כבר קם אחד שמוסר את הנפש ומייסד כזה ארגון למעננו, חייבים לפעול בכל הכח שזה יצליח, כי אם לא עכשיו אימתי! וברוך ה' שהייתה כזאת הצלחה שאף אחד לא שיער, ה' יעזור הלאה.

ר' אורי שור:

גם אני, בהתחלה אמרתי לעצמי: למה מתחילים עם שבת? למה שאנשים יתנו אמן לצאת שבת שלמה עם ארגון שהם לא מכירים ולא יודעים מיהו ומהו. עד שאחרי כמה ימים התחלתי כן להתחבר לנקודה, הבנתי שכדי לגרום לאנשים שינוי בתודעה, שיבינו שקורה כאן משהו חדש, דבר כזה יכול לקרות רק משבת.

לאירוע ביום חול אנשים יכולים לבוא לאיזה חצי שעה וללכת, גם מי שכבר כן נמצא הוא לא תמיד פנוי ומרוכז במטרה, כמה אפשר להוציא מדבר כזה? אבל כשנמצאים שבת שלמה, בתפילות, בסעודות, ובכלל בשעות הארוכות של שבת אחה"צ, זה משהו אחר לגמרי. בקיצור, שיניתי כיוון ועשיתי הרבה

ר' ישראל מאיר בוסקילה:

בשבילי, עצם ההתקבצות של מאות אברכים מכל רחבי הארץ, שכולם באו בשביל מטרה אחת ויחידה, להתחדש ולהתחזק בעניין של הרבי, - כי וודאי אף שכל אחד לומד את הספרים ומתבודד, עדיין מציאות החיים יכולה לגרום קצת להירדם בעניין של הרבי. אבל כשבאים כל כך הרבה אנשים מכל הסוגים, גם אנשים שעובדים, וכולם אומרים בקול ברור: אנחנו לא רוצים להתפתות וליפול לתדמית העולם הזה, כל רצוננו הוא רק לקבל רוח חיים וחיות בעניינו של הרבי - זה היה הדבר הכי מרגש שהווייתו בשבת.

ר' יעקב ברנוי:

קשה לי להצביע על משהו מסוים, כל השבת היתה נפלאה ומרגשת, כל דבר הפתיע אותי יותר מהשני. בכל זאת אציין שתי נקודות שיותר התפעלתי מהם: הייתי אחראי על הטועמיה בערב שבת בזמן שכל אנ"ש באו כל אחד מעירו עם האוטובוסים והרכבים, וההרגשה היתה ממש כמו בערב ראש השנה, הרגשה של 'קייבו'.

הנקודה שנייה שראיתי היא, שבחצות הלילה נפגשו שני הכתות של רבינו, האחת שקמה עכשיו 'חצות', והשנייה שקיימה את דברי רבינו שאמר 'אברך יכול לכסוף בליל שבת כל כך עד שלא ידע להיכן עברה לה הלילה... הצד השווה ביניהם שרבים הלכו לפעל' ביחד.

הנקודה העיקרית היא, המחזה המיוחד שהתקיים בשבת אחה"צ זה ללא ספק הפאנל המיוחד והמרתק בהשתתפות כלל הציבור אשר האזין ברוב קשב לדוברים שהרחיבו על מטרות האירגון ופועלו ובפרט לדבריו הבהירים והנכוחים של הרה"ח הר"ד נחמן רוזנפלד הי"ו

שהסביר באריכות ובטוב טעם ודעת את הצורך החיוני בשייכות של כל אברך ברסלב'ער חסיד לחבורה שכזו המעוררת ומפיחה רוח חיים והתקשרותנו יחדיו לרבינו הק' וקיום עצותיו

ר' אורי שור:

זוהי ההרגשה של כולם... כל רגע ורגע מהשבת היה שיא... התפילות ביחד, הסעודות עם הדרשות הנפלאות של כל משיפעי אנ"ש. מיישור אמר לי: כאלו זמירות לא שרתי מאז הישיבה... ומעל הכל היה את ההרגשה של האחדות וההתקבצות ביחד, כל הזמן ראיית שגם הוא הגיע, וגם הוא, ממש 'כולם נקבצו באו לך'. כמו שיש 'יום כיפור קטן', היה לנו בשבת מעין 'ראש השנה קטן'... שמעתי שני אברכים שאחד שואל את השני: איך הולכים מפה לציון?... היה

כן רואה איך השבת יכולה לתרום לי ולכולם, אני אתן את האבנים וסיד שלי, ואת השאר ניתן לרבינו לנהל.

ר' יעקב ברנוי:

אני דווקא כן הייתי אופטימי. לפני כעשר שנים זכיתי להיות שותף בשבת של 'החברים', וכבר אז ציפתה לנו ההפתעה שבאנו עם משהו חדש, ובפועל השתתפו בשבת הזאת כמאתיים וחמישים איש. לכן האמנתי שגם עכשיו זה יכול לקרות. אבל וודאי שכזה מראה של 'כולם נקבצו באו לך' - אברכים מכל המקומות, איכותיים, מנובשים, זה היה מחזה מלבב מאוד.

ר' ישראל מאיר בוסקילה:

כמו שכבר אמרו, הצורך בדבר כזה כבר זעק במשך שנים. בתקופה שהתקרבותי לברסלב, ברסלב אז הייתה עדיין הרבה יותר קטנה וכולם הכירו את כולם, היו נפגשים כל הזמן ביחד. עם הזמן שברסלב כל כך גדלה וגדלה, כמה קהילות התארגנו לדאוג לעצמם, והם אכן מארגנים שבתות ואת כל הדברים האלו. מצד שני נוצר מצב שדווקא חסידי ברסלב הפשוטים, בפרט אם הם לא גרים במרכז ממש כמו ירושלים או בית שמש, דווקא הם אלו שנותרו ללא מענה. לכן מיד כששמעתי על השבת, הייתי בטוח שהציבור אכן יעוט על המציאה. כפי שהזכירו בשבת, התקיים בנו הפסוק 'אשרקה להם ואקבצם', תיכף כשהושמעה הקריאה על השבת, מיד כולם ארזו את מטלטליהם ובאו.

ממה הכי הופתעתם? מה היו רגעי השיא של השבת?

אש מסביבי, שכנעתי אנשים לבוא. היו אנשים שפחדו לבוא, אבל אמרתי להם: בסך הכל, מה יש לכם להפסיד מזה? יהיה שם מקום לישון... יהיו סעודות עם דרשנים טובים, מה כבר יכול לקרות? ב"ה הציבור הגיע בהמוניו וכולם יצאו מרוצים מעל ומעבר לצפיות.

ר' הערשל רוזנרן:

אני האמנתי שגם אם השבת לא תהיה מושלמת, ועדיין לא תענה על כל הצרכים - זו לא סיבה לעמוד על הגדה... הרי 'א' ביסעל איז אויך גוט'. אם יש לדוגמא שבעים אחוז שאני

ר' מאיר מנדליאל:

כשראיתי את הפרוספקט הראשון עם החזון של 'החזיקו', זה הפתיע אותי מאוד, במשך כל השבת חשבתי רק על זה, עד כמה זה נצרך וחסר. ולכן מיד קפצתי על העגלה ואמרתי לעצמי: חייבים שדבר כזה יצליח

כזה הרגשה של אומן ראש השנה.
ר' מאיר מנדלאיל:

אחרי קבלת שבת עם הבעל תפילה מאומן, אמרתי לאחד מהפעילים שמבחינתי אני כבר יכול לחזור הביתה... היה שווה את כל ההשקעה רק בשביל להתפלל עם אנ"ש כזאת תפילה מרגשת, כזו התעוררות היה שם. במחיצת הציבור הגדול שהיה שם, הרגשתי ממש תענוג בתפילה. כך אפשר לומר על כל פרט.

אך הדבר שמאוד 'תפס' אותי היה, מה שראו והרגישו על כל מאות האברכים שהיו ב'שעלבים' - היו שם הרי הרבה סגנונות של אנשים, ובכל זאת ראו איך שכולם מרגישים בנוח, ראו את הפנים הצוהלות של כולם, היה כזה אויר הנח והוך. נקודה זאת היא מאוד יסודית, רבינו אומר על כך שכשיש שלום ואהבה בין אחד לשני, ממילא כל אחד מעורר את חברו לעבודת ה', ורק בכזאת צורה אפשר באמת לקבל מנקודת החרב.

ר' ישראל מאיר בוסקילה:

הסיבה שבאמת היה שם כזה אויר הנח והוך היא, מפני שכולם הרגישו שהכוונה כאן היא מאוד נקייה וטהורה. המסר שעבר בין כל הציבור הוא, שכל המטרה היא אחת - רק בשביל להתחדש בעניין של רבינו. כולם הרגישו אחים לדעה אחת. רבינו כבר אמר: 'העולם יתמוהו על האהבה שתשרור בינו' - האהבה והאחוה היו ממש באוויר.

היו בשבת הרבה סגנונות של אנשים, איד ראייתם את החיבור בין מולם?

ר' מאיר מנדלאיל:

בזכות האווירה המיוחדת שהייתה, כל המחיצות נפלו ממילא. לא באתי לומר שיש ביננו מחיצות... אבל בכל זאת, כל אחד גר בעיר אחרת ולא מכיר את אנ"ש שבאו ממקום אחר. אני באופן אישי הרגשתי מאוד טבעי ונוח לגשת ולדבר עם אברכים שלא הכרתי. לא הייתה הרגשה של הרבה קבוצות שהתאספו ביחד, אלא של ציבור אחד גדול ומאוחד.

ר' אורי שור:

באמת הצליחו להגיע לכזה מגוון של סגנונות, וגם מגוון של גילאים. בהתחלה הייתי בטוח שרק הצעירים יותר יבואו, אברכים עד גיל שלושים. אבל פתאום ראיתי שגם אנשים שכבר חיתנו ילדים הגיעו. זה באמת דבר פלאי איך שייך

ר' ישראל מאיר בוסקילה: אבל כשבאים כל כך הרבה אנשים מכל הסוגים, וכולם אומרים בקול ברור: אנחנו לא רוצים להתפתות וליפול לתרדמת העולם הזה, כל רצוננו הוא רק לקבל רוח חיים וחיות בענייניו של הרבי - זה היה הדבר הכי מרגש שהווייתי בשבת

שיהיה חיבור כזה בין כל כך הרבה סגנונות? איך שייך שכולם ירגישו שם בנוח? - לא שמעתי על אחד שיצא לא מרוצה... הייתה כזאת אווירה מחשמלת.

אבל כמו שכבר אמרו, הרגשנו שאנחנו אצל הרבי, כולנו מחוברים לאותו איש, מה זה משנה אם הענף הזה יוצא מפה והענף הזה יוצא משם...
ר' יעקב ברנוי:

ההרגשה היתה ממש של גובה העניינים, אפילו אפשר לומר הרגשה של משפחתיות. בשולחן שלי ראיתי אנשים ממעמדים שונים ומגילאים שונים, אנשים עם זקנים לבנים מדברים עם אברכים צעירים בכזאת חביבות, זה היה חיבור שרק רבינו יכול לעשות. ממש התפלתי שהשבת לא תגמר...

ר' הערשיל רזנגרטן:

ראיתי את החיבור הזה כל הזמן, החל מכניסת שבת, אז בירכו זה את זה אנשים שלא הכירו

קודם: 'גוט שבת', 'שלוש עליכם, איך קוראים לך? בשבת אחר-צ' ראיתי כל מיני שידוכים מעניינים - אנשים שאין ביניהם שום קשר, עומדים ומשוחחים יחד. למרות שכביכול הם אנשים זרים, לכל אחד יש את הסגנון שלו, אבל עצם העובדה ששנינו נתנו אמון בדבר אחד - שנינו עזבנו את המשפחות לשבת ובאנו לכאן, זה כבר נתן לנו מרגש בטוח ושייכות בין אחד לשני.

בעיני זה דבר חשוב מאוד אצל רבינו ובכלל ביהדות, כל היופי שלנו הוא התמימות והפשטות הזאת - לראות שני אנשים שחובה לומר שהם שונים מאד, כל אחד מהם צריך לחיות עם ה'ברסלב' שלו, ועם כל זה - זה לא אמור למנוע אותם לדבר ולהתחזק ביחד כל מהקודה שיש לו. לכל אחד רבינו מאיד בצורה אחרת, ואני מאמין ב'ברסלב' שלו בדיוק כמו שאני מאמין ב'ברסלב' שלי. נכון שאני לא הולך לשנות את החיים שלי בגלל השיחת חברים שדיברתי אתו, אבל אנחנו כן מסוגלים להרגיש בנוח אחד עם השני, ולדבר ולקבל כל אחד מהשני למרות

ר' אורי שור: האמת, ש'החזיקו' - בתוך ארגון גדול, יכול להיות מעין ארגון נג' ולתת דלק לכל הנציגים והפעילים,

השוני שיש בינינו.

איך אתם רואים את הציבור אחרי השבת, האם לדעתכם השבת כבר פעלה?

ר' יעקב ברנוי:

בליל שבת ישב לידי אחד מאנ"ש והוא סיפר לי שהיה לו קצת קושי להגיע לשבת, אבל הוא לא וויתר והוא הגיע בכל זאת. הטענה שלו הייתה שאמנם הוא לא יודע אם יהיה לזה המשכיות או שלא יהיה לזה המשכיות, הוא בכל מקרה רוצה לחטוף שבת כזאת עם אנ"ש. הרי 'שבת אצל הצדיק' פועלת הרבה, זה כמו תענית שבע פעמים משבע לשבת.

כל אחד מרגיש את זה על עצמו, אחרי כזאת שבת של התחזקות והתעוררות, הוא חוזר הביתה וקובל על עצמו איזה קבלה, הוא מאמין שעדיין יש לו תקווה, הרבי לא יעזוב אותו...

ר' ישראל מאיר בוסקילה:

התועלת שהשבת הביאה לכולם היא עצומה, כמו שהרב מטשעהרין כותב על ההתקבצות בראש השנה שאחד מהעניינים של הקיבוץ הוא, שכל אחד יתעורר מחברו ללכת בדרכי הצדיק. ממש כך אפשר לראות על כל מי שהיה בשבת, ההתקבצות ביחד נתנה לכל אחד את ההרגשה שיש לו 'בית' - יש לו חיבור ושייכות עם אנשי שלומנו, וממילא זה עורר אצל כל אחד רצון להתחדש בעניין של הרבה, רצון להיכנס יותר פנימה בקיום העצות וכדומה.

רבינו הרי אמר: 'כל מי שרק יגע ויתחבר לאנשי שלומנו, בוודאי יהיה איש כשר'. אם

הדברים נאמרו כלפי אנשים מבחוץ, על אחת כמה וכמה, ככל שיהיה יותר חיבור בין אנ"ש כך נזכה אנחנו עצמנו להיות אנשים כשרים - 'לא אנשים כשרים בלבד אלא אפילו צדיקים גמורים'.

ר' אורי שור:

אחרי שבת, נגש אלי יהודי מבוגר מאנ"ש שהרבה מכירים, והוא אמר לי: אני ממש מסוקרן... מה היה שם בשבת? כולם כל כך מדברים על זה, מה הצליח לחבר את כולם? לא היה לי מה לענות לו, פשוט אמרתי לו: חבל שלא באת... והאמת שהתשובה לזה היא פשוטה, החיבור העמוק בינינו הוא הקשר שיש לכולנו לרבינו.

ר' מאיר מנדל אלי:

מאז השבת אני כל הזמן שומע מאנשים: נו, מה עם 'החזיקו'? מה התוכניות הלאה? איך זה מתקדם? בעיני זו ההצלחה הכי גדולה שהייתה לשבת. זה מראה שאנשים לא רק נהנו מהשבת הנפלאה והמשיכו הלאה. כולם באמת הבינו את הצורך הגדול בכל העניין, עד כדי כך שהרבה אנשים הודיעו שהם גם ירצו להמשיך הפעילות.

ר' הערשל רוזנברג:

הציבור אחרי שבת התמלא בתקווה, שהנה למרות שברסלב כל כך גדולה ומורכבת על שלל הטונים והתופעות שיש בה... עדיין יכול להיות לנו קהילה טובה, נורמלית, מחייבת ומחיה. יצאנו מהאמונות הטפלות: 'אין מה לעשות, זה ברסלב... ככה זה חייב להיות... לא צריך לעזור לרבינו!' הציבור כבר מאמין שזה יכול להשתנות, יש פה עדיין דופק, ומי יודע לאיפה זה עוד יכול להתפתח הלאה.

איך ממשיכים מכאן הלאה?

ר' ישראל מאיר בוסקילה:

ברור ששבתות ואירועים כאלו, אפשר לקיים רק פעם או פעמים בשנה. מה שכן - מכאן תצא הקריאה לכל אחד במקום מושבו, להקמת חבורות שבועיות או דו שבועיות, כל אחד לפי מה שמתאים לו. 'חדש ימינו כקדם' - שאברכים ידברו שיחת חברים מלב אל לב בגובה העיניים וישאלו אחד את השני: מה עושים? איך ניצלים מהבלי העוה"? אנחנו מלאים באוצרות נפלאים ודרכים נכונות, אנחנו נמצאים אצל כזה צדיק בעל כח. דבר זה היה תמיד יסוד גדול אצל אנ"ש, לקיים צוותא רבינו - 'החזיקו עצמכם יחד'.

ר' אורי שור:

לפועל, שנחזיק את עצמנו יחד, נוכל להתחיל לקבל אחד מהשני - להשתכשך עם אנשי שלומנו. וכמו שאם תשאל ברסלב'ר: מה אתה מצפה בהתקרבות שלך לרבינו? אין על זה תשובה ברורה... אבל כל אחד מאמין שרבינו הולך לשנות אותו לגמרי, להנהיג אותו בדרך הראויה. כך אני מאמין באנשי רבינו, אני עוד לא יודע להיכן זה יכול להוביל אותי, אני מצפה להפתעות...

ר' יעקב ברנוי: לכו כל מי שהעניין של הרבי בוער בו, צריך לרתום את עצמו, לסייע לדבר הגדול הזה, לכל הרעיונות שיעלו בעתיד כדי לאגד את אנשי שלומנו

ר' מאיר מנדלאלי:

בנוסף לכל המערך הגדול, יש פה גם אחריות אישית לכל אחד. סיפרתי לאיזה אברך על השבת, והוא אמר לי: מה אעשה שם? עם מי יהיה לי לדבר? אמרתי לו: בדיוק בשבילנו עושים את השבת, בשביל אלו שהם לא מאוגדים. אבל באמת הבנתי שיש עוד הרבה אברכים שמרגישים בצד, וצריך להכניס גם אותם למעגל של 'החזיק'. יעידו על כך מאות האברכים שהגיעו לשבת, עד כמה זה חשוב וקריטי להרגיש תחושת שייכות, ובלי זה, באמת אנשים לא באים. כך בעזרת ה' כשיארגנו כל סוג של פעילות, האחריות היא על כל אחד להאיר פנים, ולדאוג שכל אחד ירגיש נעים להגיע.

ר' הערשל רוזנברג:

אני עוד לא יודע איך יתגלגל בסוף כל החברות וכל הפעילויות. מה שאני כן יודע ומאמין, שכמו שרבינו הוא בור שעוד לא התחלנו לחפור ולגלות את אוצרותיו, כך אנשי שלומנו הם גם כן בור שאנחנו עדיין לא מכירים. כשנזכה והרעיון הנפלא של 'החזיק' יצא

כשמדברים על 'חברות' - חבורה אחת בכל עיר זה לא מספיק. צריך לבנות מערך גדול של 'חברות' - בשעה מוקדמת ובשעה מאוחרת, חבורה בבית וחבורה בשדה, שיתאים לכל אחד. האמת, ש'החזיק' - בתור ארגון גדול, יכול להיות מעין ארגון גג ולתת דלק לכל הנציגים והפעילים, אבל צריך עוד הרבה עבודה בשטח, שזה מוטל על כל הנציגים - להקים מסגרות שכל אחד ימצא את עצמו.

ר' יעקב ברנוי:

בחסידויות אחרות יש אדמ"ר ועסקנים שדואגים לכל פרט ולכל צרכי הקהילה. בברסלב כל דבר טוב שנעשה, הוא בסך הכל יוזמה פרטית של אנשים פשוטים, שבסופו של יום גם להם יש בית ועוד עיסוקים. לפעמים רואים דברים גדולים וחשובים שמתבטלים, רק בגלל שהכל נפל על מספר מצומצם של אנשים. לכן כל מי שהעניין של הרבי בוער בו, צריך לרתום את עצמו, לסייע לדבר הגדול הזה, לכל הרעיונות שיעלו בעתיד כדי לאגד את אנשי שלומנו.

אברשיה

בימים הנוראים, מנגנין התפילות הקדושים והפיוטים
בנגונים מתוקים ונוראים' כך מכנה מוהרנ"ת את הנוסח
של הימים הנוראים אליו מתגעגעים במשך כל השנה* || 'אבקשה'
בשיחה נדירה עם שני החזנים הוותיקים הרה"ח ר' אפרים קעניג
שליט"א רב קהילת 'נחל נובע' בצפת, והרה"ח ר' שרגא לוי שליט"א
שעוד זכו להשתתף ב"קיבוצים" טרם נפילת מסך הברזל, שמעו את
החזנים מהדור הקודם דרכם הועבר הנוסח, וכיום משמשים כבעלי
תפילה בתפילות ראש השנה באומן || **בשמעו את רינתם**

* (ליקו"ה חזקת מטלטלין ה')

הרה"ח ר' אפרים קעניג שליט"א

הרה"ח ר' שרגא לוי שליט"א

בני גוונים מתווקים ונוראים

ייר

בכה כל התפלה ולא התפלל היטב בנוסח כי לא היה לו זמן מספיק להתלמד. גם במוסף ניגש להתפלל אף על פי שלא הכין עצמו כלל לזה, וכל התפלה התפלל בבכיות נוראות. אחר התפלה טפח לו רבנו על כתפו, ואמר לו "עשית טוב" - "האסט גוט גימאכט".

יש גם סיפור על החזון איש שבעת חולשתו קיבצו מניין בביתו, שם ניגש לעמוד מאן דהו שהתפלל כמו בבית האבל. מכאן רואים ש'ה' יראה ללבב, והעיקר זה הכוונה בתפילה.

ישנם אף שיחות מר' לוי יצחק, בהם אמר שלא צריכים לשים דגש יותר מידי על הנושא של ה'נוסח'. אבל כדאי להדגיש שכל זה בדיעבד, אבל לכתחילה בוודאי שצריך שהחזון יהיה בעל רגש ולב, וגם יתפלל בנוסח כראוי, הנוסח זה חשוב ביותר.

ום הרת עולם" "ההכתרה" וכפי השיחה הידועה שכל העולם צועק 'המלך' אך ההכתרה היא באומן, ישבנו לשיחת הוד קדומים עם שני החזונים הנודעים הרה"ח ר' אפרים קעניג שליט"א והרה"ח ר' שרגא לוי שליט"א שסיפרו לנו על הנוסח, מנץ הוא נלקח, וכן על הקיבוץ בשנים עברו בירושלים ובמירון.

כיצד מתייחסים ל'נוסח'

אפילו לטובת הציבור, כאשר ניגש חזון לעמוד ומתפלל לפני הציבור שש שעות, ראוי שיעינים בקולו כראוי, באופן שיעורר את לב כולם למילות התפילה, במעמד כזה הנוסח זה חלק מהעניין, זה חלק מהמלכת ה'.

נכון שלא צריך לעשות עסק מנוסח, אך זכורני איך שר' לוי יצחק עצמו אמר פעם לר' ועלוול חשין בהפסקה שבין התפילות: למה לא ילמדו הילדים ידעו את הנוסח?

תחילה שאלנו כיצד יש להתייחס באופן כללי לכל הנושא של 'הנוסח', עד כמה הוא אמור לתפוס מקום וחשיבות?

ר' אפרים: וודאי שצריך לשים דגש על הנוסח, כל השאלה באיזה צורה. אנחנו מתפללים בנוסח שנקרא 'נוסח וואהלין' משום שמקורו במחזן וואהלין שם התגורר רבינו, אין זה נוסח בלעדי של חסידות ברסלב. ובכלל ישנם הוספות שר' לייבלה קוסטנטין הוסיף בו מדיליה, אז הנוסח עוד לא היה נחרץ כל כך, וכל חזן הוסיף קצת משלו.

יש חשיבות גדולה ל'נוסח', בבחינת 'מקום שהתפללו בו אבותי' שניתן לומר גם לגבי הנוסח, אבל חלילה על חשבון כוונה בתפילה וכדו' חס וחלילה. דהיינו, בשעת התפילות צריך 'להתפלל' ולא לחשוב ולהתעסק רק בנוסח... חשוב להדגיש: בראש השנה 'מתפללים', זהו אינו הזמן לועדות לחקר נוסחאות... אצל אנ"ש לקחו את הנוסח בצורה נוחה וברוגע, שהרי כפי שהקדמתי הנוסח ממילא אינו מפי רבינו, ולא צריך להתעקש יותר מידי.

הנוסח עצמו הוא דבר חשוב, רק שהיום יש אנשים שאצלם הנוסח הוא

כל תג ותג

האם כל דיוק בנוסח כל כך חשוב?
 ר' שרגא: ישנם נעימות מיוחדות, שאפשר לשמוע בכל דיוק וקוועטש', זה יכול לתת הרבה לב בתפילה. אפשר להתפלל עם לב בלי נוסח, אך אם אפשר להתפלל עם נוסח ועם לב גם יחד, שזה משובח ביותר. (ברגעים אלו החל ר' שרגא לנגן בנעימה את הקטע של 'אדם יסודו מעפר' בנעימה מרטיטת לב, כשבניגונו הוא ממחיש לנו כיצד במילים 'וצל עובר', מסתתר דיוק בנוסח, שמוסיף נופך מיוחד לכוונה הפשוטה שאין הכל שמים אליו את ליבם.)

נוסח לומדים בציון. הקיבוץ באומן

הכי חשוב בתפילה זה הלב. בית מדרשו הגדול בירושלים, השול

'געטשיק' (פסל) שלם, במקום להתעסק במהות הם חושבים רק על הדיוקים, במקום לחשוב על משמעות המילים, הם מחשבים היכן דיוק צריך להיכנס הקנייטש הנכון.

לפעמים, במקום להגיע לחזון לאחר התפילה. להודות לו, כמעט ואומרים לו אם אתה מתפלל, אני הולך למניין אחר, וכי התפילה שלו לא מקובלת? אם זה לא מקובל עליך זה לא מקובל גם למעלה, חלילה.

הנוסח חשוב, אבל אסור להפוך אותו לעיקרה של התפילה.

ר' שרגא: ישנה שיחה מר' לוי יצחק: פעם קרא רבנו בערב ראש השנה לרבי עירא מהעיר יאס ואמר לו "לך לרבי חייקל ולמד ממנו נוסח ותתפלל מחר לפני העמוד תפלת שחרית, וכן עשה, אולם מחמת שלא ידע היטב הנוסח

בקטעים רבים ישנם דיוקים כל כך נפלאים, מונח בהם רגש נפלא. ב'הני העני', וביכול מאמנים ועוד ...

מהיכן מקורם של הנוסחאות השונים?

ר' אפרים: ר' אברהם היה נכדו של מהרז"ת, ולא היה לו מקום אחר להתפלל אלא בין אנ"ש חסידי ברסלב, וממילא נוסח זה בו התפלל ר' אברהם הוא נוסח שהתפללו בו אנ"ש. ר' שרגא: ר' לוי יצחק עצמו שמע 5 שנים את ר' נחמן נעמירובר, את רוב התפילות הוא שמע. גם את ר' אברהם שטרנהארץ שמע במשך שנים לא מעטות ומשם מקורו. ור' לוי יצחק עצמו מניין למד את הנוסח? אלא שפעם ניגש ר' נחמן נעמירובר לר' לוי יצחק וביקש ממנו שיעמוד לידו ויסייע לו בקולו בחזנות. אך ר' לוי יצחק טען שהוא כלל אינו יודע את הנוסח, וביקש ממנו שישב עמו וילמד אותו. אולם ר' נחמן לא הסכים והתבטא במילים אלו: "נוסח לא לומדים כאן... נוסח לומדים בציון!"

הרעיון של הדיבור הזה הוא, שגם מי שידע כל דיוק בנוסח, אך אם חסר בהתבודדות שלו, בשימת הלב לתפילה, זה לא זה...

מהיכן קבלתם אתם את הנוסח?

ר' אפרים: שמעתי במירון כמה חזנים: ר' נחמן בורשטיין, ר' יעקב ברוזסקי, ור' יעקב מלמד.

הרי עברו יותר משישים שנה מאז פטירתו של ר' אברהם, כיצד שימרו את הנוסח שלו?

ר' אפרים: הרה"ח ר' נחמן בורשטיין ז"ל לא התפלל בשום

זה לא היה כלל כמו היום שיש לאכול ולשתות... אז לא היה כלום פשוטו כמשמעו, היו אומרים בבדיחותא שמירון זה כמו עולם הבא, מה שכל אחד מביא איתו זה מה שיש לו

מקום אחר, רק אצל ר' אברהם, והנוסח שלו מגיע בשלמותו מר' אברהם. ואם כבר בר' נחמן עסקינו, מעניין לציין את החיבור המיוחדת שרחש לר' אברהם, ואף ר' אברהם מצידו, החשיבו ממש ל'בן יקר', ואף נתן לו את הדירה שלו ויש בזה מעשיה שלמה.

הייתה בר' נחמן מעלה גדולה, הוא לא התבייש לשאול ולחזור שוב ושוב עד שכל דבר היה לו ברור, מסתמא היה מדבר עם ר' אברהם הרבה על הנוסח גם באמצע השנה ולא רק בימים הנוראים.

על ר' נחמן אין לנו שאלה, הנוסח שלו זה הנוסח של ר' אברהם.

גם ר' יעקב מלמד היה חזן במירון, ועל אף שהוא התפלל גם במקומות אחרים, ולכן היו אלו שינויים בנוסח שלו, אבל הוא היה ניגש עוד בחיי ר' אברהם, ולא ראינו שר' אברהם יעיר לו על כך, ואם כן, כנראה שלא היו אלו שינויים בעלי משמעות. במירון, בדרך כלל, היה ר' אברהם ניגש למוסף בשני ימי ראש השנה, אולם בשנתו האחרונה היה חלש מידי וביום השני לא היה מסוגל לגשת, ולכן הגיש את ר' יעקב ברוזסקי. לאחר התפילה אמר ר' אברהם לר' יעקב: "היינוט האט מען דיר געקורוינט פאר א בעל תפילה!" - היום הכתיב אותך לבעל תפילה!

ר' יעקב היה בעל תפילה ובעל רגש מופלא, והיה לו כישרון מיוחד לקלוט את הנוסחאות.

ר' שרגא: כשהגעתי להשתתף בקיבוץ בירושלים נעמדתי ליד העמוד סמוך לר' לוי יצחק כדי לקלוט היטב את הנוסח, אבל אז פתאום התגעגע לי מחשבה שכולם מתפללים בכזה כוונה וכזה תפילה בכוח ואני עומד כאן ושורף את הזמן על נוסח? ואז נעמדתי בקצה היכל ביה"כ וניסיתי להתפלל כמו שצריך, ולמחרת היה לי בלבולים הפוכים, שאני כן רוצה לשמוע את הנוסח וחוזר חלילה...

הספק שלי היה אם להתפלל שמו"ע באריכות, או להשתדל לסיים יחד עם כולם, וכך לזכות לשמוע את האבות' של ר' לוי יצחק, שאלו כה השתוקקתי, כך בכל שנה. למעשה ברוב השנים כן קיצרתי, כי לא יכולתי להתאפק, רציתי לשמוע את הנעימות של הנוסח. כך אט אט התחלתי לקלוט את הנוסח מר' לוי יצחק.

בשנת תשנ"ו, ניגשתי לעמוד בקלויז באומן לראשונה בחיי, ולאחר התפילה ניגש אליי הרה"ח ר' שלמה חשין שליט"א, והעיר לי שעלי להשתלם יותר בלימוד הנוסח. שאלתי אותו כיצד אוכל ללמוד טוב את הנוסח, והוא הציע ללמד אותי. כך ישבנו ביחד במשך כמה וכמה לילות, בכל ליל כמה שעות, והקשבתי לנוסח שהתפלל.

הוא לימד אותי ועבר איתי על כל התפילות, מסליחות ועד נעילה, ואני גם הקלטתי אותו. כמו כן שמעתי את ההקלטות של הרה"ח ר' אברהם ירבלום שליט"א, כך למדתי עוד ועוד. ר' שלמה עצמו נהג לעמוד בתפילה ליד ר' לוי יצחק במשך לפחות עשר שנים, בילדותו ובבחרותו, עד שהוא קלט כל תג וכל 'קוועטש' בנוסח.

האם ר' לוי יצחק אמר לכם משהו אישי בעניין הזה?

לי, לא. אבל שמעתי פעם אחרי שהייתי בבורו פארק בראש השנה, והרה"ח ר' הערשל וואסילסקי שליט"א שהה באותה עת בא"י, הוא סיפר לר' לוי יצחק ש'שרגא ניגש לעמוד אצלם באמריקה'. ור' לוי יצחק התפעל ונהנה: 'ככה? יפה מאוד!'. אף שלא ידעתי את כל הנוסח, הוא העריך את התפילה שלי.

איך הפך הנוסח לקבוע כל כך, הרי

בצילו של עיר וקדיש

האם תוכלו לשתף אותנו בהתעוררות והקדושה ששרו ב'קייבוצים' הקדושים בימים עברו?

ר' אפרים: מירון של אותם שנים היתה כפר ערבי לחלוטין, אפילו בבנין הציון עצמו היה דיר כבשים, היכן שכיום נמצא חדר הכנסת האורחים של שניצור. לפני ראש השנה היה צריך להכין את המקום כדי שיוכלו לקיים את הקיבוץ כראוי. ר' יונה לבל ע"ה היה יהודי נפלא, והוא היה מסתדר היטב עם הערביים. הוא היה מסכם עם הערבי בעל הדיר שהוא מפנה את הדיר למשך ימי הקיבוץ והיה משלם לו כמה פונט, והיה מתחייב לו שהוא יסדר הכל כמקודם, לאחר ימי ראש השנה הוא היה מכין את הדיר כמו בהתחלה והיה מניח שם קש טרי...

זה לא היה כלל כמו היום שיש לאכול ולשתות... אז לא היה כלום פשוטו כמשמעו, היו אומרים בבדיחותא שמירון זה כמו עולם הבא, מה שכל אחד מביא איתו זה מה שיש לו... בשנת תש"ט היו הערביים בכפר עצבניים מאוד ולא היה שייך לקיים את הקיבוץ במירון, ולכן החליט ר' אברהם יחוד עם חברותו לקיים את הקיבוץ בציונו של ר' מאיר בעל הנס בטבריה.

ר' אברהם היה מיווד מאוד עם מי שהיה רבה של טבריה באותם ימים: הרב לרנר שתחת אחריותו היה גם מתחם הציון של ר' מאיר בעל הנס, והם היו מכבדים מאוד האחד את רעהו. כאשר רצו לקיים את הקיבוץ במתחם הציון בטבריה, העניק הרב לרנר את כל המתחם ברוחב לב בכדי שיוכלו להתפלל ולאכול שם. כשהמתנגדים שם שאלו את השמש

אני זוכר תפילת ערבית אחת ששמעתי מהחסיד ר' שמואל שפירא ז"ל במירון באמצע השבוע. התענוג היה אין לשער, הייתה זו זכייה לא רגילה... הרי הוא היה יהודי שהנשמה שלו כל כך נקייה, זה היה תענוג לא רגיל.

בתחילה כל אחד היה מוסיף מדיליה, ורק כך כידוע נוצר הנוסח, משילוב של כמה חזנים?

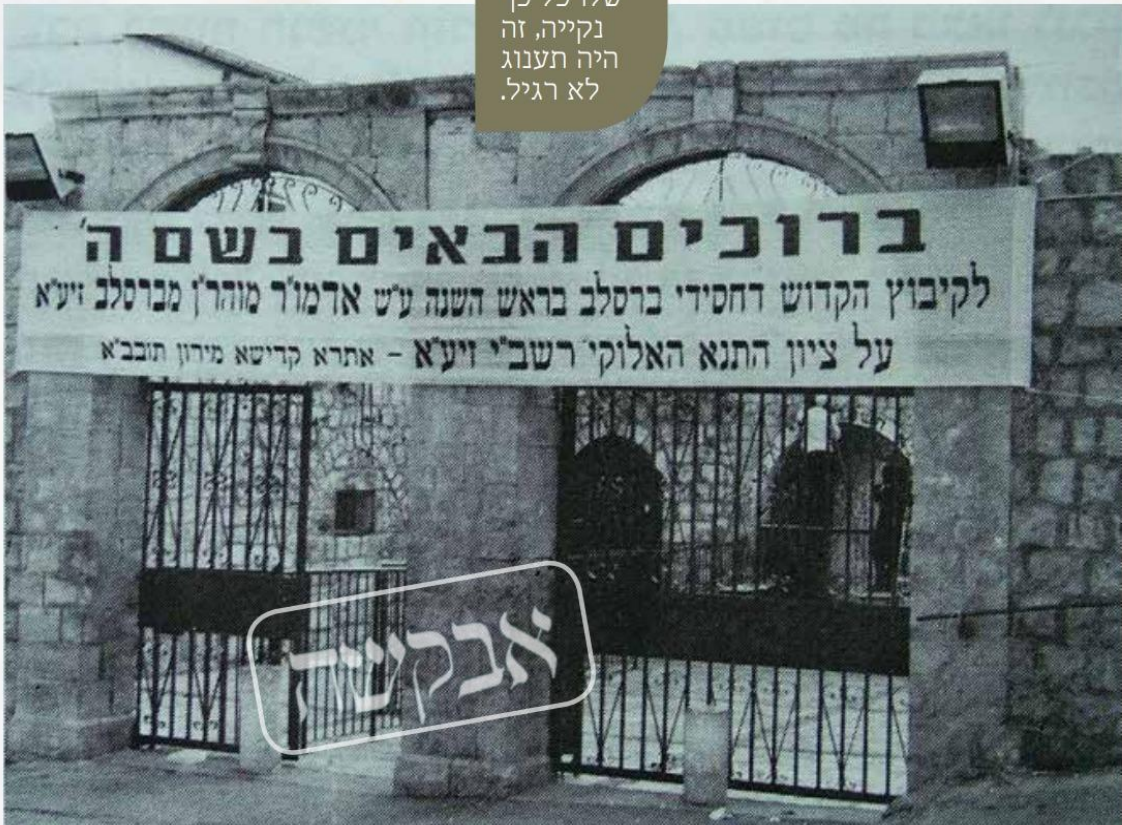
ר' שרגא: לפני השואה התפללו זקני החסידים לפני העמוד, ואכן הם הכניסו כל אחד בתפילה את התנועה שלו. למשל ר' דוד שטענפער באחרית ימיו, לאחר שגר שנים רבות בתל אביב, ולא שמע את התפילה בכל שנה, החל להכניס במקומות מסוימים בתפילה מעט קצב מיוחד שהיה לו, כיון שהוא אכן היה אמן מיוחד בנגינה, והייתה לו מקצועיות מיוחדת.

גם כיום הנוסח לא בשלימות, אבל אנחנו משתדלים שיהיה כמה ששייך, וכמובן שאנו לא מתיימרים לנגוע בנוסח המקובל.

האם הייתה מציאות שר' לוי יצחק שולח לעמוד חזן שלא ידע את הנוסח?

ר' שרגא: בראש השנה של שנת תשל"ג ר' לוי יצחק לא חש בטוב, ובכל זאת ביום הראשון הוא נישג, אך ביום השני הוא כבר לא היה מסוגל, ולכן מיד אחר 'הללו' הוא ויתר על המוסף. הציעו לר' לוי יצחק כמה שמות של חזנים שיגשו במקומו אך הוא סירב, אף שהיו מהם כמה חזנים שניגשו רבות באמצע השנה, ולבסוף הגישו לעמוד את הרה"ח ר' נתן ליברמנש שליט"א.

כשניגש ר' נתן הוא לא דייק לגמרי בנוסח, אבל התפילה שלו הייתה כזו תפילה... עד שלאחר התפילה אמר ר' לוי יצחק: 'נוסח' קצת פחות או קצת יותר, אבל כך צריך להתפלל. הוא התפלל בשאגות כאלו, בכזה לב, אני לא יכול לשכוח את זה עד היום. ר' לוי יצחק התפעל ואמר: כך צריך להתפלל, הנוסח זה בעדיפות שניה...

היו רק חסידי ברסלב. הקיבוץ במירון באותם שנים

קול דממה דקה ישמע. הקיבוץ באומן

שהנשמה שלו כל כך נקייה, זה היה תענוג לא רגיל. אפילו שזה היה בקול שקט, אבל זה חדר עמוק אל תוך הלב. יש הרי ווארט של הצאנזער'ר רב, שאשר 'בשופר גדול יתקע', דהיינו שהתפילה מגיעה מאדם גדול וכשר, אזי אפילו אם 'קול דממה דקה' בחלישות הקול, אף על פי כן הוא: 'שמעו', הוא נכנס אל תוך הלב. ר' שמעון ברגשטיין ניגש בדרך כלל למנחה ולפעמים למעריב, גם אצלו, הנוסח לא היה הנקודה החזקה. אבל הקול שלו הרעים בעוז והלהיב את הציבור לתפילה.

מה הייתה האווירה הכללית בקיבוץ בירושלים? כשר' יעקב זאב ברזעסקי החל להתפלל לפני העמוד בקיבוץ בירושלים הוא היה ניגש ומתפלל בנעימות לא רגילה, עד שהציבור נכנס לכוז מין רצינות נעלית. היה אפשר לראות כיצד בשעה שהוא החל את הקטעים: 'אתיתי לחנך', או 'ראתי בפצות' עוד.. היו רבים הזילו דמעות כמים. אפילו הי'עלה יבוא' היה פחד פחדים. חרדת אלוקים שררה שם. ///

בציון מדוע חסידי ברסלב שוהים במקום אז הוא אמר להם שהרב לרנר 'נתן להם הכל' - 'אלעס האט ער זיי געגעבן'.

מאיזה גיל לקח אתכם אביכם ר' גדליה להשתתף בקיבוץ במירון?

הוא לא חיכה כלל לגיל הבר מצווה, אלא מיד בזמן שהיה שייך לקחת את הילד למירון בתנאים של הימים ההם הוא היה לוקח אותו. השהות במירון של אז, הייתה אף קשה יותר מהשהות כיום באומן.

מה עוד אתם זוכרים מהקיבוץ במירון?

היו מתחזקים בדרך, שצריך להאמין שכשאנו נוסעים לרבי שמעון הרי זה כמו שנוסעים לרבינו.

אני זוכר את ר' שמואל שפירא, את ר' יונה לבל, ואת ר' אברהם יעקב גולדרייך בעת שהשתתפו בקיבוץ במירון.

מידי שנה היה מגיע ציבור גדול מ'קרית אתא' שהיו ממלאים אוטובוס שלם! הם לא היו חסידי ברסלב אך רחשו כבוד לר' אברהם ולכן הם היו מגיעים להשתתף, חוץ מהם לא היו נראים בקיבוץ כאלו שאינם חסידי ברסלב. מחמת התנאים הגרועים ששררו אז במירון לא היו מגיעים לשם אנשים ללא סיבה מיוחדת. לא היה מה לחפש שם, חוץ מאשר לשהות יחד עם אנ"ש.

האם אתם בעצמכם שמעתם את ר' אברהם?

לא, אני לא זכיתי לשמוע אותו מתפלל, אני זוכר אותו רק בתור ילד. בשנתו האחרונה לקח אותנו אבינו יחד עם משפחת רוזנפלד להתברך אצל ר' אברהם, זה היה בחול המועד פסח, חודשים ספורים לפני פטירתו. זכרני שהיה זה ה'טיול של חול המועד', בתנאים של הימים ההם, נסיעה לקטמון הייתה טיול שלם. לקח כמה שעות עד שהאוטובוסים הגיעו וכו' וכו', וכמובן שהביקור אצל ר' אברהם ארך בעצמו כמה וכמה שעות.

אנשי ירושלים

מה היה החלק של הציבור בנוסח? האם הם התלוו לחזן?

ר' שרגא: בוודאי! בכל תפילה, עוד בטרם החל החזן להתפלל החלו כולם ללחוש ולזמזם את התפילה עם הנוסח מתוך געגוע למתיקות שכבר תבוא. אני זוכר תפילת ערבית אחת ששמעתי מהחסידי ר' שמואל שפירא ז"ל במירון באמצע השבוע. התענוג היה אין לשער (ר' שרגא ממחיש לנו את התנועה של ר' שמואל) הייתה זו זכייה לא רגילה... הרי הוא היה יהודי

הופיע!

הספר שכולם ציפו לו
עכשיו בחנויות הספרים!

מאת עובדות
מאכליות מסמכים,
תמונות ותבני די
**בפרסום
ראשון**

יחד דגן

שלהבת בכפור

פרוייקט מיוחד לזכר הרב
הגאון מהש"ס

שלהבת בכפור

680 עמודים מרתקים
המטילים את גבורת
נפשם של חסידי ברסלב
בצל השלטון הרוזני
ברוסיה הקומוניסטית

חשיפה בלעדית
'הרוגי מלכות'

לראשונה לאחר 80 שנה
נחשף תוכן תיקי האישים
של עשרות הקדושים
מאומן שנאסרו בשנת
תר"צ בגין הפצת יהדות
ועקבותיהם לא נודעו

הפצה ראשית: 053-3108661

”וּרְתַמְלוּד”

בעת הזאת, בה כולנו מתלכדים בציון רבינו הק' בעיר הגעגועים אומן - מה מתאים מהצצה נדירה אל תוככי הקיבוצים ההיסטוריים ספוגי הכיסופים שאיימו להבקיע את מסך הברזל. שנים קדומות, אפופות בניחוח-קדם עתיק ומופלא; שילוב של שמחה ודבקות יחד עם כיסופים וגעגועים נוראיים לציון הקדוש באומן.

בשיחה מלאת געגוע שקיימנו עם הרה"ח ר' יהושע דרוק שליט"א - אנו מתוודעים לעולם מלא כיסופים של זקני אנ"ש.

פרויקט מרגש הכולל בחובו ידע היסטורי נדיר // "אשאלה ממנו מענה לשון"

מרדכי לוי

לבקשה

ירושלים של מעלה

להבת אש סוחפת

הקיבוץ בעיה"ק ירושלים התקיים בבית מדרשינו בעיר העתיקה ולימים בשיבות 'חיי עולם' ועץ חיים' - שם התכנסו אנ"ש, גדולים על הקטנים. שואבים מ'ריבוי הבתים' קדושה אפופת הוד ורוממות.

התפילות בקיבוץ התקיימו מתוך להבת אש אדירה שסחפה אליה את כל המתפללים, הגביהה אותם מעל החומריות - אל מחוחות אחרים, עולמות עליונים של קרבה לה' והמלכתו, דבקות עילאה ברטט של הימים הנוראים.

כאשר טעמו העתיק והמתוק של הקיבוץ בירושלים צף, אי אפשר שלא להיזכר בתפילתו המתוקה והערבה של הרה"ח ר' דוד חאלדנקי זצ"ל, אשר כונה בפי הכל 'ר' דוד שטעפער' (על שם מקצועו שעסק במילוי כריות ושמיות בנוצות).

משך שנים רבות היה הבעל-תפילה הקבוע. ר' דוד התברך בקול ערב במיוחד שהנעים את התפילה, בקולו המתוק ניגש לעמוד בכל התפילות המרכזיות. תקופה ארוכה זו נמשכה משנת תר"פ, עד להסתלקותו בשנת תשי"ח.

הוא היה בעל תפילה מופלא; מעבר לקולו הנדיר - התברך בכישרון מיוחד בהתאמת הניגון והנוסח אל תוך מילות התפילה. רבים מבני ירושלים אשר התפללו במקומות שונים, הגיעו לאחר סיום תפילתם לקיבוץ של אנ"ש, זאת כדי לשמוע את תפילתו המיוחדת של ר' דוד שהייתה מפורסמת במתיקותה.

לימים, כאשר עלה לירושלים הרה"ח ר' לוי יצחק בנדר ז"ל - החל אף הוא לשמש כבעל תפילה בקיבוץ.

במשך תקופה שימשו יחד ר' דוד ור' לוי יצחק כבעלי התפילה בקיבוץ. כאשר ביום א' דראש-השנה ניגש אחד לשחרית והשני למוסף, וביום השני אחד התחלפו.

ר' לוי יצחק היה בעל-תפילה בימי ר"ה ויום-כיפור במשך קרוב לשישים שנים! הן באומן והן בארץ ישראל.

בתפילתו היוקדת סחף את הקהל כולו לתפילה המיוחדת אשר זכורה עד לימים אלו אצל אנשי-שלמינו שזכו להשתתף בתפילותיו המרוממות. תקופה נוספת הייתה בה התפלל הרה"ח ר' אברהם שטרנהרץ ז"ל. היה זה בשנים בהן לא יכלו עדיין להתקבץ יחידו במירון (כמבואר באריכות בימי שמואל חלק ג'). בימים אלו התפלל ר' אברהם מוסף בשני הימים.

"ממש מתוק מדבש ומעורר הלב מאוד"...

הרה"ח ר' שמואל הורביץ ז"ל, שהשתתף בתפילות המיוחדות הגדיל לעשות בתארו בספרו את המרוממות והמיוחדות שהורגשו בתפילות של ר' דוד. תיאורים אלו מובאים בספרו 'מי שמואל' (ח"ב, עמוד ס' ואילך). נעתיק מעט (מעמוד ס"א) מסוף הקטע בו מתאר ר' שמואל את 'זכור ברית' בערב ר"ה: "ונתפעלתי מאד מאמירת הסליחות של ר' דוד חאלדנקי הנ"ל לפני העמוד. כי זה לי הפעם הראשונה שהנני אומר סליחות ומתפלל ב"ה עם אנ"ש בירושלים.

ובאמת יש מה להתפעל מתפלתו של ר' דוד הנ"ל וכו'. ומכל שכן בראש

השנה במוסף איך שאומר 'מלכיות זיכרונות ושופרות'. וכן במוסף של יום הכיפורים - אמירת העבודה. ממש מתוק מדבש ומעורר הלב מאד שאין לשער. ומעולם לא שמעתי כזאת וכו'...

והיה ר' דוד חאלדנקי 'הבעל תוקע' בהתעוררות רב. ואח"כ התפלל ר' דוד הנ"ל מוסף בהתעוררות רב ועצום כנ"ל. והיה לי חיות גדול והתעוררות גדול מתפלתו ובפרט מאמירת 'אשרי העם' וכו' שאחר תקיעת שופר. 'ותפלת הנני העני ממעש'. ובפרט 'מלכיות זיכרונות וכו' ותפלת 'ונתנה תוקף' וכו', וכל התפלה בהתעוררות ובנעימות וחיות גדול."

"בהשתפכות-נפש עצומה ובבכיות נוראיות"...

מעשה מופלא מובא בשיח שרפי קודש (שיחה שמ"ח): פעם שמע הרה"ח ר' ישראל נחמן אנשין ז"ל יהודי זקן שמספר לפי תומו לחברו על מקרה שאירע עמו.

היה זה כאשר היה אותו זקן בציון הרשב"י במירון, ובעיצומו של הלילה נכנס יהודי והחל להתפלל בהשתפכות-נפש עצומה ובבכיות נוראיות, כמותם לא ראה מעולם (אותו זקן).

'למחרת', התבטא באוזני חברו, 'הייתי נסער ומבולבל, לא יכולתי לטעום מאומה עד הלילה, מרוב עוצם ההתעוררות שקיבלתי'.
בל"ג בעומר, כאשר היה שוב בציון הרשב"י - והנה, פתאום רואה פעם נוספת את אותו 'עובד', גם הפעם הוא הגיע לציון ובהתלהבות רבה החל מתפלל בהתעוררות ומתיקות אין-קץ.

רבים מבני ירושלים אשר התפללו במקומות שונים, הגיעו לאחר סיום תפילתם לקיבוץ של אנ"ש, זאת כדי לשמוע את תפילתו המיוחדת של ר' דוד שהייתה מפורסמת במתיקותה

כאשר שאל את המתפללים סביבו על אודות אותו יהודי נפלא, נענה: יהודי זה 'ברסלבר חסיד' מן השורה הוא, אשר נקרא בפי הכל "ר' דוד שטעפער" - - -

וכן כתב הרה"ח ר' יצחק מאיר קורמן ז"ל על התפילה המופלאה בקיבוץ, (מתוך הכרוז שפורסם לקראת ראש השנה תשי"א):

"ובטח ניכר התמימות הזה בהני תרי בעלי תפילות משנים הראשונים ה"ה הר' דוד כלדנקי נ"י ומשנהו הר'

יעקב הכהן בזשסקי נ"י. שתפילתם ערבה

ומתוקה מאד, מחייה נפשות ממש. את זה זוכין ע"י השפלות שלהם שהם כעפר ממש - בביטול היש והגאווה, כידוע. ואין רשות לקפח את תפילתם של שחרית ומוסף, לפי שאצלם חזקה קודמת."

יכול היה להמשיך להיות הבעל-תפילה במשך תפילות רבות כל-כך - מסר את הסליחות להרה"ח ר' נתן ליברמנש שליט"א, יב"ל"א (ישלח לו ה' יתברך רפואה שלימה במהרה מן השמים), אשר התפלל בברען וחיות נפלאים ביותר, מתוך התעוררות מופלאה.

את תפילת המנחה של ר' וכן מעריב בליל ב' דר"ה, התפלל הרה"ח ר' שמעון ברגשטיין זצ"ל, שהיה ר"מ ישיבת ברסלב בני ברק, וניחן, כידוע, בקול חזק ועצום.

כבעלי תקיעה בירושלים שימשו תחילה ר' דוד חאלאדאנקי ולאחריו ר' יובך כהן אחיו של ראש ישיבת חברון ר' אהרן כהן ולאחריו ר' העשיל פרנקל כמה שנים עד שהתחיל הרה"ח ר' יעקב מאיר שכטער שליט"א לשמש כבעל תוקע הרה"ח ר' גבריאל קעפלער נותן לנו הצצה על בעלי התפילות בקיבוץ ראש השנה תש"ג בירושלים בקונטרס הנפלא "צדקה שלום"

ער"ה זכור ברית - ר' יודל זילברמן מלובלין, ער"ה מנחה ר' שמואל מרדכי קורנבלית מעריב ליל א' דר"ה ר' מוטל יגליניק

יום א' דר"ה (חל בשב"ק) בעל מתחיל - ר' יצחק פילמר שחרית ר' יעקב זאב ברוסקי שימש גם כבעל קורא יחד עם ר' יוסף כהן ור' יודל זילברמן מוסף ר' דוד חאלאדנקי

יום ב' דר"ה בעל מתחיל ר' אברהם גוז מבני ברק שחרית ר' יעקב זאב ברוסקי בעל קורא ר' יוסף ארליך יחד עם ר' זאס ליברמנש ור' משה מרדכי מתל אביב. בעל מקרא ר' שלמה ועקסלער בעל תוקע ר' יוסף כהן מוסף ר' דוד שטעפער

כאמור, ר' דוד היה 'בעל המוספין' בקיבוץ בירושלים. במהלך שנים אלו, הבעל-תפילה בשחרית היה הרה"ח הישיש ר' נפתלי כהן (רוכמן) ז"ל, שהיה חמיו של הרה"ח ר' אברהם בן ר' נחמן ז"ל, בזיווג השלישי.

בשנת תרצ"ו הגיע ארצה החזן הוותיק מאומן, הרה"ח הישיש ר' אברהם שטרנהערץ זצ"ל. במשך שנים אלו התפלל ר' דוד את תפילות השחרית בשני הימים, ואת המוספים העביר לר' אברהם.

לימים, כאשר ייסד ר' אברהם את הקיבוץ במירון, חזר ר' דוד לגשת במוסף. היה זה בשנת תש"א.

בשנת תש"ט הגיע ארצה החזן החסיד הוותיק ר' לוי יצחק בנדר זצ"ל, כאשר לפני כן התפלל בקלויז באומן. ומראש-השנה בשנת תש"י התחלפו ר' לוי יצחק ור' דוד זה בזה בשני ימי ר"ה, כאמור לעיל. ר' דוד שימש בנוסף גם כבעל-תוקע בקיבוץ.

במהלך עשרות שנים נוספות היה הרה"ח ר' יצחק גרשון הכהן ברזעסקי זצ"ל הבעל-תפילה בקיבוץ.

ר' יצחק גרשון היה בעל-תפילה ובעל-קורא נדע. היה דיין גדול בנוסחאות

עיר וקדיש

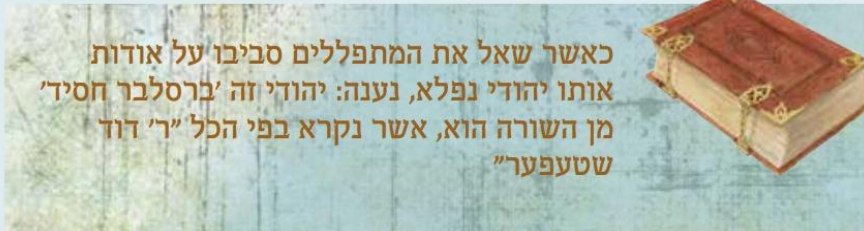
אחר הסקירה על הקיבוץ בירושלים - נעבור עתה לסקר את הקיבוץ במירון, בצל התנא האלוקי רשב"י זיע"א, ואת השתלשלות בעלי-תפילה: הקיבוץ במירון התחדש על ידי הרה"ח ר' אברהם שטרנהערץ ז"ל, שהיה בנוסף לכך, כידוע, חזן בקלויז באומן יובל שנים.

לעת זקנותו בשנת תרצ"ו, עלה לארץ. והנה בחלוף הזמנים החל משמש כחזן בקיבוץ אנ"ש במירון בתפילות המרכזיות.

התפלל בערגה מיוחדת, שנצרכה ביכרונות אנ"ש. במהלך התפילות התייפח רבות בבכי סוער, כאשר כולו שקוע בתפילתו המזוממות. אולם בכיו לא גרע במאומה מקולו האדיר והערב.

יצין כי הרב החסיד ר' יעקב מאיר שכטער שליט"א זכור בעצמו את התפילות הללו, בהן השתתף.

אף בראש השנה האחרון לחייו, בשנת תשט"ו, שנת הצ"ג לחייו - ניגש לעמוד והתפלל בנעימות ובהתלהבות נפלאה. זאת על אף חולשתו הרבה. אולם ביום השני דר"ה, אחר קריאת הקדיש שסמך לתפילת שמו"ע של

כאשר שאל את המתפללים סביבו על אודות אותו יהודי נפלא, נענה: יהודי זה 'ברסלבר חסיד' מן השורה הוא, אשר נקרא בפי הכל "ר' דוד שטעפער"

התפילה, ואף בקריאת התורה דקדק עד לאמור בטעמי המקרא, בהם היה יחיד מומחה ממש.

התחקה בתפילותיו אחר הנוסח של ר' דוד. רבים מזקני אנ"ש עוד זוכרים את תפילותיו המיוחדות.

פעם שמע מרן פוסק-הדור הגאון ר' יוסף שלום אלישיב זצ"ל את ר' יצחק גרשון קורא בתורה ונרעש ונתפעל ביותר.

בזכור ברית' בערב ר"ה, ניגש לפני העמוד הרה"ח ר' לוי יצחק בנדר זצ"ל שספך בהתעוררותו הרבה. את הציבור כולו. לימים, כאשר נחלש כוחו ולא

חזן הקיבוץ בירושלים. ר' לוי יצחק בנדר בשול

התפלל מוסף. ר' יעקב זאב ברוסקי בריקוד בבית מדרשינו (באדיבות גנזי הנחל)

התפלל בערגה מיוחדת, שנצרבה בזיכרונות אנ"ש. במהלך התפילות התייפח רבות בבכי סוער, כאשר כולו שקוע בתפילתו המרוממות. אולם בכיו לא גרע במאומה מקולו האדיר והערב

מוסף - חש כי תש כוחו וסימן לרה"ח ר' יעקב זאב ברזעסקי ז"ל שיחליפו ויגש לעמוד.

בכ' אלול תשט"ו עזב ר' אברהם את העולם, אחר שנים רבות וארוכות שזכה לזכות את עם ישראל ולכבד את הקב"ה מגרנו.

לאחר פטירתו, משך שנים, התייגעו אנ"ש ותרנו אחר בעל-תפילה שראוי יהיה להחליפו. תקופה ארוכה בנו, הרה"ח ר' נתן שטרנהערץ זצ"ל, התפלל את תפילת המוספין.

כעבור תקופה, החל לכהן הבעל-תפילה הנודע והבלתי נשכח הרה"ח ר' נחמן ישראל בורשטיין זצ"ל. התפלל בתפילות המרכזיות: סליחות בערב ר"ה, מעריב ומוסף ביום א' דר"ה. (למוסף ביום ב' יגש ר' יעקב זאב הכהן ברזעסקי זצ"ל. לאחר הסתלקותו התפלל ר' נחמן ישראל את תפילת המוסף בשני הימים).

יכלו המילים ולא יביאו בכנפיהן כל הצלחה בתיאור הנועם והמתניקות שהייתה בתפלתו העריבה והנעימה.

את תפילת השחרית בשני הימים התפלל הרה"ח הישיש ר' יענקל' מלמד (קלמנוביץ) זצ"ל. עוד בחיי רבו - הרה"ח ר' אברהם שטרנהערץ ז"ל - התמנה לבעל-תפילה ומני אז, משך כחמישים שנה, התפלל בקביעות. זכה ללמוד מר' אברהם רבו את הנוסח ולהתמנות על ידו לשליח הציבור.

כל מיני התפאר שר' אברהם בר"נ מינהו, כבחור צעיר, ל'בעל קורא' בבית מדרשינו בעיר העתיקה, זאת בעקבות דייקנותו הגדולה. (יש מאנ"ש שתולים זאת עקב ההברה הירושלמית-ליטאית והמדוקדקת שהייתה שגורה אצל ר' יענקל').

בקולו הנעים והאדיר הרעיד את אמות הסיפים, אגחותיו העמוקות הטיטו את הלבבות. הותירו בהן רושם עמוק של יראה וקדושה מעוצמת הדין.

תפילתו המיוחדת לא שכחה, ואף בחלוף שנים גרמה להתרגשות רבה בקרב זקני אנ"ש שזכו להשתתף בתפילותיו. את תפילת מוסף ביום השני דר"ה התפלל שנים רבות הרה"ח ר' יעקב זאב הכהן ברזעסקי זצ"ל. מנחה בערב ר"ה התפלל הרה"ח הישיש ר' נתן ברסקי זצ"ל, בנו של החסיד הנודע הרה"ח

ניחן בקול שאגה אדירה. ר' שמעון ברשטיין

יגש במשך חמישים שנה. ר' יעקב קלמנוביץ-מלמד ז"ל (באדיבות ר' יצחק צבי מליק)

ר' שמשון ברסקי זצ"ל, מצאצאי רבינו הק' זיע"א. אחריו התפלל החסיד הישיש ר' יחיאל מיכל הלוי דורפמן זצ"ל, ר"מ ביישוב 'אור הנעלם ברסלב' בבית מדרשינו במאה שערים.

זה המקום לציין שר' יחיאל מיכל הוא שמסר נפשו להקים את הקלויז באומן, אשר עד עצם היום הזה מתפללים בו אלפים-אלפים מבאי הקיבוץ הקדוש בראש השנה באומן.

למנחה בראש השנה ניגש אותו בחסיד המופלא, הרה"ח ר' שמואל שפירא זצ"ל. ואחרי שחלה ל"ע החליפו יבלט"א הרה"ח ר' שמואל משה קרמר שליט"א, מספר שנים ניגש הרה"ח ר' נתן צבי קעניג זצ"ל, שהיה ראש כולל ברסלב ב"ב.

"הבעל מתחיל" במירון (דהיינו החזון מאדון עולם' עד 'המלך'), היה הרה"ח הישיש ר' משה בורשטיין זצ"ל.

"אשרי העם יודעי תרועה"

בשנים הראשונות, הרה"ח ר' יונה לבל ז"ל שימש כבעל-התוקע בקיבוץ במירון.

מסופר על יהודי שנפל רח"ל מהידותו, ומיד כאשר שמע את ר' יונה קורא את הפסוקים וה'למנצח' טרם התקיעות בהשתפכות הנפש ובהתעוררות מופלאה - חזר בתשובה.

ר' יונה דאג בנוסף לבישול האוכל לכלל אנ"ש שבאו להשתתף בקיבוץ במירון. פעם התאונן בפני הרה"ח ר' אברהם שטרנהערץ ז"ל על כך שמעוצם טרחותו עסוק ברוב הזמן בהכנת האוכל ואינו יכול להתפלל כראוי.

ענה לו ר' אברהם: "מוכן אני להתחלף עמך". כאשר כוונתו הייתה שהכנת המאכלים וקיום הקיבוץ נעלה לא פחות מהתפילות בקיבוץ!

ר' יונה הסתלק בפתע פתאום, כאברך צעיר מאוד. אחריו החל לשמש כבעל-תוקע ר' גדליה אהרן קעניג ז"ל, תלמידו של הרה"ח ר' אברהם שטרנהערץ ז"ל.

ואחריו תקע בנו, הרה"ח ר' אלעזר מרדכי קעניג זצ"ל, ששימש כרב קהילת נמ"ח בעיה"ק צפת פעמים תקע בן-דודו הרה"ח ר' נתן צבי קעניג זצ"ל, או יבלט"א אחיו הרה"ח ר' אפרים שליט"א,

רב קהילת נמ"ח בעיה"ק צפת. ///

ר' אברהם המלך. רבי אברהם שטרנהארץ בחופת ר' זושא קעניג, בצד שמאל נראה ר' גדליה קעניג (באדיבות ר' אברהם שמעון בורשטיין)

'מי הם החסידים הללו?! מי הרבני של הם?!'

לעשות, וביום השני להפיץ... היוצא מכל זה הוא שלא שייך בשום אופן לסכם את חודש אלול אצל חסידי ברסלב, אולם בכל זאת ננסה לסקר בקצרה את החידושים המיוחדים שהיו השנה, מבלי להיכנס לביירוים הרבים שישנם בכל צד.

'חצות בציון', או 'קימת חצות'?

בימים כתיקונם, סדר היום של ברסלב'ר חסיד באומן הוא ברור. אחרי מעריב הולכים לישון, בחצות הלילה קמים וטובלים בוריזות במקווה, והשעות הנוותרות לאחר 'תיקון חצות' ועד תפילת הוויקין הם הגן עדן התחתון כפשוטו. בשעות אלו המוח והעולם כולו צלול, ההתבודדות נראית אחרת, התורה הזמנית מאירה באור אחר, השו"ע ונושאי כליו נוצצים בבהירות מיוחדת, וכל הבריאה כולה אומרת שירה. מי שהתנסה פעם בתענוג של שעות אלו בציון הקדוש, לא יוכל לוותר עליהם. השנה זה לא היה כך. המלחמה שמתנהלת בקצה אוקראינה משליכה על המדינה כולה, ושני חוקים שנחקקו לשעת מלחמה, מגבילים את

כך או כך, אין הדבר נוהג רק כלפי הראש השנה. הנקודה הזו יסודית היא במהלך כל חייו של חסיד ברסלב מן היישוב, כך גם בין חסיד לחסיד. באותה חבורה בעצמה, יכולים להיות שני סוגי חסידים, האחד נדמה 'כברסלב'ר שרוף', שכל דיבוריו בלהט ובאש קודש, ולעומתו חברו הוא 'חתיכת יישוב הדעת'. כמו האדם בחייו שבכל פעם מוליך אותו רבינו הקדוש בדרך חדשה ושונה בתכלית. לכן, אם נרצה לסכם את חודש אלול דהאי שתא, נצטרך לכתוב יריעות שלמות על כל יחיד ויחיד, שכן לא ראי זה כראי זה ולא נסיעתו של זה כנסיעתו של זה, הצד השווה שבהם שכולם משתוקקים לעשות נחת רוח לבורא ית"ש ולקיים רצונו. אך בעוד אצל האחד הוא היה צריך מסירות נפש כדי לנסוע חודשיים לפני ראש השנה, ישב חברו בבית מלא בגעגועים אינסופיים, ונשאר עד יום ב' סליחות. אצל מישהו אחר זה התבטא בקושי לוותר על 'קימת' חצות ולהישאר לילה שלם בציוה"ק, ואצל השני דווקא בויתור הכואב על חצות בציון העיקר 'להתעורר' בחצות...

כמו שהקדמנו, לא ניתן לסכם את המאורעות בכלליות, ולאמיתו של דבר, אפילו לא בפרטיות... כי גם כאלו שהתנהגו בצורה מסוימת, אצל הרבה מהם לא הוחלט בבירור שכך עליהם לנהוג, ורק מתוך חלוקת העצה, ולאור הדרכתו של רבינו שבכל מקרה יש לחטוף כמה ששייך, התנהגו הם כמו שהתנהגו, ולפעמים יום אחד הוחלט אצלם שכך מוטל עליהם

בסיקור אותו נביא לפניכם, תוכלו לקבל הצצה נדירה לדרכו של הרבי המופלא, שמוליך את חסידיו בדרכי הגאולה. בחודש אלול הזה, אם הייתם רואים שני חסידי ברסלב האחד ליד חברו, אולי הייתם חושבים שמא חסידים לשני אדמורי"ם שונים הם. בין חסידי ברסלב השנה היו דפוסים פעולה שונים, היו שחששו ודאגו ולכן יצאו לדרכים במסירות נפש שבועות ארוכים קודם לכן, עם פחדים וייסורים. ולעומתם, אנשים שעדיין לא יכלו לנסוע והתעקשו 'לקנות את הראש השנה' עם דמעות בפעלד.

בן ציון ירושלמי

תמונות: נתן ראטה, גנזי ברסלב

הצצה לחודש אלול תשפ"ג בעיר הגעגועים 'אומן'

באומן. באמצע חודש אב, הנץ החמה היה בסביבות השעה 5:45 מה שאומר שמתחילים את תפילת הוותיקין בשעה 5:15 וכל המקדים הרי זה משובח. באמצע השבוע זה לא היווה בעיה גדולה כ"כ אולם בצפרא דשבתא כשתחילת התפילה היא כשעה לפני הנץ החמה (והאפשרות להישאר ערים במשך כל הלילה קשה יותר בשב"ק) יצר המצב קושי בתפילה המתונה כמונה מעות בכוח והתלהבות, אבל לא חייליו של המצביא הגדול יותרו כ"כ בקלות על התפילה הראויה המחזירה עטרה ליושנה. בשעות של לפנות בוקר, כשהעולם החומרי כולו נם את שנתו, החלו להתעורר בזה אחר זה עשרות ומאות אברכים ובחורים ברחבי עיריית אומן, חלקם משעות חצות הלילה המוקדמות, וחלקם סמוך יותר לתפילה, בדירות בהם שהו חבורות גדולות יותר של אברכים היה המחזה מדהים עוד יותר כשיחד מעוררים אחד את השני, וכשעה ומחצה לפני הנץ החמה מתחילים יחד בקול בניגון ובנעימה: 'הודו לה' קראו בשמו הודיעו בעמים עלילותיו...' הקול הנעים מתפשט מעשרות חלונות מוחשכים, ומתערבל יחד לכדי הרמוניה מושלמת המרעידה כמה וכמה מיתרים בלב, ומסמלת את ה'אש' ה'פייערל' שממאנת להיכבות.

בשעה 5:00 מתנתקים בכוח ובקושי מהמזמורים המתוקים והעריבים לחיץ, וממהרים למקווה, עד כמה ששייך בעלטה הכבדה השוררת עקב ההאפלה, כשבשבת קודש אין אפילו פנס קטן לרפואה.

כשמגיעים לציון הקדוש, נדמה כאילו שהיכל הציון כולו בוהק מהאור

ההתנהלות הרגילה: ההאפלה בלילות והעוצר הלילי. העוצר שמתחיל בשעה 11:00 בלילה ומסתיים בשעה 5:00 לפנות בוקר כולל בתוכו גם את השעות היקרות של חצות הלילה ולאחריו, והגביל את העבודה הרגילה של בחורי ואברכי אנ"ש. המציאות הזו הביאה לספיקות רבים שהיו השנה לחסידי ברסלב. ניתן היה להיכנס לציון בשעה 22:45 ולראות את החברים היקרים עומדים ומתבודדים: להישאר או ללכת, וותיקין או חצות בציון, וגם הרצון החזק להיות בציון בשעת חצות הלילה, לעומת ההקפדה לישון ולהתעורר' חצות כרצון רבינו. היו שפשוט הניחו את הראש לחצי שעה - שעה וכך נהנו משני העולמות והיו כאלו שהבינו שהתנהגות כזאת יכולה להרוס להם את כל העבודה של היום שלמחרת, הצד השווה שבהם שכולם מכוונים את ליבם לאביהם שבשמים...

הודו, מקווה, נשמת כל חי...

העוצר השליך על עוד עניינים בסדר היום הנעלה של עובדי ה' ששהו

רצים לעוד
לילה בצינ'ן
בשעה 22:55

אור בהירות הדרך!

בחינוך של ברסלב'ר בחור מונחת דרך קבע ספרון מהדורת כיס. אצל האחד זה גמרא מהדורת ובלכתך בדרך, אצל השני זה ספר המידות, אצל השלישי זה משנה ברורה בסדר העמוד היומי וכן הלאה...

בסוף כל שבוע בישיבה מארחת כיסו הפנימי של הבחור ספר נוסף, לפעמים שניים מקרא ואחד תרגום או חורש", לפעמים מדרש, או כל ספר קודש אחר. הרי הנסיעה הביתה אורכת כמעט שעה! וכי יעלה על הדעת שלא נמצא את הזמן היקר הזה?

ומי מדבר על נסיעה למירון או לצפת, אז מסודרת בראשו תוכנית מסודרת עם הספקים ברורים, כשאפילו חברותא טלפונית נשקלת... וכי קלה היא בעיניך? שלוש שעות שלמות שבהם אפשר ללמוד מה שליבו חפץ! אפשר לעשות השלמות של הדף היומי בליקוטי הלכות של כל השבועיים בהם האחות התחתנה!

אצל בחור לו יש מושגים כאלו, בהם נשאר לנו רק לקנאות, נראית ההכנה לנסיעה הקדושה אחרת לגמרי, אם בכל שנה בה הנסיעה כולה אורכת כ-12 שעות מצטייד הבחור גם בתיקוני זוהר, גם בליקוטי מוהר"ן, גם בספר המידות, וגם בשיחות הר"ן בשביל האמירות (סיפורי מעשיות הוא כבר גמר בצהרי השבת הראשונה שאחר ט"ו באב...) ועוד ספר ל'אם יישאר זמן'... אזי השנה שהדרך אורכת יום או יומיים, והשעות הרבות על אם הדרך מנוצלות להספקים ו'השלמות' ארוכי טווח, תיק הספרים של הבחור דן מנופח בהרבה. 'יק שלא יעבור את המשקל

שנשקף מפניהם הרענונות של עשרות האברכים והבחורים שכבר הספיקו לטבול ולהגיע לצינ'ן, אולם אין זמן להתבונן סביב יותר מידי, הנץ החמה עוד פחות מ-40 דקות... כל אחד ממשיך היכן שהוא אוזן עד שבשעה שהחזן מרעים בקולו 'נשמת כל חי' מתאחדים כולם כאחד בכוח ובהתלהבות, בנעימות שאין כדוגמתה, ללבט אש רותחת בשני מניינים מרכזיים, כשכל זאת אינו אלא הקדמה למניין השני והשלישי שתיתכך מתחיל, סעודות השבת המרוממות, ושעות הלימוד הרצופות בצהרי יום השבת. לחם עם מלפפון זה מאכל טוב...

בליבו של ברסלב'ר חסיד הנמצא בדרכו לאבן השתייה, לד' אמות המקודשות באומן, אין מקום למחשבות גשמיות וחומריות. נכון שהוא הולך להיות באומן חודשיים שלמים!!!! ובתיקו מונחים להם סה"כ כיכר לחם וחצי, ארבעה שימורי טונה, ושני מארזי פתיתים, המספיקים לארוחת בוקר וחצי ארוחת צהריים בודדת במשפחה ממוצעת... אולם מה לו לדאוג? נוסע הוא לצינ'ן הקדוש ומחשבות מסוג כזה, לא בדיוק קשורים כעת.

אולם חברות 'בצילו של הרבי' לא יכלה לתת למצב כזה להמשיך. רבים מאלו שמסרו נפשם להגיע מוקדם לצינ'ן הקדוש נוהגים סלסול בעצמם ומהדרים ביותר בענייני הכשרות, וממילא נוצר מצב שכמעט ולא היה להם מה לאכול. ומי מדבר על ארוחות בשריות ומבושלות... חברות 'בצילו של הרבי' שהוקמה במטרה לייצל עד כמה שאפשר את השעות בצל הרבי, ובמסגרתה אורגנו פעילויות שונות כעצרות תפילה, חבורות, שיעורים ועוד. סימנה לה כמטרה גם את הנושא של האוכל, והקימה הכנסת אורחים בהשגחה מהודרת, במחירי סמלי שלא כיסה אפילו את ההוצאות, כשעם הזמן הפך חדר האוכל לאחד המוקדים היותר בולטים לשיחות ערות בעבודת ה'...

שלוש
סעודות
באחדות
מופלאה

נסיעה מיוחדת לקברו של פנחס מקוריץ לכלל אנשי באומן

מגעועים לראות ולשהות בצל הקודש, ולהתכונן ליום הדין בצילו של הרבי... לליבו מזדחלת מחשבה שאולי ההחלטה שיצא לו בהתבודדות שבינתיים אין רצון ה' ממנו לנסוע, היא החלטה מוטעית, ועליו כן לנסוע...

כצופים מן הצד אל לנו להתערב בשיקוליהם של שני אברכים יקרים אלו, אולם יש בזה בכדי לפתוח לנו צוהר לגודל הבלבולים ו'חלוקת העצה' שהיה מנת חלקם של רבים רבים מאנ"ש, הן אלו שנסעו והן אלו שלא נסעו... זה מקיים רצונו של מקום בנסיעתו, וזה מקיים רצונו של מקום בהישארותו...

בי"ט באלול הגיע החברותא סוף סוף לאומן, לאחר טבילה קצרה בציון, ועוד לפני שהניח את מזוודותיו בדירה, הגיע מיד להיכל התורה ברחוב פושקינא... הספרים החדשים והכרוכים חיכו לו על השולחן יחד עם החברותא הממתין, ותוך דקות ספורות צללו שניהם לעומק הסוגיא שוכחים מכל העולם, זה שוכח להתעניין מאיזה מדינה הוא הגיע זה עתה והאם עיכבו אותם בגבול, וזה שוכח לסדר את ענין ה'סים כאר"ד ולארגן את מזוודותיו... ///

ההתבודדות
נראית
אחרת,
התורה
הזמנית
מאירה באור
אחר, השו"ע
ונושאי כליו
נוצצים
בבהירות
מיוחדת,
וכל הבריאה
כולה אומרת
שירה. מי
שהתנסה
פעם בתענוג
של שעות
אלו בציון
הקדוש, לא
יוכל לוותר
עליהם

המותר' חושב לו אביו המדושן מנחת...
'אור בהירות הדרך' באלול תשפ"ב היה משהו שלא נראה דוגמתו, ה'דין וחשבון ליום הנסיעה' שהאברכים יצטרכו לתת, ישמשו ללא ספק לתענוג עילאי עבור דרי גן עדן וצדיקי הדורות, בדור כזה בו שעות רבות וחלקים עצומים מהחיים מוקרבים עבור המסכים למיניהם ללא שום תמורה, נדיר לראות בחורים צעירים המדפדפים בספרי כיס במשך שעות.

לאחר 16 שעות נסיעה רצופה, כשהגיעו למרגלות הדירה באומן, כשסוף סוף ניתן למתוח את הרגליים והגוף כולו משווע לארוחה טובה ומיטה מוצעת, מסמן הבחורצ"ק לאביו כשעיניו לא משות מהספרון שהוא מחזיק בידו 'רק רגע'... הרי הוא חייב לגמור את השיחה בה הוא אוהו באמצע, ולהעביר את הסימנייה למקום הנכון. רק כשהנהג מסנן בכעס "נו, פאייכלה!" קולט הבחור שבעצם הוא כבר התחיל שיחה חדשה...

קורות ביתו מעידים, מסילות הרכבת מצטרפים, וטנדרי וי. איי. פי. גם הם יעמדו כולם באותו יום לפני בית דין של מעלה, ולקורת רוחם של הדיינים יעידו את מה שבמו עיניהם ראו, את הנמנום הקצר סמוך לשעת חצות, את ההקפדה על 'מים אחרונים' אף באמצע הנסיעה, ואי הוויתור על שני הלכות עם תפילין דרבינו תם...

צדיקי הדורות שבכל גלילות אירופה כולה זכו לחלוץ עצמות, כשאלפי בקשות תפילה ותחינות נישאו על קבריהם ורובם המוחלט אינם אלא על נושאים שבקדושה, על תפילה בכונה יותר, על שמירת העיניים חזקה יותר, התמדה רצופה יותר, והלאה והלאה... לפליאתם סיפר להם הננמ"ח באחד מההיכלות הטמירים, על מעשה מ'סמאלע' ואלו שמעודם לא ביקשו על ציונו בקשה גשמית...

זה מעשה שלו

בהיכל הכולל שבטבורה של ירושלים עיר הקודש יושב לו אברך חמד עם חליפה מהוהה, המושב שלצידו ריק ובמקומו תחובה באוזניו זוג 'אוזניות'... החברותא שלו המריא למחרת תשעה באב לעבר עיר הגעועים, אבל על הלימוד המשותף הם לא יכולים לוותר.

מצידו השני של הקו יושב לו החברותא, היום הוא הקדים לבוא 15 דקות לפני הזמן המיועד להתחלת הלימוד, למד לקח מיום האתמול בו לקח לו זמן יקר למצוא את כרך השו"ע בו הם אווזים, יש עוד שישה אברכים שאווזים באותו כרך, והביקוש עולה על ההיצע...

מצד ימינו יושב אב עם שני ילדיו, האב מרוכז כולו באמירת תיקון הכללי עם בנו הקטן, והילד הגדול יותר החליט שזה הזמן המתאים לבדוק את כל החפצים המונחים על הספסלים ברדיוס הקרוב... לפניו רוקדים כמה אברכים בעוז ותעצומות על נועם גורלם ועל הזכות לשהות בצל צח ומצוחצח כזה, ומאחוריו שחים שני אברכים בהתלהבות על 'השמטה' בנושא הקיבוץ בראש השנה, הוא מרגיש שהריכוז ממנו והלאה וחושב לעצמו שאולי היה עדיף להישאר בארץ הקודש ולנצל את ימי חודש אלול כמו שצריך...

ובאותו זמן שומע החברותא שבא"י את הקולות המאפיינים את תחילתו של הקיבוץ הקדוש, וליבו יוצא

היכל התורה
השנה באומן

שחרית
עם בעירה
עצומה
בסתם יום
רגיל

העצרת לשלום
הקיבוץ ער"ה
אלול בהיכל הציון

כאשר
נודע לי
על רבי
נחמן
מברסלב,
הרגשתי
שמדובר
בצדיק
בעל קנה
מידה אחר
מכל מה
שהכרתי
עד כה.
אי אפשר
להסביר
זאת
במילים.

▲ ר' דוד משמרתני

◀ תמונת הרקע: העיר שיראז. איראן

נער צעיר עוזב את משפחתו וארצו ומבריח את הגבול
האיראני במסירות נפש של ממש || לאחר מספר
חודשים הוא מגיע לארץ ישראל ושם מגלה את
אורו הנעלם של רבינו הקדוש || במרץ ובהתלהבות
הוא מתרגם את ספרי רבינו לפרסית ושולח לאחיו
שנותרו בגולה || שיחה מרתקת ומעוררת השתאות
עם הרה"ח ר' דוד משמתי שליט"א מחסידי ברסלב
שבירושלים || על משמתי אעמודה

ישראל הלוי

מפרס הרחוקה ועד להיכלו שזל הרבי

מצה שמורה לפסח

<< כפי הידוע, במדינות ערב כמו באיחופה, נקראו היהודים בדרך כלל על שם ערים או סוג עבודתם, אם כן מה משמעות השם 'משמרת'?

לאבי היה פרויקט חסד עצום בתחום אפיית מצות מצווה לפסח. הוא לקח על עצמו לאפות מצות מהודרות לכל יהודי שיראז. העלות של המצות הייתה מזערית ביקשו את המצות של אבי ולכן ההתעסקות הזו התחילה ששה חודשים לפני פסח. מיד לאחר סוכות כבר היו מביאים לחצר ביתנו כמויות עתק של עצים. אבי העסיק מספר פועלים מקומיים שתפקידם היה לחתוך את הגזעים דק דק. במקביל הזמין חיטים בכמויות מסחריות, שקים על גבי שקים נערמו בחצר הגדולה שלנו. לאחר מכן, אמי ז"ל, יחד עם עוד מספר נשים צדקניות, ישבו ימים שלמים ובררו את כל החיטים אחד לאחד, לוודא שחלילה לא התנפחו או החמיצו. אחרי זה היה צורך לטחון את הכל, ומי מדבר על האפייה בפועל. הפרויקט הזה לקח מאבי כוחות עצומים, אבל הוא עשה את כל סדר העבודה בשמחה שאין לתאר. כי הוא ידע שבזכותו יוכלו יהודי שיראז לאכול במשך שבעת ימי הפסח, מצות כשורות למהדרין. העלות של המצות הייתה מזערית לחלוטין, ולא אחת העניק חבילות שלמות, בחינם, למי שהבין כי נצרך הוא. דרך אגב, כאשר אבי נפטר, הגיע אחד הישמעאלים שעבד אצלו בחיתוך העצים, וממש מרט את ראשו באבל גדול. הוא צעק בצער ואמר שלא הכיר מעולם אדם ישר והגון כמו אבי. כך זכה אבי לקודש את שם ה' אף בקרב גויי הארץ. ומכאן התשובה לשאלה שנשאלה בעניין שם משפחתו: היות וכל סדר אפיית המצות מצריך שמירה ואחריות גדולה, כינו היהודים את אבי בשם 'משמרת' על שם הפסוק "ושמרתם את המצות".

כך חיינו בנחת ובשלווה, עד שנעשיית בר-מצווה. עברה עוד תקופה קצרה ואז לפתע החלו לנשוב ברחובות רוחות של שטאה ודם. מחאה עצומה שפרצה בעקבות משבר כלכלי חמור, גרמה תוך תקופה קצרה להדחתו של ה'שאה' מכס השלטון ולבריחתו מחוץ לגבולות המדינה. מי שהוכתר במקומו אדון הארץ, היה האייתוללה חומייני. אותו חומייני, החזיר ביתר שאת את הדת האיסלמית לראש סדר העדיפויות במדינה ובגן כן, החלו התושבים להרגיש בטוחים יותר להציק לשכניהם היהודים.

היהודים שהחזיקו בחנויות רבות של ביעוד, תכשיטים וצורפות, סבלו משוד לאור יום ומאיומים על חייהם. השנאה שהייתה חבויה ומוסתרת עד כה בקרב בני ישמעאל, קיבלה פנים חדשות. ובין רגע, הקרקע היציבה כביכול של יהודי איראן שנמטה תחתיהם. משפחתי המורחבת עוד הסתפקה מה עליה לעשות ולהיכן להימלט, וכבר סימנתי לעצמי את המסרה: עליה לארץ ישראל. עז היה רצוני להיכנס לישיבה ולהרוות את צמאונני במימי התורה הקדושה.

כי תבוא אל הארץ

<< כיצד אכן הצלחת לעלות לארץ הקודש, מן הסתם היו הדרכים בחזקת סכנה של ממש?

ר' דוד: היה זה בשנת התשד"מ. האפשרות היחידה לצאת מגבולות המדינה הייתה אך ורק בצורה מחתרתית. המשטר החדש אסר על יהודי המדינה לצאת את הארץ, בטענה שהיהודים מבקשים לברוח לארץ ישראל, על מנת לסייע למדינה כאן, להילחם בפלסטינים. ממילא, היה עלי לאתר 'מבריח' שיסכים תמורת הון רב להעבירני לצד השני של הגבול. בס"ד לאחר בירורים רבים נמצא המבריח הנכון וכך באישון לילה יצאתי יחד עם שלושה יהודים נוספים למסע חוצה גבולות.

הפחד היה גדול. מדי פעם הגיעו שמועות שונות על יהודים שנתפסו באמצע הבריחה ונלקחו לבית המאסר, שם עונו קשות עד ששחררו בעד כופר רב. לי עצמי היה בן דוד שנתפס סמוך לגבול ולמגינת לב מצא את מותו בכלא האכזרי. למרות זאת, קיוויתי לישועת ה' והתפללתי שלא יאונה לנו כל רע. המבריח אסר עלינו לסחוב מיטלטלין ולכן יתרתני מראש על כל מיני מזכרות ודברים חשובים ואישיים. אולם על פריט אחד התעקשתי: התפילין. מהם לא יכולתי להיפרד ולו לרגע אחד. אני זוכר איך הטמנתי את התפילין של יד' בכיס הימני ואת 'של ראש' תחבתי עמוק בכיס השמאלי. בס"ד זכיתי להניח תפילין בכל ימי המסע, ויתירה מזאת, זכיתי עוד יהודים במצווה יקרה זו. אני נזכר איך קבצה שלימה של יהודים שפגשו אותי בסמיכות לגבול, הניחו סלם את התפילין בהתרגשות גדולה, הם לא הפסיקו להודות לי.

דרום-מערב מדינת איראן, למרגלות הרי הזגרוס, בעיר הגדולה שיראז, נולד וגדל ר' דוד משמרת הי"ו. באותם ימים, עמד בראש המדינה המלך מוחמד רזא 'שאה'. הנהגות הייתה בדרך של 'ימין מקרב' ועינו טובה הייתה עם נתיניו. גם היהודים נהנו מגישתו המתונה של ה'שאה'. באותה תקופה, חיז בכל רחבי המדינה, למעלה מ-600 אלף יהודים. תמימות ופשיטות, אמת וטהרת הלב, אפינו את יהודי פרס והגם שלא היו פוסקי הלכה וגאוני עולם מפורסמים בכל עיר ועיר, למרות זאת, הודות לתמימותם הרבה נשמרה אמונתם היוקדת חרף כל תלאות הגלות הארוכה.

יהדות בגלות פרס

<< כיצד היו חיי היהודים בגלות הרחוקה כל כך? כיצד גדלתם והתנתחתם במדינה שכולה גויים?

כפי שהתחלתי לספר, נולדתי בעיר שיראז, בה היו יהודים וישמעאלים בשנות. במקום בו גדלתי חיו יהודים של צורה, מקימי מצוות ושומרי תורת ה'. אבי ז"ל, ר' יחזקאל, היה ירא חטא מרבים. הנהגתו הייתה בפרישות וטהרה וניכרו עליו הנהגות חסידות רבות, למרות שלא ראה את עצמו שייך לדרך הבעש"ט. גם בבית, הנהיג את בנותיו - אחיותיי בצניעות ובקדושה גדולה, והדבר בלט מול הסביבה הסמוכה לנו. לא פעם ראיתי איך הוכיח בכאב את חבריו, בעלי חנויות בגדים, וביקש מהם להסיי כל מיני מלבושים שאינם מתאימים דיים לבנות ישראל הכשרות. הדברים שיצאו מפיו בנעימות ובחן, עשו רושם על המזכרים ומיד תיקנו את הצריך תיקון.

כמו כן זכורים לי הלילות, בהם הייתי מתעורר ורואה את אבי, יושב על מיטתו, מתחמם בעזרת שמירה עבה עקב הציה ששררה בחוץ, ורוקן בריכוז רב על ספר קודש. הכלל, שזכיתי כבר בימי ילדותי לראות קימת חצות מהי, קדושה מהי, כך שכל ההנהגות הללו הביאו אותי בהמשך לקבל בהתלהבות ובצימאון רב את דרכו המיוחדת של רבינו הקדוש.

למרות שבבתי הספר היהודיים, למדו באותו זמן, ברוב היום, מקצועות חול ורק שעה או שעתיים יוחדו ללימודי יהדות, הצליח אבי ז"ל להחזיר בנו אהבה עצומה לתורה הקדושה. ראינו אותו איך למרות עיסוקיו הרבים, הקפיד להישאר בבית הכנסת אחרי תפילת שחרית, ורק לאחר סיימם את סדריו הרבים, רק אז נפנה לפרנסתו. כמו כן תמיד דיבר בבית על גודל מעלת הלימוד, והזכות העצומה שיש למי שהוגה בתורה. כל הדיבורים הללו חדרו לי ללב, והם אלו שלמעשה גרמו לי בהמשך, אחר עלייתי ארצה, לבקש להיכנס רק לישיבה. רציני בכל מאודי להמשיך את השושלת המפארת של אבי וסבי.

רציני להמשיך את השושלת. ר' דוד בראיון לאבקשה

נתיב הבריחה אמנם התבסס בעיקר על הליכה רגלית, אולם בחלק מהמקומות נעזרו גם בסוסים ובהמשך בחמורים. זכור לי היטב איך באחד הלילות בעודנו רכובים בדומיה מתוחה על סוסים תחת אחד ההרים, מעדתי והוטחתי ארצה. נחלתי קשות ורק בחסדי שמיים יכולתי להמשיך הלאה בבריחה. לבסוף, אחרי הרבה דפיקות לב מואצות, צלחתי את הגבול בשלום והגענו לצד טורקיה. חלק מהמבריחים העבירו דרך פקיסטן וחלקם דרך טורקיה. אנחנו העדפנו את טורקיה מכמה סיבות שאין המקום להאריך בהם.

אני נזכר כעת אלו יסורי נפש היו לי מחבריי לבריחה. הם היו חילונים ממש שפרקו מעליהם הכל. בצר לי הוצרכתי לחלוק איתם את חוויית הבריחה, אי כמה נחרתי לראותם מדליקים אש בשבת ר"ל. רק ה' יודע איזה קושי היה לי אז. מעניין לספר שלפני כמה שנים, הייתי בתל אביב לצורך סיבה מסוימת ולפתע מישוהו מאחוריי קורא לי בשמי, אני מסתובב והוא אומר: אתה זוכר אותי? משנענה על ידי בשלילה, אומר: אני הברחתי איתך את הגבול. כעת הוא כבר היה עם פנים אחרות. זקן וכיפה גדולה עיטרו את זיו פניו וסיפר שזכה כאן בארץ ישראל, לחזור לכור מחצבתו, והיום ב"ה הוא שומר את המצוות קלה כבחמורה.

כאשר עברנו לצד הטורקי, העבירו אותנו חיילי משמר הגבול הטורקים לאיסטנבול, משם טסנו לארץ ישראל. מעניין לציין שזמן היציאה שלי מפרס היה בפרשת מסעי זמן הגעתי ארצה היה בשבוע פרשת כי תבוא...

הדבר הראשון שחיפשתי עת הגעתי ארצה, היה ישיבה ראויה בה אוכל להגות בתורה יומם לילה. באיראן, למדת משניות וחומש אך לא היה מצוי הלימוד בגמרא. ולכן כבחרו בן שמונה עשרה שנה, ביקשתי בכל מאודי לטעום את טעמה של הגמרא הקדושה.

בישקי של רבינו

הגעתי לירושלים עיר הקודש ושם התודעתי לשיבת כף החיים של הרב יעקב חיים סופר הי"ו. ישיבה לבני עדות המזרח. זכיתי ללמוד שם בהתמדה גדולה ובתוך זמן קצר יחסית הכרתי חבר מיוחד במינו, שמו ר' מאיר מימוני הי"ו. התחברנו יחדיו, והוא כבר היה עמוק בענייניו של רבינו הק. הוא כמובן החל לדבר איתי מעצותיו של הצדיק, ואני זוכר איך שמד הוקסמת, היום אני לא יכול להסביר זאת בשכל. עוד לפני שהעמקתי בתורות של רבינו, הרגשתי אור גדול, מיוחד במינו. בהמשך הוא הכיר לי חבר נוסף שהתקרב לברסלב ושמו ר' שמואל ברוכים. שניהם דיברו איתי הרבה מרבינו.

אני נזכר איך שבפעם הראשונה סיפר לי ר' מאיר על עצת ההתבודדות. הוא אמר לי: אתה יכול מתי שתחפוץ, לייחד זמן, ופשוט לשוחח עם הקב"ה על כל מה שיעלה בלבך. תודה לו, תספר לו, ובעיקר תדבר איתו. הרעיון הזה כל כך ריגש אותי. הישיבה הייתה ממוקמת ליד שטח פתוח ופשוט התחלתי לקיים את העניין.

כמובן שבהתחלה הכל מאיר, אבל אז, בהמשך, היצר הרע ננסה לעשות את שלו, כאן התפקיד שלנו להמשיך הלאה בהתחדשות חדשה ולא להתפעל. לאחרונה, שמעתי בכמה מקומות, איך שמלמדים באופן מודרך ומפורט, בצורה מוגזמת, כיצד לעשות התבודדות. איך ומה לומר וכמה זמן להקדיש על כל התגברות של תאוה ומידה רעה. חושביי שלא כך צאן צדיק, מעולם לא הכתיבו בברסלב שהכרתי אז, על מה ב-ד-ו-ו-ק-לדר עם ה' בהתבודדות. הרי לכל אדם יש את הנקודה השייכת ללבו ומה שייך לומר ליהודי מה בדיוק לשוחח עם הבורא. זאת נקודה חשובה שצריכה שימת לב מירבית.

יש נקודה מסוימת שתפסה אותך במיוחד בתורתו של רבינו? רבינו הוא עניין של כלליות. אני חושב שאין עוד צדיק בעולם

שדיבר על הכל כמו רבינו. גם על קדושה, על תפילה, על תורה, על התאוות ומידות רעות, על דרכי התשובה והתיקון ובעצם על מה לא. ולכן, אין נקודה אחת שיכולה לתפוס במיוחד, הכל כל כך מיוחד. וזה באמת דבר שצריך לתת עליו את הדעת, במיוחד כאלו שמוסרים שיעורים ברבים: גם אם ישנה נקודה מסוימת שנאמרה מאד לאדם מספרי רבינו, חשוב ליידיע את התלמידים על כל עצותיו של רבינו, לא לקבע אותם על עניין מסוים ולהסתיר מהם את שאר הדברים.

"בהמשך, לקח אותי ר' מאיר לשיעורים בליקוטי מוהר"ן בבית כנסת צופיף. מעניין שלמרות שהמקום היה של בני עדות המזרח, התקיים שם באופן קבוע שיעור בספרו של רבינו.

בשלב מסוים, גיליתי שיש "תיקון הכללי" בעולם. אני נזכר כעת בשמחה האדירה שהציפה אותי. כל כך התרגשתי מזה. היום ישנם עשרות וכנראה מאות מהדורות של התיקון הכללי אבל אז בתקופתי, מי שידע ידע וזוהי שלא לא. ככה שלקח לי זמן עד שידעתי על זה. מאז, רשמתי לעצמי בדרך קטן את רשימת המזמורים והשתדלתי לומר אותם בכל עת מצוא.

מספרים על אחד הצדיקים מגדולי החסידות, שהיה מודה כל יום לה' שקיבר אותו לרבי שלו. ואם כך נהג אותו צדיק, על אחת כמה וכמה: שאנו צריכים ללמוד ממנו, להודות ולשבח את הקב"ה שקיבר אותנו לכאלו גילויים עצומים ומתוקים, עצות שמדברות לנשמה באופן כזה שאין לתאר.

בהמשך, האזנתי הרבה לשיעוריו של רבי בנימין זאב חשין. היו לו דיבורים כאלו נפלאים. הוא היה מדבר בחיות גדולה. מאחר שהייתי מוגבל עם הזמנים והסדרים של הישיבה, לא יכולתי ללכת בפועל לשיעורים, לכן השגתי הקלטות אותם שמעתי רבות.

באותה תקופה הייתה בישיבה, התעוררות גדולה לענייניו של רבינו הקדוש, עד כדי שחלק מהצוות החל להביע הסתייגות ורעמת על ברסלב. לשבחו של ראש הישיבה יאמר, שלמרות היותו מעצב ההשקפה בישיבה, מעולם לא הראה לנו פנים זועפות או ריחוק.

זכורני איך שפעם קרא אותי ואמר: "אני יודע שאתה הולך ושומע הרבה מברסלב, זאת אבקש ממך: נא ונא ראה ללמוד כל דבר עם המקור שלו, תתחבר רק למה שמובא מפורש בספרים, היזהר מכל מיני דיבורים גבוהים שאין להם כל קשר לרבי נחמן מברסלב". נהניתי מאוד מהגישה שלו. למרות שלא הייתה לו שייכות לברסלב, הוא לא הקפיד עלי ואף ראה לנכון להציל ולהזהיר אותי ממקומות שלא מדברים שם את דבר רבינו הק' באופן מדויק ונכון.

לאחר שלוש שנים בישיבה, באתי בברית הנישואין. אחרי החתונה, יכולתי יותר ללכת ולהסתובב, ולכן ניצלתי את ההזדמנות והגעתי אחרי התפילה, בשבת בבוקר, לבית הכנסת הגדול של אג"ש במאה שערים, שם שמעתי את רבי לוי יצחק בנדר בשיעורו המיוחד על סיפורי מעשיות. תרגמו לנו את הדברים ללשון הקודש וכמובן דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב.

אני נזכר איך שפעם אחת אחרי התפילה, בזמן הריקוד, ניגשתי אליו ונישקתי לו את היד ביראת כבוד. אצלנו זה דבר פשוט לנשק את היד לצדיקים ותלמידי חכמים, אבל אצלנו, זה היה כמו קו אדום. הוא התסכל עלי במבט כזה משתומם, כאומר: מי אני ומה אני, אתה רוצה לעשות ממני מפורסם...? העניין הזה מיד מצא חן בעיני. התפעלתי מכך מאוד. ראיתי איך רבינו מבצע את האמת שלו לכוז ענוה אמיתית, בלי כל החיצוניות שיש לפעמים אצל אחרים.

<< איך התחזקתם בהמשך בתורתו של הרבי?

המשכתי את לימודי בישיבה בה למדתי, בכף החיים. רבינו אמר פעם: אני חפץ שתהיו מעורבים בין הבריות. ואני הרגשתי שכעת אני עדיין לא מסוגל לעזוב לרבינו ברסלבאית, ונשארתי

כל
הדיבורים
הללו חדרו
לי ללב,
והם אלו
שלמעשה
גרמו לי
בהמשך,
אחר
עלייתי
ארצה,
לבקש
להיכנס רק
לישיבה.
רציתי בכל
מאודי
להמשיך
את
השושלת
המפוארת
של אבי
וסבי

שווה, זה אולי היה בשבילי קצת "מסירות נפש", אבל זכיתי להיות חלק מהתיקון של רבינו. נטלתי חלק בריבוי הבתים, וכי מה יש יותר מזה?..

למרות שהיו קיבוצים בירושלים ומירון, תמיד מוקד העניין היה "אומן". כל הזמן התפללו שייפתחו השערים, שנוכל להגיע למקום ציונו הקדוש בלי פחד וחשש. עד שבס"ד נפתחו הגבולות וניתן היה לנסוע. אני נזכר בנסיעה הראשונה, איזו התרגשות אחזה בי, כל כך התכוננת והתפללתי על זה.

באופן אישי, הרגשתי בציון של רבינו "יראה" גדולה. מין פחד ורעדה מגודל יקרת המקום. משהו שלא הרגשתי באף ציון אחר. האמת שגם אצל רשב"י הרגשתי מין "יראה" מסוימת אבל אצל רבינו זה חזק יותר. מין הרגשה של 'יראת הרוממות' באופן שלא ניתן לתאר במילים. ההרגשה שלי הייתה שאני כרגע בניחוח, הצדיק לוקח אותי ועושה איתי כרצונו.

אומר קצת משהו עוד יותר אישי: מכל הפעמים שהגעתי לרבינו, לא הרגשתי אפילו פעם אחת - קולות וברקים. לא היו לי "אורות" גבוהים, אבל תודה לאל התמקדתי בנקודת האמונה הפשוטה. אני מאמין באמת ובתמים שלא צריך להרגיש שמחה פורצת גבולות או התלהבות לא רגילה בשביל לקבל את התיקון המלא לנשמה. והאמת שגם אם לא מרגישים באומן דברים גדולים, כל אחד יסתכל על עצמו במשך השנה וישים לב איך שרבינו איתו, מין הרגשה של התקדמות לכיוון הנכון. התפילה שונה, הלימוד שונה, כל העבודות ה"מקבלת צבע אחר.

אם כבר מדברים על אומן, יש נקודה חשובה שהייתי רוצה לעורר עליה: ב"ה, אכשר דרא וזכינו לראות איך הקיבוץ של רבינו גודל לממדים אדירים, עשרות אלפים שמגיעים כל שנה מתוך אמונה פשוטה לציוויו של הצדיק. בשנים האחרונות הוקמו אולמות של אוכל, יש גם שיעורים לרוב, הרבה מניינים נפתחו. אבל עדיין יש טירוף הדעת גדול, במיוחד למי שמגיע בפעמים הראשונות.

השהייה מחוץ לאזור הטבעי של האדם מביאה עליו בלבול המוחין. ולכן עם קצת אכפתיות, חיוך רחב, מילה טובה, לחיצת יד חמה, התעניינות בקשר לאש"ל, או כל רעיון אחר, נוכל להקל ולרפד להרבה אנשים את השהות בזמן הקיבוץ. זה דבר חשוב ביותר, לעזור לבאי הקיבוץ להרגיש טוב, לא רק במונב הגשמי או הרוחני אלא גם במונב הנפשי. אשרי מי שנותן דעתו לעניין הזה.

על אחת
כמה וכמה
שאנו
צריכים
ללמוד
ממנו,
להודות
ולשבח
את הקביה
שקירב
אותנו
לכאלו
גילויים
עצומים
ומתוקים,
עצות
שמדברות
לנשמה
באופן
כזה שאין
לתאר

בסביבה בה חייתי וגדלתי, עוד בטרם התקרתי לאורו של רבינו. למעשה למרות שלא חייתי עם אנ"ש, ישנה בחינה מסוימת שדווקא בגלל שנשאיתי בסביבה הטבעית והרגילה שלי, הדבר הזה גרם לי להתקרבות יותר מעמיקה בכל העניין של רבינו. התחזקתי בנקודה הזו ממהרה"ת, שכידוע, בשנה הראשונה אחרי פטירת רבינו, הלך להתפלל בבית הכנסת המרכזי של יהודי אומן, למרות שחבריו האחרים סברו שיש להקים מניין מיוחד רק של חסידי ברסלב. בהמשך, הבין מהרה"ת שיש צורך למסד מניין מיוחד של אנשי הצדיק, אבל מההווה אמינה שלו אנו רואים כמה חשוב להתערות עם הבריות. לקבל מכל אחד ואחד את הנקודה שייכת לו ובמקביל לקשר את עצמנו ביתר שאת לרבינו הקדוש.

ראש השנה עם אנשי שלומנו

<< השתתפת בקיבוץ של אנ"ש?

באותם ימים עדיין לא נפתחו שערי אומן, ולכן הייתי מגיע בכל שנה ל"שול" במאה שערים. כאחד שגדל כל ימיו אצל בני עדות המזרח, היה לי מאוד קשה עם הסעון והנוסח, לא הצלחתי תמיד ליאחו ראש' עם הרצף של התפילה, אבל ב'ה הכל היה

התחלתי ללמוד בישיבה. יחד עם הרה"ג ר' יעקב חיים סופר

ספרי רבינו לאיראנים

<< כיצד השתלשל הפרוייקט של תרגום ספרי רבינו לפרסית? מאיפה הרעיון?

רבינו אמר: כאשר יתפרסם ספרי בעולם, אפשר כבר להתכונן לביאת המשית. כשקראתי את הדיבור הזה, שאלתי את עצמי: איך אני, הקטן, יכול לפעול לחחשת הפרסום הקדוש הזה? ואז, עלה בדעתי להתחיל בהדפסת ספר המידות מתורגם לפרסית. זאת הייתה עבודה מושקעת שלקחה ממני הרבה כוחות אבל התוצאה הייתה שווה.

מי שעזר לי מאוד בכל הנוצר היה הרה"ח ר' אברהם ויצנהנדלר זצ"ל. הוא ממש התמסר לעניין ואני נזכר קצת ב'קורת רוח' שהייתה לו עת הראיתי לו את המוצר המוגמר. הוא כל התרגש והתפעל. הדפסתי כמות של ספרים ושלחתי לאירן, המשלוח עבר הרבה תחנות בדרך, אבל לבסוף הגיע ליעדו והתקבל בהתלהבות גדולה. כמו כן שלחתי לכמה מקומות בארה"ב, שם שוכנות עד היום קהילות נכבדות של יהודים יוצאי פרס.

יש בספרי רבינו חידושים עילאין. אחד מספרי רבינו שתורגם לפרסית

ישאו ברכה מאת ה'

אבקשה

להצלת ושמירת
טהרת ברסלב ביפויה

לידידנו היקרים והנלבבים
בוני הבית מייסדי ההיכל
השותפים הנאמנים
בבנין הקדושה "אבקשה"
אשר אש נצחיות אור האורות
יוקדת בלבם
ואודות לכיסופם והשתוקקותם
ונדבת לבם הגענו עד הלום

יהי רצון שנזכה כולנו יחד
באור פניו יתברך

לשנה טובה ומבורכת
ולכתיבה וחתימה טובה בספרן
של צדיקים אמתיים

המאחלים
בהודיה והערכה
מערכת 'אבקשה'

וישוטטו לדעת את ה'

רואים בחוש איך העולם צמא לדיבורים של רבינו. ניקח לדוגמה את הפרויקט המיוחד שנקרא "לטייל בתורתו", באיזה התלהבות הציבור קיבל את היוזמה, זה פשוט מדהים. אני מוכרח לומר שהודות לכך נפתח לי צוהר חדש בכל העניין של הספר הקדוש ליקוטי מוהר"ן. עד היום, רוב האנשים קבעו סדר מסוים בספר, ואם הבינו - הבינו, אם לא - מתקדמים הלאה. הרי יש הספק יומי. אני הודות ליוזמה המיוחדת של ההליכה עם תורה זמנית, אני חושב שמשוה השתנה בחסידות ברסלב. אתה לומד, מילה במילה, אין לאן למהר, ואז לאט לאט מתגלים פשטים כאלו נפלאים. פתאום מתגלה לעיני-כל הגאונות העצומה של רבינו, מתגלה העומק המיוחד שיש בספרו.

יש ייחודיות עצומה לספרו של רבינו. מצד אחד בכל תורה, רבינו עולה למעלה למעלה עד השורש העליון של העצה, ומצד שני ממשיך את העניין עד ל"עובדא ולמעשה" ממש. כלומר, יש כאן אחיזה בשני קצוות מנוגדים: השורש העליון מחד והקיום המעשי מאידך. הדבר הזה הוא פלא פלאות.

אני אומר את האמת. אחרי שבס"ד טעמתי מעט את התורות של רבינו, קשה לי ללמוד בספרי מוסר או חסידות אחרים כבעבר. העמקות הזו והנועם שיש בליקוטי מוהר"ן יצרו אצלי חריש עמוק בלב והם ממלאים את המקום של ספרי המוסר האחרים בהם הייתי מעמיק. כמובן שאין הכוונה לספרי היסוד כמו חומש, גמרא, הלכה וכד', אלא לגבי ההעמקה וההשקעה בדרכי מוסר והתעוררות אחרים, אני חש שרבינו כבר ממלא את כולי בתורתו הקדושה.

הכלל שיש בליקוטי מוהר"ן חידושים עילאין שאין באף ספר אחר. ה' יזכנו לחפור בבאר הקדושה הזו ולהוציא את מה ששייך אלינו. צריך לדעת שכאשר לומדים כראוי, אזי גם הלימוד בליקוטי הלכות מקבל אור אחר. אם נפתחים חלונות הדעת בליקוטי מוהר"ן, הדבר משפיע מיד גם על הבהירות של דברי מוהר"ן. גם התפילה וההתבודדות על התורה מקבלים גוון אחר לגמרי. אתה מחובר לכל שורה והמילים שיוצאות לה' בהתבודדות, ממוקדות מאוד על פרטי התורה ומקרבות את העניין של ה"לעובדא ולמעשה".

נתאר לעצמינו אדם שנכנס לחנות של כלי עבודה משוכללים ביותר. אם הוא לא מבין בתחום, הוא יכנס, יסתכל לכל הצדדים, יתפעל מהגודל של החנות ויצא החוצה. אבל מי שנכנס עמוק עמוק לתחום השיפוצים, אם וכאשר יכנס לכוז חנות, הוא יעמוד משתומם מגודל עוצמת הקידמה והשכלולים שיש. הוא ימשש כל מכשיר ומכשיר ויתפעל עד עמקי נשמתו מהפטרונות הרבים שיש לטכנולוגיה הציני. כך אותו דבר בספה"ק ליקוטי מוהר"ן, מי שלומד את הדברים במהירות, אזי נהנה באופן סמלי ממה שהצליח להבין וממשיך הלאה. אבל מי שנכנס עמוק פנימה, זוכה שאט אט נפתחים לו כאלו שערים נפלאים, והוא יכול שעות רבות להתפעל ממה שקורא. פתאום הוא קולט את העומק האדיר שיש בכל שורה ושורה. הוא רואה איך רבינו נוגע לו בנקודות הכי עדינות של החיים. כל זה יקרה רק כאשר האדם מחליט להתעכב ולהיכנס עמוק פנימה.

צריך כל הזמן להודות לה', איך לקח אותנו, אנשים פשוטים כל כך, וקרבונו לאלוהינו סודות התורה, כאלו גילויים אלוקיים השייכים עד לעומק הנפש. אשרינו שזכינו. ///

הספרים התקבלו באיראן בהתלהבות רבה. ר' דוד עם הספרים המתורגמים

הדפסתי
כמות של
ספרים
ושלחתי
לאירן,
המשלוח
עבר הרבה
תחנות
בדרך, אבל
לבסוף
הגיע ליעדו
והתקבל
בהתלהבות
גדולה. כמו
כן שלחתי
לכמה
מקומות
בארה"ב,
שם
שוכנות
עד היום
קהילות
נכבדות
של יהודים
יוצאי פרס

המשוּב שהגיע היה כל כך חזק וזה נתן לי כח להתקדם לפרויקט השני: תרגום של הספר "השתפכות הנפש". לקחתי כל קטע בספר, סיכמתי את עיקר העניין ותרגמתי. גם הספר הזה התקבל בהשתוקקות נפלאה אצל דוברי הפרסית. אגב, לפני תקופה פנה אלי הרה"ח ר' שמעון ספירא שלי"א וביקש ממני את הספר המתורגם, הוא אמר שמכיר מישוהו שצריך דווקא את התרגום לפרסית...

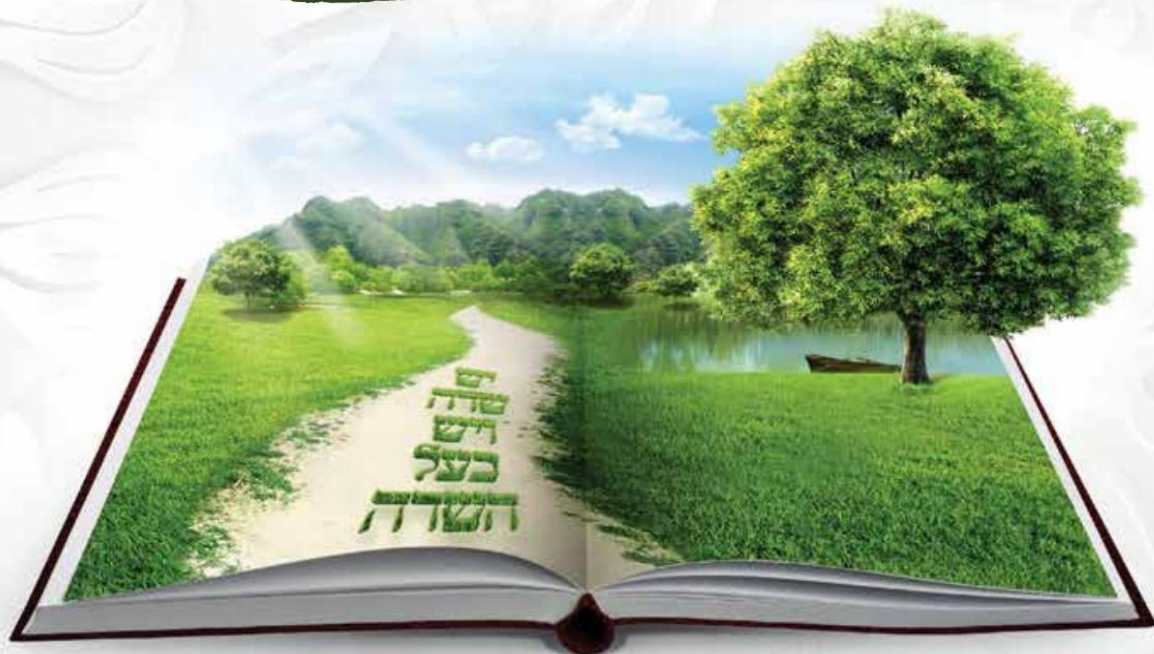
לאחר מכן, רצייתי מאוד לגשת אל הקודש פנימה ולנסות לתרגם את הליקוטי מוהר"ן. אולם ככל שחשבתי יותר על העניין - קיבלתי פחד. הרגשתי שעל מנת לתרגם כראוי את התורות, צריך לפשט הרבה מושגים וחששותי שחלילה אשנה מהמכוון, ולכן נמנעתי מלהשלים את הפרוייקט.

<< לפני שתורגמו הספרים, האם לאיראן לא הגיע עדיין שמעו של רבינו הקדוש?

האמת שלא. היום כאשר אני חושב על כך, זה מפליא אותי. מדינה עם כל כך הרבה יהודים ופשוט לא ידענו מהצדיק רבי נחמן מברסלב. על הבעש"ט כן שמענו, היו עליו סיפורים וגם כל מיני דיבורים בשמו. אבל על רבינו לא. ולכן זאת הייתה זכות עצומה בשבילי להנגיש את העניין של רבינו גם לעדת הפרסים. אותם יהודים שנחשפו לספרים, אומנם לא קוראים לעצמם חסידי ברסלב במוצהר, אבל הם התחברו מאוד. אומרים תיקון הכללי, עושים התבודדות, ואפילו מגיעים לקבוץ בראש השנה. לפני תקופה, פגשתי באומן קבוצה נכבדה של יהודים יוצאי פרס שהגיעו מארה"ב על מנת להשתתף בקיבוץ באומן, וכל זאת בהשפעת הספרים שתורגמו.

צריך להבין שלמרות שבני עדות המזרח ובמיוחד עדת הפרסים ניחנו בתמימות ופשטות, כך שלכאורה ההתקרבות שלהם לרבינו יכולה להתפרש כדבר טבעי, למרות זאת מדובר עדיין בעולמות שונים כל כך. ישנם הרבה מחסומים בהתנהגות ובהלך המחשבה שיהודי פרסי שורשי, צריך לבקוע בשביל להבין שיש לרבינו מה לבשר לו. ולכן הספרים המתורגמים עזרו רבות. אני מאמין באמונה שלימה שכל פעולה של הפצה, מחישה את קץ הגאולה.

בעזרא

יש לי קוטי מודהר'ן בעזרא

כי עקר הצדיק הוא תורהו תקדושה

הר"ר מרדכי שלום רחנפלד שליט"א

הר"ר נחמן רחנפלד שליט"א

הר"ר שמואל ברוך פילמר שליט"א

הר"ר צורי נמני שליט"א

אני רוצה להיות

ברסלב

חסיד

אמיתי

'בשנה הבאה', הוא הבטיח לעצמו בערב ראש השנה, אני הולך להתחיל מחדש לעשות רק את רצון ה'. אך עדיין, חסרים לו עוד כמה יסודות חשובים, והוא מחפש את ההדרכה הנכונה בעבודת ה'. || ארבע מחשובי המחנכים בברסלב, הרבנים החשובים: הר"ר נחמן רוזנפלד מחשובי המחנכים בישיבת 'אהבת משה' רבות בשנים, הר"ר מרדכי שלום רוזנפלד ממחנכי ישיבת 'קרן אור', הר"ר צורי נמני מראשי החבורות הוותיקים בבני ברק, והר"ר שמואל ברוך פילמר ממחנכי ישיבת מתיבתא, בפאנל מיוחד על מקצת מהשאלות הבווערות בעבודת ה' בסדר יומו של כל בחור 'מבקש' || כתבנו לחיים טובים

לציוויו של רבינו הקדוש, ושמענו את כרוז הגדול שקורא בכל העולמות, שכל מי שסר למשמעתו יהיה אצלו על ראש השנה, וכי זה לא מספיק סיבה להגדיל שמחתנו עד אן קץ? "כי מידי דברי בו זכור אזכרנו עוד" העצה איך לשמר את השמחה העצומה למשך כל השנה הוא פשוט לדבר מזה. לדבר בפה את כל השיחות בגדולת ה"ראש השנה" הן בינו לבין עצמו הן בשיחת חברים, לרנן אצל עצמו את השמחה הגדולה, ומי לנו גדול ממורינו ר' נתן שעמד באמצע השנה ומחזק את בנו תדיר שיהיה בשמחה מזה שזכה להשתתף בקיבוץ בראש השנה.

ואי אפשר שלא להזכיר את הרה"ח ר' שלמה אהרן גוטליב ז"ל שדבר רבינו שאמר ש"ראוי לו לשמוח כל השנה" נגע לליבו הטוהר, ופעל בכל מאודו בשנים האחרונות להחזיר בקרב אנשי שלומינו את השמחה הגדולה, בעריכת סעודות המוניות במשך כל השנה, אין ספק שחלק גדול מאד מהתעוררות הגדולה לענין הגדול הזה בזמן האחרון, נזקפים לזכותו.

עוד עצה איך לשמוח עם זה כל ה שנה, הוא פשוט

הרה"ח ר' נחמן רוזנפלד שליט"א:

רבינו הרי דיבר כל כך מנקודות טובות לחפש את הדברים הטובים שעשינו ולשמוח עם זה, לא יגרע ה'ראש השנה שלו' שאין למעלה ממנו, משאר הדברים שצריך להתבונן בהם ולהחיות את עצמו

להתפלל כל השנה על ראש השנה הבא עלינו לטובה. הרי רואים בעינים בשנים האחרונות את המניעות הקשות שמשתרגים מכל הצדדים על הקיבוץ הקדוש, כל מי שחש על עצמו צריך כבר מתחילת השנה להתפלל שיזכה להשתתף בקיבוץ הקדוש. אחד שמתפלל על השנה הבאה ממילא הוא גם שמח מ'הראשי שנים' שכבר

"בני הנעורים", "ברסלב'ר בחורים", דור העתיד של חסידות ברסלב, כל בחור הוא שתיד רך שעתידי לגדול ולצמוח לאילנא ברבא, בדור כזה בו הנסיונות מתגברים וכשל כוח הסבל, כינסנו במערכת "אבקשה" תחת פונדק אחד ארבעה אברכים יקרים מאנ"ש, העוסקים רבות בשנים בהשקאת האילנות מן מימיו הזכים של הנחל נובע, הלא הם הר"ר נחמן רוזנפלד הר"ר צורי נמני שליט"א, הר"ר שמואל ברוך פילמר, והר"ר מרדכי שלום רוזנפלד. שוחחנו עמהם והבאנו בפניהם את השאלות המורגלות בפיהם של פצעי הציאן, כאשר כל אחד אחד מהם הביא את נקודת המבט השייכת לליבו ואת העצה וההדרכה העולות מנסינו והבנתו.

אור בהירות

תחילה פתחנו בענייני דיומא כאשר הנסיעה לאומן בראש השנה בפתח וכה שאלנו: החיות והשמחה הגדולה שמורגשת בקיבוץ הקדוש מידי שנה על הזוכה העצומה שזכינו איננה ניתנת להיאור כלל, אבל... כל שנה לאחר שנוחתים בבית נראה על פניו שהכל חזר לשגרה, ולא נודע כי באו אל קרבנה. איך אפשר להמשיך את השמחה והחיות מעצם זה שזכינו להיות באומן ראש השנה על כל השנה?

ר' נחמן רוזנפלד

עצם המציאות הרי הוא כך. ראש השנה הוא הרי ה'ראש של כל השנה'. הספרים הקדושים מדברים מזה הרבה ש'הכל הולך אחר הראש'. אם זכינו להיות אצל הרבי ב'ראש של השנה' יש לנו כבר את כל השנה. אבל כמו בכל דבר גם בעניינינו יכול להיות מציאות שאדם יחשב עני, כמו אדם שמוח בחשבונו מיליון דולר אם הוא אינו מודע לזה הוא נשאר עני. צריך להתחיל להתבונן במתנה הגדולה שזכינו ולשמוח עם זה...

ר' שמואל ברוך פילמר

הדבר הראשון הוא אמונה. כמה שיותר מאמינים בגדולת הראש השנה כך יותר שמחים עם זה, עדיין צרוב בלב כלונו אותו ערב ראש השנה כואב בשנת תש"פ, בשעה שאלפי חסידים ברסלב הפנימו שנשארים הם מעבר לחומת הברזל, הרחק מממשת נפשם, כמה נהרות של התחזקות הוצרכו בראש השנה של שנה זו כדי לשמוח בשמחת יום טוב, אז בשנה זו שאנו זוכים להגיע על אף כל הבלבולים וההפחדות לא נהיה שמחים עד לשמים...?! כדי להגיע בשנה זה על ראש השנה הוצרך כל אחד לעבור כל כך הרבה בלבולי המוח, וטלטולים, והוצאות מרובות מאד. שבביל מה אנחנו עושים את זה? רק מסיבה אחת, כי אנו מאמינים בכל ליבנו

אפשר לשמור על סדר יום נעלה כראוי לימים מרוממים אלו.

ר' שמואל ברוך פילמר: הישוב הדעת מתחיל כבר מארץ ישראל, כשנמצאים עוד בבית צריך להתחיל להתכונן לנסיעה הגדולה, ולכלכל את צעדיו מראש מה אני רוצה להספיק שם, בחור שמגיע מוכן זה כבר ענין אחר... עצה טובה שאני נוהג כך כבר כמה שנים. לפני שאני נוסע לאומן, אני מחשב כמה זמן אני יכול לשהות כל יום בציון כמובן בלי ריבוי אור, ואותו הזמן אני שומר מכל משמר, עם מוחין או בלי אני לא יוצא מהציון באמצע הזמן שקבעתי לעצמי.

ועוד נקודה חשובה שצריך לדעת: שהמדד הוא לא כמה התלהבות יש לי בציון, כמובן שתבערת הלב זה דבר רצוי מאוד וכל אחד מתברך שירגיש כל הנעימות שבעולם בציון אבל מצד שני צריך לדעת שאנחנו מגיעים כאן לרופא הגדול ביותר על פני תבל, ואנחנו עכשיו באמצע ניתוח והוא מחליט איך יתבצע הניתוח... צריך להאמין בכל פעולה טובה שחוטפים בציון, כמו שידוע הסיפור על היוכח בין אותם שני חסידים נלבבים ר' שמואל שפירא ור' שמואל הורביץ, שר' שמואל שפירא רצה לקנות מר' שמואל הורביץ תיקון הכללי אחד אפילו הפחות ביותר, ור' שמואל הורביץ לא רצה למכור לו שום תיקון הכללי גם כזה שהיה בבחינת נים ולא נים.

ר' נתן שאמר שאל אף הסכנה הגדולה הכרוכה בירידת גלגול אם יודע שיזכה לפקוד את ציון רבינו אפי' עוד פעם אחת מסכים הוא לרדת, התנה את זה באיזה צורה תראה התיקון הכללי אז? לכן צריך לזכור כל פעולה טובה שחוטפים בציון הוא רווח נצחי כזה שאין לנו בזה העולם אפילו כלים לשער את זה.

ר' מרדכי שלום: הכל תלוי בישוב הדעת, כשבחור מיישב את דעתו ב"התבודדות" לפני זה הכל יראה אצלו שונה בימי הקיבוץ, הרי נמצאים באומן בקושי כמה ימים בפרט בחורים שברוך כלל לא יוצא להם כל כך לנסוע לאומן באמצע השנה.

כל השנה יש לנו את רוחו הקדושה של הרבי, אבל גופו הקדושה שזו היא השארתו - מקום גזיתו זה כאן, למה נגרע מבחור חסידי שיועד שכשהוא נכנס לרבו אי אפשר לבלבל אותו עם דברים אחרים, בחור צריך ליישב עצמו היטב לפני שנכנס לציון, להיכן אני נכנס, למקום קדוש כזה 'צריך' ו'חייבים' ישוב הדעת.

ר' נחמן: מובא בשם החת"ס על הפסוק בק"ש, ודברת בם וכו' ובשכבך ובקומך, שצריך להצמיד את סדריו לסדר יום, לקבוע לו סדרים סביב זמני היום, וזה מועיל מאד. כמובן שצריך לסדר לבחורים את כל המציאות מסביב שיוכלו ללמוד וכו' ולהישאר בישוב הדעת, וכל בחור שרוצה לנצל את הזמן יצמיד את עצמו לאיזה קבוצה או מסגרת, כי בחבורה זה תמיד יותר קל. ר' צורי: בחור שכבר זכה להשתתף בקיבוץ

הבדלות כשאנחנו נוסעים לרביה"ק על ראש השנה אנחנו לא נוסעים בשביל איזשהו הנאה רוחנית וכל שכן גשמית אנחנו נוסעים לרבי בשביל סיבה אחת ויחידה, בגלל שאמונים אנו על קולו של ראש כל הצדיקים שרצה שנתקבץ אליו על ראש השנה, ולכן גם כשאני חוזר לביתי אני ממשיך להיות תלמידו של רבינו, ואני שמח על שזכיתי לקיים את רצונו.

ר' מרדכי שלום רוזנפלד

ישנה טעות נפוצה אצל הרבה אנשים שכאילו ישנם 365 ימים בשנה, ויומיים ספציפיים מתוכם הם ראש השנה, צריך לדעת הראש השנה זה לא עוד איזה יומים... ראש השנה זה המוח של כל השנה!! אם יש לנו את הראש יש לנו כבר את כל השנה, לאחד שזכה להשתתף בקיבוץ כל השנה הולכת כבר אחרת. כמה שמחה נקבל כשנפנים את זה.

זכה בחסד השם להשתתף בהם.

ר' צורי נימני

אנחנו לא נפרדים מהרבי אחר ראש השנה. בגשמיות אם משהו לדוגמה נסע למפלל יפה ונהנה שם מאד כשהוא חוזר הביתה אין לו כבר שום קשר ושייכות לזה, להבדיל אלף אלפי

יישוב הדעת באומן

הציון הומה כבר מאלפי המקורבים שבאו לאומן כדי לחסות בצל הקודש בימי ראש השנה הקדושים. נדמה שהמצרך הכי נדיר להשיג באומן בימים אלו זה ישוב הדעת... איך

הולך לו בעבודת ה' צריך לקבל חיות מכך שאני מקיים עכשיו את רצון השם בכל מקום ובכל דבר שאני עושה. בחורים מקורבים שהתחילו להשתתף בחבורות של ברסלב באמצע השבוע או בסעודה שלישית וכדומה התבטאו בפני, שהמפגש השבועי שלהם עם הרבי גרם להם שכל השבוע קיבל גוון חדש, כל ההלוק ילך נהיה מקושר להשם

י' נחמן: בחור צריך לדעת להיות בקי ברצוא ובקיא בשבוע הקדוש ברוך הוא יצר את עולמו בוא פן כזה של יצר אור ובורא חושך אין יום בלי לילה ואין לילה בלי יום כל החיים יש עליו וירידות והאכמובן שהאדם צריך להשתוקק שילך לו בעבודת השם אבל צריך לדעת שהמתן זה הכלי למתנה ומאן יימר שמי שאין לו חיות חשוב פחות ממי שעובד את השם כפועל שחור חשוב הרבה יותר.

י' שמואל ברוך: אין ספק שזה עניין סגולי, יש לנו צדיק כזה שהוא מנשב הרוח חיים בידין וברגלין, כמו שר' נתן אמר על עצמו שהוא כנס על גבי הענק גם אנתנו עצם זה שאנחנו נקראים על שמו הקדוש ומאמינים בו זה נותן לנו כוח. ובפרטיות אצל כל אחד זה גם כן כך, כפי כמה שהוא מרבה בהתבודדות ושוקד על דלתי רבינו ומחפש את רוחו הקדושה, הן בספרים הקדושים הן בשיחת חברים, כך יש לו יותר חיות וברען בעבודת השם, רואים חילוק עצום ממש כרחוק מזרח ממערב בין בחור ששקוע בספרי רבינו ומקיים עצותיו, לבחור שטרם זכה.

עכשיו השאלה היא איך אני זוכה לזה, התשובה לזה זה "תמימות" כי מי כמו רבינו מלמד את האדם מה זה ירא'ש, מה זה 'תורה' ומה זה 'תפילה', רבינו מלמד הכל... ולמה אצל העולם אם משהו משקיע בתורה זה על חשבון עבודות אחרות כי אין לו 'תמימות'! כך גם אצל הרבי מי שלא הולך עם 'תמימות' אז כל דבר שהוא עושה זה על חשבון דברים אחרים, כגון אם יתחיל להתפלל יבכוהו ובכוונה, יגיע משהו ויגיד לו שהענין של רבינו זה "תורה" ומי שלומד כל היום הוא ברסלב... ואם הוא יתחיל ללמוד בהתמדה יגיע חכמולוג שני שידע להסביר לו שכל ענייניו של רבינו זה "תפילה" ושניהם חכמולוגים!! ולכן בחור שילך בתמימות יקבל את ענין רבינו בשלמות מכל הבחינות. אני יכול להעיד מהשנים שאני עובד עם בחורים, שאלו שהלכו עם תמימות מהם יצאו פירות נפלאים ביותר, ממש כלילי המעלות... מה שאין כן אלו שהתחמכו עם כל דיבור של הרבי, זה לא בדיוק וזה בערך וכדומה הפסידו בסוף הכל.

י' צורי: רבינו מגלה באין סוף תורות את התיקונים הנוראים הנעשים מכל פעולה פשוטה בעבודת השם, ומכך צריך כל בחור להתחיות, מסופר על איזה מומר שרצה להבאיש את ריח היהודים לפני המלך, כשהגיע המומר למלך הראה לו ב'שולחן ערוך' את הלכות בית הכסא... ובכך רצה להגחך בעיניו את היהודים, אך המלך כל כך התפעל מזה והגיב: לא ידעתי שהיהודים הם עם כזה אציל ומרומם שלכל דבר יש להם הלכות והנהגות, בחור שנראה לו שלא

בשנים עברו יודע ומכיר כבר את כל הסדר וההמולה, ובחור שזה לו הפעם הראשונה בחייו, כדאי שיברר אצל חבריו מה שקורה באומן... היה לי סיפור עם איזה בחור שנסע לאומן על ראש השנה פעם ראשונה בחייו, הלה שלא היה מודע לכל התיקונים שעוברים בדרך לנחשק כזה... קיבל את זה בצורה קשה מאוד מכיוון שלא הכין את עצמו כראוי. אני אומר לבחורים כל שנה, אל תבנה שיש לך בציון את הספרים שאתה לומד תביא לך ספרים מהבית.

כוחו של בחור

בבואנו לדבר על סדר יומו של בחור ברסלבאי עולה השאלה הראשונה כמעט מאליה; מהו סוד הכוח של הבחורים הברסלב'ים שתמיד הם מחוברים ודבוקים בעבודת ה'... ובאותו עניין ישאל בחור שעומד מן הצד, אחד שלא מרגיש את הברע'ן שיש לחבריו, איך גם אני יזכה לכזאת חיות בתורה ועבודה? כיצד קונים ומקבלים את האש הזו?

י' מרדכי שלום: כל מי שמגיע מבחוץ יכול להעיד איך שהבחורים של ברסלב יש להם כזה חן של אמת, זה ענין אחר לגמרי א"א לתאר את זה, הרצונות והברען לכל דבר שבקדושה. יכול להיות שדווקא בגלל זה יש לבחור יותר ניסיונות בגלל שכל עבודה שלו כזה יקר וחשוב.

אורות וכלים

כיצד אמור ברסלב'ר בחור להסתכל על 'סדרי הישיבה', הרי לכאורה עבודת ה' זה משהו שהולך לפי הלב והכוחות של כל אחד בפני עצמו, וזה הרי אחד מהיסודות בתורת רבינו, ואם כן מהי החשיבות ב'ישיבה', מה האור הפנימי שטמון דווקא בצמצומים של הסדרים הכלליים?

ר' צורי: שאלה זו נוגעת בכל תחומי החיים, בחור בישיבה לא מבין מה רוצים ממנו עם כל הסדרים והכללים של הישיבה, ואחר כך כשהוא יכנס לכולל הוא גם לא יבין מה זה כל הצמצומים...

בדרך כלל הצמצום הוא מוכרח, אם לא אפשר להתבטל מהבוקר עד הערב, כל אחד חייב שיהיה לו איזה מחויבות למשהו אם זה סדרים וחברותות או שאיפה להגיע למטרה כלשהי ברוחניות. כי הרי לכולנו כאמור יש המון דברים שאין לנו בהם חשק ולולא המסגרת לא היינו מקיימים את זה, ובחור שמנצל את הזמן מנצל כבר גם את השעות פנאי לחטוף כמה שיכול, יש אמרה כזו שאלו שעובדים, להם יש הכי הרבה זמן כי הם יודעים לנצל כל רגע...

ר' שמואל ברוך: סדרי הישיבה זה הזדמנות לקיים רצון השם כמו שצריך, וכמו שאמר ר' צורי, שאלתי פעם בחור חשוב מאוד, תגיד

לי את האמת מתי אתה לומד יותר, בזמן - או בבין הזמנים? ותשובתו הייתה: את האמת שבאמצע הזמן אני לומד יותר טוב... ולכן בוודאי שכאשר מאיר אפשר לחטוף יותר, אבל במציאות לא כל יום מאיר, ואז חייבים את המסגרת והצמצום, שמעתי פעם ווארט על מה שאמרו חז"ל כל קבוע כמחצה על מחצה דמי, שכל דבר שהוא קבוע דוחה כבר חלק מהיצר הרע ולכן הושתתו סדרי הישיבה שיהיו שווים לכל נפש, לא סדרים קשים מידי, רק באופן שכל אחד יוכל להשתתף בהם, אבל בחור צריך להיות חכם לנצל את כל ההזדמנויות שנקרות בפניו לחטוף עוד ועוד זמן לסדרים שלו, וכבר אמרו חז"ל לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הציבור.

וכמו בכל תחום גם כאן צריך להכניס חיות בתוך הצמצום, כמו שילד בבית שאינו מבין שכל הצמצומים והגדרים שיש לו בביתו הם רק לטובתו סובל מזה.

ר' נחמן: חז"ל אמרו לעולם ילמד אדם במקום שליבו חפץ ומה שליבו חפץ, לכן בחור שלא מאיר לו ישיבה זו שיעבור ללמוד בישיבה אחרת, אבל צריך לזכור, בכל ישיבה יש סדרים קבועים שצריך להיצמד אליהם, וכמו שבגשמיות לא יכול אדם לומר שלו מתאים ללכת לבנק בשתיים בלילה... זה ברור שאי אפשר להפוך את העולם לכל אחד כרצונו, ולכל דבר יש את הזמן שלו, גם במנין אם כל אחד ירצה להתפלל רק בשעה ובצורה שנוח לו לא יתארגן מנין לעולם... כך זה בכל העניינים של היהדות, אנו רואים שכל אחד צריך להתאים עצמו לכלל.

ר' מרדכי שלום: אמת שעבודת ה' זה עניין פנימי ואישי, אבל מי כמו רבינו שכל עניינו היה להלוך נגד רוחו של כל אחד, ולמרות זאת מי גם כרבינו דיבר כמעט בכל תורה מהכרחיות ה'כלים', ובפרט בגיל הזה של "מי הבחרות" זה הזמן לבנות כלים לכל החיים, צמצומים וכלים אלו אם הם נבנים טוב, אפשר אח"כ לקבל את האור של הרבי בצורה טובה.

כמוכן שכל בחור צריך לבנות לעצמו בתוך סדרי הישיבה את הצמצומים של הרבי, הוא צריך להקפיד על ספרי רבינו 'חק ולא יעבור', וכמוכן להקפיד על התבודדות.

מתי אזכה גם אני

רבינו כותב על קימת חצות שהיא 'עיקר עבודת איש הישראלי, וכל בחור רציני עומד ושואל את עצמו; איך גם לי יהיה חלק בדבר כל כך יסודי בברסלב, ואיך אני יכול להתנהם בכל יום שעובר עלי בלי קימת חצות מחמת סדרי הישיבה וכו'?

ר' שמואל ברוך: בחור שאינו מצליח לקום

הרה"ח ר' צורי נמני שליט"א

בחורים מקורבים
שהתחילו להשתתף
בחבורות של
ברסלב באמצע
השבוע או בסעודה
שלישית וכדומה
התבטאו בפני,
שהמפגש השבועי
שלהם עם הרבי
גרם להם שכל
השבוע קיבל גוון
חדש, כל ההלוך
ילך נהיה מקושר
להשם

עבודת איש הישראלי, כמובן שצריך להיות על זה מניעות עצומות, אך צריך לא להישבר מזה, ולהבין שאכן ראוי שיהיה על דבר גדול שזכה מניעות עצומות.

במקומות אחרים לא יודעים ממעלת הרצון אבל אותנו כן לימד רבינו ממעלת הרצון העולה עד למאד. ומה לומדים שצריך להמשיך להתפלל על זה ולא למחוק את זה מהרשימה, ואין ספק שהוא יזכה בסוף לקום חצות.

בקי ברצוא ובשוב

זה לא סוד שאחד הקשיים הכי גדולים בדור הזה הוא הקדושה, מה הכלים שיש לחסיד ברסלב יותר מכל העולם להתמודד עם הקשיים והנסיגות, הן למי שרוצה לצאת למלחמה עם הנשק של הרבי והן למי שצריך התחזקות להישאר על עמדו, ולא ליפול?

נחמן: אנו מבקשים בכל יום ואל תביאני לידי נסיון, צריך להישמר מכל מקום או דבר שיש שם נסיון של קדושה, וכמו שכבר הזכרנו בשאלה של חצות אותו דבר גם על קדושה,

הרה"ח ר' ברוך שמואל פילמר שליט"א

בחור שתדיר 'משתוקק' לקום חצות אינו 'מתנתק' מהעבודה של חצות, והוא כבר ימצא את הזמנים שבהם הוא יכול לקום חצות, ואם זה ביומי דפגרא, או בימי החורף שחצות מוקדם מאוד והרבה ממיילא עדיין ערים אז

חצות לפי מצבו הנוכחי צריך לדעת שרבינו גם אמר שהעיקר הוא הרצון, ולהמשיך לכסוף ולהשתוקק, ולבסוף בוודאי יזכה, בחור שתדיר 'משתוקק' לקום חצות אינו 'מתנתק' מהעבודה של חצות, והוא כבר ימצא את הזמנים שבהם הוא כן יכול לקום חצות, אם זה ביומי דפגרא, או בימי החורף שחצות מוקדם מאוד והרבה ממיילא עדיין ערים אז...

ר' צורי: דבר מעין זה שמעתי כשגרתו בעמנואל היה הרה"ח ר' נתן ליברמנש משנן תדיר באזנינו שאברך צריך לראות מתי הוא כן יכול לקום חצות, כשהוא קם מתי שהוא רק יכול הוא מוכיח שהוא יודע שיש את הדבר הזה, זה צריך לומר לעצמו גם כל בחור שכוסף לעניין: אני חוטף לקום מתי שאני יכול.

בשבת הראשונה שארגנתי לבחורים בתשס"ה אמר לי ר' דוד קרליבך "אתה חייב לתת לבחורים לטעום את הטעם של חצות" השבת היתה מיועדת לבחורים שולומדים בישיבות חסידיות ששם 'שבת' פירושו רחוק מאד מחצות... ועם כל זה הצלחתי לדבר מזה וגם בפועל הרבה בחורים קמו חצות, בחורים סיפרו לי אחר כך שזה נתן להם להרגיש את טעמה הערב של קימת חצות ובזכות זה כבר קמו אחר כך הרבה פעמים חצות לבד.

ר' מרדכי שלום: לפי גודל המניעות ואים את מעלת הדבר הרי מדברים כאן מ'עיקר

ראיה אחת פחות הרהור אחד פחות, אצל העולם שאין להם את ההתחזקות הזה הם נשברים מיד, אבל אנו שכן יודעים מזה צריכים להתחזק מאוד להסתכל רק על הנקודות טובות ועל כל מה שחטפנו שזה אינו יודע אף אחד רק האדם והשם יתברך.

בחור בבין הזמנים

שאלה אחרונה לסיום. בעזרת ה' אחרי ראש השנה מגיעים הימים הנוראים ואחריהם ימי בין הזמנים, איך יכול בחור ברסלבאי' למצוא לעצמו את הסדר יום הכי מתאים והכי נכון על פי דעת רבינו הקדוש בלי ריבוי אור? איפה כדאי להסתובב? וממה צריך להיזהר?

צ' צור: כמו שדיברנו מקודם על אומן הוא הדין גם כאן, בכל מצב שיוצאים מהשגרה לזמנים לא רגילים צריך הרבה יישוב הדעת לפני זה, לתכנן מראש סדר יום וכו', שמעתי פעם מאחד מאנשי שלומינו שיש לכל אחד שלוש מעגלים שהוא צריך לשמור, הראשון זה בריאות הגוף כמובן שלא מתכוונים על אלו שמשתעגים על זה וכל ראשם מונח רק בזה אבל שמירה רגילה צריכים וחיביים, ופיקוח נפש דוחה כל התורה כולה, השני הוא שמירת דיני התורה בפשיטות ע"פ השו"ע, והשלישי זה כל שאר העניינים כשמגיע בין הזמנים צריך לדעת לשמור על זמני האכילה והשינה ועל התורה והתפילה, ואחר כך כמה שהוא יכול להוסיף שהעבודת השם תהיה יותר בחיות והתלהבות ואפילו אם אחר כך נשארים עדיין ספיקות מה רצון השם ממני אבל רוב הספיקות נפטרו מאליהן כדאי ומומלץ מאד שבחור יתרגל בפרט בימי בין הזמנים להתבודד כבר בתחילת היום אם אפשר בחצות לילה ואם לא מיד אחר המפיל זה מיישב את הדעת שידע לקראת מה הוא הולך ביום הקרוב ומה התפקיד שלו היום.

שמואל ברוך: אפשר בימים נעלים אלו להוציא את כל כיסופיו מהכוח אל הפועל, זה הזמן שאפשר להתפלל בחיות עם אנ"ש ושאר עבודות שישנם כאלו שלא זוכים להם במשך השנה.

מ' מרדכי שלום: הדבר הראשון שצריך להיות במוח, הוא שצריך לשמור את הזמן, אם רבינו מלמד אותנו כמה יקר כל נקודה טובה ורווח העולם הזה אין לשער, א"כ אפשר להרוויח בכל רגע מיליונים, עכשיו, איך לנצל את הזמן זה כבר תלוי, כל יום יש לו דין אחר אבל חובה לשמור את הזמן, בחור חכם עושה לעצמו סדר יום כאותו 'חצות' 'לימודים' וכו', ההספקים שיש לכל ברסלבאי בחור כ"כ גדולים שהם ממלאים כבר את הסדר היום...
כמובן שאסור להיות צדיק על חשבון השני, לעזור בבית זה גם עבודת השם... ///

הרה"ח ר' מרדכי שלום
רוזנפלד שליט"א

לפי גודל המניעות
רואים את מעלת
הדבר הרי מדברים
כאן מ' עיקר עבודת
איש הישראלי,
כמובן שצריך
להיות על זה
מניעות עצומות, אך
צריך לא להישבר
מזה, ולהבין שאכן
ראוי שיהיה על דבר
גדול שכזה מניעות
עצומות

על זה הגענו לעולם ורק בשביל זה יש על זה מלחמה כבדה כל כך רבינו אומר שעיקר הבחירה זה בעניני קדושה.

בקדושה אחד היסודות הוא לדעת שנסיון זה לא נפילה, לכן נביאנו כדי להתנסות בניסיונות ולעמוד בהם, בחור צריך לשים לנגד עיניו באותו רגע שמה שהוא צריך זה להתגבר עכשיו, אי אפשר לכבוש את הכל בפעם אחת, כל החולשה והנסיון מגיע כי נדמה לו שזה ימשך כך לתמיד, כתוב שהיצר הרע הוא מלך לרגע, אם תברח ממנו ברגע זה ממילא יתבטל שעתו.

מ' מרדכי שלום: העצה הכי גדולה שיש לנו מרבינו לשמירה על עניני קדושה הוא שמחה כמו שרבינו אומר בתורה והיה עקב תשמעון (קס"ט) שעיקר השמירה זה דרך השמחה, שמעתי מאחד מאנ"ש שהעובדים זכו למה שזכו לא בהכרח בגלל היותם קדושים כל כך, אלא הם היו שמחים, והילכך היו קדושים כל כך...

יש עוד עצות נפלאות מרבינו שיש לא להיכנס עם הפיתויים לטוען ונטען, ולהסיח דעת מכל מחשבה לא טובה, זה כזה עצה נפלאה הלוואי והיו העולם יודעים מזה כל העולם היה נראה אחרת אז!!!

צ' צור: בחור שממלא את מוחו בדברים טובים הוא יותר שמור כמו באכילה בחור שאוכל טוב אין לו משיכה כל כך אחר כך לאכול דברים מוקים, וזה תלוי הרבה באיזה פנים הוא מסתכל על עבודת השם, האם כשהוא לומד הוא שמח האו לא מרגיש שאיזה עול רובץ על שכמו, כך גם בתפילה ובכל העבודת השם אם זה בשמחה כבר לא ימשוך אותו דברים לא טובים, וכמובן להתפלל הרבה שינצל מהיצר הרע ושישמר מדברים פשוטים שחלק מהם, הם אף מעיקר הדין אסורים, וגם כשנן אדם מתחיל היצה"ר לבוא אליו עם שיעורי אמונה... כמה פגמת ואין לך תקווה וכו', ואז צריך את ההתחזקות והאמונה של רבינו שאין שום יאוש בעולם כלל ובכל מצב שהוא יש עניין שנתהפך הכל לטובה.

שמואל ברוך: צריך להאמין שמי שמקושר לרבי יש לו יותר כוחות, הוא יודע שיש לו רבי שאמר 'סמכו על כוחי' ואני עושה תשובה בשבילכם' ועצם זה שהוא יודע שהוא מקורב לצדיק כזה שהוא בעל כוח גדול כל כך והוא סומך על כוחו זה נותן לו כח להחזיק מעמד... וכמובן צריך הרבה תפילות, כמו שאמר רבינו "אז מע פאלט אין בלאטע אריין, אבי מען שרייט מיבעט -כשנופלים עמוק לתוך הבוץ, העיקר זה לצעוק ולזעוק. מי כמוני יש לנו כאלו תפילות יקרות מר' נתן על קדושה, בחיי מוהר"ן מובא שרבינו תפס את ר' שמואל אייזיק ואמר לו: בשביל רביעית דם תפסיד גם את העולם הזה והעולם הבא. רק צריך להרגיל עצמו לצעוק הרבה להשם יתברך ועוד עבודה יקרה שצריך לזכור שיש לנו ואין לעולם, הוא לחטוף 'נקודות טובות', לדעת כמה חשוב

עד שיאיר 'אור הנחל'...

בשורה של ממש באמריקה הרחוקה, אולי ניתן לקרוא לזה מהפיכה!

הספר הקדוש 'ליקוטי מוהר"ן' - וכפי שחזה בעיניו רבינו הקדוש זי"ע עוד לפני 002 שנה: 'כשיתפשט ספרי בעולם תתכוננו לביאת המשיח', - מופץ במהדורה חדשה מהודרת ומושקעת, פרי עמלם של אברכים יקרים אשר אישו הבהיר בוערת בלבבם, ובכל מקום ומקום אשר דבר המלך ודתו מגיע שמחה וששון ליהודים, בחנויות הספרים נמכרים הספרים לכל דורש בסכום מוזל!

במערכת 'אבקשה' קשרו שיחה עם הרב יעקב עסטרייכער הי"ד הוצאת הספרים "אור הנחל" אחד המיוחדים העוסק מאחורי הקלעים, להביא לחסידי ברסלב די בכל אתר את הבשורה הגדולה. בשיחה הוא מספר על אור שבוקע בארץ רחוקה, על המגיעה של הכריכה, על ההשקעה המיוחדת, ועל הגליון שסיפר לכולם מהו הספר ליקוטי מוהר"ן, כמו גם הפלגות המחבר וגדולי דורו עליו... והנה אפשר להתחיל להתכונן לת'הא שנת פ'דות ג'אולה בקרוב ממש.

הדפוס את הספר הק' ליקוטי מוהר"ן, להדפיס מהדורה חסידית מפוארת למכירה מוזלת. ב"ה, לאחר יזע רב פרוטה לפרוטה הצטרפה, כל אחד תרם ככל יכולתו, בנוסף לכל מה שאגרו מן הגורן ומן היקב וב"ה ההצלחה היתה למעלה מהמשוער, כאשר כבר בסיבוב הראשון הודפסו כ-5000 כרכים של הליקוטי מוהר"ן (!!). רבות התלאות אשר עברנו אבל ב"ה בסופו של דבר זכו והוציאו מהדפוס מהדורה מפוארת, עם אותיות מהודרות, כריכה מהודרת, נייר מיוחד ועוד, אשר הותירו את כל רואיהם תחת רושם. לאחר הדפסת הספרים בסין יובאו הספרים לארצות הברית, שם התפרסמו החדשות תחת כל עץ רענן, בכל תפוצות אמריקה.

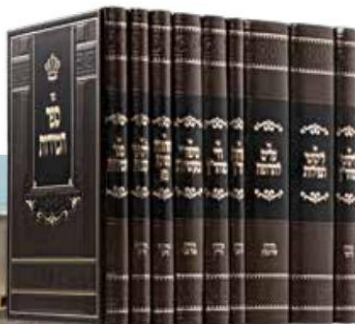
גליון מיוחד יצא לאור עולם, שם פרסמנו את הפלגותיו של רביה"ק זי"ע על ספרו וכל מה שהצדיקים הסכימו ואמרו על ספר קדוש זה, שם גם פרסמו על הליקוטי מוהר"ן שהודפס מחדש, ואז עברו מחנות ספרים אחת למשנה לה, דלת דלת ממש עד אשר אצל כולם הספר עמד למכירה פומבית.

ספר ב-\$5!!

מה הדבר שתפס את העולם יותר, ההפצה

או דווקא הספרים עצמם?

הכל ביחד גרם לתפוצה הגדולה כל כך, גם ההפצה החזקה וגם הידור של הנייר האות והכריכה, המחיר הזול שעמד על סך 5 דולר בלבד!, כל מי שמוציא ספר יודע באיזה מחיר

חשתיים רבים של ספרים להפצה

ספריו שנשארו לפליטה

שאלנו, מה הביא אתכם לצאת לדרך?

כל חסיד ברסלב יודע, כי אחד מהעניינים החזקים בחסידות ברסלב בכלל ובצוואתו ומורשתו של רבינו הק', אלו ספריו שנשארו לנו לפליטה, נתעוררנו להפיצם כאן באמריקה הרחוקה, אולם נמנעה האפשרות מלהפיץ אותם כמתכונתם אשר בארה"ק, שם הציבור מורגל בעיקר לספרים מהודרים ויקרתיים באיכות ובמראה, כאשר תחום זה משתכלל מיום אל יום על כל המובן מכך, ואילו ספרי רבינו שכבר כן הגיעו לאמריקה לא נרכשו בכמות כמו בארה"ק, ה'עמך' - 'חסידישע אידן', פחות התלהבו מהמראה והעימוד של המהדורה.

מה גם, אפילו אם היו אנשים שרצו לקנות את הספרים, הרי שהם לא הגיעו בכמות גדולה לחנויות, כיון שמוציאי המהדורות השונות שמו את עיקר כוחם להפיצם בארה"ק, ואלו אשר הכניסו אותם לחו"ל הביאו מתי מספר לעצמם ועוד מעט בשביל להפיץ בבית המדרש. ואילו בנקודות ההפצה וכ"ש בחנויות הספרים השונות לא יכלו למצואם כלל ועיקר, אולי היתה חנות אחת בכל פרברי השכונות החסידיות, בה ניתן היה למצוא כרכים בודדים ותו לא. גם אז המחיר ששילמו עליהם היה יקר מאד, כיוון שכל דבר שמייבאים אותו ביחידות בודדות מארה"ק מכפיל את שווי בהרבה, היו גם כאלו שבכוונו תחילה קפצו על המציאה ומכרו ביוקר.

יהודים רבים ששמעו של רבינו הק' הגיע לאזניהם, ובקשו לשזוף עיניהם בספרים מקרוב, להחיות בהם את נפשם, אך לא בנקל עלה בידם להשיג את הספרים, מכאן ועד להפוך אותם לספרים ידועים שנמכרים בסיטונאות הדרך היתה רחוקה, ולשם כך הוצרך שינוי של ממש.

משהו חדש לגמרי

איך הצלחתם להביא את השינוי?

התוכנית והיזומה הייתה, לגרום לספרי רבינו להיות כמו כל ספרי היסוד בכל חנות לממכר ספרים. ראשית דבר, נתוועדו להם כמה אברכים יקרים לטכס עצה, כדת מה לעשות. הם התחילו בתמימות לאסוף נדבות כדי שיוכלו להעלות על מכבש

והמחירים השונים, כאשר קטלוג זה הופץ ב-16000 עותקים שהופצו בכל איזור חרדי, כמו גם בחג השבועות במודעות מרהיבות עין בכל הבתי מדרשים המוכרים כאן.

בנוסף, בכל הרחובות פרסמנו מודעות צבעוניות ענקיות, שבישרו על ההדרת ספרי רבינו הק' מברסלב מחדש. כאמור, הכל התפרסם בקול רעש גדול, וכבר בשבוע הראשון נמכרו כמה מאות סטים. כיום זה, כמה חודשים לאחר ההדפסה, אין לנו עדיין מספר מדויק כמה ספרים כבר נמכרו, אבל כמדומה שנמכרו אז כבר 1400 סטים, וכעת זה כבר אוחז ב-1700 ויותר, וכבר צריך כמעט להדפיס שוב.

הספרים נחטפו לחמניות טריות בכל החנויות, לדוגמא, בחנות הגדולה ביותר של ספרים בעיר ויליאמסבורג השייכת ליהודי חסידי שאינו נמנה על חסידי ברסלב, הוצב בשמשת החנות בחלון הראווה טור שלם של סטים, כעשרים במספר, כדי להראות שניתן להשיגם במקום. החנות היא הגדולה ביותר לממכר ספרים בעיר, וכולם ביקשו עוד ועוד.

גם לסטים אלו היה ביקוש גדול בישיבות ובכוללים בתי מדרשים ועוד, הספרים הולכים בזה אחר זה, לא מזמן ירדו לדפוס עוד ספרים, ליקוטי עצות, השתפכות ומשיבת נפש ועוד, גם סטים של 'ליקוטי הלכות' מהם הוזמנו עוד 2000 סטים, והם כבר צריכים להגיע לכאן בעוד מספר שבועות.

כמה מעלות טובות

מה המעלות שאתם יכולים למנות

במהדורה זו?

המעלה רבות הם: המהדורה עוצבה בצורה יפה מאד וגם יותר 'היימיש' ממה שהכרנו עד כה, גם הטקסט עבר הגהה מיוחדת ע"י צוות מומחים, בהכוונת הרה"ח ר' אליעזר חשין שליט"א ממשפיעי אנ"ש, שהביא לתיקון טעויות רבות, ישנם גם השמטות שהוכנסו ותוקנו על מקומם וסדרם. גם המחיר שהספרים נמכרים בו

קעת הוא זול במיוחד, אנו לא עושים מכך שום רווחים.

'הפכנו את העולם' כדי למצוא גופן ואותיות שיהיו קלים ונעימים לקריאה, הכל לפי הסגנון שהולך קעת בציבור החסידי שם, למען הרבות תורת רבינו בעולם כולו.

מהיכן ירק זה חי, הרי רבים ניסו ולא הצליחו להוזיל

כל כך?

אנו לוקחים את המחיר שההדפסה עולה לנו בתוספת קטנה להעשרת קרן ההדפסה, אבל כל אלו שעובדים במשרד ההדפסה עובדים חיים בעוה"ז ופירותיהם בעוה"ב, הם וב"ב, כולם עושים זאת למצוה ולזכות, אנו מקווים בעז"ה בזכות תרומות הציבור, להגיע ליותר מכך, כדי שנוכל לעזוב את כל העיסוקים האחרים ולהתמסר לגמרי לעבודת הקודש, לאלו שזקוקים למחיייתם ומוכרחים להתפרנס.

ישנו רואה חשבון חסידי ברסלב, מקצועי בתחום המפקח על החשבונות שהכסף יילך למטרה שלשמו נועד, ושלא יעלם כלום, התורמים יודעים כי בכספם יעלה עוד ספר על המכבש ועוד הדפסה, וזה מה שנותן את הכח. ה' יעזרו שבקרב כבר נזכה להתגלות אורו של משיח, והרמת קרן רבינו בכל העולם, אמן!

מודעות של הפצת 'אור הנחל'

מכירת ספרים באירועים

עלוב ומצחיק מדובר, הוא הופץ בכל מקום אפשרי. כבר בשבוע האחרון נמכרו יותר מאלף יחידות, אחר כך הלכו עוד ועוד, ומהר מאד מצאנו שנמכרו כל הספרים.

אחד מנדיבי עם, נדבה רוחו אותו, ובמימונו ביקש לפרסם כי כל כולל וישיבה המעוניינים לקבל את הספה"ק, יכולים לקבלו חנים אין כסף! נדהמנו, כשלא פחות מההנהלה של 350 כוללים וישיבות פנו כדי לקבל את הספר, דבר כזה הוא חידוש גדול מאד, למי שמכיר קצת את השיג והשיח של יהדות אמריקה.

מינינו שליח מיוחד לכל עיר וכולם קיבלו את הספר לתעודתם, בהיות והכריכה היתה חסידית ומהודרת היה להם הרבה יותר קל לקבל את הספר. חוץ מזה שלחנו מעט למקומות נידחים יותר באמריקה, וגם לעוד ארצות כאנגליה ועוד. ניתן לומר שמזמנו של רבינו ועד שנת תשפ"ב, לא היה דבר מוגזם כזה שנמכרו כ"כ הרבה ספרי ליקוטי מוהרן, בתקופה כה קצרה של כמה חודשים למעלה מ-4000 ספרים!! מעת ההדפסה באמריקה לבד.

נשארתי רק בליקוטי מוהר"ן או שהמשכתם?

לאחר ההצלחה המסחררת שזכינו והיינו עדים לה, החלטנו להמשיך בכל הכח על כל יתר הספרים, אם הליקוטי מוהר"ן נתפשת קמעא בעולם, בהיותו על שמו של רבינו זי"ע, אבל שאר הספרים כספר המידות סיפורי מעשיות וכו' לא היו ידועים כמעט. התחלנו במלוא המרץ והקיסור להדפיסם מחדש, במהדורה מתוקנת ויפה מאד. ב"ה הצלחנו להוציא לאור עולם סט 8 כרכים מספרי היסוד של ברסלב, מעשה ידי אמן. לקחו כמה חודשים עמוסי יגיעה וטיחה, כדי להביא את הכסף לכסות את ההוצאה. פרויקט ענק זה אשר הוטל על שכמם

של כמה אברכים. חלק מהזמן היה נראה שלא יצליחו לעמוד בו, אך ב"ה הספרים הודפסו.

זהו סיפור דברים ארוך, על הקשיים והלאות שעברנו בארץ לא זרועה זו. ב"ה בתקופת חג השבועות של שנת תשפ"ב החולפת הגיעו הספרים הטרם ממכבש הדפוס לאמריקה, וגם הפעם במספר מפתיע של 2,000 סטים!!! שהגיעו.

גם עכשיו הוקם כאן קול רעש גדול, בפרסומים שונים על הסטים שהגיעו, אלפי דולרים הקריבו מפייתם ומלחמם נדיבי עם, אך ורק בשביל ההדרת הספרים ופרסומם.

ספרי רבינו מסין

מהיכן הגיעו הספרים, ואיך פרסמתם אותם?

הספרים הגיעו מסין הרחוקה שם ההדפסה זולה בהרבה, ואת הפרסום עשינו ע"י הפצת קטלוג מיוחד שבו הוצגו הספרים במתכונתם החדשה. כאמור, עשינו כרוז גדול בימי קבלת התורה, ובקטלוג עצמו השקענו והבאנו תחת תמונתו של כל אחד מהספרים את פרטי הספר ואת הלימודים שנתבארו בו, גם חיברו ומתי. בהמשך הבאנו את רשימת מוקדי המכירה

הרחיבי מקום אהלך

התפתחות
מרשימה, ורוח
של התחדשות
נרשמו בפתיחת
זמן אלול
בישיבה הגדולה
'מתיבתא'
דחסידי ברסלב

ציון דרך
נוסף בדרך
למהפך

ל

אחר הקמפיין בקיץ האחרון, במהלכו נרתמו אנ"ש לסייע להעמיד את הישיבה שעמדה בסכנת סגירה, העתיקה השנה הישיבה את משכנה לעיר בית שמש, מהלך שהביא תנופה לישיבה, להעמידה על בסיס איתן וקבוע.

עם המעבר למקום המרווח, במרומי רמת בית שמש ב', גדלה הישיבה בכמות ובאיכות, כאשר המעבר הביא עמו רוח של התחדשות ברוחניות ובגשמיות. לצוות הישיבה נוספו רמ"ם חדשים, אברכים ידועים משכמם ומעלה, היכל הישיבה הכפיל את גודלו, מה שאיפשר לקבל יותר בחורים ב"ה.

כמו כן הצטרפו לצוות רבני הישיבה מכבר גם אנשי צוות יראי שמים מהשורה הראשונה ביניהם: הרה"ח ר' שמואל אנגל שליט"א, הרה"ח ר' שמואל ברוך פילמר שליט"א אשר משמש כמשגיח בשעות הבוקר, והרה"ח ר' יחיאל רחובלט שליט"א עם כמה משיבים חדשים אשר הצטרפו לרבני הישיבה המכהנים ביד רמה, יחד עם המשגיח הוותיק הרה"ח ר' בנימין שטרנפלד שליט"א.

ברוחניות ובגשמיות

גם מבחינה גשמית זכו הבחורים לתנאים משופרים ברמת האוכל והפנימייה קמפוס הישיבה החדש משתרע כיום על שטח ענק, בקירוב מקום לשדה המקיף את רמת בית שמש, כל התנאים הללו יחדיו מסייעים לבחורים לשבת על התורה ועל העבודה, בנחת בלי שום הפרעות וטרדות. הבחורים מצידם נותנים את שלהם, כאשר היכל הישיבה מלא מקיר לקיר וקול התורה נשמע ברמה בכל שעות היממה. כל מי שנכנס למקום, מרגיש מיד את האווירה המיוחדת הנושבת בה, אויר הנח והזך.

המעבר לבית שמש לווה בפעולות קדחתניות ומרוץ נגד השעון, בכדי להספיק להנגיש את המקום כראוי לבחורי החמד. עקב כך שהמקום דרש שיפוצים והתאמות, כך גם העברת הציוד היקר מירושלים ועוד, בהשתדלותו של המנהל המסור ר' אייזיק שפירא אשר עושה בכל עת ללא לאות למען הצלחת הישיבה. מנהלי הישיבה מציינים בסיפוק שזו היא רק תחילת הדרך אל"ה, והם מקווים להמשיך את ההתפתחות בתנופה.

'בשטח החדש', הם מספרים. 'טמון פוטנציאל עצום להכפיל ואף להשליש את גודל הישיבה, והלוואי שכבר נזכה להביאו בקרוב למשכן של קבע'. בנוסף, הם מודיעים על ההתפתחויות שימשכו גם במהלך החורף הקרוב.

פתיחת הזמן

עם כניסת חודש אלול פתחו הבחורים הזמן בשמחה והתחדשות, כהכנה לקראת ראש השנה הבעל"ט.

בתחילת חודש אלול התקיימה בישיבה מעמד 'פתיחת הזמן', בו נשאו דברים ראש הישיבה הרה"ח ר' אברהם נתן אנשין, ומנהל הישיבה הרה"ח ר' פנחס קנפלאמכר שליט"א שדיבר בגודל מעלת הארת פנים בין התלמידים ועבודת המידות לצד תורה בעיון ע"פ תו' בלקוט"מ בקי ברצוא ושוב. . במהלך הסעודה התחזקו הבחורים בדרכם בתחילת השנה החדשה.

סיום והתחלה

בשבוע השני של הזמן, התקיים בישיבה מעמד רב רושם של 'סיום מסכת סוכה', אותו למדו הבחורים בשקיקה בזמן האחרון, בשילוב סעודת הודאה בעקבות מעבר הישיבה למשכנה החדש. את המעמד פיארו בנוכחותם ובדיבורי חיזוק הרה"ח ר' אליהו גודלביסקי,

הרה"ח ר' שמעון טייכנר והרה"ח ר' שמעון שפירא נשיא הישיבה, שאף קבע מזחה בהיכל הישיבה. את המעמד פתח בדבריו המשגיח הרה"ח ר' בנימין שטרנפלד שהדגיש את מטרת המעמד, לחזק ולרוסם את הבחורים לעבודתו ית' ולהדות על ההתחדשות במקום, לאחר מכן כונן ראש הישיבה הרה"ח ר' אברהם נתן אנשין לשאת דברים, בדבריו

'בשטח החדש', הם מספרים. 'טמון פוטנציאל עצום להכפיל ואף להשליש את גודל הישיבה, והלוואי שכבר נזכה להביאו בקרוב למשכן של קבע'. בנוסף, הם מודיעים על ההתפתחויות שימשכו גם במהלך החורף הקרוב

בתוך דבריו הזכיר על השמחה עם הרחבת גבולות הישיבה, וכלל גם דיבורי הכנה לימים הנוראים. דבריו השאירו רושם עז על הבחורים ועוררו את לבבם אל התכלית.

הרה"ח ר' שמעון טייכנר נשא דברים על גודל זמן הרחמים והסליחות בו אנו נמצאים, כאשר מאז שפעל משה אצל הקב"ה במסירות נפש את הסליחה שלאחר חטא העגל, נמתק הדין של החודש המרומם. הוא הסביר את עבודת ימי אלול ע"פ פשטות הקב"ה רוצה שדווקא אנו בדורנו שנמצאים בעשרה כתרין דמסאבותא נמליכנו וע"ז יורד רבינו ביום ר"ה ממדרגתו מהיכל קן ציפור לממקומינו השפל בעיר אומן - קצה הקדושה, ושם יחד עימנו מגיע להמליך את השם יתברך. זוהי הסיבה שהמניעות מתגברות כל כך, כל כדי להגביר את החשק אל הנחשק, וכדי שניזכר במטרה של המלכת השי"ת וע"ז זה נצל כמו שצריך את כל הנסיעה וההתקבצות הקדושה כדבעי. לאחר המעמד נועדו זקני אג"ש ר' אליהו גודלבסקי

המעבר
הביא עמו
רוח של
התחדשות
ברוחניות
ובגשמיות.
לצוות
הישיבה
נוספו
רמי"ם
חדשים,
אברכים
ידועים
משכמים
ומעלה,
היכל
הישיבה
הכפיל את
גודלו, מה
שיאפשר
לקבל יותר
בחורים
ב"ה

בחורי החמד היקרים במעמד פתיחת זמן אלול

שמחה של מצווה לאחר סיום מסכת סוכה

הזכיר את דברי הגמ' 'עבידנא יומא לרבנן', על השמחה בסיום מסכתא, ועל כן בוודאי שעלינו לעשות 'יום טוב' ולשמוח עד מאד. בדבריו הוא הוסיף וחזק את הבחורים לקראת הנסיעה לרבינו בקדושה וטהרה.

לאחריו נשא דיבורים קצרים המנהל המסור ר' פנחס קנפלמכר שליט"א. אחד מהרגעים המרגשים במעמד, היה בעת שהחל לדרוש הרה"ח ר' אליהו גודלבסקי, במעלת הנקודה טובה ועבודת ההתחזקות. הוא תיאר עד כמה כל נקודה שחוטפים בעוה"ז מכריעה את הכף נגד כל העבירות והיסורים, מתחילת הבריאה ועד לסופה, והאריך לדבר בעניין אמונת צדיקים וגדלות הצדיק המביאנו לידי התיקון. בתום דבריו כוּבד אחד הבחורים בסיום המסכתא, כשלאחר מכן פצחו כולם בריקודים, בחיות והתלהבות לכבודה של תורה.

השמחה בהרחבת הגבולות

הס הושלך בהיכל, עת הופיע נשיא הישיבה הרה"ח ר' שמעון שפירא שליט"א, שהטריח את עצמו לבוא ולשמוח עם הבחורים.

מנהלי הישיבה באסיפה עם זקני אג"ש

ור' שמעון טייכנר עם הנהלת הישיבה כדי לטכס עצות לקראת הזמן הקרב ובא בישיבה.

מעמד זה היה ציון דרך היסטורי בהעמדת דור העתיד של ברסלב ויחרט בדברי ימיה של ברסלב באותיות של זהב. בהנהלת הישיבה מצפים בתפילה לה' שיוכלו להמשיך בהתפתחות הישיבה להרמת קרן רבינו בעולם

בכדי ליעיל ולשפר את המצב בישיבה פתחו בישיבה משרד מיוחד לפניות, תרומות, הארות והערות ניתן לפנות בטלפון 026718333

מנהל הישיבה הרה"ח ר' פנחס קנפלמכר בפתיחת הזמן

ראש הישיבה הרה"ח ר' אברהם נתן אנשין שליט"א בפתיחת הזמן

את אחי

"המקום שמחבר
 בין האנשים המתאימים
 ליעד המתאים
 בזמן המתאים"

ארגון את אחי- מרכז מידע
 חיבור והכוונה מזמין גם אותך
 להשתתף בפעילות נרחבת
 ברחבי ארה"ק!

”
 תזכני ברחמיך הרבים
 לשמש את הצדיקים...
 ולעשות כל צרכיהם למען אזכה
 שיהיה לי שיכות והתקרבות להם
 (לקושי תפילות כב מהתורה הזמנית)

את אחי
 מרכז מידע חיבור והכוונה בעולם התשובה

מידע נרחב על מוסדות חינוך וסיוע בס"ד להתאמת מסגרת תורנית.

הפנייה למענה מפי מורי הוראה בברסלב על שאלות הלכתיות שנפגשות עם השקפה.

מידע וחיבור ליועצים מומחים בתחום הרפואה בגוף ובנפש.

ארגון שיעורים בכל רחבי הארץ להפצת דעת רביה"ק על הדרך אשר הנחילנו מוהרנ"ת זיע"א.

הפנייה לרבנים בברסלב העוסקים רבות בשאלות הנוגעות לחינוך ילדים/ שלום בית/ נוער מתמודד ועוד, בפרט בקרב ציבור המתקרבים לה' יתברך.

שבתות אירוח למתקרבים שטרם טעמו שולחן שבת/וי"ט בקרב משפחות ותיקות.

התאמת חברותות בגמרא/הלכה/ספרי רבינו וכו' למתקרבים חדשים/ותיקים.

סיוע להקמת יוזמות ברוכות לכל החפץ לעשות למען דופקי בתשובה.

פעילויות תורניות נושאות פרסים ברוח ברסלב ברחבי ארה"ק.

— התקשר כעת וקבל מענה אנפתי ומקצועי —

02-5329617

א מוסטער פון תמימות

הרב החסיד רבי נתן ליבערמענטש שליט"א אין אן אפענהארציגער
ווארעמער שמועס מיט מקורבו ר' אליעזר קירשבוים הי"ד

ווארעמע שילדערונגען איבער דאס התקרבות פון זיין פאטער
הרה"ח ר' זאב ז"ל צום הייליגן רבי'ן און זיין אומגעהויערע דביקות
צום רבי'ן און זיינע עצות || דאס ערנסטקייט און תמימות פון דעם
אמת'ן חסיד ר' לוי יצחק בענדער ז"ל וואס האט אים אנגעצינדן
דאס פייער פון רבי'ן || א זעלטן ספעציעלער שמועס פאר 'אבקשה'
וואס איז פארגעקומען בעפאר דעם יארצייט פון זיין פאטער הרה"ח
ר' זאב זצ"ל || ובכן צדיקים יקראו וישמחו

איבערגעזעצט אויף די אידישע שפראך דורך: שמעון י. הלוי

הרה"ח ר' נתן לייברמנטש שליט"א

ביז ארום צוועלף אויף דערנאכט כדי איינצופאקן אלע מאטריאל און מסדר זיין דעם פארבריק אויף דעם מארגנדיגן טאג. ער האט נישט געהאט קיין געלט צו דינגען ארבעטערס צו ערפילן זיין ארט. אבער ווען עס איז געקומען נענטער צו ווילקין, דא איז נישט געווען קיין פשרות, יעדן איינציגסטן טאג איז ער ערשינען צום דאווענען בקביעות צום זמן נאכן כאפן א טבילה אין מקוה. אין שול האט ער זיך געטראפן א נאנטן חבר דעם חסיד ר' יעקב זעליג אורלאנטשיק ז"ל וואס נאכן דאווענען האט ער געלערנט מיט אים בחברותא עטליכע סעיפים אין שולחן ערוך, ווען נאכדעם האט ער ווייטער פארגעזעצט מיט זיין ארבעט אין פארבריק.

אבער דאס אלץ איז געווען ביז שבת. שבת זענען די חסידים געזעצן ביי סיפורי מעשיות און ביי סעודה שלישית ווען אויף זייערע שטראלנדע געזיכטער ליגט אויסגעגאסן א חן ווי די סאמע גרעסטע עובדי ה' וואס פארמאגן גארנישט אויף דער וועלט חוץ תורה און תפילה און עבודת ה'.

א תקופה דערויף האט זיך דער מצב היפש פארלייכטערט ביי ביידן. ר' יעקב זעליג האט פארקויפט זיין מילך פראדוקציע ווען אין א געוויסע צייט אפשניט איז ער אפילו געווען איינגעשטעלט אין דער ברסלב'ער ישיבה, און מיין פאטער ווידער האט אויסגעשטעלט זיין פארבריק אויף א אופן ער זאל נאר דארפן ארבעטן ביז פירע נאכמיטאג, נישט מער. ווי נאר דער טויש איז אריין אין קראפט, האט ער גלייך געביטן זיין סדר היום און ער האט אנגעהויבן אויפצושטיין חצות... און גענוי אזוי ווי אים האט אים זיין חבר ר' יעקב זעליג נאכגעפאלגט. כלל, ביידע האבן אנגעהויבן אויפצושטיין חצות!

ר' אליעזר: איך האב געהערט פון אייך אז אייער פאטער האט באקומען זיין ווילן אויפצושטיין 'חצות' נאך אלס בחור אין אומאן ווען ער איז אפגעלעגן אין קלויז און ער האט געזעהן ווי אזוי מען רוקט די בענק און מען וועקט אלעמען אויף ביי חצות.

רבי נתן: אייגנטליך איז דאס ווירקליך א וואונדערליכע זאך: ווי אזוי פאלט איין אזא רעיון אין דעם מח פון א איד איבער די פופציג יאר, אנצוהייבן אויפשטיין חצות? נאר דער סיפור וואס שטעקט דערין האב איך געהערט פון זיין מויל זעלבסט: געווען איז דאס אין זיינע בחור'ישע יארן ווען ער האט זיך אריבערגעשווערצט דעם גרעניץ פון פוילן קיין רוסלאנד, און ער האט זוכה געווען אנצוקומען קיין אומאן. צוליב די פילע שטרויכלונגען אויפן וועג האט ער נישט עספיעט אנצוקומען אויף ראש

ר' אליעזר: נאך פון אלס בחור'ווייז אָן געדענק איך דאס תמימות און פשיטות וואס איז געווען ביי אונזערע לייט אין בני ברק, און די געוואלדיגע שמחה אויף דער זכיה צו מקורב ווערן צום רב'ן, און דאס ביטול צום רב'ן אין אלע הינזיכטן.

רבי נתן: דאס עולם אונזערע אין יענע יארן אין בני ברק זענען געווען מער אזא בחינה פון 'בעלי בתים', און טראץ וואס מען קען נישט זאגן אז זיי זענען געווען אויסגערופענע תלמידי חכמים מופלגים, זענען זיי אבער געווען בעלי תורה. אונזער שול האט זיך דעמאלטס געציילט נישט מער ווי ארום צוואנציג-דרייסיג חסידים, אפילו א מנין איז נישט געווען בקביעות. אין איר אנהויב גרינדונג איז געווען א מנין בלויז שבת, און איך וואס איך בין געווען דאן א קליין קינד, ווען עס איז געקומען צו 'שוכן עד' האט מען מיר ארויסגעשיקט זוכן מנין. אבער אלץ האט זיך געטוישט נאכן דאווענען ווען עס איז געקומען צו סיפורי מעשיות און ביי סעודה שלישית וואו מען האט פארברענגט א לאנגע וויילע מיט אזא חיות. מוצאי שבת בין איך ווידער ארויס זוכן מנין, ווען זיי זענען געזעצן און גערעדט אין עבודת ה' מיט אזא חיות. אזוי האט זיך דער זאך געפירט אין פארלויף פון א תקופה, ביז דער מצב האט זיך פארבעסערט און מען האט שוין געבויעט אן אייגענעם שול, דארט איז שוין געווען אלע טאג א מנין שחרית ווילקין, מנחה מעריב, און אזוי אויך א שיעור אין גמרא.

איך זאג 'מנחה מעריב' און 'א בלאט גמרא', אבער מען דארף וויסן אז דאס זענען געווען אידן וואס זענען געווען דורכאויס דעם טאג פאריאגט און פארפלאגט אויף פרנסה פון די פריע פארטאגס שטונדן ביז אין די שפעטע נאכט שעה'ן. צום ביישפיל, קען מען נעמען מיין פאטער ז"ל, וואס האט פארמאגט אונטער זיך א 'ליכט' פארבריק. קיין סאך האט ער נישט געלייזט דערפון אין רעזולטאט פון די פילע קאנקורענטן. זיין סדר היום איז געווען אויסגעשטעלט ווי פאלגנד: יעדן טאג איז ער געפארן קיין תל-אביב כדי צו שטיין איבער אלעס אנבאלאנגט דעם פארבריק: קויפן מאטריאל, פארקויפן די פראדוקטן פאר די קליענטן, א.א.וו. און נאכמיטאג איז ער צוריקגעקומען קיין בני ברק. איך געדענק ביז היינט וויאזוי ער פלעגט אריינקומען אין שטוב, ער האט זיך אפגעהויבן אביסל, געגעסן עפעס, און געגאנגען צו אונזער שול'כל.

אבער דארט אין שול האט די צייט ווי אויפגעהערט צו גאלאפירן, דא דארף מען זיך שוין נישט יאגן, מען האט געדאוונט מנחה, געלערנט א בלאט גמרא און אביסל ליקוטי מוה"ן צוזאמען מיטן עולם וואס איז באשטאנען פון נישט מער ווי פינעף-זעקס חסידים, ווען נאך מעריב האט מען זיך ארויסגעלאזט אין א ספאנטאנישע געשמאקע רקידה'לע. איך געדענק נאך די 'מילתא דבדיחותא' זייערע וואס איז זיי געלעגן שטענדיג אויפן צונג, עס האט ענהאלטן שפאט-רייד פון דער גאנצער עולם הזה - טראץ וואס זיי זענען געווען בעלי-בתי'שע אידן, פשוט'ע מענטשן.

איך געדענק נאך די תקופה אין וואס מיין פאטער איז אהיימגעקומען אין שטוב נאך מעריב, און גלייך דערויף זיך צוריקגעקערט צום ארבעט

אַבער דאָס
אַלץ איז געווען
ביז שבת. שבת
זענען די חסידים
געזעצן ביי
סיפורי מעשיות
און ביי סעודה
שלישית ווען
אויף זייערע
שטראַלנדע
געזיכטער ליגט
אויסגעגאַסן
אַ חן ווי די
סאַמע גרעסטע
עובדי ה' וואָס
פאַרמאַגן
גאַרנישט אויף
דער וועלט חוץ
תורה און תפילה
און עבודת ה'.

ר' מאטל יאגעליניק ז"ל (קרעדיט: ג.ג.)

ברסלב'ער אינגערמאן האט נישט קיין התבודדות. דאס אייגענע האבן מיר צוגעזעהן ביי ר' מאטל יאגעליניק ע"ה וואס האט געהאט זיין קביעות צו קומען יעדן טאג אין שול אום איינסע אויפדערנאכט (!), ווען אין אט די שפעטע נאכט-שעה האט ער פארענדיגט זיין ארבעט אינערהאלב די חברה קדישא. דא אין שול האט ער זיך געטראפן זיין רואיג ווינקל צו דינען דעם אויבערשטן פון האלבער אויפדערנאכט ביז צו תפילת שחרית כוונתיקין.

בדרך אגב: געווען איז דאס ווען מיין פאטער ז"ל איז שוין נישט געווען אזוי געזונט אין זיינע לעצטע יארן. איין טאג נאכמיטאג קלינגט ער מיר אָן און בעהט מיר מיך זאל ארויפקומען צו אים אין שטוב. איך בין ארויף צו אים, ער איז געלעגן אויפן סאפע, ער האט זיך נישט געשפירט אזוי גוט. און וואס איז זיין באגער: "ביטע רוף מיר מאטל יאגעליניק". איך האב תיכף פארשטאנען צו וואס ער צילט... ר' מאטל איז דאך א מיטגליד פון די חברה קדישא, און ער, נישט שפירנדיג אזוי גוט, טראכט שוין אויף זיין לעצטן טאג... איך האב אים מחזק געווען און אים געזאגט: "טאטע, פארוואס טראכסטו אזעלכע זאכן, עס האט זיך דאך שוין געמאכט עטליכע מאל וואס דו האסט זיך נישט געשפירט גוט און דערנאך איז די מצב פארבעסערט געווארן, פארוואס זאלסטו טראכטן דערויף?!" - אזוי האב איך אים בארואיגט און זיך צוריקגעקערט אין שטוב.

עטליכע טעג זענען פאריבער, און איך בין ווידער ארויף צו אים ווי מיין שטייגער. דעמאלטס האט ער זיך אויסגעדרוקט פאר מיר מיט וואונדער: "ווען מען געדענקט יעדן טאג 'דעם לעצטן טאג' - איז פארוואס נישט יעצט? צוואואס דארף מען מורא האבן פון די חברה קדישא?!"...

אט דאס זענען געווען די דיבורים צווישן די אמאליגע חסידים. אזוי האבן אויסגעזעהן די ברסלב'ער חסידים וואס זענען געקומען פון פוילן - נאר תמימות און פשיטות אָן קיין שום פשרות! ממש א מחיה! אט דאס איז געווען די 'גירסא דינקותא' וואס איך האב זוכה געווען צו באקומען. און וואס אנבאלאנגט מיין פאטער ז"ל, ער איז געווען דער וואס האט איבערגעגעבן דעם שיעור גמרא, טראץ וואס ער איז נישט געווען דער גרויסער 'למדן', אבער ער האט פארמאגט א גוט קעפל.

ווען מיין טאטע האט זיך צוריקגעקערט אין שטוב נאך מעריב, איז געלעגן אויפן טיש א פשוט'ע ברויט, אביסל צוגעשייטלט אייגערקעס, און דאס איז עס. אפשר צומאל אויך אביסל מארגארין, ער האט נישט געדארפט מער פון דעם. ער האט געגעסן, און דערנאך געבענטשט ווארט ביי ווארט, און זיך צוגעלייגט שלאפן ביז חצות.

ר' אליעזר: איך געדענק נאך אייער פאטער מיט ר' יעקב זעליג'ן און די אנדערע חסידים, נישט אלע זענען געווען די 'גרויסע עובדים', וויאזוי זענען זיי שטענדיג געווען אזוי פרייליך? פון וואנעט האבן זיי דאס גענומען?

רבי נתן: זיי האבן מיטגעברענגט פון פוילן אזעלכע דיבורים, וואס ווייזט אויס זיי האבן דאס געהערט פון ר' יצחק ברייטער און פון די אנדערע חסידים, און אט דאס האט זיי מחיה געווען! דאס התנהגות וואס זיי האבן געברענגט פון פוילן איז געווען באגרינדעט אויף דעם באפעל פונעם רבי'ן: "זיין שטענדיג פרייליך!"

ר' אליעזר: פון וואנעט שטאמט אייער פאטער? וואו האט ער געלערנט? וויאזוי איז ער מקורב געווארן צום רבי'ן?

רבי נתן: מיין פאטער שטאמט פון לאדזש אין פוילן. אלס בחור האט ער געלערנט אין דער מאקאווער ישיבה. פון זיין שטאט לאדזש זענען נאך עטליכע מקורב געווארן דעמאלטס. געווען איז דאס איין נאכט ווען איינע פון זיינע חברים זענען צוגעקומען צו אים און אים פארגעשלאגן: "קום לאמיר גיין זעהן וויאזוי די משוגעים טאנצן..." מיניענדיג צו באטיטלען די ברסלב'ער

השנה נאר ער איז ערשט אנגעקומען אויף יום כיפור. צו זיין גרויס באדויער האט ער ווי נאר ער איז אנגעקומען באקומען עפעס א שווערן אנטצינדונג. צו דאקטוירים זענען דאך אונזערע לייט נישט געגאנגען, האט ער זיך אזוי אויסגעלייגט אויף די בענק פון דעם קלויז אין אומאן.

דער מנהג אין קלויז איז געווען, אז די עובדים פלעגן שלאפן אויף די שמאלע בענק, צוזאמפארנדיג צוויי בענק איינע צו די צווייטע און זיך אזוי צוגעלייגט דערויף. אבער ווען עס איז געקומען צו חצות איז געקומען ר' משה טשענסטעכאווער (ר' לוי יצחק'ס שוואגער), און צוגעגאנגען צו יעדן און צוריק אפגעטיילט די בענק, אזוי האט מען 'געמוזט' אויפשטיין חצות. אבער מיין פאטער האט ווייזט אויס צוליב זיין קרענק ענהאלטן א 'פטור', ר' משה האט אים נישט צוגעריירט, ער האט אים געלאזט ליגן אויף די בענק און נישט אויפשטיין חצות. אבער מיין פאטער, הערנדיג די קולות פון דעם חצות ביים ציון און פון די עובדים אין קלויז, איז אים זיין הארץ ממש אויסגעגאנגען פון השתוקקות. פארטאגט איז ער אויפגעשטאנען און געגאנגען צום ציון, אבער ביי חצות האט ער נישט באוויזן אויפצושיין.

זינט דאן זענען די כיסופין דערצו פארבליבן באהאלטן אין די קעמערלעך פון זיין הארץ און זיך קיינמאל נישט פארלאשן. צענדליגער יארן זענען פארביי, און ווי נאר עס האט זיך אים געשאפן די מעגליכקייט דערצו, האט ער געמאכט דעם דריי אין זיין לעבן און אנגעהויבן אויפצושיין חצות.

דער עיקר איז געווען ביי אים דאס ערנסטקייט! איי, דאס ערנסטקייט, דאס ערנסטקייט... מיר האבן דאס געזען, מיטהאלטנדיג, ווען ער איז שוין געקומען אויף דער עלטער, נאך זייענדיג אין א גוטן געזונט צושטאנד. ער האט דאך געוואוינט אויף רחוב יחזקאל אין בני ברק. איז דורכאויס די שבתים אין די פרייע פארטאגס שעה'ן האט ער זיך ארויסגעלאזט דעם לאנגן וועג צום כולל ברסלב צו דאווענען דווקא דארט, ווייל דארט זענען געווען די אינגעלייט... הגם אין רחוב מיימון וואס האט זיך געפונען הארט נעבן זיין שטוב איז אויך פארגעקומען א מנין יעדן שבת אינדערפרי.

התבודדות. התבודדות איז געווען ביי זיי מיט א מורא'דיגן קביעות. איך געדענק אז עס איז געווען א געוויסע תקופה וואס ברסלב'ער אינגעלייט זענען געקומען און זיך אריבערגעצויגן קיין בני ברק ווייל דארט האט מען נאך געקענט שאפן דירות פאר מער מעסיגערע פרייזן, און אונזערע לייט האבן אויפגעפאסט אז זיי פלעגן נישט אויפשטיין פארטאגס נאר זענען געגאנגען דאווענען ערשט זיבענע אינדערפרי. מיין טאטע האט מיר דעמאלטס געזאגט מיטן פולסטן תמימות: "איך זעה אז די אינגעלייט האבן צייט צו מאכן התבודדות דורכאויס דעם גאנצן טאג, דערפאר שטייען זיי נישט אויף פארטאגס, אבער איך בין דאך פארנומען אויף פרנסה, איך האב נישט קיין צייט בייטאג, אלזא דארף איך אויפשטיין צו התבודדות פארטאגס"... עס איז אים בכלל נישט געקומען אויפן געדאנק אז עס איז פארהאן אזא פאקט אז א

מי לא רוצה לטעום מסם החיים של הצדיק?

יצא לאור חוברת ייחודית המעניקה מענה וכלים לכל מי שחשקה נפשו לצלול לעומק תורת הצדיק באופן עיוני השווה לכל נפש!

החוברת כוללת: מאמר לעובדא ולמעשה | עצות חדשות העולות מתוך העיון בליקוטי מוהר"ן | קיצור ח"י כללים של רבי אברהם ב"ר נחמן בשפה שווה לכל נפש | 'כל מה שרצית לשאול' - שו"ת נרחב בנושא לימוד ליקוטי מוהר"ן בעיון

יארן, האבן כמעט נישט געוואוינט קיין ברסלב'ער חסידים. געווען איז דארט א איד ר' הילל מיכאליטש ז"ל, וואס די בריוון פון ספר "עונג שבת" פון רבי אפרים'ל, זענען צו אים געשיקט געווארן. אויך ר' בנציון גרינפעלד איז געווען דארט, ר' משה קרפי און נאך עטליכע ברסלב'ער חסידים, אבער אן אייגענעם שול האבן מיר נישט פארמאגט, מען פלעגט דאווענען אין דעם ליטווישן בית מדרש אויף רחוב הירקון.

ר' אליעזר: איר געדענקט נאך די יארן אין תל-אביב?

רבי נתן: ניין, איך געדענק דאס נישט בכלל, אויך אין בני ברק געדענק איך נישט דעם אנפאנג ממש, אבער נאכדעם געדענק איך גאר גוט...

אין תל-אביב איז מיין פאטער געווען אין ברסלב'ער חסיד אין דער גאנצער שטאט... עס איז אייגנטליך געווען נאך צוויי חסידים, אבער מער פשוט'ערע, און אויסער דעם האבן זיי זיך כמעט נישט באגעגנט. אבער דעם רבי'נס זאך האט געברענגט אין אים מיט דעם פולסטן מאס התלהבות וואס ער האט מיטגעברענגט פון פוילן...

ר' אליעזר: נישט איינמאל האב איך געהערט פון אייך דאס ר' לוי יצחק בענדער ע"ה איז געווען דער וואס האט אייך אריינגעגעבן דאס שטארקייט אין רבי'נס זאך.

ר' נתן: טראץ וואס מיין פאטער איז ווירקליך געווען א ברסלב'ער, אבער מיט וועמען האב איך געהאט צו רעדן און פארברענגען אין יענע יארן אין רבי'נס זאך? די חברים אין מיין גיל - רוב פון זיי זענען ניטאמאל געבליבן אין ברסלב... נאר געווען איז דאס ר' לוי יצחק וואס האט אריינגעגעבן אין מיר דעם טיפקייט. פאסירט האט דאס ווען איך בין געפארן אין יאר שבת חנוכה קיין מירון מיט ר' לוי יצחק'ן. מען קען זאגן אז יענעם שבת האט ער מיר אריינגעכאפט אין זאך... וואס זאל איך זאגן, איך האב געזעהן ר' לוי יצחק'ן פון דער נאָנט, וויאזוי ער איז מקפיד צו גיין שלאפן פרי כדי אויפצושטיין ביי חצות, ווי ער גיסט זיך אויס דאס הארץ ביי התבודדות, ווי ער נוצט אויס די צייט - און אלע אנדערע סארט עבודות. דעם אמת פון רבי'ן איז דעמאלטס אזוי אריין אין מיר און מיר אנגעצינדן מיין הארץ - אז א גאנץ שבת בין איך שוין נישט געווען מסוגל צו שלאפן פון גרויס בענקשאפט און ברען...

ר' אליעזר: וואס איז ראטזאם צו טוהן אין שטוב אז די קינדער זאלן אויך פארבלייבן מקושר צום הייליגן רבי'ן?

רבי נתן: שעצן דעם הייליגן רבי'ן, אט דאס איז וואס מען דארף טוהן אין שטוב! א חוץ דעם, אויך רעדן און דערציילן אסאך פון רבי'ן. שטענדיג האט זיך געטוהן ביי אונז אין שטוב ארום ברסלב: צדקה צוועקן פאר ברסלב, א.א.וו. אין שטוב האט מען קיינמאל נישט דערמאנט אויף א דירעקטן אופן 'דו זאלסט זיין א ברסלב'ער חסיד', מיין טאטע האט פארגאסן א געוואלד פון טרערן אז איך זאל זוכה זיין צו זיין אן אמת'ער ברסלב'ער חסיד, דאס איז ממש חסדי שמים אז איך בין שטארק מקורב געווארן צו ברסלב! ///

געווען איז דאָס איין נאכט ווען איינע פון זיינע חברים זענען צוגעקומען צו אים און אים פאַרגעשלאָגן: "קום לאמיר גיין זעהן וויאָזוי די משוגעים טאַנצן..." זיי זענען אַריין דאַרטן נאָך תפילת מעריב, און זיי האבן געזעהן וויאָזוי אונזערע לייט טאַנצן דארט ארום א האלבע שעה(!) אין א צי נאכן דאווענען. צוזעענדיג דאס, האט ער פונקטליך געזעהן ווער זענען אט די 'משוגעים'... פון דא ביזן פארוואנדלט ווערן אלס א פייערדיגער ברסלב'ער חסידישער מקורב, איז דער וועג געווען קורץ...

די חסידים אין לאדזש זענען געווען מער פארמעגליכע, אבער זייער הארץ האט געפלאקערט צו עבודת הש"ת, זיי פלעגן שטענדיג ליצנות מאכן פון דער גאנצער עולם הזה. און אזוי איז מיין פאטער מקורב געווארן צוזאמען מיט זיין חבר, ווען מיט די צייט זענען זיי געפארן צום רבי'נס ציון אין אומאן ווי פריער ערווענט.

צוריקקומענדיג קיין פוילן האט מיין פאטער באשלאסן צו פארן גלייך קיין ארץ ישראל, ווען יתכן אז א באדייטנדער טייל דערפון איז געווען כדי אויסצומיידן די סכנה פון זיך דארפן רעקרוטירן צום פוילישן מיליטער. ער איז אנגעקומען קיין ארץ ישראל אלס בחור, דארט האט ער געהאט א פעטער וואס האט געוואוינט אין תל-אביב, נישט קיין ברסלב'ער, אבער פארט פון די חסידישע אפשטאמיגע קרייזן אין פוילן. דער פעטער האט פארמאגט א פארבריק פון ליכט, און ביי אים איז ער איינגעשטאנען און גלייכצייטיג געארבעט דארט אין זיין פארבריק. אבער דאס האט נישט לאנג אנגעהאלטן, אין יענע תקופה איז ער א חתן געווארן צו מיין מוטער ע"ה וואס איז אויך פונקט דאן אנגעקומען פון פוילן קיין ארץ ישראל. קורצליך דערנאך האבן זיי ביידע חתונה געהאט.

דער פעטער האט געוואוינט אין א גרויסע געביידע ביים ברעג פון ים אין תל-אביב, און אין קעלער האט זיך אויפגעהאלטן דאס פארבריק. ער האט צוגעטיילט פאר מיין פאטער א דירה אין דעם בנין און דארטן האבן זיי געוואוינט. גלייך נאך די חתונה פון מיינע עלטערן איז דער פעטער מיט זיין פאמיליע צוריקגעפארן קיין פוילן, ווען ליידער איז די גאנצע משפחה אומגעקומען ביים קריג, קיינער איז נישט פארבליבן ה"ד, אזוי איז פארבליבן דער דירה און דאס פארבריק פאר מיין פאטער ז"ל.

אין יענע יארן אין תל-אביב, אין אירע בראשית

חסידים וואס טאנצן דארטן נאכן דאווענען אין זייער שטיבל.

זיי זענען אריין דארטן נאך תפילת מעריב, און זיי האבן געזעהן וויאזוי אונזערע לייט טאנצן דארט ארום א האלבע שעה(!) אין א צי נאכן דאווענען. צוזעענדיג דאס, האט ער פונקטליך געזעהן ווער זענען אט די 'משוגעים'... פון דא ביזן פארוואנדלט ווערן אלס א פייערדיגער ברסלב'ער חסידישער מקורב, איז דער וועג געווען קורץ...

די חסידים אין לאדזש זענען געווען מער פארמעגליכע, אבער זייער הארץ האט געפלאקערט צו עבודת הש"ת, זיי פלעגן שטענדיג ליצנות מאכן פון דער גאנצער עולם הזה. און אזוי איז מיין פאטער מקורב געווארן צוזאמען מיט זיין חבר, ווען מיט די צייט זענען זיי געפארן צום רבי'נס ציון אין אומאן ווי פריער ערווענט.

צוריקקומענדיג קיין פוילן האט מיין פאטער באשלאסן צו פארן גלייך קיין ארץ ישראל, ווען יתכן אז א באדייטנדער טייל דערפון איז געווען כדי אויסצומיידן די סכנה פון זיך דארפן רעקרוטירן צום פוילישן מיליטער. ער איז אנגעקומען קיין ארץ ישראל אלס בחור, דארט האט ער געהאט א פעטער וואס האט געוואוינט אין תל-אביב, נישט קיין ברסלב'ער, אבער פארט פון די חסידישע אפשטאמיגע קרייזן אין פוילן. דער פעטער האט פארמאגט א פארבריק פון ליכט, און ביי אים איז ער איינגעשטאנען און גלייכצייטיג געארבעט דארט אין זיין פארבריק. אבער דאס האט נישט לאנג אנגעהאלטן, אין יענע תקופה איז ער א חתן געווארן צו מיין מוטער ע"ה וואס איז אויך פונקט דאן אנגעקומען פון פוילן קיין ארץ ישראל. קורצליך דערנאך האבן זיי ביידע חתונה געהאט.

דער פעטער האט געוואוינט אין א גרויסע געביידע ביים ברעג פון ים אין תל-אביב, און אין קעלער האט זיך אויפגעהאלטן דאס פארבריק. ער האט צוגעטיילט פאר מיין פאטער א דירה אין דעם בנין און דארטן האבן זיי געוואוינט. גלייך נאך די חתונה פון מיינע עלטערן איז דער פעטער מיט זיין פאמיליע צוריקגעפארן קיין פוילן, ווען ליידער איז די גאנצע משפחה אומגעקומען ביים קריג, קיינער איז נישט פארבליבן ה"ד, אזוי איז פארבליבן דער דירה און דאס פארבריק פאר מיין פאטער ז"ל.

אין יענע יארן אין תל-אביב, אין אירע בראשית

ר' יעקב זעליג אורלניץ בזקנותו אין ציון הקדוש אין אומן ערב ר"ה תשנ"ג (באדיבות ג.ג.)

כי לא יספיקו המון ידיעות לדבר ולספר בשבח מעלת תורה אחת מהספר הקדוש הזה. (הקדמת ר' נתן ז"ל לליקוטי מוהר"ן)

לפאר
ולרומם
שם
הצדיק
בעולם

ראו זה חדש: תורה ס"ה
דע כי יש שדה'
עלי ספר בפאר והדר
ובכריכה מהודרת קשה ומכבדת
אשר לא נראה כמותו מעולם

לטיול בתורתו
מיוזמי לעידוד העמקה והתבוננות בליקוטי מוהר"ן
מי שלא טעם, לא מבין.

מעשה נורא מעולם התהו

קבעו זאת ב"תקיעת כף" ביניהם.

הראשון שנפטר היה הרב. אך זמן רב עבר ועדין לא הופיע אצל חברו לקיים את ההבטחה.

אותו בעל-הבית, בראתו כי הרב מתמהמה לקיים דבריו שנאמרו ב"תקיעת כף", מסר "זכות" זו לבנו, במקרה והרב לא יבוא אליו כל עוד הנו בחיים.

ואכן, כאשר נפטר האב לאחר עשר שנים, "ירש" הבן את זכות ההבטחה. אך גם אליו לא נגלה הרב הנפטר.

כאשר חלפו עשר שנים נוספות, וההבטחה עדין לא התקיימה, העביר הבן את הזכות לבנו, לאחר פטירתו.

מאז חלפו שמונה שנים. באחד הימים נגלה הרב לנכדו של אותו בעל-הבית, עמו נקשר בהבטחה, מכיון שהוא ירש את זכות "תקיעת הכף" וכה ספר הרב לנכד בחלומו:

לאחר פטירתו, כאשר השכיבוהו בקברו, נדמה היה לו כי הנו בריא וחזק. צער רב ורגז עלו בלבו, מדוע גורמים לו ענל כזה? מדוע נוטלים אדם בריא וקוברים אותו? אך מה בידינו לעשות מול הקברנים הגברתניים?...?

לאחר שהקהל התפזר, עלה בדעתו שגא פדאי לו לנסות לצאת מן הקבר... עודו חושב, והנה נדמה לו כי אמנם הוא מתעורר ויוצא מקברו.

אך כיצד יוכל להכנס לתוך העיר בתכריכים? נמלך בדעתו שיחכה עד רדת הערב כאשר יחשיף.

מרחוק הפיר היטב בכתי העיר, ואף גם בביתו הבחין.

רבה של מודוניבקה הרב הקדוש המקבל והצדיק רבי יודל, שהיה מראשוני חשובי התלמידים של רבנו, שנחקרב כבר בתחלת נשיאותו של רבנו במודוניבקה, זכה גם לבן חשוב בשם רבי ישעיה שלום אף הוא גדול בתורה וביראה היה, ונחשב לאחד מגדולי תלמידי רבנו.

כבר בילדותו הפציר רבות באביו שיקחהו עמו בנסעתו מדישיב לרבנו, אך מרבי יודל נבצר למלאות את מבקשו של בנו, וזאת מחמת סבה פשוטה - עניית! לא היו בידו דמי נסיעה דים עבור שניהם.

רבנו החשיב מאוד את רבי ישעיה שלום ואמר עליו רבי ישעיה שלום נכנס לחפתו בכגדים צחים! - הפננה היתה, שלא חטא מימי.

אותו צדיק נתקבל לרבה של מודוניבקה, לאחר הסתלקות אביו.

ספור נורא מקבל מפי רבי ישעיה שלום, ששמעו מאביו, המקבל האלוקי רבי יודל:

פעם אחת, בעת שיחה אודות עולם התהו, ספר רבנו ספור נורא:

בעיר אחת דרו שני רעים, שקשרו ביניהם קשר אמיץ של ידידות; האחד היה רב העיר, והשני - מבעלי-הבתים החשובים.

בשיחה אחת של ידידות ורעות קבעו ביניהם, כי מי משניהם שיסתלק ראשון לבית עולמו, יבוא יודיע לחברו החי, את אשר ארע עמו לאחר מותו. וכדי לתת לדבר תקף -

כְּאֲשֶׁר שְׁנֵי הַזְּהוּבִים כָּבֵד נִמְצְאוּ בְּיָדוֹ, מִהֵרָב אֶל בֵּית הַתְּבַשִּׁיל, וּבִקֵּשׁ שְׂגִישׁוֹ לֹא תִכַּף וּמִיד דְּבַר מֵאֲכָל, כִּי רָעַב הוּא מְאוֹד. מִיד מָלְאוּ כּוֹס י"ש וְהִגִּישׁוּ לוֹ.

כְּאֲשֶׁר נָטַל הָרַב אֶת הַכּוֹסִית לְהִגִּישָׁהּ לְפָנָיו, הִגִּיעוּ בְּבִהְלָה שְׁנֵי שְׁלִיחִים, וְהוֹדִיעוּ לוֹ כִּי נִשְׁלַחוּ מִבֵּית-הַדִּין לְהִזְמִינוֹ, וְעָלְיוּ לְבֹא תִכַּף וּמִיד...

כְּאֲשֶׁר נִכְנַס לְבֵית-הַדִּין, רָאָה כִּי הַדְּיָנִים רוֹגְזִים מְאוֹד. הַתְּכַן? - שְׂאָלוּ אוֹתוֹ - כִּיצַד מַעַז אָדָם זֶר לִפְסֵק דִּין-תּוֹרָה לְאִמְתּוֹ, זֶה זְמַן רַב מְחַפִּים הֵם שֶׁיָּבִיאוּ לְפָנֵיהֶם דִּין-תּוֹרָה אִמְתִּי...

אָבֵל יִתְכַן - הִמְשִׁיכוּ - כִּי דִין זֶה שֶׁפְּסֵק אֵינוֹ דִין אִמְתִּי...

בֵּינָתַם הוֹרוּ לְחַפֵּשׂ בְּבִגְדֵי לְהוֹכֵחַ אִם לֹא נָטַל שׁוֹחַד.

כְּאֲשֶׁר מִצְאוּ אֶצְלוֹ אֶת שְׁנֵי הַזְּהוּבִים, הוֹרָה בֵּית-הַדִּין לְהַפְּשִׁיטוֹ מִבְּגָדָיו וּלְדַחֲפוֹ הַחוּצָה...

דְּבָרִים אֵלוּ גָרְמוּ עֲגָמַת-נֶפֶשׁ מְרֵבָה לָרַב, שֶׁהִחְלִיט כִּי בְּמִקוֹם חַיִּים כְּאַלְהָה, מְטִיב לוֹ לְשׁוֹב לְקַבְּרוֹ... אֵךְ כִּיצַד יִכְנַס לְקַבְּרוֹ בְּלֹא תִכְרִיכִיו?

סוֹבֵב לוֹ הָרַב אָנָּה וְאָנָּה, עַד שֶׁהִגִּיעַ זְמַן שֶׁרְחַמּוּ עָלָיו מִשְׁמַיִם וְהוֹרוּ לְהַפְּסִיק לְצַעְרוֹ; לְהִבִּיאוּ לְכַסּ הַמִּשְׁפָּט, וּלְפַסֵּק לוֹ דֵּינוֹ. (רַבְּנּוֹ הוֹסִיף, כִּי מִן הַפֶּתַח הָיָה אֵלָיו זְכוּיוֹתָיו אֲשֶׁר פָּעָלוּ זֹאת לְמַעַנּוֹ.)

עַל כֵּן הִשִּׁיבוּ בְּבֵית-דִין שֶׁל מַעְלָה, כִּי עֲדִין אֵי אֲפָשֶׁר לְהִבִּיאוּ לְפָנָיו הַמִּשְׁפָּט בְּשָׂמִים, מִכֵּיּוֹן שֶׁעֲדִין לֹא קִיַּם הַבְּטָחָה ב"תִּקְיַעַת כֶּף" שֶׁנֶּתַן בְּעוֹלָם הַשָּׁפֵל...

רַק אִזּוֹ בָּא לְהוֹדִיעַ לְנִכְדוֹ שֶׁל יְדִידוֹ אֶת קוֹרוֹתָיו, לְאַחַר עֲשָׂרִים וּשְׁמוֹנֶה שָׁנָה!

כְּשִׁסְיִם אֶת הַסְּפּוֹר אָמַר רַבְּנּוֹ: זֶה שִׁזְפָּה לְהִיּוֹת אֶצְלִי בְּשִׁלְשֶׁת הַזְּמַנִּים הַקְּצוּבִים: רֹאשׁ-הַשָּׁנָה, שְׁבוּעוֹת וְחֻנְכָּה - אוֹתָם זְמַנִּים שֶׁרַבְּנּוֹ כַּה הִרְבֵּה לְדַרֵּשׁ שֶׁיָּבִיאוּ אֶצְלוֹ - זֶה יִנְצַל מִעוֹלָם הַתְּהוֹ, הַשֵּׁם יִשְׁמְרֵנוּ וְיִצְלִינוּ.

לְאַחַר הַתִּישְׁבוֹת בְּדַעְתּוֹ, הִבִּין כִּי לֹא יוּכַל לְהַכְנִס לְבֵיתוֹ כְּמוֹת שֶׁהוּא, הֲלֹא בְּנֵי-בֵיתוֹ עֲלוּלִים לְהִבְהֵל... לְפִתַּע נְדָמָה לוֹ כִּי מִיִּשְׁהוּ עוֹבֵר עַל יְדוֹ וְנוֹשֵׂא אֶצְלוֹ מִלְּבוּשִׁים שׁוֹנִים. בֵּין הַבְּגָדִים הָיוּ אֵף מִלְּבוּשִׁים הַתּוֹאֲמִים לְבִגְדֵי רַבָּנִים.

נִגַּשׁ הָרַב אֶל הָאִישׁ, שֶׁהָיָה "מִתּוֹנֵף" בְּמַקְצוּעוֹ, וְשָׁאל אוֹתוֹ אִם מוּכֵן הוּא לְהַמִּיר אֶת תִּכְרִיכֵיו בְּבִגְדֵי הַרַבָּנִים. תִּכְרִיכִים אֵלוּ, אָמַר לוֹ, חֲדָשִׁים מִמֶּשׁ, רַק יוֹם אֶחָד לְבָשֶׁם.

הַסּוֹחֵר הַסְּכִים, וְהַחְלוּפִין נַעֲשׂוּ...

בְּהַכְנִסוֹ לְעִיר, נִכַּח הָרַב כִּי טַעָה, אֵין זֹאת עִיר מְגוּרָיו מִשְׁמָעוֹ, כִּי נִכְנַס לְעִירָה אַחֲרָת.

בֵּינָתַם הַתְּעַבָּה הַחֹשֶׁף, וּבְבִתִּי הָעִיר כָּבוּ הָאוֹרוֹת. רַק בְּבֵית אֶחָד נוֹתֵר עֲדִין אוֹר דְּלוּק. הָרַב נִגַּשׁ בְּמַרְץ לְאוֹתוֹ בֵּית.

כְּאֲשֶׁר נִכְנַס לְבֵית, הִבְחִין כִּי בֵּית-תְּבַשִּׁיל הוּא, בּוֹ מוֹכְרִים סְעוּדוֹת לְרַעֲבִים. רָעִבוּן עַז תִּקַּף אֶת הָרַב, הוּא בִקֵּשׁ לְאָכַל דְּבַר-מָה.

בִּקְשׁוּ מִמֶּנּוּ כֶּסֶף. הִשִּׁיב הָרַב כִּי אֵין לוֹ. עַל כֵּן הִשִּׁיבוּ לוֹ, כִּי בְּמִקוֹם זֶה סוֹעֲדִים אֵךְ וְרַק תְּמוּרַת מִשְׁלוּם.

יָצָא הָרַב אֶת הַבֵּית בְּפָחִי נֶפֶשׁ, וְהִחַל לְסוֹבֵב בַּחוּץ. בֵּינָתַם הַפְּצִיעַ הַשַּׁחַר, בִּקֵּר בְּהִיר הַחַל פּוֹשֵׁט בְּעוֹלָם.

הֵלֵךְ הָרַב בְּדַרְכּוֹ, וּפְגַשׁ בְּשְׁנֵי אַנְשִׁים שֶׁסְּכָסוּהָ נֶפֶל בֵּינֵיהֶם בְּעֵנֵי מִסְחָר. כִּיּוֹן שָׂרְאוּ אֶת הָרַב בְּלְבוּשֵׁי כְּבוֹד, הִבִּינוּ כִּי אָדָם חָשׁוּב לְפָנֵיהֶם, וְהִרְצוּ לְפָנָיו טַעֲנוּתֵיהֶם. הוּא פָּסַק לָהֶם דִּין אִמְתִּי, וְקָבַל בְּשִׁכְרוֹ שְׁנֵי זֵהָבִים.

זֶה שִׁזְפָּה לְהִיּוֹת אֶצְלִי בְּשִׁלְשֶׁת הַזְּמַנִּים הַקְּצוּבִים: רֹאשׁ-הַשָּׁנָה, שְׁבוּעוֹת וְחֻנְכָּה - יִנְצַל מִעוֹלָם הַתְּהוֹ.

תורה של ראש השנה

ברבנו שלא ישיב פניהם ריקם, בהבטיחם שינהגו לפי מנהגיו, וגם הרשות בידו לבחור את בעלי התפלה והתקיעה כראות עיניו.

רבנו נענה לבקשתם של ראשי הקהל. הימים הנוראים עברו ביראת הרוממות ובהתעוררות רבה. רבנו אמר תורה לצבור, והשומעים שהתעוררו לתשובה עמקה הזילו דמעות כמים.

בעת דברו לפני הצבור הסביר רבנו כי לבו של יהודי בווער תדיר בקרבו להשם יתברך, ולפעמים אש ההתלהבות כה גדולה, שפדי למתן אותה צריכים ללמד תורה. התורה מיצבת את האש כראוי, והיא שמירה גדולה ועצומה.

ילדים יקרים!

כלנו זוכרים את הרגע המרגש כשקבלנו את החמש מדי המלמד. גדלנו והתחלנו ללמד משניות ואחר כך גמרא. בתלמוד תורה המריצו אותנו במבצעים נושאי פרסים להבחן על כמה שיותר פרקי משניות, ועל הרבה דפי גמרא, וברוך ד' קבצנו אוצרות של תורת ד'. אבל לפעמים מתחילים להיות בלחץ, פתאום אני לא עומד בהספק אני רוצה כבר לדעת את כל סדר מועד בעל פה, אבל הרגע!!! וכשלא מצליחים מיד, מרגישים החמצה שגומרת רפיון בחשק ללמוד תורה וממילא כבר נמשכים לשטויות והבלים. עלינו לזכור שכל מלה שאנו לומדים בתורה היא יהלום. אוצר שלא יסלא בפז! ואז בכח התורה שנלמד נקבל את הדרך הראויה כמה להספיק, לא מדי לבער, ולא לכבות ח"ו לגמרי את הבערה לעבודת ד' וק"ו שלא להתלהב לדברים אסורים, ואם נצעד בדרך זו, אז בודאי נגיע אל היעד - אל ה' יתברך!

ערב ראש השנה של שנת תקס"א. רבנו הגיע זה עתה לזלטיפולי. אורה קדושה שוררת בהיכלו של רבנו. רבנו שקוע בעניינים נעלים עקב הימים הקדושים של השנה החדשה. מכל העברים נוהרים חסידים אל רבנו, מרחוק ומקרוב, כדי לשהות במחצתו בימי ראש השנה הקדושים.

החסידים שומרים בנאמנות על פקדתו של רבנו להיות אצלו על ראש השנה מכיון ש"כל ענינו הוא ראש השנה!"

"יא עפן נישט עפן יא שלאפן נישט שלאפן..." (כן לאכל או לא לאכל, לישן או לא לישן) - כך התבטא רבנו אף העקר להיות אצלו על ראש השנה. "וואס זאל איך אייך זאגן, קין גרעסערס פון דעם איז נישט פארהאנדין" (מה אומר לכם, גדול מזה - אי) - כך אמר רבנו. בראש השנה של שנה זו, עדין לא התארגנו חסידי ברסלב במקום אכסניא כראוי מכיון שרבנו עצמו הגיע לזלטיפוליא בערב ראש השנה ועדין לא היה די זמן להכין אכסניה ותבשילים כראוי עבור הקהל הרב. אף חסידי ברסלב לא הסתכלו על קשיים אלו, והגיעו בפשיטות לקיים את צווי רביה"ק לבוא אליו על ראש השנה.

בני העיר לא ישבו בחבוק ידיים. הם קבלו את האורחים בסבר פנים יפות. איש איש הזמין לביתו מספר אורחים. ראשי הקהל אף פנו בבקשה לרבנו שיתפלל עמם בבית הגדול, שם יש די מקום לחסידים הרבים. הם הפצירו רבות

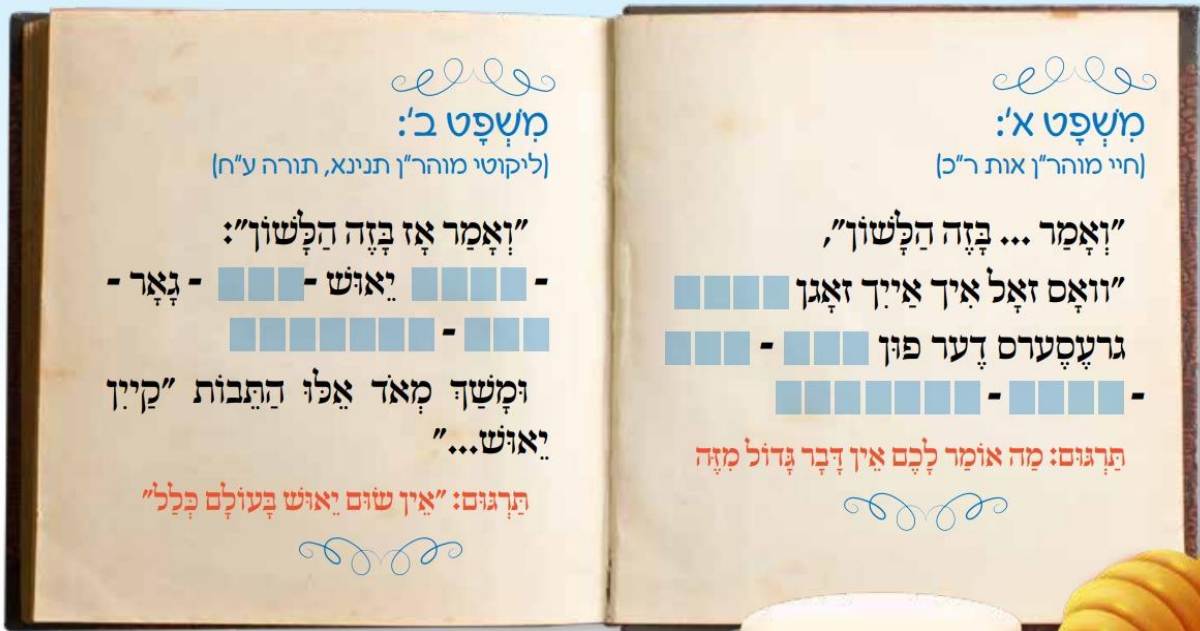

שעשועון "ראש השנה"

ילדים יקרים!

הידעתם את יקרת ה"ראש השנה של רבינו"? בואו ונתחזק בתפילה שכל אחד מאנ"ש יזכה לבוא לראש השנה לאומן!

לפניכם שני משפטים דומים שרביה"ק אמר ביידיש. מלאו את התבות החסרות.

זגריפת
לזכה טאזע איבער

הילד שיזכה בהגרלה הוא:
ליזער קירשבוים מברכפלד

את התוצאה הסופית יש לשלח בכתב ברור וקריא עד ר"ח חשוון לפקס המערכת: 077-318-0237 או להקליט את התשובות בקול ברור בטלפון המערכת: 02-539-63-63 בשלוחה 7 בלבד, יש לציין באפן ברור שם וכתבת מגורים וטלפון בין הפותרים נכונה יגרל זכוי של 100 ש"ח ברשת חגיגות ספרי "אור החיים"!

כשגיטי הרה"ח ר' מרדכי ששון ז"ל היה במצב קשה
פנית לראש הכולל הרה"ח ר' יעקב קניג שליט"א
ושאלתי אותו איך אנחנו יכולים להתחזק כעת?
והשיב לי: תקרא את הראיון ב"אבקשה" עם הרה"ח
ר' בנימין זאב קנפלמכר שליט"א ותראה איך גם
במצבים הקשים ביותר ניתן להתחזק ואף לשמוח...
שאלתי אותו: הרב קורא אבקשה? והשיב: מכריכה
לכריכה...

כמו"כ דר בשכנות אלי אברך ליטאי שמגיע בכל
פעם לקחת "אבקשה" מהבית כנסת, חודש אחד
כשלא הגיע לקחתי בשבילו אחד, וכשדפקתי אצלו
לאחר מכן כדי להביא לו, הראני כיצד הוא שומר את
כל הגליונות הקודמים בצורה מסודרת.
חזקו ואמצו

יהודה מלכה,
בני ברק

הלב בוסף למעייין

דאס הארץ בענקט צום קוואל

החסידיים מחפשים את רבם גם לאחר 200 שנים מהסתלקותו
לשמי רום, מתגעגעים ומתאחדים סביב 'בית אבקשה' בכדי
לחפש ולתור אחר רוחו הנצחית.

מעשיות סיפורים שיחות ודיבורים, ממש כמו בהיכלם של תלמידי
מוהרנ"ת, לשוח מרוחו הקדושה, ולהתחזק בתקוותו לנצח.

הכתובת שלך לשותפות נצחית שתביא אליך
את האור אל תוך הבית פנימה

אבקשה מאז ועד היום. הכל תלוי בך!

שלוחה 1 **02-5396363**